

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22

0

MILITARY INTELLIGENCE	
NO.	1
DATE	5/1
TEL.	
UNIT	

Del Collegio de S. Tommaso de Granada R. 1157

**ATHANASII KIRCHERI
FULDENSIS BVCHONII**

E SOC. IESV.

**PRODROMVS
COPTVS SIVE ÆGYPTIACVS.**

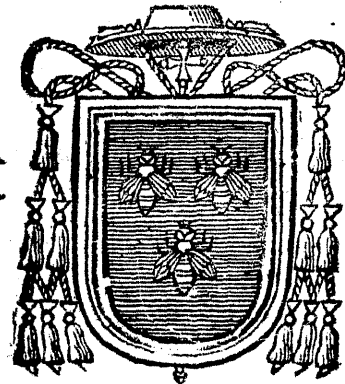
Ad

*Eminentiss: Principem S. R. E. Cardinalem
FRANCISCVM BARBERINVM.*

in quo

Cum linguæ Coptæ, siue Ægyptiacæ, quondam Pharaonica, origo, ætas, vicissitudo, inclinatio; tum hieroglyphicæ literaturæ instauratio, vti per varia variarum eruditionum, interpretationumque difficillimarum specimina, ita noua quoque & insolita methodo exhibentur.

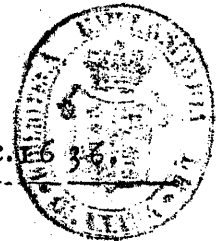
Μηδὲν κεκαλυμμένον ἢ ἐκ δακτυλοφθίσεως

*Μηδὲν κρυπτόν ἢ ἐγνωθίσεως
Δεκ. 16.*

Romæ. Typis S. Cong: de propag: Fide.

Superiorum permissu.

Donum Authoris Rom. 16 Nou. 1642

Eminentissimo Principi

FRANCISCO
CARD: BARBERINO

S.R.E. Vicecancellario

ATHANASIVS KIRCHERVS

è Soc: IESV

perpetuam felicitatem.

I Acienda est, Eminentissime Princeps, mihi penè dixerim inuito, existimationis alea; dum hæcæ Coptæ, seu AEgyptiacæ linguæ primitias, sub Eminentissimi Nominis tui splendore mentis oculorumque arbitrio committo, æqua atque iniqua variorum iudicia non iniquo animo præstolaturus. Et latuissent illa sanè cum suo Authore, sicuti reliqua omnia, quæ de priscâ, atque hucusque incognitâ AEgyptiorum symbolicâ sapiëntiâ indefesso studio, conatu pertinaci, iam compararam supellectilia; nisi officiosa amicorum importunitas, armata deprecatio & amica quædam vis, quotidiana penè exoptulatione de manibus extorsisset. Quorum ego, si authoritatẽ æquè ac rationes eneruare valuissem, animum meum procul du-

Epistola Dedicatoria.

bio obfirmassem, priuataque delectatione contentus illud Antigenidæ vsurpassem: *Intus mihi cano & musis.* Nam quod nonnulli cōmemorabant, vestigium aliquod relinquendum esse, quo me posteritati vixisse testarer; ne totus morerer, magna; pars mei vitaret libitinam; nihil admodum me commouebat, cui sola nominis immortalitas nimis exile præmium tantorum laborum semper est visa. Memineram etiam præclarè illud à Seuerino Boetio, sapienterque pronunciatum.

*Quod si putatis longius vitam trahi
Mortalis aura Numinis.*

*Cum sera vobis rapiet hoc etiam dies
Iam vos secunda mors manet.*

Porro si gloriæ posteritatisque recordationi velle glorificandum est, aliud à Propheta Regio viris Religiosis æquor aperitur, vt assidua nimirum virtutum solidarum, exercitatione, atque apparentium bonorum contemptu, nunquam interituram nominis immortalitatem consecutentur: In memoria enim æterna iustum fore, diuino illius vaticinio, multò iam ante didiceram. Plus igitur aliquantò eorum rationes videbantur momenti, qui neminem sibi vni natum esse contendebant; ac proinde quæ quis talenta à Deo O. M. sibi concredita affecutus
esset.

Epistola Dedicatoria.

esset publica luce aliorum iudicio non indigna, publico nequaquam inuidenda. Sed habebam tamen non pauca quæ his opponerem; ac primum quidem tenuitatis meæ mihi conscius, non satis incorruptum Iudicem esse arbitrabar amicorum in me benevolentiam. Quin & continuo illud animo obuersabatur meo: quis leget hæc? aut si legere possit, quis animum, linguas adeò peregrinas, tantumque ab orbe nostro remotas vt intelligat, adijciet? Neque enim ignorabam acria Criticorum ætatis huius ingenia, & Aristarchis suis hoc sæculum abundare. Nam si presso pede eorum, qui de rebus maximè arduis scripserunt vestigijs institero, styli barbariem seuerioribus obeliscis mox iugulabunt: sin aliquantò liberiùs in philologiæ campos excurrero, rebus grauioribus verborum ampullis fucum obducendo, iniuriam me facere dictitabunt. Hisce rationibus hoc apud amicos agebam, vt nihil agerem Neque tamen idcirco verborum lenocinia, fucosque, & calamistra in materia graui difficilique sum sectatus; hanc hederam scriptis suis appendant licet, qui re totâ sunt destituti; nobis difficultium, rerumque abditarum inquisitio, natiuo suo cultu castiùs videtur nitere.

Plus itaque omnibus hisce honoris Dei, in quem
vni-

Epistola Dedicatoria.

unicum collimabam, & boni publici cura poterat, qua factum est, ut ego, qui popularem auram nunquam magni aestimaui: ne maledicentiae quidem fluctus, declinare latendo potuerim, & cum negotij nil fuerit silendo sapientem videri, nunc in eam me palæstram dederim in qua non raro, ut cum Comico loquar, existimationis damno *desudascitur*. Verum in hac ambigua mentis lucta, me reficit, ac restaurat unicum Eminentissimi Nominis tui patrociniū; cuius eximio splendore frontem huius operis ut insignirem, varijs sum rationibus adductus. Imprimis quia Eminentia tua, ut huiusmodi aggrederer, iussit; ut auderem, animauit; ut possem, necessaria suppeditauit; ut feruentius progrederer, stimulū addidit tuus in reconditis literaturis inuestigandis ingēs cura, & studiū incredibile; ut demum cautè agerem & consideratè, tum in ijs percēfendis, acerrimum permouit iudicium, aliæque virtutes, quæ quantæ sint, malim silentio prædicare, quàm, ut quondam de Augusto dicebat Suetonius, parcè & ieiunè attingere. Accessit hisce demum omnibus, singularis tuus in Societatem nostram affectus, cui tametsi ex æquo me respondere posse diffidam, in parte tamen gratiarum reponendum est, non ingratum esse conari.

His

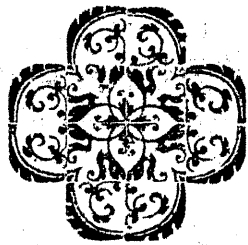
Epistola Dedicatoria.

His igitur rationibus motus ecce Prodromus iste Coptus seu Aegyptiacus, tandem post diuturna itineris difficilis pericula, laboresq; varios integer & incolumis Eminentissimo conspectui tuo se sistit, uti nouarū, ita rararum recōditissimarumque rerum Nunciū fidelis. Tuum erit, eā quā rerum nouarum proscænia soles fronte eum excipere. Etsi enim sermo eius fuerit simplicior, & prima fronte nescio quid impoliturum, & asperum præ se tulerit, placebit tamen ni fallor mira quædam eius in loquendo *varietas*, & quod rei caput, rerum incognitarū multiplex manifestatio, alio autem eum sine non præmissi, quàm ut, quid in reliquo de sacris Aegyptiorum sculpturis secuturis operibus molirer patefacere, & quàm ingens linguarum exterarum notitia secretioribus studijs & disciplinis lumen adferret, propalām demonstrarem. Quod si verò id expectationi tuæ non ita responderit, excuses id velim, ceu opus non nisi subcesuarum horarum elucubratione partum. Alterum verò opus (quod hōc tanto futurum est excellentius, quanto non immeritò altior & sublimior Philosophia Grammaticā censerī solet.) Hieroglyphicorum, inquam, enigmatum rediuiuum Oedipum, omnem prioris defectum facillè suppleturum tibi persuadeas. Hoc

enim

Epistola Dedicatoria.

enim exiguum esse fateor, & non nisi rudimentum quoddam, seu quasi primam quandam adumbrationem: quaecumque tamen sit, splendorem à purpura tua habiturum confido, & (fas sit dicere) tuam ab eo aliquem, ut nimirum ad externos & posteros dimanet hic tuus in optimas artes vel amor vel honor; dimanet, inquam, in laudem tuam, in aliorum exemplum. Quod cum factum comperero, fructum me laboris mei non exiguum consecutum putabo. Deus Eminentiam tuam Ecclesiae Catholicae decus, atque ornamentum quam diutissimè seruet incolumem. Vale. Romae è domo Professae Soc. Iesu. 14 die mensis Coptici *Θαυρ* seu 2. Augusti, anno Christi 1636. Coptitarum Martyrum 1352.

AD LECTOREM.

Cum omnem Aegyptiacam antiquitatem instaurandi nobis sit animus, cerè ipsius argumenti difficultas suadere videbatur, ut ab ea re, quae totius antiquitatis veluti clavis erat, ab ipsa, inquam, veterum Aegyptiorum vernacula antiqua, quam Coptam seu Pharaonicam appellamus, totius operis auspiciemur exordium. Huius enim, quam ingens in omni facultate, arte, & scientia sit usus; quantum non ad profana tantum, sed & sacrae literaturae cultum, verbo, ad omnem eruditionem antiquitatemque eruderandam conferat, etsi Prodromus iste varijs in locis id abundè & variè doceat; Oedipum tamen Aegyptiacum varia sua eruditione, quam huius ope eruit, id non clariùs tantum & abundantius demonstraturus, sed & id quoque apud reconditoris literaturae Amantes effecturum spero, ut hanc recens Europae natam linguam non estimet tantum sed & omne quoque studium industriamque ad eam addiscendam conferat, ad quod maiori facilitate præstandum, diè & lingua institutiones in fine operis huius adnectere volui, ut interim sese in eis exerceret Lector, & ad futura intelligenda aptiorem redderet capacioremque. Non aliam ob causam totius Oedipi quoque Aegyptiaci Ideam ijs apposuimus, nisi ut quantum ex utriusque literaturae restitutione Reip: literariae emolumentum sperari possit Lectori innotesceret. Certè norunt id amici, quibus abdita eius vel per rimas quasdam ostendi, qui nouitate rerum commoti, cum alia ratione nequirent, certam id encomiasticis metris Prodromo praeponendis extollere sat agebant. Verùm, ne laudibus acceptis hominum diuino fauori obicem ponerem, neue huiusmodi solat iola auidius

Ad Lectorem.

ambisse, aut etiam ante victoriã triumphos egisse viderer, eorum benevolentia laudata, ea qua par erat modestia recusavi; exceptis eorum Eulogijs, qui non tam Encomiastæ, quàm rerum variarũ Testes erant futuri, approbatoresq;. Nam cum hic præsens liber, Oedipi operis omninò noui, rari, difficilis, & argumenti multorum opinione incredibilis, sit Prodrômus; cum pleraque præterea, è reconditis inuisisque Orientalium monumentis deprompta Europæos linguarum cognitione destitutos omninò lateant, adeoque multi forsàn in rebus ad eò nouis de fide mea dubitare, aut de impostura & furo aliquo suspicari possent. Vt in re magni momenti maiori ingenuitate, fide & sinceritate procederem, simulque monstrarem linguarum, quas in operibus passim ad rerum dictarum confirmationem adducturus sum, me diuina gratia haud ignarũ istius testes admittere volui, ipsos Græcos, Hebræos, Syros, Chaldæos, Arabes, Armenos, AEthiopes, Abyssinos, Samaritanos, aliosque quibus mea literaria suppellex nota est, quique mea omnia lustrarunt, reuiderunt. quique susceptum opus consilio auxilioque nullo non tempore de proprijs suis aliqua communicantes pro viribus promouera contendunt. Atque hæc sunt beneuole Lector, de quibus te primò monitum volebam; quod si in ijs quicquam laude dignum inueneris; non mihi, sed Deo, bonorum omnium largitori, qui infantium linguas solus disertas facit, imputes velim. Vale.

MUTIVS VITELLESCVS
SOCIETATIS IESV
PRAEPOSITVS GENERALIS.

Cum Prodrômum Coptum, seu AEgyptiacum P. Athanasij Kircheri, nostræ Societatis, tres eiusdem Societatis, quibus id commissum fuit, recognouerint; & in lucem edi posse probauerint; facultatem concedimus, vt typis mandetur, si ita Reuerendissimo Domino Vicésgerenti, & Reuerendissimo P. Magistro Sacri Palatij videbitur: In cuius rei fidem hæc literas, manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Romæ 23. Aprilis. 1635.

Mutius Vitelleseus.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. Patri Mag
Sacri Palatii Apostolici.

A. Torriellus Vicefg.

I Vssu Reuerendissimi Patris F. Nicolai Riccardij S. Palatii
Apostolici Magistri; librum P. Athanasij Kircheri Societa-
tis Iesue, qui Prodroinus Coptus; seu Aegyptiacus, notatur,
rite & ordine censui; In eo, non solum nihil offendi Religioni
Catholicae & bonis moribus pugnans, sed contra, quam plurima
ex abditis sacrae uetustatis, & mysticis Aegyptiorum pene-
tralibus, ingeniose eruta argumenta, quae cum ob gehuissam
multarum linguarum cognitionem, tum ob reconditam rerum
peregrinarum eruditionem ex ipsis fontibus haustam, ortho-
doxae ueritati robur & firmamentum sufficiunt, errores &
haereses labefaciunt. Dignum initium, unde caetera astimentur.
Vigebit que diu, repositum felicitate laboris, & ingenij stu-
dium, nulli non eruditioni Sacrae & profanae, lampada (quod
dicitur) tradens. Ita censeo. Roma, ex Domo professa,
Iunij 15. An. 1636.

Melchior Inchofer .Soc. Iesu.

Imprimatur.

Fr. Nicolaus Riccardius S.P.A.M.

DOCTORVM ORIENTALIVM
De Prodroino Copto
Testimonia Encomiastica.

Isaaci Sciadrensis Maronite Archiepiscopi Tripo-
litani Syriae ad Admodum R. P. Patrem sibi
amantissimum Athanasium Kirche.
rium e. Soc. Iesu

R. yehmus Syriacus cantu Iacobitico

Arabic script text, likely a preface or dedication in Arabic.

Arabic script text, likely a preface or dedication in Arabic.

Arabic script text, likely the main body of the letter or a list of testimonies.

Arabic script text, likely a signature or closing.

١ رجبه مهديا الرب محمد بنامه جسدكم
 ٢ هجلا الحمدنا هيا وجه لحب معروا ابا حجر
 ٣ ونعا وندفعا وادمانا ملامنا ابا حجر
 ٤ معحصا لحنا واوربر هوهو واور حهوهوه
 ٥ لاهوب حهوه واهجر حهوه ولا لاهوهوه

Euifdem Interpretatio verbalis.

Pater mi Doctor Venerabilis, clarissime Athanasi qui in
 tuis doctrinis imitari niteris Magnum Doctorem Athana-
 sium, Electas stellas splendidaeque Basilium, imitaris in
 scientia tua Solem Ecclesiae Gregorium. Ingenium sublime
 dedit tibi Dominus noster in abundantia misericordiaru
 eius. Et intelligentiam omnium Philosophorum, Armis om-
 nium scientiarum induit te, ut decet eos, qui ad praecleara ex-
 pedita mittuntur. Virtus eius adiuvit te, discere voces sicut
 electos eius. Beatitudinem magnam dent animae tuae intelli-
 gentis, noti tui, & amici tui, & magistri, Doctoresque, quia
 sapientiam omnium Orientalium & linguarum plurimarum
 scientiam super alios declaras, inter Doctores doces, fer-
 monum variorum idiomata didicisti celeriter, manifestasti
 faciliter. Librum quem impressisti, & alios quos imprimere
 intendis, cum declaratione & commentatione verborum fa-
 cillime dilucidas, voces obuias subtiliter voluis & pene-
 tras & multum laboras, breuiterque ponis & eleganter: su-
 scipe hanc hymnodiam, quam ex corde ad te mitto praecle-
 re Doctor, cui Syriace offero. Gloria Bono qui direxit te &
 deduxit te verè, gratiarum actio Spiritui, qui adduxit te ad
 finem sine offensione.

ABRAHAMI ECHELLENIS
 Syri Maronita In Romanae Sapientiae gym-
 nasio Arabice Linguae ordinarij

Professoris
 Ad Reuerendum P. Athanasium Kircherium
 è Soc: Iesu
 Carmen Syriacum.

ارجوهم سعدنا
 اللقب ارحم مدعو انا انا
 مع سحره اوه ووهوه

مدامدا موهوه

روهوه حهوه: واهجهوه: حهوه قدي حهوه:
 حهوهوه واهجهوه: لاهوا واهجهوه: لاهيه وجه هوهوه:
 اوهوه اوهجهوه: حهوه عدهوهوه: ولا اوه اوهجهوه:
 لاهوه بهجهوه: هوهوه حهوهوهوهوه: لاهوه لاهوهجهوه:
 هوهوه اوهوهوه: حهوهوهوهوه: اوه مدهوهوهوه:
 هوهوهوهوهوه: لاهوه اوهوهوهوه: واهجهوه هوهوه اوهجهوه:

Euifdem Interpretatio.

S Aphnathphahnah, qui abscondita nobis declarat,
 Intellectu splendenti ad Regionem sapientiae volauit,
 Thesauros inuenit apud Aegyptios, nemoque ausus est
 eorum seriem corrumpere, ipse verò solus aperuit.
 Ecce circumfertur super currus & triumphat
 Et omne idioma misit ad eum nuncios, ut eum laudaret.

شعر غيره عربي لابراهيم الخليلي

Aliud Arabicum
eiusdem Abrahami Eccellenfis.

يامن فاز على كل السورى
بعلم حازه بتعب مجموع
هم يحسدوك بما خصصت به
ولا يكون قولهم عندك سموع
فلو قسم الليث اقلانا لما اكلت
منه الكلاب ولو ماتت الجوع

Eiusdem traductio.

O Qui excellis in omni doctrina, quam possidisti, labore collectam. Inuideant tibi maleuoli propter id, quod tibi peculiare fecisti. Verum eorum dieteria surdus mutus transeas. Si enim diuisus fuerit steptes in partes, non comedunt ex eo canes, etsi perirent fame.

Aliud Estrangelometro Balai eiusdem,

ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ
ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ

ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ
ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ
ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ
ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ

ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ
ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ
ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ
ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ
ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ

Expositio eiusdem.

P Rodromus hic est scibilium, Nilus flumen mirabilium, Prodromus omnium scientiarum, Nilus rerum prodigiosarum Terram Aegypti hic inundat. eiusque solum Agricolas beat. Ille Orbem sapientiae aquis irrigat. Omnesque literatos pelago scientiae ditat.

Eiusdem Abrahami Ecchelenfis
Idiomate Samaritano.

ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ
ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ

ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ
ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ

ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ
ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ

ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ
ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ

ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ
ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ ܘܢܝܢܘܢ

Եւ ի վերջոս Եւրոպայի Եւ
 Ասիայի Եւ Աֆրիկայի
 Եւ ի վերջոս Եւրոպայի Եւ
 Ասիայի Եւ Աֆրիկայի
 Եւ ի վերջոս Եւրոպայի Եւ
 Ասիայի Եւ Աֆրիկայի

Eiusdem interpretatio.

Omnis lingua, & idioma elegans, quod circulus claudit
 Soluat vota sua & tributum separet
 Illi, qui radicem famis à campo sapientia extirpauit.
 En Samaritanus munus suum offert, manu plaudit
 Et socios inuitat, & pelagus ei us encomiorum nauigat.
 Et huic Ioseph laudem addit, & nunquam obmutescit.

Petri Pauli Copi Sacerdotis Armeni
 Eulogium Armenicum.

Իմաստանորոշութիւնք բարձրօրէն հետեւեցանսս որոնք զայլ իւր
 լեզուս Եւրոպայի Եւրոպայի Եւրոպայի տեղեկաց արդեօք
 ոչ հասնի զայդպիսի հանճարս ուստի զի իւր սուսս որոնք
 հարդարաւ զայս դերսս բունքն է մայր իմ լեզուացք

Interpretatio eiusdem.

Multi ut peregrinas linguas & varias scientias addiscant per-
 uagantur, Africam, Asiam, & Europam; Sed iam necessarium am-
 plius non erit, cum quacunque occulta Africa, Asia, & Europa con-
 tinentur, hic Author suis libris complectatur.

Michaelis Archipresbyteri Efronitæ Syri,
 In Prodomum Coprum
 Reuerendi Patris Athanasij Kircherij
 e Soc: Iesu
 Rhythmus Heracleus, seu vetusta Chaldeorum
 Lingua.

Եւ ի վերջոս Եւրոպայի Եւ
 Ասիայի Եւ Աֆրիկայի
 Եւ ի վերջոս Եւրոպայի Եւ
 Ասիայի Եւ Աֆրիկայի
 Եւ ի վերջոս Եւրոպայի Եւ
 Ասիայի Եւ Աֆրիկայի
 Եւ ի վերջոս Եւրոպայի Եւ
 Ասիայի Եւ Աֆրիկայի
 Եւ ի վերջոս Եւրոպայի Եւ
 Ասիայի Եւ Աֆրիկայի
 Եւ ի վերջոս Եւրոպայի Եւ
 Ասիայի Եւ Աֆրիկայի

Interpretatio eiusdam.

Vidi librum tuum Vir acute, & admiratus sum eum & ve-
 hementer obstupui, cum quæuis recondita inueniantur in eo,
 omniaq; idiomata peregrina signentur in eo, subtiliter & elegan-
 ter declarentur in eo: opus tuum admirabile est, Doctor subtilis
 apud Doctores, nilque aliud est quam thuribulum ex quo redo-
 lent omnes odores.

*Iodoci Hopffneri Herbipolitani, Theologi
In reconditum opus Prodromi Copti R.P. Athana-
sij Kircheri Fuldenfis Germani
è Societ: Iesu*

Rythmus Hebraicus.

שיר עברי Explicatio eiusdem.

בל לשונות ככל מרינח	Oecalufaque	Orumque inter qua tollit in altum
סמורח עד מערכה	Quaque solet Phœbus condere nocte caput.	
ועברית ורומית לא דין	Quæ te lingua laet? sit Hebræa, Latina, sit omnis	
לשון קבטי היא לשונך	Vnam omnes calles. Coptica lingua tua est.	
ותשאה באור מחשבתה	Hanc is hoc Prodromo biseno idioma te, primus	
ביב לשונות שאתה	Mersam Aegyptiacis eruis è tenebris.	

*Doctoris Io: Baptiste Ione de Sapheta, quæ Vrbs est
Galilea superioris Palestine, Hebraicarum
literarum. In Pisana Academia professoris
in idem opus
Rythmus Rabinicus.*

אכז יוטכך הטובל בדלוקי יומי סללכנס כמלכי עמלי וסומ

א תוסתעודס : טכס לו וקודס : סמרידו סדס : כמכרסטכרס.
ב קך לנו יסכחודות סכטיס : כטמדיס קוסכ: סקוסכ סנויס
ג תןכס סומן : ככל עקסומן : לס סכיס סלמן : סלסון סכריס
ד תמיסון גלס : כטומקו עלס : וגס דלס גלס : עיס עמכריס
ה סכריס סלס : סומר יסלס : וכנו סגולס : קרס עמכריס
ו כחן לו יסרוס : ככל עק סידרוס : ויסכרו לגלס ככלטכריס
ז כחן לבי עלס : וקרס עמיס : עסס לנו כחמס : כנלסכנו עמכריס

*Sacerdotum Abyssinorum
In eundem Prodromum Coptum Testimonium
Æthiopicum.*

በዝሰደሐፍ: ነልቦ: ሰሐተ: ንሐኒ: ሰምታት: ኢትያያያን:
ወንከመን: ኢሰመ: ኩሎሙ: ማክሞረን: ወቶሎጋዊያን: ሊተዉ:
ከመ: የኢሞረ: ኩሎሃገረ: በሐዉርተ: ከመ: ያክሞረ: ኩከሪህ:
በከሎ: ኢሐከቡ: ረከቦ: ኢተናተዋስ: ወማክሞረ: ኩሎ: ሃገረ: ማጠ:
ልሳነ: ቅብጥ: ወኢኢጸያ: ንሐኒ: ናክሞር: ሰማክተ: ዚኢህ: ንሐ:

ኢባ: ማሐዳንተ: ማርያሞ:

ኢባ: ሐብተ: ማጋያሞ:

ኢባ: ኢጸጸ: ጸንግል:

ተንሥኢ: ከርህቶስ:

Explicatio.

IN hoc libro in Aethiopicis mendacium non est, & nos sumus testes, & dicimus quod multi Sapientes desiderauerunt scire varias linguas, ad interpretationes varias perficiendas, & non inuenerunt. Hic Athanasius primus omnes sermones explicare nouit, non in alijs tantum linguis, sed & in Aethiopica potissimum & Aegyptiaca, & nos infra scripti sumus testes eius.

Machzanta Maroiam	Depositum Mariae.)	Sacerdotes Abyssini
Chabta Maroiam	hoc est Donum Mariae.	
Azfa Dungal	Pallium Virginis.)	

Tansa Christos Resurrectio Christi. Diaconus.

PRODROMI COPTI CAPITVM SYLLABVS ET LEMMATA.

Prooemium Prodromi

Causa scriptiois, difficultas tractandi antiqua; lingua Copte antiquitas; Eximiorum virorum ad hoc genus scribendi incitatio: Thesaurus Copto-arabicus praemittitur Hieroglyphici operis, veluti basis & fundamentum.

Caput I.

De etymologia vocis Coptos.

Coptos non ab Aegypto, nec Chibt, sed ab Urbe Copto derivatur. ΓΥΠΤΙΟΣ Koptici كفتى Arabicum, Item Χηει & مصري Mesra quid proprie significant. differentia inter ΚΟΠΤΟΣ & ΚΟΦΘΟΣ. Aethiopica vox Gobzo quidam Copti Urbis descriptio. Cana Ramustio, Elitron Aegypto dicitur, celebritas eius & feracitas.

Caput II.

De Coptitarum institutis.

Coptita ante Christum Idolorum cultui deditissimi. Post Christum primi Christiana religione imbuuntur; Urbs vicina Thebaidos. Coptita linguam Aegyptiam antiquam ab interitu vindicant. Libri Coptici Bibliotheca Vaticana. Religionis studium apud Coptitas viget. Ingens Martyrum numerus. Aera Martyrum quid? Ritus Coptitarum in sacramentis administrandis. Liturgia Coptica ratio. Coptica & Aethiopica Ecclesia una fuit olim sub Antistite Alexandrino. Quantum prodesse possint huiusmodi liturgia antiquissima Haereticis ad conversionem.

Caput III.

De Copto-Aethiopicæ Ecclesiæ Colonijs in alias mundi partes traductis.

Coptita, Aegyptij, & Aethiopes, lingua Syriaca quodam in sacris esse sunt. Ex Aegypto, Syria, & Aethiopia in Indiam ad propagationem fidei

Prodromi Copti Capitum Syllabus.

dei Christiana Colonia transmissa. idque ex vetustissimo monumento Syro-sinice characteribus, quod paucis ante annis in China detectum fuit, inscripto probatur.

Caput IV.

De Colonijs dictis in Indiam, Chinam, Iaponiam, Tartariam deductis.

Quid & ubi proprie Cathaia, Quis & ubi magnus ille Presbyter Ioannes. De Gryphibus & Pygmæis, & an hi proprie homines sint. De prima predicatione S. Thomæ Apostoli in India, eiusque martyrio Calurnina seu Malapora peracta, de Cruce miraculosa sanguine eius expressa. Brachmanicarum literarum cruci circumscriptarum interpretatio. De navigationibus primorum Christianorum ex Aegypto in Indiam, qua Opbir Aegyptiacè dicitur, varia traduntur.

Caput V.

Lingua Copta seu antiqua Aegyptiaca affinis olim Græca. Examen nominis Coptici seu Aegyptiaci. Thapnat fanech. seu Psontomphanich. Aegyptij ob miracula patrata vocant Moysen Psontomphanich, quod arcanorum reuelatorem significat; discutuntur circa hoc nomen textus Hebraicus, Syriacus, Arabicus, Chaldaeus, Samaritanus, Græcus, Armenus, Coptus. Copta lingua non fuit affinis Hebraicæ nec alijs Orientalibus linguis, Græca excepta. Locus Beniamini explicatur de Aegyptiaca lingua. Moses nomen Aegyptiacum eiusque significatio. Comparatio lingua Coptæ cum alijs linguis Orientalibus. Menses Aegyptiorum Veterum, & nomina stellarum aliarumque rerum, uti herbarum, animalium, Deorum, Copta lingua sum antiqua Aegyptiaca eadem adhuc retinet. Asima non est Aegyptiacum nomen, sed Samaritanum.

Caput VI.

De Nomine Dei Copto Ⲫⲧ Phta.

Mysticum nomen est. mysticorum nominum ratio. Varia monogramma. Mystera literarum Armenicarum. Mystera nominis Copti Ⲫⲧ explicantur. Quis fuerit Phta antiquus Aegyptiorum Deus. Generatio eius ab Henepht. Phta mundi symbolum; nomen uni

Prodromi Copti Caputum Syllabus.

uniuersum perambulans. Characteres varij Phta seu Tauti inter Hieroglyphica adhuc reperiuntur. Vnde baculus nota Tau insignitus D. An toy. Figura baculi Mosaici qua fuerit? $\Phi\ddagger$ Coptitarum, mysticorum nominum rationes habet. Comparatio eius cum nomine Dei tetragrammato.

Caput VII.

Lingua Græca primum à lingua Aegyptiaca profluxit. Notabilia, de signo senarij numeri Græcorum, apud Coptitas adhuc pro litera Alphabeti sexta usurpato. Differentia linguæ antiquæ Aegyptiacæ, vernaculæ & Græcæ quæ ipsis doctrinalis erat. Columnæ & monumenta Græcis literis inscripta. Panorum lingua olim similis erat Hebraica. Lingua Copta ex varia Aegyptiaci Imperij mutatione variam quoque corruptionem passa est. A Latinis, Græcis, Arabicis multa mutuatur. In Syntaxi nominum & verborum quanta sit ab omnibus cæteris linguis discrepantia.

Caput VIII.

De utilitate Linguæ Coptæ.

Utilitas linguæ Coptæ maxima non ad hæreses duntaxat refutandas, sed & alias literas excolendas. Thesaurus librorum Coptorum in Bibliotheca Vaticana, eorumque Catalogus. Thesauri Copto-arabici præstantia. Alphabetum Agarenorum seu Africanorum. Mirabilis cuiusdam Vetusissimaq; Inscriptionis, in rupe quadam môtis Oreb incisa, a nemine ante hæc explanata vera, certa & fidelis Interpretatio: in qua multa recondita ex Hebræorum antiquitatibus eruuntur.

Caput IX.

Literis hieroglyphicis verba Copta inserta fuisse varijs exemplis ostenditur. Variasq; monogrammata dilucidantur: quibus denique subiungitur Specimẽ interpretationis hieroglyphicæ; in quo multa de veterũ Aegyptiorum symbolicis disciplinis à nemine (quod sciam antehac) indigitata nouo ausu & molimine produntur. Quibus omnibus in fine tractatus particularis deelementis linguæ Coptæ, quem Primitias linguæ Coptæ siue Aegyptiacæ notare libuit, unã cum Idea Oedipi, adnexus est.

C Y N $\Phi\ddagger$

AD EMINENTISSIMVM

S. R. E.

FRANCISCVM

CARD. BARBERINVM

PRODROMI COPTI

Sive Aegyptiaci.

Π Ρ Ο Ο Ι Μ Ι Ο Ν

VM olim, Eminentissime Princeps, repentino quodam apud Corinthios rumore percrebuisse, Philippum Macedonum vrbi cum vasto exercitu imminere, ciuesq; ad obsidionem ferendam impigrè, quæ forent ex vsu parassent: Fertur $\eta\mu\epsilon\sigma\beta\iota\omicron\varsigma$ ille Diogenes deposito philosophico & pileo, & pallio, sordidatus, & squalore obfusus, dies aliquot, suum illud dolium $\acute{\alpha}\rho\omega\ \tau\epsilon\ \eta\ \nu\acute{\alpha}\rho\omega$, quasi magnum quippiam moliturus per collem vrbi vicinum

A

no-

nouo quodam & ante hac inuiso laboris genere voluisse, reuoluisse, subuoluisse, & deuoluisse. Quod cum pleriq; mirarentur, atque adeo inusitato rei spectaculo attoniti: ecquid insueta hac vasis volutatione sibi vellet? rogarent; respondisse; ne ipse, alijs omnibus negotiosis, solus otiosus videretur. Intelliges ni fallor (Magne Princeps) quid hac Prodromi mei prolusione velim. Cum singulari fauore tuo in Urbem accersitus, doctissimos quosuis in hoc orbis theatro legendo, scribendo, docendo, & aliter certatim de literis, ac posteritate bene mereri viderem; palladijsque machinis aduersus *ἄγροιας* felici Marte pugnare; ac eam in rem nouas subinde acies instruere, quæ & cæsim & punctim in illam eiusq; socios, ac fœderatos sub præstantissimis ducibus irruant. Mihi Diogenæi illius, digni sanè tanto Philosopho apophthegmatis memoriam visum est, pro mea tenuitate, in medium cum illis prodire, ne inter tot egregios probatæ virtutis milites, vnus de multis cessator haberer. & proinde, Hesiodi illud in me cadere merito agnoscerem, *ἑτάσιον ἄχθος ἀπέσσης*. Verum cum in hac velitatione, ac verè Apollinea expeditione oportuno dolo hoc philosophico voluendo locum inquirerem, atque in tanta occupationum, ac studiorum, quibus singulos iam intentos intuebar varietate, sedulò circumspicerem,

Hesiodus.
Theog.

rem, qua in parte huius literarij campi industriam meam potissimum collocarem; ecce stationibus iam singulis occupatis, sola mihi restare video antiquissima illa Aegyptiorum ruderata, ac temporis iniuria semiseputas monumentorum parietinas; Nam præter difficilem illam antiquitatum Aegyptiacarum, sacrorumq; mysteriorum, sub hieroglyphicis disciplinis latentium à nemine hucusque (quantum quidem mihi scire licet) tentatam inuestigationem, idiomatis quoq; Aegyptiaci antiqui, quod Coptum vocamus, restauratio mihi commissa tanto maiorem laborum copiam, quantò & materia rarior est, & difficilior, suppeditauit. Præsertim cum in summa illa rerum humanarum inconstantia, & vicissitudine nil difficilius sit, ac arduum magis, quam earum rerum, quas verustas temporum paulatim ab hominum memoria longè remotas, ita abdidit; vt omnem intellectus lucem effugere videantur, describere narrationem: in qua præobscuram ambiguitatem scribentibus præbet rerum inexplorata antiquitas; & legentibus quandoque fidem detrahit abstrusa ac infinitis dissentientium Authorum controuersijs intricata, & admodum perplexa temporum descriptio. An non igitur in me campum adeo confragosum, ac innumeris difficultatibus impeditum, potissimum sine duce viarum gna-

Difficultas tractandæ materiæ.

Multæ tenebræ multus error.

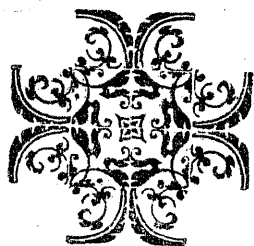
ro, ingredientem appositè quadrabit, nota illa Hebræorum *מרבית חושך מרבית חושך* ? ubi enim multa tenebrarum caligo, ignota adhæc via, multos errores & lapsus, frequentesq; offensiones contingere necesse est. Ac proinde periculosa plenum alexæ opus me aggredi non ignoro; dum non de communi aliquo, ac familiari nobis idiomate, sed Sapientum Aegyptiorum antiquissimo, lingua uti in hunc diem Europæis incognita, sic vetustatis apud ipsosmet Aegyptios adhuc incomptæ, ac plurimarum gentium commixtione succedentibus seculis vitata aliquid certi adstruere contendo. Sed enim cum nullæ tenebræ tantæ sint, in quibus non aliquis saltem lucis effulgeat radius; nec tanti rerum nodi, quos non humani ingenij veritatis amore flagrantis sagax dissoluat industria; Ego certè non reconditoris tantùm antiquitatis studiosis; sed & toti Reip: literariæ rem haudquaquam ingratham me facturum existimaui. Si, uti in cæteris Aegyptiacis, quæ hucusque delituere monumentis eruderandis; ita in eorundem lingua seu idiomate restaurando, operam meam quantulamcunq; collocarem; opusq; non tam proprio ingenij ad quæuis difficilia cæteroqui prompti motu; quam doctissimorum virorum, quos inter principem sane non immeritò locum obtinet Amplissimus Dominus Nicolaus Fabri-

cus

cus de Peiresc Christianissimo Regi à secretis consilijs armata deprecatione extortum aggrederer, idq; ab alijs derelictum, ad incudem reuocarem. Ne verò laborem difficultatemque subeundam pertimescens & ego animum propositumq; exequendi operis abijcerem, Ecce causa fuit antiquissimus Codex manuscriptus, seu Onomasticon Copto-arabicum, quod Illustrissimus D. Petrus à Valle Patritius Romanus non ita pridem ab omni temporum, tinearumq; iniuriis vindicatum, ex Aegypto secum transportauit: cuius ex arabicis tenebris in lucem latiam deducendi curam cum mihi aliorum rogatu Emin. Princeps commendasset. tantum è continua eiusdem tum versione, tum rerum in eo occurrentium consideratione profeci, ut cum eius linguæ Coptæ non iam planè ignarus, quamplurimas ad Aegyptiorum antiquitatem pertinentes difficultates eius opera me soluere posse considerem, hieroglyphicis (quibus tum magno ardore enodandis incumberebam) adeoq; alijs omnibus occupationibus tantisper suspensis hoc præsens opus cæteris secuturis lucubrationibus meis adeò fructuosum, sine mora aggressus fuerim; memor illius Tatiani: *ἡ δὲ οὐδέποτε συνίσταται ἀπόδειξις ἐστὶ δὲ λαμβανέτητος ἡ δὲ ὑπέρονη*. Et quamuis tota hæc materies ad hieroglyphicos tractatus commodius differri potuisset; quia tamen Thesaurus

lin-

linguæ Coptæ, sicuti & alia de Romanorum obeliscorum interpretatione molimina hanc tractationem veluti *περὶ ἀμεμῆλε* atque adeo separatam vendicare videbantur, eam ceu Prodrorum quendam, laudabili amicorum importunitate extortum, ac secutorum operum veluti exhibitorum absque vlla dilatione mox expediendum existimaui. Sed, ne antequam rem aggrediamur, *ἀγῆρας* vitium subrepat, uti in huiusmodi miscellis dissertationibus fieri solet; hæc nostras exercitationes in certas classes, seu capita dispertiri visum est.

CAPVT I.

De Etymo vocis Coptos.

ETymorum, vocumq; peregrinarum perperam intellectarum imperitam explicationem magnis passim erroribus scriptores implicuisse, ut alia multa eruditorum monumenta, ita & illi demonstrant, qui vocem *κόπτος*, in rerum diuersarum sententiam distraxerunt.

Atque ij quidem, qui hoc vocabulum, *κόπτος*, idem esse volunt cum voce (Aegyptus) frigidis sanè coniecturis fulti, exiguos monstrant, ut postea videbimus in Arabicæ, & Coptæ linguæ cognitione progressus. Alij vero, qui eius etymon ab eo Rege, qui primus Mithraim, Aeriam aut Oceaniam antiquitus dictam, Aegypti nomine insigniuit, quemq; Aegyptij, teste Leone Africano, vulgari lingua Chibth appellant, deducere volunt; eo longius à vero aberrant, quanto inter Coptos, & Chibth maior censenda est differentia: Alij denique qui totius vocis huius *ἐτυμολογία* ab vrbe Coptos deriuant, præ reliquis videntur, ita loqui fas sit, *κοπτίσειν*. Veruntamen cum singulis iam recensitis opinionibus, rationes vtrunque non incongruæ occurrant; visum fuit eas hic ad examen reuocare; ut eorum rationibus & argumentis primo

Koptos non derivatur à voce Aegyptus.

Neque ab Aegypto primo Rege quem Chibth appellant.

Ioannes Leo Africanus l. 8.

Koptos ab Vrbe Copto deducitur.

trutinatis, quid de singulis sentiendum, statuendumq; sit, patefiat.

Primi itaque qui (*Κόπτος*) cum voce (*Aegyptus*) passim confundere solent; aliam opinionis suæ rationem non adducunt, nisi solum affinitatem, quam vox Arabica *قبطى* Kopti, & Copta vox *γύπτιος*, aut *γέπτιος*, tum sono, tum significatione obtinent ad vocem (*Aegyptus*) Verum hocce infirmo fundamento inniti, nemo non videt. Nam si dicta vocabula paulò pensculatiùs discutiantur, affinia quidem ea, & *ὁμόφωνα*; non *ὁμόνυμα* esse reperientur. Nam ijs, qui vel extremis labris, dictarum linguarum elementa degustarunt, compertum esse existimo; hanc vocem *γύπτιος* hoc loco propriè *Aegyptum*, nec lingua *Copta*; nec *قبطى* (*Kopti*) Arabica significare. Cum *Aegyptum* *Coptitæ* propriè denotent per dictionem *χίμη*; quemadmodum eandem per dictionem *مصر* (*Mesra*) significant Arabes; patent hæc luculenter ex *Onomastico* nostro *Copto-arabico*; cuius *Author*, quodocunque rerum ad *Coptitas* pertinentium titulos in *Onomastico* dicto *Copto-arabice* ponit; nequaquam *Mesra*, vel *χίμη*, quibus verbis cæteroquin *Aegyptum* propriè dictam indicat, utitur. Sed *μετργύπτιος* & *قبطى* *Copti*, queis nil aliud nisi *Coptorum*, seu *Coptitarum* in *Aegypto* sectam vult significare. Sic ti-

tulus

Coptitæ
Aegyptii
proprio
nomine
chemi, &
Arabes
Mesra.

tulus *ναβστμμετγυπτιος* *Menses Copticos*, non *Aegyptios* denotat. Cui & arabica versio consonat; quæ dictum *Copticum* interpretatur *الشهور القبطية* hoc est *menses Copticos*. non *الشهر المصرى* videlicet *menses Aegyptios*. *Pari* ratione *Onomastico* *Copto-arabico* numeros *Coptitarum*, non appellat *πιαριτμοεγχίμη* hoc est numerum *Aegyptium*; sed *πιαριτμοεγυπτιος* seu numerum *Copticum*. Vti & Arabes *الجساب القبطى*. Multa similia thesaurum linguæ *Coptæ* volenti occurrent; *χίμη* itaque etymo deducto à primo *Aegypti* cultore *Chamo Noëmi filio*, siquidem *Beroso* credimus, propriè lingua *Copta* *Aegyptum* significat; Quemadmodum in *Arabica* lingua *مصر* *Mesra*, à *Misraim* *Chami* filio deducto nomine; *Priori* subscribit *Plutarchus* libro de *Osiride*, & *Iside* in quo *Aegyptum* antiquis seculis *χημια*, hoc est vas *μυαίγσειον*, à nigrore nimirum & pinguedine terræ vocatam ait. *Posterius*, *Arabes*, *Chaldæi*, *Syri*, *Aethiopes*, *Armeni*, *Persæ*, omnes deniq; *Orientalis* populi communi consensu asseuerant. *γυπτιος* vero & *قبطى* *Kopti*, propriè ab vrbe *Coptos*, *Originem* deduxere. Vnde & linguam *Coptam*, & si eandem cum antiqua *Aegyptia* faciamus, negamus tamen à voce *Aegyptus* eam deriuatam, sed ab vrbe *Coptus*, & non secus ac *Latinam* linguam à principe vrbe *Roma*, *Ro-*

B

ma-

Niabotæ
meggip-
tios.

Alfcha-
hur elKa-
ptihe.
Alfchahur
almesriin.

Piaritmos
nichemi.

Alhhesab
elKopti.

Chemi de-
riatur à
Chamo, &
Metra à
Mitrain
eius filio.

Plutarchus
l. de Osir. ex
Iside.

Menses Ae-
gyptiorū
antiquorū
& linguæ
eorum ab
vrbe Co-
ptana vo-
catur Co-
pta; sicuti
Menses &
lingua La-
tinorū ab
vrbe Ro-
ma dicitur
Romana.

manam, aut Indicam à Mexico, Mexicanam dictam asserimus. Notandus hic error quidam, in quem cum plurimi ex non infimis Authoribus inciderint, eum nequaquam dissimulandum censuimus, est autem iste, quod *κóπτος*, & *κóφθος* passim imperitè confundant; cum tamen tantum absit, ut ea nomina idem sint, ut etiam toto cælo diuersa reperiantur. de Copto paulò ante dictum est, de quo & in sequentibus fusius dicemus. *κóφθος* vero nihil aliud est, quam à Mahumetanis confictum vocabulum, quo Christianos Aegyptios, seu Monachos aliosq; religiosæ vitæ sectatores Cophthos, quasi dicas incisos, per contemptum appellare solent, quæ diligenter notanda sunt. nec enim *κóφθος* apud præcos Authores vnquã me legisse memini. Sed nos his notatis, eo vnde digressi sumus reuertamur. Porrò alij qui vocem Coptos. à primo Rege Aegypto, quem vernacula lingua Chibth appellant, deriuare conantur, non minus quam priores decipiuntur; Cum illud vocabulum Chibth, quo in vulgari Arabico Idiome Aegyptum significant, aliam deriuationem nesciat, quam eam, quam à Græcis, Romanis, alijsq; exteris gentibus hausit. Nam Aegyptij, cum regnum suum magno hominum commercio frequentatum viderent, eamq; Aegyptum passim nuncupari animaduertent consimili nomine

Coptos & Cophthos non sunt idem.

Cophthi qui dicantur.

Coptos non deriuatur à Chibth.

mine

mine Aegyptum, Chibth appellare cæperunt. Vnde nulla ratione concedendum est; *γούπιος*, & Chibth & si affinia, eadem esse, uti diximus. Cum & etymo, & pronunciatione differant. Nam si ijs qui aliquam huius linguæ notitiam, in Aegypto ab ipsis Coptitis instructi hauserunt credimus, hoc vocabulum *γούπιος*, u in ou mutato, *γούπιος*, non *γούπιος* pronuncian- dum esset; quod & in Aethiopum libris quoque obseruatur. qui à vicinis Coptitis instructi, Aegypti alio nomine non appellant, nisi *Ἰνδία* Medura gobzo. hoc est terram Aegypti. Quæ cum ita sint optimè ipsi sentiunt, qui huius Etymon à Copto celeberrima olim Aegypti vrbe, & Thebaidos metropoli deducunt. Hæc enim est à qua Coptitæ eorumq; lingua nomē inuenit, uti ante insinuauimus. Fuit autem hæc vrbs Coptos (quæ & Cana Ramusio dicitur) Ptolomæo teste Nomi Coptici metropolis sub 26 latitudinis gradu, & longitudinis 62 sita: cuius quoque meminere Fl. Iosephus & Aegesippus. Strabo eam Thebaidos caput, Arabum & Aegyptiorum commune appellat emporium, verba eius hic addere libuit. *Post Veneris inquit Templum est Ifidis sanum, deinceps sunt ea quæ Typhonia vocantur, & fossa quæ Coptum desert communem Arabum, & Aegyptiorum urbem; deinceps est Isthmus in rubrum mare porrectus, iuxta Bere-*

Ab vrbe Copto de riuatio hori nominū desumenda. F. Ios. l. 4. c. 11. de bell. Ind. Aegesipp. l. 4 c. 35. Cerdrenus. Ptolomæus c. 35. Situs vrbis Coptanæ. Strabo l. 17

B 2 nicen

nica urbem, quae quanquam sine portu est, tamen propter opportunitatem Isthmi idonea diuersoria habet: dicunt Philadelphum primò hanc viam exercitu aperuisse, cum aquis ea careret, ac diuersoria constituisse, tam pedibus iter agentibus, quam Camelis; Idq; effecisse, quoniam rubrum mare difficulter nauigaretur, praesertim ex intimo recessu. Enimvero experientia utilitatem maximam demonstrauit, atque nunc omnes Indica & Arabica merces, ac Aethiopica etiam, quae Arabico sinu aduehuntur, Coptum deferuntur, istarum rerum emporium. Non procul à Berenice est Muris Statio, quae urbs nauale habet. A Copto quoque non multum abest Apollinis Ciuitas, quarum duae vrbes Isthmum terminantes vtrinq; sunt. Sed Coptus & Muris Statio nunc excellunt, ijsq; omnes vtuntur. Hac de vrbe Coptos Strabo.

Plinius l. 5. c. 9.

Plutarchus l. de Osiride & Isthmo circa mediū.

Coptos Isidis tempore celebris.

Plinius inter ceteros Aegypti nomos, seu praefecturas, urbis Nomiq; Coptitis quoq; meminit. Plutarchus plurimis in locis huius mentionem facit. Isidem enim cum Osiridem maritum à Typhone interfectum audisset, hic lugubri veste indutam, tonsisq; capillis nunquam latis Osiridis quaerendi initium fecisse. Isis, inquit, haec audiens protinus capillos suos tondet, & lugubrem stolam induit. ex quo vrbi Coptos adhuc nomen manet, tamen si alij hoc nomine priuationem denotent. Nam κώπτος priuare significat. Citato quoque libro

libro Coptitas, ait, certis quibusdam solemnibus Asinum praecipitare solitos, & homines rufos infectari, eo quod, qui Osiridem occidit, Typhon, rufo & Asinino colore fuisse tradatur. In Copto quoque Hori simulacrum altera manu Typhonis pudenda tenens Coptitas coluisse, idem Plutarchus author est. Fanum seu adytum Isiacum, ad quod magni hominum vtriusque sexus oraculis consulendi gratia fieri concursus solebant, Copti quoque extitisse tradit Pausanias in Phocicis. Τότε οὐδ' ἔρωμαίων ὅς ἐπέτερετο Αἴγυπτου, ἀνδρα ἔφη χημάσιν ἀναπέσαντα ἐς τὸ ἄδυτον κατέπεμψαι τῆς Ἰσίδος τὸ ἐν Κόπτῳ καὶ ὁ ἐκπεμψθεὶς ἀνέσχετο μὲν ἐκ τῆς Ἀδύτης, διηγνέμενος δὲ ὅτι ὅσα ἐθεάσατο, καὶ τῶν ἀντιὰ ἐπυδαύου ἰδούσας. Eo ipso, inquit, tempore Romanum hominem qui Aegyptum Prouinciā obtinebat, quendam mercede conductum, iussisse Isidis adytum, quod Copti erat, intrare, rediisse illum mox, at quae conspexerat, exposuisset, e vita discessisse. Coptitas studiosos quoque Crocodilorum cultores ex Plutarcho tradit Volateranus. Vinum Thebaicum, maxime quod circa Coptum nascitur, ijs qui calidioribus morbis infestantur, commendatur ab Athenæo in dipnosophisticis. Cui ad stipulatur Geographia Arabica, quae vinum & fructus Coptentes commendat his verbis. فنقول ان من معار الرقيم الى جب جلمة خمسة وثلثون ميلا

Plutarchus cis. loc.

Coptitas praecipitant Asinū ex odio in Typhonē.

Plutarchus cit. loc.

Hori simulacrum Copti quale.

Fanū Isiacū Copti celebre.

Pausanias in Phocicis.

Coptitas crocodilorum cultores.

Volateranus de Aegypto l. i.

Vinū Copticū bonū febrientibus.

Athenæus in dipnosophisticis l. 2. circa finē.

Geographia Arabica p. 3. cl. 2.

مَيْلًا وَمِنْ جَب حَلِيمَةَ إِلَى وَادِي نَجِيلٍ خَمْسَةَ
وَتَلْتُونَ مَيْلًا وَمِنْ وَادِي نَجِيلٍ إِلَى جَب الْمِيدَانِ
خَمْسَةَ وَتَلْتُونَ مَيْلًا ثُمَّ إِلَى مَرْجِ الشَّيْخِ ثَلَاثُونَ
مَيْلًا ثُمَّ إِلَى الْقَوْبِطَةِ عَشْرُونَ مَيْلًا كَانَ بِهِ خَمْرٌ
وَتُرْكِيَةٌ

Phencul en men maagraletraquim ala giabb ha-
limeth chams votolatun milan , vamen Giabh-
halimeth ala vaadinahhil chams voatoltun mi-
lan omen vaadinahhil elagiab el milan chams
voatholtun milan thom ala marahh elscheich
tholtun milan tfom ala elcopto haschrun milan
kana beh chams vtamar ketir .

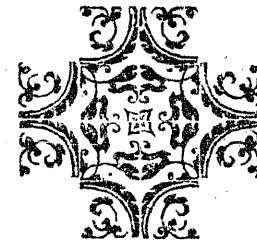
*Dicimus itaque quod à Maarabraquim vsq; ad hab-
balimta quindecim milliaria . hincq; ad Vadinahhil
totidem ; & à Vadinahhil ad habalmidan totidem .
ad Marahh verò antiquam tredecim milliaria , sicuti
hinc ad Kuopte in qua vinum & fructus seu palma*

*Vinum Co-
ptum , &
fructus Co-
ptani boni .*

*Celebri-
tas vrbs
Coptæ , &
antiquitas
eius .*

Atque ex hisce & similibus fusè allegatis testi-
monijs patet , Coptum urbem cum ob rerum
copiam situsq; opportunitatem ; tum ob famosa
deorum Aegyptiorum delubra , & adyta , in-
quibus Sacerdotes passim Mithræ , aut Serapi-
dis consulendi gratia morabantur , ob festa de-
nique frequentia in Isidis , Osiridis , aut Sera-
pidis honorem ibi celebrari solita , urbem fuisse
anti-

antiquissimam , atque post Thebas à quibus
non procul distabat , totius Aegypti celeberrimam :
quamvis hodierno tempore nimia vetu-
state collapsæ , bellorumq; iniuria destructæ , vi
ab ijs , qui Aegyptum lustrarunt , fide dignissi-
mis viris percepi , vix ruinas reperias . Cæterum
qui plura de situ Copti vrbs desiderat , consulat
syntagma primum apparatus nostri hierogly-
phici ; in quo Veteris hodiernæq; Aegypti cho-
rographiam vnà cum singulorum Nomorum ,
Vrbiumq; celebrium exacta descriptione ,
reperiet . Atque hæc de Etymo Vr-
bis Coptensis sufficiant . Nunc
ad Coptitas eorumque
instituta progre-
diamur .

CAPVT II.

De Coptitarum moribus, & institutis.

Coptanæ vrbs fitu, fama, etymo alijsq; ad eam spectantibus præcedente capite expensis, nihil iam restat, nisi vt, quales illi Coptitæ, à quibus lingua Copta nomen deduxit, quod vitæ illorum institutum fuerit, paucis quoque declarem. ne quid in hac materia consideratione dignum omisisse videamur. Aduertendum igitur, quod toto illo salutis humanæ aduentum antecedente tempore, Coptanæ vrbs incolæ religione alia non erant imbuti, nisi ea, quæ toti Aegypto erat communis, videlicet Solis, Lunæ, ac brutorum animantium, canum dico, felium Crocodilorum, aliorumq; similibus cultu. cui vsque adeo immerfi erant; Vt non immeritò Satyricus poeta, in eos inuehi videatur;

*Quis nescit Volusi Bitbynice qualia demens
Ægyptus portenta colat? & paulo post
Oppida tota Canem venerantur, nemo Dianam.*

Verum cum Aegypto, temporum successu, Sole iustitiæ mundo exoriente, per Sanctos Apostolos, eorumq; successores, ad veram Christi fidem

Quæ religio Coptitis ante Christi aduentum?

Brutorum cultus.

Inuenalis Satyr. 15.

fidem adducta Christianæ religionis proiecta, femina cum vbique locorum; tum in Aegypto potissimum, vtpote Euangelij noui fonti vicina, felici segete adolescerent. Multi ex Aegyptijs amore euangelicæ perfectionis instigati, ad ea se loca contulerunt, quæ à rerum vanarum strepitu semota, caelestium contemplationi maximè apta erant, cuiusmodi Thebaidos solitudine, fuisse scribit Palladius: cui cum vrbs Coptos proxima esset, monasticæ vitæ sectatores partim rerum, quæ ipsis necessariæ esse poterant, comparandarum commoditate allecti, eum, vtpote deserto adiacentem, à quo & Coptitæ quoque postmodum dicti sunt, elegerunt; partim etiam, vt locus iste, in quo tanta superstitionis monumenta intuebantur, quiq; dæmonum furij erat infestus, pijs Monachorum studijs, & sanctis Christianæ vitæ disciplinis initiatus, in Spiritus sancti habitaculum mutaretur.

Atque ij sunt, qui antiquam illam Aegyptiacam linguam, etsi, vt in regnorum mutationibus plerumq; fieri solet, admodum corruptam, ab interitu, à quo crescente Mahumetis imperio non longè aberat, vindicarunt; scriptis varijs illustrarunt, atque ad hæc vsque tempora propagatam ab oppido Coptos, vt quæ in tota reliqua Aegypto alijs iam linguis introductis, extincta à solis Coptitis vrbs accolis conseruata,

Coptitarum ad Christum conuerforum, amor religionis.

Palladius in lausiac. ca.

Coptitæ primæ linguam antiquam Aegyptiacam ab interitu vindicarunt, & ab vrbe Copto Coptam primam appellarunt.

κλησίας ἑδαφος φέρειν, ὧς δὲ θείας γραφαὶ ἀφανεῖς πρὸς
 γειῶν, πρὸς αἰῶνα, καὶ τοῖς τιμῆς καὶ ἀξίας ὑπερῷον
 ναι, ἀτίμους; τοῖς δὲ ἐν οἰκειότητι, εἰ ὀπιμύροισιν τῆ
 ρησιανισμῷ πρὸς εὐδοκίαν ἐλασθερίας ὑπερεῖδον πρὸς
 ἄνθρωπον. μετ' εὖ πολὺ δὲ ἕτερον φοιτήσαντα γράμματι πρὸς
 ἑταῖροι τοῖς ἐν κλησιῶν πρὸς εὐδοκίαν, καὶ πάντα τέτυκται,
 καὶ πάντα τὸ πρὸν, πρὸς τὸν μὲν δεσμοῖς πρὸς εὐδοκίαν, εἰ
 ὑπερῶν πάσῃ μηχανῇ θύειν αἰαγκάζειται. ὡς πολὺς μὲν
 ἐκ τῆς ποικίλως διαθλήσαντας τῆς ἡρώδου, πολλὰς δὲ
 χαυνωθέντας καταπέσειν ὑπὸ δόλιας τῶν ψυχῶν πρὸς
 κήσαντας.

Anno, inquit, Diocletiani 19. vigesimo quinto
 die Martij, ipso die paschatu ubiq; tum maximè
 in Aegypto, & Thebaide Imperatorum edicta sunt
 proposita, quibus iubebantur Christianorum tem-
 pla à fundamentis euerti, sacrorum voluminum
 pagina deleri, magistratus & honoribus insignes di-
 gnitatibus privati in ordinem redigi; reliqui in fa-
 milijs libertate exui, ni exuerent mentem Chri-
 stianam. Nec multo post alie venerunt literæ,
 quæ imperabant, vti Ecclesiarum Antistites, om-
 nesque, ubicumq; locorum essent, Christiani vin-
 culis mandarentur, dein omni suppliciorum genere
 ad sacrificia cogerentur. Quo factum est, vt ab
 eo tempore multi exquisitis varijsq; tormentorum
 cruciatibus pro Christo occumberent, nec pauci stoli-
 dè præfidentes, postea animo præ metu cadentes ante
 supplicia deficerent ac laberentur. & paulò ante,
 Olimpiade videl. 245. Πολλοὶ ἐμάρτυρησαν ὑπὸ Ἡλε-
 ξανδρείας καὶ Αἰγυπτῶν, καὶ Αὐγυστανικῆς καὶ ἑως Θηβαϊδῶν.

καὶ κό-

Perfecu-
 tio.

καὶ κόπτε. multiq; ab Alexandria, & Aegypto, at-
 que Augustanica, in Thebaidem & Coptum vsque
 caesi occubere. Qua persecutione sanè maxima
 Aera Martyrum nomen inuenit, hoc est Epocha
 annorum, quam à gloriosa Martyrum circa Co-
 pton occisorum victoria ordiuntur. Verùm vt
 & annus Diocletiani, & Aera martyrum, simi-
 liaque meliùs intelligantur, visum fuit rem-
 gestam vtpotè paucis notam, & vix ab aliqui-
 bus tractatam, ea, qua ex Arabicis, & Copticis
 monumentis fide eam desumpsi, breuiter hic &
 summatim interserere. Res itaque sic se habet.

Euectus ad imperij culmen Diocletianus, cum
 inter cæteras prouincias bello subactas, Aegy-
 ptus maximè Achilla duce rebellasset, ex in-
 dignatione summa, ob contumeliam, vt ip-
 se putabat, sibi à Refractarijs illis illatam; in-
 furorem versus, mox ea expugnata non satis
 esse ratus est, Achillam iam in potestatem suam
 redactum, feris dilaniandum obijcere; sed vin-
 dictam quoque omni crudelitatis genere refer-
 tam, sibi exercendam existimans, in cuiuscumq;
 conditionis homines fœdum in modum debac-
 chatus est. Verùm inter alia, tria potissimùm,
 quæ persecutionem vehementer auxere, contra
 eos machinatus est. Primum fuit, vt omnes
 cum aliorum, tum Christianorum libros sacros
 hinc inde per vniuersam Aegyptum collectos,
 abo-

Aera Mar-
 tyru quid?

Aegyptus
 rebellat
 Diocle-
 tiano.

aboleret, his enim abolitis, ad Romanorum ritus facilius eos allectum iri confidebat. Alterum erat, ut artem transmutationis metallorum interdiceret timebat enim, ne inde locupletiores facti Aegyptij, collectoq; exercitu multum Romanis impostero fortassis faceſcerent negotij; Tertium denique erat, ut computus anni Aegyptijs vsitatam rationem, Romano stylo accommodaret. Duo prima, etsi multum in eis defudauerit, assequi nunquam potuit; hoc, uti voluit, ita & perfecit eo quo sequitur modo.

Annum Aegyptium antiquum vniuersum
 1031 cuius vltimus dies fuit 12 Iunij, à Nabonnassaro progredi permisit. & 311. annos assumens, ob 77 vices, quater à primo Imperij Octauiani Cæsaris Augusti anno elapsas, in quibus omnes præterlapsi bissextilis comprehendebantur, iussit; ut 13 die mensis illius totidem etiam dies numerarentur tanquam intercalares. Tum dies 78 anni currentis 312. in diem incideret sequentem post nouilunium Virginis, (quod fuit in 28. diem) in feriam scilicet sextam diei 29. Augusti, & dies hic semper impostero ipsum principium esset mensis Thoth noui illius anni reformati. Et sicuti post vltimū mensem semper illi dies 5. intercalabantur: hoc non fieret nisi in 3 primis annis cōmunitibus Iulianis, & in quarto bissextili, alter item
 dies

Anni Diocletianæi institutio.

dies ad eos adijceretur, ut essent 6. sic annus ille continuo progressu, & æquali meta perpetuo ad annum Romanum responderet, & à suo nomine impostero vocaretur annus Diocletiani. Obseruata quidem hæc omnia fuerunt dum ritus stetit paganus; & quidem ob eorum iam inolitam consuetudinem semper continuatam, vsque ad ætatem Abbatis Dionysij; qui consignatione annorum Christi proposita, iuxta suam computationem, statim recepta fuit à multitudine. Ad quod exemplum Aegyptiæ gentes, annum, quem habebant, retinentes, & conditione sua melius considerata, nomen odiosum profani illius Imperatoris in nomen alterum, videlicet fortissimorum Martyrum, qui sanguinem sub ipso fuderant, quem & posteri eorum in hunc diem seruant, mutarunt. Primò itaq; Thebais, & vicina Copto loca; postmodum Alexandrina sedes tanquam Metropolitana, quæ primo iuxta Dionysij computum, annos suos à primò Ianuarij, mortem SS. Innocentium insecuto, sumere solebat, suam etiam & ipsa particularem æram, vna cum Ecclesia Coptana, ob similem alterum euentum, accepit: nempe à primo Thoth, qui mortem subsecutus est magnorum illorum Athletarum qui agonem suum dicto Diocletiani tempore gloriosè finierunt, initium faciens. atque hanc æram, nunc ab vrbe Copto

Institutio
 æræ Coptæ.

ث

Tarich al-
fchahada.

تاريخ القبطي tarich alkubti , nunc **تاريخ الشهداء** hoc est aram martyrum posteri , quæ & in hunc diem durat , appellare cæperunt . Meminit huius persecutionis , atque aræ martyrum Ignatius Antiochenus Patriarcha qui à Scaligero de ijs consultus ita in quadam epistola arabica ad quæsitam responderet .

وايضاً انكم قد سالتنم عن تاريخ الشهداء المستعمل من القبطي ما هو وما هو سبب تسميتها بهذا الاسم واعلم انها مبدى من السنة التاسعة عشر الملك ديوقليطيانوس الاكبر التي فيها زاد الاضطهاد على النصرى وامر بهدم كنائسهم ويقتل كل من ما يذبح الاصنامهم واستشهد بهذا الامر على يده من مومنين واليه القبطي على مائة واربعه واربعين الف وسبعمايةة نفر ومن هذا اليوم يبدى تاريخ القبطي ويسمونه تاريخ الاشهد اى هولاء الذين اسفك دمهم ديوقليطيانوس .

Vvaaigdan enakom ked faaltom han tarich el-fchiahed el mestahemel men alkobti mahu vomahu Sabab tesmiteha behada elesm voahalem ennaha mebadi men alfaneh eltefahet hascher almelk Dioclitianus elkabar elledi phiha zad eladtahad alnazareth veamer behadm kanaifhom,

hom, vaiaqtol kol men la ijd bahh elleffanahom voestafched behad ellemer hala iadhoh men numinin vealih alkobti maier voarbaheh voarbahain alf vosabha maieh nafar vomen had eliaum iebadi tarich alcopti vuuifmaneh tarich ellefchad aihulai alledin esphak damhom Dioclitianus .

Rursus ait , *quesiuitis super ara Martyrum vfitata à Coptitis , quæ & quam ob causam ita appellata sit . Scito eius initium esse ab anno Regis Diocletiani impij decimo nono , in quo auxit persecutionem contra Christianos , cum edixisset eorum Ecclesias destruendas ; item , vt quicumq; idolis non sacrificaret , interficeretur . Quocirca hoc edicto martyrio coronati sunt fidelium Terra Coptæ centum quadraginta quatuor millia , septingenta autem in exilium acta . Ab eo tempore incipit ara Copta , quam vocant aram Martyrum , eorum nempe quorum sanguinem fudit Diocletianus . hæc Patriarcha .* Vocat autem , hic Scaliger , manifesto nomine Terram Aegypti , Terram Copti ab vrbe celeberrima Copto , sicut aram Philippi , quæ à morte Philippi Aegyptij vtebantur , Albaregnius vocat **تاريخ القبطي** Tarich Elkupti . Sequuntur hos Aethiopes Abyffini , qui hunc annum Diocletiani vocant . ٩٥٧: ٥٥٧٤ :: Amath macharath , hoc est annum gratiæ & misericordiæ , neque alia hodie epocha vtuntur Abyffini ; quem-

D ad-

Ignatius
PatriarchaEx Coptis
Christianis
martyrio
coronantur .
144000.
700. in
exilium
missa .Scaliger l. v
de euend.
Temp. fol.
245. ed. pa-
ris.
Albaregn.
de computo
annorumAethio-
pes aram
Coptam
vocant an-
nū gratiæ.

Martyrum dicenda existimaui, nunc ad alia progrediamur.

Porro inter cæteros Orientalium Ecclesiarum ritus, Copticos seu Aegyptiacos in sacris ministrandis, Aethiopicis ritibus maximè affimilari, non Ritualia tantum (vt vulgo dicuntur) sed & Liturgiæ vtriq; genti communes abundè demonstrant. Nam & carimoniarum omnium rituumq; in ijs comprehensorum, ea est ad inuicem similitudo & affinitas, vt si verba excipias, rem eandem pœnè deprehendas; Verum operæ precium faciam, si rem vel vnico exemplo Missæ eorum, quam ijs, qui sequuntur ritibus peragunt, demonstraui. Sacerdos Coptus, aut Aethiops statuta hora Ecclesiam intrat, ac congregato iam populo pontificali habitu amictus altare ascendit, Diacono clara voce intonante verba Copta,

Ritus Coptitarum similes ritibus Aethiopicis.

προσφερῖς αὐτὰ ἅ.

Rationif. fe celebranda apud Coptitas.

Hoc est: profit oblatio, queis effatis, alta quoque voce ad populum conuersus Sacerdos hæc verba sequentia ingeminat.

ὁ κς μετὰ πάντων ἅ.

Christus cum omnibus; cui respondet populus

κε μετὰ τὸ πᾶς τὸ σὸς,

& cum

& cum Spiritu tuo. Varijs itaque ritibus præmissis, & hymnis vltro citroque recitatis. tritahagio illo denique, quod his verbis incipiunt

χοῦαβ ἅ. χοῦαβ ἅ. χοῦαβ ἅ.

finito, Sacerdos patenam, calicem, cochlear, & hostiæ arculam, per quam ipsi arcam fœderis, sicuti per cochlear lanceam Christi mysticè significant, benedicens, extensis manibus sic oblationem orditur.

Quid Cochlear, & arcula hostiæ mysticè significant.

Φηι β̄νος ἰη̄ς πιχ̄ς πιωφ̄ηρη̄ᾱ καῑ
 Διος οὐρη̄λογον ἡ̄τε̄πιᾱ τ̄ω̄λεβ̄
 φ̄ιω̄τη̄ε̄ε̄πιᾱ ε̄θοῦαβ ἅ. φ̄ιω̄τη̄ε̄
 πος οὐρη̄π̄ε̄ος οὐρη̄π̄ε̄ος ἅ ο̄//
 ῥορη̄π̄ε̄ω̄τη̄ρη̄ ἡ̄θοκ̄γᾱρ̄ πε̄πιω̄ικε̄//
 τοις̄ ε̄τᾱσῑε̄π̄ε̄ς ἡ̄τε̄β̄ολ̄θε̄ῑτ̄φε̄
 οὐρη̄κε̄ρω̄ρη̄η̄χᾱκ̄η̄ος̄ ρ̄η̄β̄η̄ᾱ//
 τᾱδ̄π̄ε̄ρη̄π̄ε̄χ̄ε̄ν̄ π̄ω̄η̄θ̄ε̄π̄κο̄σε̄ος̄ ἅ.
 Τ̄ε̄π̄τ̄ρο̄το̄ρ̄τε̄π̄τω̄β̄ε̄ ἡ̄τε̄ε̄ε̄τᾱ//
 γ̄ᾱθος̄ π̄ε̄ιᾱρ̄ω̄εῑ οὐ̄ω̄η̄ρ̄εῑ η̄ε̄κ̄//
 ρ̄ο̄ ε̄ρη̄η̄ε̄χ̄ε̄ν̄ π̄ᾱιω̄ικ̄ φ̄ᾱῑ η̄ε̄ε̄ε̄χ̄ε̄ν̄
 π̄ᾱιᾱφ̄ο̄τ̄φ̄αῑ ἡ̄αῑε̄τᾱρ̄χᾱγε̄ρη̄ε̄//
 χ̄ε̄ν̄τᾱῑτρᾱπε̄ζ̄ᾱη̄ ἡ̄ιε̄ρᾱτ̄ικ̄η̄ ἡ̄τᾱκ̄//
 θ̄αῑ ἅ. Ὀ̄ῡε̄ρω̄ος̄ ᾱριᾱγιᾱρ̄η̄ ε̄ε̄ε̄ω̄ος̄
 ε̄ε̄τᾱβ̄ε̄ιο̄ος̄ οὐ̄ρη̄το̄ῡβ̄ο̄ος̄ ρ̄η̄η̄ᾱ//
 π̄ᾱῑ//

Oblatio Copta ex Missali seu Rituali Copto Vat. nu. 11. 12. 13.

παιωικ μεν η τε εϋωπιη θοϋ πεπεκ//
cωλεα εθουαβ & πθωταεετ γεν//
παια φου η θοϋ πεπεκ σποϋ εττα//
ιουτ &

Hoc est

O Domine Iesu Christe, diuinæ essentiaæ parti-
ceps, Verbum immaculatum, coequalis Patri,
& Spiritui sancto, pater noster, dominus no-
ster, Deus noster, & seruator noster; tu es pa-
nis ille, qui de cælo descendit, qui venisti vt
eisses agnus immaculatus pro redemptione,
& vita mundi; Rogamus, & deprecamur bo-
nitatem tuam; vt ponas super hoc sanctum
mysterium faciem tuam; super hunc panem,
& super hunc calicem, qui ponimus ea super
hanc mensam Sacerdotes tui; Benedic, sancti-
fica, munda, & transfer panem hunc in
corpus tuum sanctum, (seu carnem tuam san-
ctam) & Vinum quod est in hoc Calice in san-
guinem tuum preciosum &c. quæ in Liturgia
Aethiopica iisdem propè verbis habentur. Ver-
ba sequuntur.

አለቅ: አያሱስ: ከርሰተሰ: ዘኢተገብረ: ሀሊቁሁ: ቁል: ንጹሕ
ወልደ: አቤ: ወመንፈስ: ቅዱስ: እንተ: ወአቶ: ኅብስተ: ሐወተ
ዘወረደ: እምሰግዶት: ወአቅደምክ: ከዊኑ: ከመ: በግዕ: ንጹሕ:
ዘአልቦ: ንዑ: ረባኣንተ: ሕየወተ: ሃለም: ወያኣኮኔ: ንስኣል:
ወንጌሥሥ: ሐ.ረ.ቲክ: ወላዳቲክ: አመኛቀራ: ስብኣ:
አርኢ:

Aethiopi-
ca obla-
tio.

አርኢ: ገጸክ: ለዕለ: ዝንቱ: ኅብስተ: ወለዕለ: ዝንቱ: ጸ.ጥጥ:
ዘአብርከ: ለዕለ: ዝንቱ: ታቦተ: መሰረሰጥ: ። ዘለክ: ባርከመ:
ወቀድ: ሰመ: ወአንጸከመ: ወሚጦ: ለዝንቱ: ኅብስተ: ከመይክ:
ሥገክ: ነፁሐ: ከተይመር: ምስለ: ዝንቱ: ጸ.ጥዕ: ጸጥክ: ከቡር:
Alak Iafus chrostos zaitagabra holikehu Kal ne-
zuhh walda aba vemanphas Kedus enta . vaatu
hobfata chauat zawarada em famaiaat vaakdama-
cha chawina chama bago nazuhh zazalbo nauu-
ra baenta chawata alam . waiaazeni nefal wanhi-
schosch chiruta faniaticha emfakare sabaa arij
gazach laala zantu, ob fata wahaala zantu zuuua
zaanbarna laala zantu tabot manfas wi zalacha
barachmu wakadufmu waanzuchmu wamirho
lazantu hobfata cham iaehun sagoch nazuhh za-
tadamra massa zantu zuwaa dmacha chabur .

Quæ verba sic verto .

O Princeps noster, Iesu Christe, cuius substantia
creata non est. Sed es purum verbum, tu es Filius
Patris, tu es panis vitæ, descēdens de cælo, qui an-
tequā venires, eras in figura agni immaculati pro
redēptione mundi, nunc bonitatem tuā, o amator
hominum humiliter imploramus, vt faciē tuam
super hunc panem, & calicē in hoc altari osten-
das. † Benedic † Sanctifica, † munda, & transfer
panem hunc in carnem tuam immaculatam; &
vinum hoc in sanguinem tuum pretiosum &c.
quæ sequuntur. Quæ Coptæ Liturgiæ ita respon-
dent, vt in nullo discrepent; in cæteris est ijs in-

Queis ver-
bis obla-
tionē per-
agant Aæ-
thiopes .

E cen-

Sicut olim
communis erat
Aegyptio-
rum, &
Aethiopu-
religio, sic
& post
Christū.

Cur Ae-
thiopes
aram suā
vocēt arā
Martyrii.
Cur Aethio-
pum arā
vocetur gra-
tia.

Scaliger. l.
7. de em-
p. in an-
not. Aeth.
fol. 339.
ed. Paris.
Quid an-
nus gratiae
apud Ae-
thiopes.

pumq; profanam Ecclesiam, atque idololatricam religionem, quam vtrique genti communem fuisse Diodorus docet. Ritus enim, & ceremonias, consuetudinesq; Ecclesiam, caputq; eius comitari, nos quotidiana docet experientia.

Atque ex dictis quoque patet, cur cum Coptitis Aethiopes eadem aera Martyrum vtantur? Cum enim vnam Ecclesiam sub vno Pastore constituerent, diraq; Diocletiani persecutione non Aegyptij tantum; sed & Aethiopes quoque infestati, ac grauissimis tormentis sublati pro Christi nomine, Martyrij coronam adepti sint; communi quoque aera eos, videlicet epocha, seu radice, qua in memoriam gratiae tot sanctis concessi à Deo Martyrij, computandorum annorum initium sumerent, gaudere decebat. Vnde miror, Scaligerum caetera perspicacem, in expensione horum annorum gratiae, tam subito ignorantiam suam fateri voluisse, verba eius sunt. *Annum gratiae vocant Aethiopes aram Diocletiani, qua vtuntur; causam appellationis ignoro. & in fine discursus, Aethiopi aliquantum priusquam hos annos gratiae intelligere potui. Sed mirum non est, virum vti in hoc, ita in multis alijs peccasse; vt, qui libros eorum non viderit, vel vifos non intellexerit.*

Porro sicuti Copto-Aethiopica Ecclesia primis temporibus sanctis moribus, & institutis

in-

instructa, egregios in Christiana perfectione progressus fecit, sic successu temporum, (quæ est rerum humanarum vicissitudo & inconstantia) alijs atque alijs schismatis, ab vniuersali Ecclesiae corpore, diuersis temporibus diuisa, & prauis Diocletiani aliorumq; dogmatis infecta, sancta esse desijt, nec ei præter ritus & ceremonias in sacris obeundis, quas non obstante schismate, illibatas semper retinuit, quicquam remansit. Vti patet ex eorum monumentis, quæ hic Romæ in hunc diem conseruantur, in quibus etsi particulares hæreses, alijsque errores notabiles, quantum quidem obseruare licuit, non reperiuntur, schismatis tamen alijs atque alijs temporibus facti, manifesta passim apparent indicia. Nam præter Alexandrinum Pontificem, seu Patriarcham, neminem alium agnoscunt Ecclesiae Præsidentem. In Liturgijs quoque eorum multa, quæ in antiquis patrum Cyrilli, Basilij, Gregorijque Liturgijs desunt, adiuncta reperio. Quemadmodum ex formula confessionis, quam offertorio subiungunt, patet. Vbi Coadiutor Sacerdotis, ita confessionem orditur. *Serui tui hodie ministrantes Sacerdos, Diaconus, & omnes Ministri, populus, & ego pauper seruus tuus, & peccator absoluamur, per os Trinitatis Sanctæ, Patris, Filij, & Spiritus Sancti, & B. Mariæ celi secundi, Matris Dei, per os Michaëlis, Gabrie-*

Copto-
Aethiopi-
ca Eccle-
siæ, schis-
ma.

Copto-æ-
thiopica
Ecclesia,
alijs præ-
ter Ale-
xandrinū
Pontificē
nōcogno-
scit.

Formula
Confessio-
nis vsitata
dictæ Ec-
clesiæ.

lis,

lis, Raphaelis, Urielis, & omnium Archangelorum, & nonaginta nouem ordinum Angelorum, & mille millium ministrantium, & quorum nomina numerare nescimus, & 4 animalium, qui 6 alas habent, Seraphim, & Cherubim qui cum 2 alis suis faciem suam, & cum duabus alis suis, pedes suos tegunt, cum duabus verò volant à fine mundi ad finem, & 24 Seniorum, & primorum Sanctorum Patrum, & quindecim Prophetarum, ac quatuordecim millium puerorum Bethleem, item per os 12 Apostolorum, & Sancti Iacobi Episcopi Hierosolymitani, & S. Pauli, Timothei, Syllæ, Barnabæ, Titi, Philemonis, Clementis, & omnium septuaginta duorum Discipulorum, & quingentorum suorum sociorum, & per os sancti Marci diuinitatem clamantis, & aliorum Euangelistarum, & per os trecentorum & decem & octo Episcoporum; qui recta fide in Nicæna Synodo congregati fuerunt, & centum quinquaginta in Constantinopolitana, & ducentorum in Synodo Ephesina, & per os Pontificis nostri Saueros, (Seueri) Ioannis Chrysostomi oris aurei, Cyrilli, Basilij, Theophili, Athanasij, Gregorij, & Pontificum nostrorum, Matthæi, Gabrielis, Ioannis, Salama, Bartholomæi, Isaac, Marci, & per os Ecclesie Vnicæ, quæ congregata fuit per Apostolos Sanctos, & per me peccatorem absoluamini, & impleamini gratia, ad gloriam, & honorem Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen. Quo fa-

cto

cto Diaconus clara voce dicit. Omnes qui non amant Dominum nostrum, & in natiuitatem eius, minime credunt, & in sanctam Mariam Virgincm, anathema sint, vsque ad aduentum eius. Quæ omnia absunt à reliquis Liturgijs. Verùm hoc loco nequaquam prætereundi nobis sunt ritus, ac cerimonix, quas in consecratione corporis, & sanguinis Domini vtraque gens obseruare solet. sic itaque, vt breuiter me expediam, sese res habet. Sacerdos Aethiops trifagio dicto sese accingens ad consecrationem, dicit alta voce. Extendit manus suas ad infirmitatem, infirmatus est, vt infirmos sanaret in te sperantes, qui & in ea nocte in qua traditus est, accepit panem in sanctas & puras manus suas, inspexit in celum ad te patrem suum, gratias egit, benedixit, & sanctificauit, & dedit discipulis suis dicens, accipite & comedite ex eo omnes.

ዝሕብሐት : ሥጋዩ : ወኑቱ : ለዘ : በኣንተ ለከው : ይተረተት : ለሕድገተ : ኃጢአት : ኣሜነ :

Zach-obsata schgoia Vuuatu laza baantiachama latfatat lahhdugata hhathiat, Amen.

Hic panis caro mea est, quæ pro vobis tradetur in remissionem peccatorum, Amen.

Populus verò dicit.

ዩ : ሕዘብ : ኣሜነ : ኣሜነ : ኣሜነ : ኣኣሞን : ወንተ ኣሞን : ኣኣብሐክ : ኣኣገዘኣኣ : ወኣመለኣኣ : ዝንተ : ወኑቱ : በኣሞን : ኣኣሞን : ሥጋከ :

Amen,

ΦΑΙ ΓΑΡ ΠΕΝΑΣΩΑ
ΕΤΟΥ ΠΑΨΔΟΥ ΕΒΟΛΕΧΕΠΘΗΠΟΥ &
ΠΕΕΡ ΔΑΚΕΕΗΟΥ ΗΣΕΤΗΙΣΕΗ ΧΟΥ//
ΕΒΟΛ ΗΤΕ ΠΕΠΝΟΒΙ - ΦΑΙ
ΑΡΙΤΣΕΠΤΑΕΦΕΕΥΙ &

Παιρι τριπ κερφοτ κερπεκσπι//
σιπνον & αψοθηβ ολ ζεποκ ηρπ//
πεεοκκεωκ ετςεπρζεωτ (Αεην)
αψωυεροκ (Αεην) αψεραγιαζιπ
εεεοκ (Αεην) Αψχεετπιαςτηι//
ςον ηνετεποκ η παπος εεεαθητης &
οτορ παπος τυλος εβουαβ εςχουε//
κωκ & Χεεωε βοληθητιπρον &

ΦΑΙ ΓΑΡ ΠΕΠΑΣΝΟΥ
ΗΤΕΤ ΔΙΑΘΗΚΗΟΙΒΕΡΙ
ΕΤΟΥ ΠΑΨΟΝΟΥ ΕΒΟΛΕΧΕΠΘΗΠΟΥ &
ΠΕΕΡ ΔΑΚΕ ΕΗΟΥ ΗΣΕΤΗΙΣ. ΕΠΧΩΕ//
ΒΟΛ ΗΤΕΠΝΟΒΙ ΦΑΙ ΑΡΙΤ//
ΣΕΠΤΑΕΦΕΕΥΙ &

Trifagio itaque solemniter decantato Coptita
Sacerdos; his verbis orditur consecrationem.
Dominus noster Iesus Christus, qui posuit nobis
mysterium magnum in signum quod ille traderetur
in mortem pro vita & redemptione mundi; Accipit
panem

panem in sanctas incontaminatas, puras, & illi-
batas manus suas. & aspiciens in caelum ad te,
Deus, qui pater eius es, & Dominus omnipotens;
gratias egit (hic respondet populus Amen) &
benedixit eum (populus dicit Amen) & sancti-
ficavit eum (populus dicit Amen) deditq; eum
discipulis suis, & Apostolis Sanctis, dicens acci-
pite & comedite de eo ipso omnes vos.

Hoc enim est Corpus meum.
Quod pro vobis, & pro multis frangetur, & da-
bitur in remissionem peccatorum, hoc
facite in meam comme-
morationem.

Similiter autem & post eam accepit Calicem, &
miscuit illum cum vino, & aqua, & adoravit
(respondet populus Amen) & benedixit eum
(Amen) & sanctificavit eum (Amen) & gu-
stavit, & dedit etiam discipulis suis, & Apostolis
Sanctis, & dixit. Accipite de eo omnes vos.

Hic enim est Sanguis meus
noui testamenti,
Qui effundetur pro vobis, & pro multis dabi-
tur in remissionem peccatorum, in
memoriam meam.

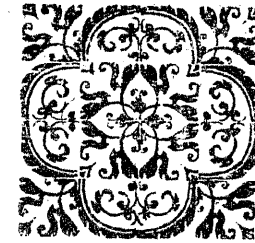
Atque hæc est formula consecrationis Co-
ptitis ante mille, & quadringentos circiter
F 2 an-

annos vsitata, ex qua vel maxime apparet cùm primorum Christianorum in obeundis Sacramentis deuotio; & SS. Eucharistiæ antiquitas, tum Ecclesiæ Catholicæ in confectione eiusdem hucusq; non interrupta consuetudo, vniformitas, & conuenientia.

Multa hic alia de ritibus eorum proferre possem, sed quia ea omnia in aliud tempus referuauit, ne Prodromi huius limites excedere videar, consultò hic de ijs plura dicere supersedeo. Hoc vnicum addam, plurimum huiusmodi Liturgiæ Coptæ antiquitatē sanè maximam profuturam, cùm ad confirmandas Sacramentorum ceremonias, tum dogmata hac tempestate controuersa. Maximè hoc seculo calamitosissimo, quo Heterodoxis nostris non satis est, probris, conuitijs, libellis famosis, contumelijs blasphemijs sacros Ecclesiæ Catholicæ ritus, augustissimumque Missæ sacrificium impugnare, sed & ipsi deniq; corpori, & sanguini Domini violentas manus inferre, sanctaq; eius conculcare & contaminare; Insuper ipsius Missæ exsufflatores, prorsus iugem illam hostiam sublatam à medio volunt, & abominationem desolationis, ante consummationem temporum à Daniele definitam, introducere nituntur. Quæ mentis insania certè facilè retundi poterit; si ostenderimus Missam non nuperam, non à Papistis (vt calumniantur)

con-

confictam, non à D. Gregorio Papa primum introductam; sed à Christo institutam, ab Apostolis vsitatam, à primitiuæ Ecclesiæ patribus, primis illis sex à Christo incarnato seculis, certis quibusdam cerimonijs ac precibus auctam; quod eximiè sanè præstare poterunt Ecclesiæ Coptæ Liturgici libri, omnium qui è manuscriptis supersunt, antiquissimi. Verum horum editionem relinquimus Sacræ illi Eminentiſ.^{rum} Cardd. quæ à Fide propaganda nomen habet, Congregationi, quam pro egregio suo zelo, affectuq; quo in huiusmodi studiis nullo non tempore fertur, magnificè sanè præstituram non dubito.

CAP.

CAP. III.

*De Colonijs Ecclesie Copto-Aethiopicæ
in alias mundi partes tra-
ductis.*

Recensitis ijs, quæ de ritibus, & cerimo-
nijs Ecclesiasticis Ecclesie Copto-Aethio-
picæ vſitatis dicenda occurrebant; dubium mo-
do non leue occurrit, vtrum videlicet prædicta
Ecclesia alia quapiam præter memoratas lin-
guas, in sacris ſuis lingua ſit vſa? an non: du-
bium mouent notæ marginales Codicum tum
Aegyptiorum, tum Aethiopum, quas antiquo
illo caractere Syriaco, quem ^{ܐܘܪܘܫܝܡ} Estran-
gelo vocant, paſſim conſcriptas reperio; An
illud forſitan, quod è Syria in Aegyptum, &
Aethiopiam, vtpote confines regiones traductæ
Coloniar, & linguæ Syræ, & characterum fue-
runt traditricæ? certè argumenta quampluri-
ma coniecturæ factæ veritatem comprobare
videntur.

At primo quidem ipſa Aethiopica lingua,
quæ ſi pauca exceperis, Syræ, vel Chaldææ (con-
funduntur enim hæ duæ linguæ paſſim ab Au-
thoribus) prorsus affinis eſt. Deinde monimen-
ta varia, & Codices dicto caractere conſcri-
pti

Vtrum è
Syria in
Aegyptū,
& Aethio-
pian Co-
loniar trāſ-
miſſæ.

pti apud Aegyptios, & Aethiopes in hunc diem
(vt Franciſcus Aluarez tradit) adhuc ſuperſtites.
Quod & Sacerdotes Abyſſini, (quibuſcum ma-
xima mihi hic Romæ, dum hæc ſcribo, com-
merciū eſt, quorum & nomina ſub cenſura
Aethiopica huius libelli reperies) teſtantur.
Aiunt enim, libros ſuos, & ſacra volumina du-
plici quondam caractere à Monachis Abyſſi-
nis fuiſſe conſcripta; Quædam antiquo Suriano
(quem & Sanctum ob cauſam paulò poſt in-
dicandam vocant) quo ſoli Sacerdotes & doctio-
res olim vtebantur; cætera vulgari & com-
muni, quo in hunc diem omnes Abyſſini pro-
miſcuè, cuiuſmodi & nos in hoc opuſculo paſ-
ſim exhibemus, vtuntur. atque hoſce caracte-
res illius linguæ propriè Aethiopicæ eſſe, quam
ግክህ Geets, ideſt liberam vocant, quòd à nul-
la alia (vt gloriatur) originem duxerit: illos Su-
rianos eſſe, ſiue Chaldaicos, à quibus Aethiopica
lingua à non paucis poſtmodum Chaldæa, ſeu
Aſſyria appellata fuerit.

Suffragantur in his omnibus opinioni meæ
Authores non vulgares, C. Baronius. Author
Chronici Alexandrini, Zonaras, Cedrenus, Fran-
ciſcus Aluarez, aliq; quibus adſtipulatur Scali-
ger l. 7. de emendatione temporum. Arabes,
inquit, vicini hodie eos vocant حبشي habaſchi,
& nos inde Abaſſenos, vel vt alij Abyſſinos, ipſi

vero

Aethiopi-
ca lingua,
Chaldææ
affinis.
Franc. Al-
uarez in l.
de rebus
Aethiopi-
cis.

C. Bar. l. 7.
ann. 134.
Chronicon
Alex. anno
1260.
Scalig. fol.
338.
Abyſſini
ſe vocant
Chaldæos

vero se vocant Chaldaeos . neque frustra , lingua enim elegantissima & vetustissima qua libros sacros , & profanos conscriptos tenent , proximè abest à Chaldea , seu Assyria . Quæ iisdem penè verbis P. Nicolaus Codignus refert . l. de rebus Abyssi- nis c. 17 .

Nicol. Codignus l. de abyss. rebus. c. 17.

Porro Colonias multas ex Assyria in Aethiopiam traductas , & lingua Chaldaica etiam temporibus Iustiniani eas vsas esse refert vetus historia Ecclesiastica , & ex eadem Nicephorus l. 9. c. 18 . Eos verò eadem historia Ecclesiastica Auxumitas vocat , à regia nomine Ἀξυμία , cuius etiam Ptolomæus meminit ; ipsi vero teste Aluarez vocant *chit-w* Chassumu . Verum Nicephorum de his audiamus . Porro , inquit , ex India , & Arabia magna ad Auxumitas Aethiopas Theophilus est progressus . qui in primis rubri maris littoribus habitabant , quod Oceanus sese ut illi insinuans , efficit , quod sanè rubrum mare in maximam longitudinem protensum , in duos diuiditur sinus . horum alter quidem ad Aegyptum exundans procedit , ubi etiam nomen sibi suum ferre desinit , quem antiquitus filij Israël Aegyptios fugientes siccis pedibus transière , alter ad palestynam excurrit prope urbem , cui vetus nomen est Aela . In rubri istius maris partibus exterioribus ad sinistram Auxumitæ sunt , quorum metropolis est Auxumis . Ante hos verò ad extremum pertinentes

Nicephor. l. 9. c. 18.

Aluarez cit. loco.

Aethiopes Auxumitæ .

Ocea-

Oceanum Orientem versus , Assyrij , apud quos etiam hanc appellationem habeat , quos Alexander Macedo , è Syria pulsos , Colonos eo deduxit . ij ad hoc vsque tempus patria vtuntur lingua . (quæ est Syriaca .) hæc Nicephorus . Atque his ita probatis certè non video , cur quispiam de lingua Syrae Ecclesiæ Copto-Aethiopicæ , seu Alexandrinæ in sacris vsitata dubitare amplius possit , cum & hæc Ecclesia , cum Syriaca maximum nullo non tempore vltro citroque habuerit commercium ; accedit quod verisimile sit , Ecclesiam dictam Syram linguam tanto didicisse ardentius , quanto & ipse lingua , vtpotè ore Christi nobilitata , & excellentior erat & sacratio . Quod vero huius eiusdem linguæ nominumq; quorundam Aethiopibus , vti & Aegyptijs , Syrisq; vsitatorum , non in Asia tantum remotioribus regionibus , sed & vsque adè in ipsa India , extimoq; Sinarum regno in hunc diem vestigia reperiantur , res haud dubio omni admiratione digna est ; monumenta inquam Euangelij quondam in Chinam transportati , partim Sinicis , partim Syriacis literis conscripta , vna cum eorum nominibus qui ibidem dicti Euangelij fuerant prædicatores , qui quidem alij (vti è sequentibus patebit) non erant , nisi Syri , Aegyptij , Coptitæ , & Aethiopes ; quæ verò hæc fuerint monumenta , & quomodo in Chinam peruenerint in gratiam cu-

G

riofa

riofî Lectoris, hic declarare, id ipfa rei & dignitate, & vtilitate, raritateq; vel maximè postulante grauari nec debui, nec potui; res itaq; sic se habet. Anno 1625 cum in Villa Sanxuen dicta in magno Sinarum regno, eruta terra, fossa quædam fundamentis muri cuiusdam collocandis præpararetur, contigit, vt Operæ inter cætera monumenta, in ingens etiam saxum, Sinicis characteribus eximie ornatum inciderent, de inuento monumento mox certior factus loci gubernator, qui cum venerandæ antiquitatis vestigia attentius fuisset intuitus, propediem scripto quodam in inuenti monumenti laudem edito, in altero eiusdem quantitatis lapide totam inuenti saxi perigraphen incidi iisdem characterum, notarumq; ductibus, ea qua par erat fide, incidi curauit; positamq; in montis cuiusdam in primaria vrbe Sigàn existentis Heremitorio, inuentæ antiquitatis Thesaurum æternæ memoriæ conseruatum posuit. Porrò Patres Societatis nostræ, qui eo ipso tempore fortè in eandem prouinciam recens appulerant, cum multa, fama paulatim longè lateq; percrescente, de inuento monumento percepissent, ad id inspiciendum, non tam humano quam diuino instinctu compulsi, eò & ipsi se contulerunt; Erant autem ad interpretationem inscriptionis ritè perficiendâ, multi è propinquis locis, & ex Bontzijs, & Man-

darinis accersiti; Variæ erant variorum de hac inscriptione sententiæ & opiniones, quæ tamen in hoc quadrabant omnes, Legis videlicet magni, & veri Dei aliundè in Chinam quondam translati, promulgatiq; interpretationem esse. patres itaque in omnem animarum Deo lucrandarum occasionem intenti hæc audientes, cum mulcum huiusmodi sacri monumenti interpretationem ad infamem & propudiosam Sinenfium religionem confutandam ponderis habiturum esse existimarent. Adhibitis quibusuis linguæ Sinicæ peritoribus magistris, eam primo quidem è Sinico sermone in Lusitanicum translata, deinde totius saxi inscriptione fusioribus commētarijs auctam, in vniuersum Sinarum regnum, quo plures tanti boni participes esse possent, eo sanè animarum fructu, quo tota posteritas non immeritò gaudebit, euulgarunt. Exemplum verò prototypi iuxta omnem dimensionem vna cum fideli interpretatione huc Romam transtulerunt, vbi in hunc diem non sine intuentium admiratione in Bibliotheca Domus Professæ Soc. Iesu, vna cum interpretatione italica, quæ Romæ ex Lusitanica, ad instantiam multorum translata impressa fuit an. 1631. quam & nos modo latini iuris fecimus, omnibus spectandum proponitur. Est autem lapidis figura in modum parallelogrammi exten-

sa, 5 palmis lata, vno crassa, longa ferè decem; tabulæ limbus superius in pyramidalem figuram duobus palmis longam, latam vno abiens summitati insculptam tenet crucis figuram, non absimilem ei, quam Equites portant Melitenses. Supra crucem immediatè titulus lapidis 9 characteribus Sinensibus expressus ponitur, vt sequitur.

Nouem Sinenses characteres titulum lapidis exprimentes.

Huius autem tituli hæc est explicatio.

Lapis

*Lapis in laudem & memoriam eternam
legis lucis, & veritatis portatæ
de Iudæa, & in China
promulgatæ ere-
ctus.*

Titulum sequitur prologus epigraphæ, quæ est prima linea Characterum à superiori loco deorsum *ⲛⲓ ⲛⲟⲗⲁⲥ*, siue ad angulos rectos more Sinensium, exaratorum; cuius explicatio sequitur.

*Prologus Sacerdotis Regni Iudææ dicti
Quim Cim.*

Post hæc denique incipit Epigraphæ, tota Sinico incisa caractere, sublimi & exquisito stylo composita; quam proindè libenter hic vna cum Sinicis characteribus iuxta prototypon apponem, nisi me cùm intricatissimorum characterum multitudo, tùm spacij angustia ab hoc superuacaneo labore absterrent, ne tamen lector huius tam eximij monumenti fructu priuetur, visum fuit omisso caractere, & idiomate Sinico, totam eius interpretationem ex italico in latinum verbo tenus à me translata, vt pluribus ea communicaretur, hoc loco ea fide, qua inueni, proponere.

De-

*Declaratio Inscriptionis Synicæ
Primum è Sinico in Lusitanicam, ex hac in
Italicam, & demum ex italica in Lati-
nam linguam de verbo ad ver-
bum translata. ut se-
quitur.*

Declaratio del Xiù Più.

I Dico itaque hoc modo, ille qui semper
verus fuit & quietus, omnis expers prin-
cipij, intellectus profundissimi, & semper du-
raturi, eccellente potentia sua creavit res, in-
finita Maiestate sua & sanctitate fecit sanctos.
Hæc est essentia diuina, trina in personis, &
in substantia vna, Dominus noster, verus sine
principio, Olò, ò yu (quod in Chaldæo idem ac
Eloha significat) in figura Crucis fecit qua-
tuor mundi partes, commouit Chaos, fecit
duo Kis (hoc est duas virtutes seu duas quali-
tates dictas Inyam) mutauit tenebras, fecit
cælum & terram, fecit vt Sol & Luna moti-
bus suis noctem & diem causarentur, res om-
nes fabricatus est. Verùm creando primum
hominem ei præterea Iustitiam largitus est
originalem, Dominum eum constituendo to-
tius vniuersi, qui de sua natura primo vacuus
erat,

Creatio
rerum.

Kis quid
in Sinenfi
lingua.

erat, & vilis, seipso plenus, intellectu plano &
æquali, & sine mistura nullum habens appeti-
tum inordinatum.

2 Postquam verò Satanas fraudibus suis vsus,
effecit; vt Adamus id quod ex se & sua natu-
ra purum erat, & perfectum, inficeret. hoc
est fecit vt malitia in ipsum intrare inciperet
perturbatura pacem, & huius suæ simplicitatis
æqualitatem, & discordiam illa fraude in-
trodixit. Iccirco trecentis sexaginta quin-
que sectis vna post alteram abortis, vnaquæq;
earum maximum quem poterat numerum,
ad se trahebat. Aliqui creaturam Creatoris
loco habebant. Alij principium rerum om-
nium vacuum ponebant, & ens reale (alludit
ad hoc secta Pagodum & literatorum Sinen-
sum:) quoniam illi asserunt, quod princi-
pium, è quo omnia prodiere, sit vacuum;
quod idem illis est ac subtile, sensibus imper-
ceptibile, etiamsi in se reale sit & positi-
uum principium. Literati verò dicunt, quod
principium rerum non solum reale sit, & po-
situum; sed præterea quod talis sit figuræ, &
corpulentia, vt sensibus comprehendi queat.
Quidam sacrificijs quærebant beatitudinem.
Quidam bonitate quadam gloriabantur ad
decipiendos homines, qua in re omnem
suam scientiam & industriam collocabant,
omni

Lapsus A-
dami.

365. sectæ

Varij er-
rores ho-
minum.

omni diligentia, & intentione suis affectibus feruientes. Verum frustra laborabant, & sine profectu, semper in peius progredientes, quemadmodum contingit ijs, qui è vase cretaceo ignem elicere volunt obscuritatem ad dentes obscuritati, & hoc ipso veram semitam perdentes ad viam vitæ reuerti nescientes.

Incar-
natio Filij
Dei.

3 Tunc vna de diuinis personis Sanctissimæ Trinitatis dicta Messias restringendo, regen-
doq; Maiestatem suam, & se humanæ naturæ accommodando homo factus est. Quam ob rem ad hoc gaudium annunciandum Angelum ablegauit, & de Virgine in Iudæa natus est. Stella magna felicitatis huius fuit annunciatrix. Reges eius claritate perspecta munera oblaturi venerunt, vt Lex, & Prophetiæ viginti quatuor Prophetarum adimplerentur. Gubernauit autem mundum lege magna, condidit legem diuinam, spiritualem sine verborum strepitu, fide vera consummauit: octo disposuit beatitudines: res mundanas mutauit in æternas: aperuit portam trium virtutum (*Theologicarum*) vitam dedit destruendo mortem. In persona sua ad inferos descendit, & omnia confudit dæmonia; naue pietatis suæ ad cælum conduxit bonos, & iustorum animas in salutem vindica-
uit.

uit. Hisce denique finitis sua potentia circa meridiem in cælum ascendit, relinquens viginti septem doctrinæ tomos ad portam magnæ conuersionis mundi aperiendam. Baptismum ex aqua, & spiritu instituit ad abluenda peccata, & mundum ad puritatem reducendum. Cruce utitur, vt omnes absque exceptione comprehendat, excitat omnes voce charitatis, reuerentiam exhibere iubens versus Orientem, vt pergant in via vitæ gloriose.

4 Ministri eius ornamenti exterioris causa barbam alunt, & coronas in capite faciunt (*id est verticem radunt*) vt ostendant se nullo intus affectu malo teneri. Mancipijs non utuntur: in alto & basso (*puta dominio*) seu humili omnibus se faciunt æquales: diuitias non congregant, sed eas omnibus faciunt communes: ieiunia colunt cum ad mortificandas passionis, tum ad præcepta diuina seruanda: magni faciunt homines supra se eleuatos & (*à rebus mundanis*) abstractos: septies in die orationes tam pro viuis, quàm pro defunctis faciunt: septenis diebus semel ad animam à peccatis purgandam, puritatemque ei restituendam sacra faciunt. Quia lex vera, & constans excellens est, difficile est ei congruum nomen reperire, cum eius

Apostolorum, Sacerdotum, seu Ministrorum Christi vita.

Legis christianæ excellentia.

H esse

effectus fit illuminare , & omnia claritate perfundere ; vnde necessarium fuit eam appellare *Kiñ Ki aò* , hoc est legem claram & magnam.

5 Lex vbi personæ Regiæ defunt , non extenditur , nec dilatatur : personæ verò Regiæ absq; lege nequaquam magnificentur . Lege itaque , & Regibus concordantibus , & in vnam veluti rem coeuntibus illicò mundus illuminatur . Igitur Rege dicto *Tài* cum veñ huanñi tempestate illa celebri , singulari prudentia & sanctitate (*Chinam*) administrante , venit ex Iudæa summæ virtutis vir vocatus *Olò puèn* , qui à nubibus deductus veram doctrinam importauit . deductus etiam per ventos , & chartas hydrographicas multa pericula , & labores sustinuit , & tandem anno *Chiñ* quonñ & *ieù* fiè (*erat ille annus Christi sexcentessimus trigesimus sextus*) ad Curiam Regiam appulit . Rex verò famoso *Colào* , qui *Fam Kieù lym* dicebatur , præcepit , vt accepto iumento obuiam nouo hospiti versus occidentalem partem procederet , hoc est versus suburbium Ciuitatis , eumq; omni beneuolentia exceptum in Regiam introduceret . Iussit Rex traduci doctrinam in palatio , ibidemque vnà inuestigauit veritatem legis . Intellexit Rex esse veram legem , & serìò per totum

Lex in
Chinã ap-
portatur .

Per Chinã
diuulga-
tur .

totum regnum cum efficacia , & honore iussit diuulgari , & dilatari , & in hoc anno 12. *Ciñ* quonñ 7. mense Autumni (*erat is annus Domini 636.*) rescripsit in hunc modum . (*Promulgationis tenor est iste, qui sequitur.*) Lex vera non habet nomen determinatum , nec sancti locum habent , vbi consistant determinatum : excurrunt ad omnes partes , vt mundum doceant , ad mundo laboranti succurrendum , velis remis ad vtilitatem afferendam intenti . Ex hoc Regno *Tancin* (*sive Iudæa*) *Olò puèn* magnæ virtutis homo de locis adeo diffitis doctrinam , & imagines Regiæ nostræ Curia præsentaturus asportauit . Cuius nos intentum docendi à fundamentis examinantes , inuenimus doctrinam eius admodum excellentem , & sine strepitu exteriori , fundatam principaliter in creatione mundi . Doctrina eius non est multorù verborum , nec superficialitatis suam fundat veritatē , salutem hominibus adferens , & profectum : vnde congruum est , vt toto nostro Imperio diuulgetur . Mandarinis quoque , qui *Niñ* fañ dicuntur in eo curiæ loco præcepit , magnam vt Ecclesiam exstruerent , eidemque viginti & vnum Ministros deputarent . (*Author Kìm Cim laudat hinc Regem*) scilicet ad vires Monarchiæ *Cheù Olad iù* (*caput hoc est*

Ecclesia
exstruitu-
rat .

sectæ Staiiū) debilitandas. In curru nigro versus Occidentem discessit (*hoc est extra Chinam*) verum ubi magnus Tam illustris factus est cum Tao, sanctum Euangelium Chinæ illatum est. Paulò inde Rex effigiem illius (*Olò puèn*) qui vt diximus primus Euangelium attulit, depingi curauit, & muro appendi; excellens eius figura resplenduit portis Ecclesiæ, & memoria semper fulgebit in mundo.

Effigies
Olòpuèn
primi Si-
nentium
Apostoli.

6 Iuxta Geographos, qui partium occidentalium mentionem faciunt, & iuxta Historicos duorum Regnorum Han & Guei, Regnum Tan cin (*id est Indæa*) ab Austro confine est Mari rubro, ab Aquilone relinquit montes gemmarum, ab Occidente boco das fullas (*quod quid sit difficile est conijcere, ego Carmelum suspicor esse*) in prospectu versus sanctos. ab Oriente denique contermina est huic loco Ciamfam, & aquæ, quam mortuam dicunt. Hæc terra cineres eructat igne calentes (*fortè intelligit lacum Asphaltitum*) producit balsamum, gemmas minutas, & Carbunculos (*quibus insinuat Ægyptum cum reliqua ora rubri maris, in qua prædicta reperiuntur*) Latronibus caret & Assassinis, populus in pace viuunt & gaudio; in regnum non admittunt nisi Euangelium; dignitates nulli, nisi virtute me-

De scri-
ptio sius
Iudææ iux-
ta Sinen-
sium Geo-
graphos.

meritis conferuntur: ædificia sunt grandia: (*verbo*) regnum celebre est poësi, & bonis moribus.

7 Docào, cùm, filius Tai cùm, gubernacula regni adiit anno Domini 651. (*continuando Author Kim Cùm hæc dicit*) Caò vìm magnus Imperator minimè virtutibus Aui sui degener, nouit cum honore continuare intentum. Aui sui, & dilatare & honorare res patris sui, præcipiens in omnibus prouincijs fieri ecclesias, vnàq; honorans Olò puèn titulo Episcopi magnæ legis, quæ gubernat Regnum Chinæ. Tum lex Dei promulgata est per decem prouincias (*quibus Sinense Regnum continebatur & regnum summa pace fruebatur*.) Ecclesijs replebantur omnes vrbes, & domus felicitate Euangelij florebant.

In 10. pro-
uincijs
China
prædica-
tur Euan-
gelium.

8 In hoc anno dicto Xim liè (*qui tum annus Domini 699.*) Bontij Pagodum sectatores suis vsi viribus extulerunt voces (*id est blasphemarunt nostram sanctam legem*) in loco qui dicitur Tuñ cieū (*erat is fortè in prouincia Honan.*) & in fine huius alterius anni dicti Sien tieñ (*qui respondet anno Domini 713.*) quidam priuati homines in Sienò, quæ erat antiqua Regia Ven Vain in prouincia Xenfi ausi sunt nostram sanctam legem sannis, ludibrio, & vituperio proscindere.

Persecu-
tio moue-
tur contra
legem.

Hoc

9 Hoc tempore erat quidam princeps Sacerdotum (*videtur fuisse Episcopus*) nomine Ioannes, & alius magnæ virtutis vir nomine Kie lie. Hi duo cum alijs nobilibus popularibus suis non famà minus, quam rerum mundanarum contemptu celebribus, cœperunt iterùm ritè Euangelium suum excellens explicare continuando, & fila (*malitia Caco-dæmonis*) pridem rupta reficere. Rex dictus Hiueñ cum chi taõ (*cœpit huius Imperium anno 719.*) quinque Regulis præcepit, vt in persona adirent felicem domum, (*hoc est Ecclesiam*) & erigerent altaria. Tum columna legis, quæ ad breue tempus iacuit prostrata, cœpit cursum erigi, & incrementa sumere. In hoc principio anni Tien pao (*quod erat anno Domini 743.*) præcepit Rex Ota Ciam Kuen (*nomen tituli*) dicto Cuoliè siè (*erat is Eunuchus summa apud Regem gratia valens & auctoritate*) vt effigies veras quinque Regum prædecessorum auorum suorum deportaret, & in Ecclesia collocaret, vnàq; centum preciosarum rerum cimelia in ecclesiam deferret ad solemnitatem hanc celebrandam (*dicit Author Kim Cim in laudem ipsorum Regem*) Barbæ longæ draconis etiam si longè sint, nihilominus arcus & enses eius manibus apprehendi possunt (*alludit ad histo-*

Lex reuiuiscit.

Storiam quandam antiquam eiusdem Regis:) qui fingebatur ascendisse in aëra Draconi infidens, quem serui, qui se dicebant ituros cum Rege, varijs armorum generibus instruxerant; qui verò remanserant, barbam Draconis vellicantes, arma quædam tulerunt in memoriam Regis, in ijs veluti præsentem eum intuentes. *Alludit itaque Author huius scripturæ ad hanc historiam, vt declaret effigies memoratorum Regum, Regi præsentium, & uiuentium loco fuisse; ideo subiungit, Claritudo, quam reddunt hæ imagines, ostendit eos nobis presentes adesse.* Anno tertio Tien pào (*annus is erat Dominus 745.*) fuit in Iudæa Sacerdos quidam Kie hò, qui stellarum ope ductus in Chinam appulit, & respiciens Solem (*erat hæ Cerimonia eorum, qui ad Regis admittebantur colloquium*) ad conspectum nostri Imperatoris intromissus est. Rex autem iussit, vt Sacerdos Ioannes & Paulus cum alijs eiusdem professionis viris, & cum præsentem tantæ virtutis viro Kiè ho ad palatium. Hiim Kiim vocatum, ad adorandum, & ad sancta (*deuotionis*) opera exercenda sese conferrent. Hoc tempore litteræ Regiæ in tabellis Ecclesiæ seruabantur, preciosè secundum ordinem ornata, splendentes colore rubro & ceruleo, & penna Regia replebat

Fabula Sinenfium.

anno 745.
Appulit
alius Prædicator ex
Iudæa.

vacuum, ascendens, & ad Solem vsque per-
tingens: fauor eius & dona altitudini montis
Aultri comparantur, & abundantia benefi-
ciorum profunditatem æquat maris orienta-
lis. Ratio non potest non probare approba-
tum, & memoratu dignum. Ideò Rex dictus
Sa cum neñ meñ, (*qui regere cœpit anno 757.*)
in hoc Liñ suũ seũ, & quinque vrbibus re-
centi mandato Ecclesias fieri voluit. Erat
hic Rex eximie indolis, sub quo porta felici-
tatis toti Regno aperta est, hac felicitate
gaudio & plausu existentibus, res gubernationis
regalis maximè eleuata sunt.

Anno 757
Rex Sa-
cum nen-
men & e-
ius virtu-
tes.

10 Rex Tai cum ven vù (*adiit imperium an-
no 764.*) bonorum temporum particeps fa-
ctus, negotia regni sine difficultate admini-
strabat: festo nascentis Christi singulis annis
in gratiarum actionem mittebat odoramenta
cælestia, & ad honorandos huius sanctæ legis
ministros, rerum omnium, & annonæ regiæ
assignabat prouisionem; certè cælum mundo
tribuit pulchritudinem, & perfectionem, &
ideò liberaliter res producit; hic Rex imita-
batur cælum, iccirco nouerat alere, & susten-
tare suos.

Anno 764

Regis Tai
cum vir-
tutes.

Anno 781 11 Rex Kieñ Cium Xiñ venũ, regnans an-
no 781. octo utebatur modis ad præmiandos
bonos, & castigandos malos. nouas rationes

ad

ad Euangelij statum instaurandum, promo-
uendumq; instituit. Regimen ipsius erat ad-
modum excellens, rogamus DEVM pro ip-
so, non verecundantes in hoc. Magnæ vir-
tutis est æquè esse humilem, pacificum, & sciẽ-
tem, tolerare proximum, abundare charitate
ad omnes iuuandos, & benefacere omnibus
viuentibus. Hæc est vera via, & scala sanctæ
legis nostræ, facere vt pluuiæ & venti solitis
temporibus reuertantur, mundus sit quietus,
homines bene gubernati, res singulæ rectè
dispositæ, viuentes bene viuant, defuncti gau-
dio perfruantur. Hæc habere in promptu, &
rationem reddere, in veritate procedit ex no-
stra sancta fide, & omnes effectus sunt forti-
tudinis, & potentiæ sancti Euangelij nostri.

12 Rex Sacerdoti dicto Vsù magno legis pro-
mulgatori hosce titulos dedit Kin iù, quàm-
lò tai fù (*officium est in regia aula*) & Sou fũ
ciè tũ fũ lèi (*officium extra aulam*) Xi tieñ,
thuñ Kieñ (*officium quoque aliud est, quorum
explicationes non inueni in exemplari.*) Item di-
cto Sacerdoti magnæ legis promulgatori ve-
stimentum Ecclesiasticum coloris cærulei,
(*italicè di color pauonazo*) donauit. Erat Sa-
cerdos iste pacificus, alijs benefacere gaude-
bat, virtutis opera summo studio peragendo.
Aduenit ille in Chinam regione remota è lo-

Euangelij
& legis
Christia-
næ effe-
ctus.

Dona re-
gis facta
prædica-
tori verbi
Dei.

I

co

co dicto Vam Xi cui Chiñ regionis Pagodum, quod idem ac regio longè diffita. Eius res gestæ tres generationes famosæ Chinæ superarunt, & reliquas scientias perfectè dilatauit. In principio Regi in aula seruebat, post eius nomen libro quoque regio illatum. Regulus dictus Cò cù y in principio bellicis studebat negotijs in partibus Sofam. Rex vero dictus Sò cùm præcepit Ay sù, vt Cò cù y fauorabilius ceteris promoueret, (*videtur quod Rex iussit eum esse Consiliarium Cò cù y*) etiam si vehementer à Capiteo amaretur, non curauit tamen stylum eius ordinarium procedendi, erat enim vngues, & dentes Reip. oculi & aures exercitus (*phrasis Sinica*) sciebat distribuere redditus suos, non domi accumulare. Obtulit Ecclesiæ rem pretiosam dictam Poli (*videtur fuisse ex vitro*) huius loci Cim reguen. Præterea tapetes auro intertextos huius loci Ciè Kì dictos: refecit Ecclesias veteres de nouo fundans, & stabiliens atrium, & domum legis: adornans domus, & hospitia splendentia instar Phasianorum volantium, præter exercitia sanctæ legis nostræ operibus studebat charitatis, quotannis quatuor Ecclesiarum Sacerdotes congregando, quibus toto corde inserviebat, de rebus omnibus necessarijs prouidebat spatio die-

Regis opera charitatis.

rum quinquaginta, adhuc, famelicos saturobat, nudos cooperiebat, infirmos curabat, mortuos sepeliebat.

13 Tempore Tà sò cum omni parsimonia sua similis non est audita bonitas (*erat hic Tà sò Bonzius secta Pagodus,*) qui in maxima quadam congregatione Bonziorum, in qua agendum erat de rebus sectæ suæ, officio fungebatur hospitem excipiendorum, & procurandarum rerum unicuique necessariarum. (*Ideo author tractando de operibus charitatis Oy siè hunc Tansò anteposit.*) Sed tempore huius Euangelij similes homines videmus, sanctis operibus vacantes. Idcirco, vt in lucem irent opera tam heroica, lapidi huic magno ea insculpere volui. Dico itaque DEVS verus, expers principij, purus, quietus & immutabilis est, ille fuit primus Creationis artifex, aperuit terram, eleuauit cælum; Vna ex personis pro æterna mortalium salute factus est homo, ascendit in altum solis instar, destruens tenebrosam, & in omnibus profundam veritatem stabiliens.

Felix Ecclesiæ Sinenfis status. Lapidus inciditur.

14 Splendidissimus ille Rex, qui verissimè primus primorum Regum fuit, opportunitate vsus omnem sustulit difficultatem, cælum dilatatum est, terra extensa: Clarissimum est Euangelium nostrum, quod regno

Tam illatum est, afferendo doctrinam, Ecclesias erigendo, pro viuis & defunctis loco fuit nauigij: omnem felicitatem exaltans, quietem dedit vniuerso mundo.

- 15 Caò cum infistendo vestigijs Aui sui denuò ad nouas Ecclesias exstruendas animum adiecit. Tempa pacis alta, & magnifica terram, repleuerunt omnem. Lex vera induit pulchritudinem. Titulo honorauit Episcopum, tranquillitate, & gaudio populi sine laboribus potiti.
- 16 Sapiens Rex Niueñ cum nouit ingredi vias veras & rectas: tabulae regiae erant magnificae & illustres, literae regiae in ijs florebant, & resplendebant. Figurae Regiae elucebant: Omnis populus profundè eas venerabatur, omnia dilatabantur, & homines ex eo gaudio summo perfruebantur.
- 17 Hic Rex Sò cum, regnando in propria persona venit ad Ecclesiam; sol sanctus resplenduit: nubes felices omnem caliginem, & obscuritatem noctis dispulerunt. Felicitate in regia domo aggregata, mala cessarunt, sublatisq; dissensionibus Imperium nostrum restitutum est.
- 18 Hic Rex Tai cum fù obediens fuit, virtute caelum æquauit, & terram; dedit vitam populo, & rebus singulis progressum. Odoramenta

menta in gratiarum actionem misit Ecclesiae, exercuit opera charitatis. Sol & Luna in eius vnuebantur persona, hoc est, omnes ad obedientiam ei praestandam aduocabant.

- 19 Hic Rex Kieñ cum in regimine constitutus, claram reddebat virtutem: armis & maria pacificauit: literis decem millia confinium illustrauit: instar candelae secreta hominum illuminauit, & velut in speculo detecta cernebat omnia, totum resuscitauit orbem: cuncti Barbari regulam viuendi acceperunt.
- 20 Lex, o quanta, quam perfecta, & quam ad omnia sese extendit! volens eam nuncupare non potui non legem diuinam appellare. Reges nouerant res suas disponere, ego Vasallus eas possum enarrare, ideò erigo hunc lapidem praediuitem, in praeconium magnae felicitatis.
- 21 In nostro potentatu magni Tam, anno secundo huius Kieñ ciuim (*videlicet anno Domini 782.*) die septimo mensis Autumni, die Dominica, hic lapis erectus fuit Episcopo Him ciu, Ecclesiam Sinensem administrante, Mandarinus nomine Liu sièci yeñ, tituli erat Ciao y cum, in quo officio ante eum fuit Tai cièu siè su Cañ kiuñ, hanc sua manu confecit inscriptionem.

Lapis erectus anno 782

Atque

Atque hæc est explicatio inscriptionis saxo in-
 sculptæ, in qua illud fanè summa admiratione
 dignum est. adeò variam, & multiplicem re-
 rum, quam hoc saxum continet, relationem,
 tam arcto spacio, & characteribus non nisi mille
 octodecim comprehendi potuisse; Fuit autem
 huius scripturæ duplex facta interpretatio, præ-
 sens admodum conformis est illi, quæ facta fuit
 Pequini, quæ & elegantior est, & magis propria
 Sinicæq; phrasi magis conformis, & quamuis
 ob eandem causam appareat minus elegans in
 nostra lingua, est ea nihilominus elegantissima,
 & quo ad stylum, & phrasim Sinicam, maximè
 ab omnibus ijs, qui se dictæ linguæ Magistros
 profitentur, laudata. Colligitur autem ex hoc
 monumento primo legis Christianæ in regnum
 Sinicum, quæ ante mille circiter annos contigit,
 introductio. Item quanto cum honore, & vene-
 ratione ab Imperatoribus ea fuerit recepta; quo-
 modo, & per quantas prouincias fuerit promul-
 gata, quantum 150. annis, quibus maximè flo-
 ruit, fuerit dilatata, quales denique persecutio-
 nes bis sustinuerit, ita ijs paulatim suppressa, vt
 nisi eius in hoc monumento remansisset noti-
 tia, nulla eius vestigia amplius superessent. Certè
 in Chronicis Sinensibus, de eius in Chinam in-
 troductione præter memoratorum Regum, &
 Mandarinorum nomina, vix quicquam inueni-
 tur.

Quo tem-
 pore lex
 Christia-
 na China
 fuerit illa-
 ta.

tur. Inuentus autem est hic lapis paucis ante an-
 nis, quam Patres Soc. I E S V in Chinam ap-
 pellerent; Vnde apparet tam eximiarum & subli-
 mium rerum interpretationem, non fuisse re-
 seruata, nisi ijs, qui diuinarum, humanarumq;
 rerum scientia egregiè instructi, eiusdem do-
 ctrinæ, legisq; veritate temporum oblitteratæ,
 futuri erant annunciatores, propagatoresque.
 Atque hæc quidem quoad inscriptionem Sini-
 co caractere factam sufficiant. Nunc ad eam,
 quæ marginibus inculpta est inscriptionem
 progrediamur, quæ quidem, cum ob homi-
 num peritorum huius scripturæ in China penu-
 riam hucusque manserit inexplicata, atque ea-
 de causa à PP. nostris Lusitanis in Europam à
 peritis Syræ linguæ explicanda fuerit transmis-
 sa; ego primus eius interpretationem fructu non
 pænitendo aggressus, ea tandem, qua par est fi-
 de & diligentia expediui. Est autem literis an-
 tiquis Syriacis, quas Estrangelo vocant, mar-
 ginibus lapidis incisa, continetque annum,
 nomina, & officium eorum, qui tunc tem-
 poris, quo hic lapis scriptus est, erectusque, ex
 Apostolicis viris, & legis diuinæ promotoribus
 in China versabantur. Meminit huius lapidis,
 inscriptionumque memoratarum. P. Emanuel
 Dias in quadam epistola Lusitanica Macao da-
 ta 23. Aug. 1625. quam hic latinis verbis re-
 ferre

ferre visum est. In Prouincia, inquit, Xensi Sinarum, ubi modo est Trigantius, effossus quidam lapis magnitudinis 24 palmorum, aut circiter, in quo patet disertè ante 1243 annos fuisse illic Christianos raso vertice, qui mysteria Trinitatis & Incarnationis prædicarent, ac Sinarum Reges multos illis impendisse fauores. Doctor Leo Christianus rem totam imprimi voluit, ac de mysterijs eo in lapide ostensis à Mandarinis Christianis scribi, vt res magis innotesceret. Id agitur modo, vt in Regis notitiam res tota deueniat, vertat Deus omnia in gloriam suam.

Confirmat hoc ipsum P. Franciscus Hurtado, e Prouincia Nancheu, additque hoc anno apertam fuisse portam in nouas regni Sinesis prouincias Xensi, Xansi, Fohum, quæ vltima Conchinchine contermina est, & exteros facile admittit. In fine autem ita dicit. His adscripta erant 10 vel 12 lineæ Syriacæ, quas interpretari non potui. Adiunctæ etiam erant gratiæ à Regibus Sinarum factæ Sacerdotibus illius legis. Versio hæc ad verbum è Sinico idiomate facta est. Aliæ extant versiones, sed omnes conueniunt in essentialibus. In libris Regum Sinarum habetur, ante 994 annos peruenisse ad Sinas fidem nostram, & 140 annis post ingressum, hanc inscriptionem factam esse. Hæc P. Emanuel Dias. In alijs vero literis paulo recentioribus 21 Nou. 1627 Macao datis ita de

hoc

hoc lapide scribitur. Annis præterlapsis inuenta est scriptura quedam longa, & antiqua, lapidi prægrandi incisa lingua Sinensi, & Chaldaica, vel Syriaca; ex qua constat legem Domini Dei nostri iam quasi ab hinc mille annis peruenisse in Sinam, anno scilicet Domini 636. lapis autem ille erectus, & inscriptus fuit anno Domini 782 hoc est 146 annis post legis ibidem prædicationem, qua ingens conuersio ad fidem facta est, Ecclesiæ edificatæ, Episcopi constituti. Reges, qui tempore illius vixerunt numerantur 8, quorum nomina lapis ille exprimit, qui Christianis fauebant; prædicatores vero legis venerunt ex Palæstina, alijsq; vicinis locis; Continet autem præcipua fidei nostræ mysteria &c. quæ ex inscriptione patent. Verum operæ precium faciam, si hoc loco Syriacam inscriptionem iisdem characteribus Strangelicis, quibus in China expressa fuit vna cum interpretatione eius, exhibeam; præsertim cum Patres nostri Sineses, eam idèo particulari folio in China impresso in Europam eius linguæ Magistris (vti paulò ante diximus) ad eam meliùs explicandam transmiserint: hac enim explicata, spero futurum, vt & annus, & nomina, & patria, officiaq; diuinæ legis prædicatorum, & scopus quoque noster melius patefiant. Inscriptio autem Syriaca quemadmodum ea in China impressa fuit, est sequens.

Anno
Christi
636. Euan-
gelium
Chinæ il-
latum.

K

Syriacæ
inscriptio
nes.

אָדָם קָאָפּוֹ וְכֹהֵן אֲדָמָה
 אֲדָמָה קָאָפּוֹ וְכֹהֵן אֲדָמָה

Adam Kafiso vcurapiscupo vpapasi dizinstan. Be-
iume Abo dabohotho Mor Haná iesua Katoliko
Patriarchis . Besanath alf vtisaain vtarten diaua-
noie . Mor Iidbuzad Kafiso vcurapiscupo de
Cumdan medinah malcutho bar nihh napsó
Milis Kafiso dmen Balehh medintho Tahhur-
ftan Akim Lucho hono Papa dictabon beh
medabarnutho dpharukan vcaruzuthon dabhain
daluat malche dizinio .

Adam meschamschòno Bar Iidbuzad Curaphif-
cupo

Mar fargis kafiso, vcurapiscupo

Sarnischua kafiso

Gabriel kafiso Varcodiacun, vrisch aihto de
Cumbdanvdafrag

Explicatio eius hæc est

*Adam Sacerdos seu, Presbyter, & Archiepisco-
pus & papalis zinoſtan seu Regionis Sinarum*
Stan quid significet. (vbi nota Stan indica lingua regionem significa-
re, vnde Hindostan, siue Indostan, Sinostan,
Turkistan, seu Turcheſtan & similia nomina
idem significant, ac regionem, Indorum, Si-
narum,

narum, Turcarum, non secus ac Germanica no-
mina sequentia friessand franckeland, &c. Friso-
num, Franconum, Regiones significant, &
innumera alia huiusmodi, quæ omnia ex germa-
nico (lanã vt indica ex Stã) ex loci, sc. seu regionis
proprio nomine componuntur. Quæ ideo hic
apponenda duxi, vt causam, cur china zindo-
ſtan dicatur, non ignorares). *Indiebus patris pa-
trum Domini Hanan Iesua, siue Ioannis Iosue Ca-
tholici Patriarchæ (Subintellige Alexandrinum,
aut Babylonium, qui proprie dicuntur vniuer-
sales seu Catholici Patriarchæ) Anno millesimo
nonagesimo secundo iuxta græcos; Dominus Iidbu-
zad Sacerdos, & Archiepiscopus Cumdan ciuitatis
Regni (sc. Metropolis) Filius Milis, requies set ani-
mæ eius, Sacerdotis Beleb ciuitatis Taburſtan (ſc.
lege Turcheſtan) erexit tabulam hanc Papa (ſic
Supremos in aliquo Ordine Ecclesiastico vo-
cant) & scripta sunt in ea administratio, seu gu-
bernatio Saluatoris noſtri, & prædicatio patrum
noſtrorum qui sunt apud Reges Sinarum.*

Adam Diaconus filius Iizdhuad Archiepiscopus.

Mar fargis Presbyter, & Archiepiscopus.

Sarnischua Presbyter

*Gabriel Presbyter, & Arcidiaconus Princeps Ec-
clesiarum ciuitatum Cumdan & daſrag.*

Atque hæc in folio in China impresso repe-
riuntur, quæ & in saxo inſculpta cernuntur.

Ve-

Verum antequam ulterius hinc progrediar, vna adhuc difficultas, quæ circa annum erectionis huius lapidis occurrit, restat dissoluenda. An-
 nus enim huiusmodi in Sinica inscriptione adeo à Syriaca diuersus reperitur, vt non pauci ea di-
 uersitate perplexi, mecum de vera, & fidei huius lapidis interpretatione dubitarent. Nam ex Sinico Lusitanica versio, & ex hac Italica erecti lapidis annum ponunt post Christum. 782. Syriaca vero iuxta Græcorum computum statuit annum 1092. qui quam ab altero diuersus sit quis non videt? Verum vt exactius hæc omnia reconcilientur, & hic nodus quoque dissoluatur, prius inscriptionis dictæ translationes hic verbotenus proponendas duxi.

Lusitanica versio sic habet.

Lusitanica No nosso potentado do grãde Tañ, Segundo anno deste kieñ, ciuñ que eram do Senhor 782. no mes de Autuno, no settimo dia, dia de domingo foy alleuantada esta pedra, sendo Bispo Nimciu que gouerna à igreja da China.

Italica ita habet.

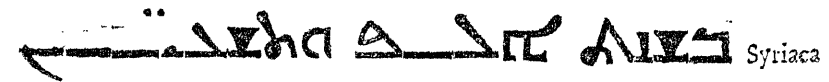
Italica Nel nostro potentato del gran Tam, secundo anno di questo kieñ ciuñ (che erano del Signore.

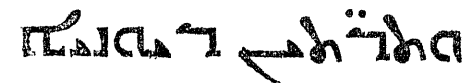
re 782. nel mese di Autunno, nel settimo giorno, giorno di Domenica, fu inalzata questa pietra; essendo Vescouo Niñ ciù, che governa la Chiesa della China.

Vtriusque interpretatio hæc est.

In nostro potentatu magni Tam. sc. Regis anno secundo huius kieñ ciuñ, qui erat annus Domini 782. mense Autumni, 7. die, die Dominica, exaltatus fuit hic lapis, Episcopo Neñ ^{Latina} ciù Ecclesiam Sinensem administrante.

Syriaca Inscriptio ita habet.

 Syriaca

Hoc est.

In Anno millesimo nonagesimo secundo, qui græcorum. Cum ergo Orientales seu græca Ecclesia magna ex parte in computu annorum conueniat cum latina, quæritur, qua ratione hi anni conciliandi sint? Dico itaque duplici annorum dictis Diuinæ Legis promulgatoribus vsitatorum genere hunc lapidem fuisse insignitum, vno Eccle-

Ecclesiastico annorum Christi, quo Fideles in China Christiani passim utebantur; altero politico seu civili, qui erat communis Syris, Caldæis, Arabibus, AEgyptijs, ac toti propè Orienti, quem ut melius intelligas, notandum est annos Regni Græcorum, quorum meminerunt libri Machabæorum eisdem esse, qui aliàs dicuntur Seleucidarum, Syro-Græcorum, aut Syro-Macedonum à Chaldeis, ab Hebræis verò, anni contractuū, ab AEgyptijs anni Alexandrei, siue à morte Alexandri, ab Arabibus ذوالقرنين Dhulkarnaim, quod idem est, ac Alexandri duo cornua tenentis (vocantque eum ideò, vel, (ut Chrismannus vult) ob vtraque orientis scilicet & occidentis mundi cornua à se subacta, vel ut ego existimo verisimilius ab Ammone Arietino cuius filium se appellabat, aut etiam ob hircum illum Caprarum, cum quo eum Daniel comparavit) aut denique anni Philippi (quem تاريخ القبطى supra Albitegniū vocasse diximus) Atque horū æra incipit annis 12. exactis, ab obitu Alexandri Magni ut ex Eusebio in cap. 9. Dan. S. Hieronimus notat. Quem sequitur Ribera, Torriellus, & alij. Etsi vero ante Iulium Cæsarem hi anni aliam formam, aliud suorum mensium initium habuisse videantur, communi tamen supputatione sumunt à Calend. Octobribus exordium. Nomina mensium aut græca sunt, aut Syro

Cur Alexander Magnus dictus sit Dhulkarnaim?

Syro-caldaica, in cæteris cum anni Iuliani quantitate, & forma congruunt, nisi quod dies intercalaris in hac æra adijciatur ad finem mensis Sabath, qui Februario nostro respondet.

His prænotatis primordia Regni græcorum statuimus cum Eusebio, Scaligero, alijsque anno ante Christi æram trecentesimo decimo fluente, quo acta est Olympias 117. iuxta Chronicon Alexandrinum; si quidem in confesso est, Alexandrum Magnum mortuum esse eo anno, quo cæpit Olympias 114 postremis diebus mensis hecatombæonis, ut Plutarchus scribit, nempe ante æram Christi 322 (natus enim est Christus 3. anno exclusivè Olympiad: 194.) differunt igitur anni Regni græcorum ineuntes ab annis Christi labentibus 310. ita ut primo anno Christi inierit annus Regni græcorum 313. Undè fit, ut si ad annum Christi propositum adijciantur 310, exurgat annus Alexandræus illo Christi anno labente exoriens; Si anno Alexandræo detrahantur 310, remaneat annus Christi, quo Alexandræus ille aperitur. Si denique annus Alexandræus subtrahatur à 310 numerus relictus indicet annum ante æram Christi, quo cæpit annus ille græcorum; siue quo initium fuit æræ Alexandri, تاريخ ذوالقرنين, uti Arabes, & AEgyptij eam appellant.

His igitur ita demonstratis. Si ab anno Alexandræo

Annus Alexandræus

Tarih dhul Karnaim

L

dræo

dreō siuè græcorum 1092 Syriacis literis lapidi inciso, 310 (quæ est differentia annorum inter annum Christi, & Alexandrinum) subtrahas, remanebunt 782, qui est annus Christi lapidi sinicis numeris incisus, anno Syro-græcorum siuè Alexandreō exactè respondens.

Paradigma computus.

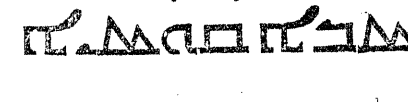
Mortuus est Alexander Magnus, Plut: teste _____ Olymp. — 114. A
 Post cuius mortem B: Hier. teste, annis 12 exactis, incipit æra Alexandræa videlicet, _____ Olymp. — 117. B
 Natus verò est Christus anno 3 exclus: id est secūdo cōpleto Olymp. — 194. C
 Lapis erectus est año Alexandreō — 1092. D
 Anno verò Christi _____ 782. E

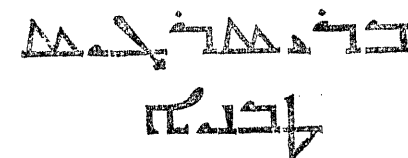
His positis subtrahe numerum B à numero C, & habebis differentiam dictarum Olympiadum, videlicet Olympiades 77, quæ ductæ in 4 annos, quibus singulæ Olympiades constant producunturq; 308, his adde 2 annos completos Olympiad: Christi nati, & facies 310, quæ subtracta à 1092 relinquunt E. numerum annorum Christi, quo hic lapis erectus est. Studio itaque duplici annorum genere hunc lapidem con-

consignarunt, vt qui annum Christi non intelligerent ex Ad uenis, annum saltem Alexandræum, vt pote latius patentem, cognoscerent. Difficiltare itaque proposita quoquè dissoluta, nunc ad lapidem reuertamur, in cuius margine præter ea Syriaca quæ hic paulò antè proposuimus, multa adhuc alia nomina propria, quæ in folio dicto desunt, quorum numerus ad 72 excurrit, videntur. Verùm quia pleraque nomina malè expressa sunt; nos 24 tantum, ea videlicet quæ lectu faciliora erant, & ad scopum nostrum conducibilia hic adiicienda existimauimus. Ex his enim luculenter apparebit, hos Apostolicos viros alios non fuisse, nisi Syros, Aegyptios, Coptitas, & Aethiops. Vti sequitur.

Nomina eorum qui margini lapidis Syro Charactere incisa spectantur.

 Constantinus

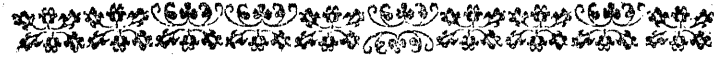
 Saba Cusio, seu Aethiops

 Marsargis Tabennita; seu Dominus Sergius

L 2

Isa-

CAP: IV.

*De Expeditione Aegyptiorū, seu Coptitarū, in Indiā,
Chinā, & reliquas Asiae regiones facta.*

Coloniae
copto-
Aethiopi-
ca Eccle-
siae.

Cum in India, China, cæterisque Asiae regionibus, frequentia in hunc diem adhuc extent Christianae Religionis vestigia, operæ pretium faciam, si declarato iam Syro-Coptitarum in China reperto monumento, hoc loco quoque monstrarem, qua occasione, & via hi Apostolici Viri in huiusmodi remotissimas plagas penetrarint; hoc enim præstito, Aegyptum non Christianae tantum Religionis, in exteris regionibus promouendæ; sed, & omnis superstitionis per totum orbem propagatæ Seminarium nullo non tempore fuisse, clarè patebit. Verùm ut in re abstrusa clariùs procedam, primò sententias quorundam hic de ijs proponere visum est; ut illis discussis quid circa rem propositam statuendum sit, luculentius patefiat.

Presbyter
Ioannes.

Primò itaque non desunt, qui huiusmodi Colonias Christianorum in Chinam cæterasque Asiae regiones penetrasse asserant ope magni illius Imperatoris Asiatici, quem Authores passim Presbyterum Ioannem vocant; Sed cum maxima sit inter Authores de hoc Imperatore, eiusque Regnorum situ, qualitate, ac conditione,

Cap. IV. De Exped. Copt. Ind. &c. 87

tione, cōtrouersia, antè ònia aliqua de ipso eiusque Regnis ad clariorè rerū explicationē, adferemus.

Quemadmodum igitur Aegyptiorum Reges primum Pharaones, deinde Ptolomei, Mauritanorum Seriphij, Persarum Xerxes quondam, & Artaxerxes, nunc Sophi dicuntur, ita Presbyteri Ioannis nomen quorundam Christianorum Principum à longo iam tempore denotat dignitatem. Quos quidem non apud Aethiopes, aut in vlla alia Africae parte, ut perperam multi opinantur; sed in Asia imperasse, peritiores conueniunt, quo tamen loco imperium habuerit, non est omnino compertum. Nam, quod quidam scripserunt eos fuisse Reges Cathai, magis dubiam rem facit, cum hinc proximis annis cognitum sit, quicquid Cathaium est, ad Sinas pertinere, nec urbem esse, vllam, aut regnum hac voce dictum, quod nunc extra Sinarum terminos reperiatur. Sic enim à Mathæo Riccio Societ. Iesu apud Sinas Praeposito, geographica demonstratione priùs inuentum, & postea à Benedicto Gæzio eiusdem Societatis ex Regno Mogor Profecto, Cathaiumque terrestri itinere ex industria inuestigante, satis exploratum. Non crederem ego procul à vero diffitum, præter illam terræ partem, quæ Cathai nomine intra Sinarum limites à nostris reperta est, aliam esse orbis plagam

Vbi Imperium Presbyteri Ioannis.

Cathaium quod Regnum.

mul-

multò ampliores per Asiaticos, Scythas, Massagetas, Seres, & Paronomifadas, vicinofquè circum effufam populos; Sinarumquè Regno à meridie, & occafu conterminam, cui, & Cathai nomen fuerit, & in qua is, de quo nunc agitur Presbyter Ioannes maiorum noftrorum ætate principatum tenuerit, quam Scythiâ extra Imperium Prolomeus, Paulus Marcus Venetus Imperium magni Cham, sacræ verò paginæ, teste Aria Montano Gog, & Magog appellant de quibus, & Sibylla.

Paulus
Mar. Ven.

Sibylla l.
carm:

Αἱ δὲ σοὶ Γῶγ, καὶ πάντων ἐφορῆσῶν ἄμα Μαγῶν,
Μαρσῶν ἢ δ' Ἀγγυνοῦσασσι κακὰ μοῖρα πύλας.

Hæc tibi Gogq; Magoq; alijq; ex ordine cunctis.
Marfon atq; Angō tibi quot mala fata propinquant.

Hanc autem Scythiam veram Gathaiam esse plurima monstrant indicia, de quibus & Geographia arabica, per 4 integra climata posteriora tractat, traditquè hominibus, animalibus, minerisque refertam, Christianis florentem, ac immensis Caucasii districtibus circumuallatam, dictam Iagog, & Magog ita enim part. 9. clim. 5. lin. 21. refert.

Geographia
Arabica.

ومن قلعة خرنا مدينة تهامة في جهة الجنوب
أربع مراحل ومن مدينة خرانا إلى الجبل المسمى
قواقيا سبعة أيام وهذا الجبل الذي يحيط بياجوج
وماجوج

وماجوج وهو جبل قايسم الذنبات لا يصعد إلى شيء منه البتة وأن صعد لم يتوصل إلى قنته لكثرة الثلج المتعقد به وأن لا يدخل منه أبداً ولأن أعلى هذا الجبل عليه شبة أضباب أبداً الدهر كله لا يدخل عنه ولا يزول منه وهذا الجبل خلفه من بلاد يا جوج وماجوج مدن كثيرة وربما تعلق بهذا الجبل الناس من الناس فيبقى لغير ما في أعلاه وما خلفه فلا يرجع ولا يمكن رجوعه أنه لعدوان الحيوان عليه أو اقبحض الامم الذي خلق الجبل على من طروا عليهم من سائر الامم وربما رجع بالخبر الشاذ منها ويجبرانه أنه رأى بالليل في تلك الارض التي خلق الجبل غير أنا كثير وأما بالنهار فلا يرى شيئا الاضباب وسراباً مختلطاً متصلاً وهذا المصنف.

hoc est A diuersorio Garada ad ciuitatem Tabamet è latere australi 4 conficiuntur leuæ (quarum videlicet, vna in 25. passuum) à ciuitate Garada vsquè ad montem, qui Caucasus dicitur, 7 dierum iter est. Atquè hic mons Regiones Iagog, & Magog circumdat (mons verò lateribus constat adeò arduis, vt nemo ea transcendere possit, & si ascenderit nunquam tamen ad fastigium montis perueniet, niuium inueteratarum, & in glaciem concretarum copia impeditus; & quoniam ea nun-

Altitudē
montis
Causasi.

M quam

quam dissoluuntur, in vertice montis nebulae cuiusdā iugis Caucasais perpetuò insidentis similitudinem exhibent. Post montem verò multae vrbes Iagog, & Magog. Et contingit non rarò, vt homines huius regionis curiositate ducti ascendunt, visuri quid in supremitate montis sit, & quid à tergo eius, & non reuertuntur, & impossibilis est reditus eorum, vel quia à feris siluestribus dilaniantur, vel quia à reliquis populis post montem commorantibus capiuntur; Qui verò subindè redeunt incolumes, narrant quod in transmontana regione nocturno tempore multi ignes; diurno verò; nil aliud, quam nebula mixta caligine cernatur.

Christiani Et paulò post linea 35. ait indigenas terrae Iagog, & Magog ignium, & rei cuiuscunquè lumineculatores esse. Iterum in part. 7. climatis dicti lin. 34. in huius regionibus plurimos quoquè Christianos, seu Nazargos habitare. Et part. 8. lin. 18. magnam, dicit, vim auri, ex huiusmodi montibus colligi, & lapidum pretiosorum varia genera, item ferarum venationes, demum, magnum hisce regionibus Principem praesse. Quae omnia Imperio magni Cham, seu Cathaio conuenire oculatus inspector Paulus Marcus Venetus l. 1. c. 64. his verbis tradit. Ab Egrigaia Prouincia eundo versus Orientem, iter ad Tenduc ducit, (quam pleriquè Geographi cum Cathaio confundunt) in qua sunt ciuitates, & castra multa, vbi etiam manere

Egrigaia
Prouincia

con-

consuevit Rex ille magnus, & toto orbe terrarum nominatissimus, vulgo Presbyter Ioannes dictus. Modo autem prouincia illa tributa pendet magno Cham, habens Regem de progenie Presbyteri Ioannis. Et licet ibi sint aliqui Idololatrae, & Mahumetani, tamen maior pars prouinciae fidem obseruat Christianam, & hi Christiani primas tenent in hac prouincia; praesertim est ibi gens quadam Argon vocata, quae reliquis populis sagacior est, & eloquentior; sunt etiam hic Regiones Gog, & Magog, quos illi nominant Lug, & Mongug, in his locis reperitur lapis Lazuli, de quo fit azurum optimum; sunt etiam in montibus hisce prouinciae magnae, minere argenti, & multiplices siluestrium animalium venationes; quae omnia aptè conueniunt paulò antè allegatae arabicae descriptioni. De montium verò Iagog, & Magog altitudine, ita lib. 1. cap. 37. scribit. Hinc si discedas ad Orientalem plagam ascendendum tibi erit per 3 continuos dies, (videlicet arduas Caucasi rupes) quousquè peruenias ad montem altissimum, & quo altior non est in mundo; nulla quoquè ibi apparet auis propter frigus, & nimiam terrae eleuationem, quae pabulum nullum administrare potest animalibus. Ignis si quandoquè ibi accendatur obstante nimia regionis frigiditate, non est ita lucidus, nec adeò efficax in sua actione, vt in locis demissioribus, (& paulò post.) vocaturquè haec regio Belor omni tempore

Argon populus.
Gog & Magog.
Mons altissimus.
Frigus ingens.

M 2 hyems

Belor

byems effigiem præstiferens donec viator 40 dietas
absoluat . Hæc Marcus Venetus . Atquè circa
hoc Regnum Belor antiquam , scilicet Sacarum
stationem , Tebeth principale Presbyteri Ioan-
nis in Cathaio Regnum , situm esse , tum Geo-
graphus Arabs , tum tractatus ארם ארחת עולם dictus
R. Abraham Pizol clarè demonstrant . Ille qui-
dem id Begarger vocat , in qua & maximam
urbem esse sequentibus verbis asserit .

R. Abram
Pizol

ومن سريقتها بلاد العرعر ومدينتها العظمى لها
اثنا عشر بابا من حديد واهلها .

In Orientali parte illius est Regio Begarger , cuius
vrbs maxima nominatur Centaba duodecim portis
è ferro instructa . R. Pizol cum Veneto id Balor
vocat , in quo , & Regnum Tebeth recens detec-
tum ait , Verba eius hæc sunt .

מלכות באלור הגדולה העליון לכל אלה אשר כתבו הספרים אצלן
שהודים רבים סגורים בו והוא בצר המורח הצפוני גם נתגדשו עור
ישובים אחרים כהדוש הגלילות האלה המורחים ביבשה יקרא ום
בשם יושביהם ב**מ'ב'ט** צינבא בוקטארי עדדי אוראפאוס
וקרוב לזה למעלה מהכל עיר גדולה לאלחים אין כמות תחת השמים
אשר סבלטוב להם הדברים היקרים ומתנהגים כפי הטבע

Regnum, inquit, Balor magnum, & excelsum
nimis iuxta omnes illos, qui scripserunt Historicos
sunt in eo Iudæi plurimi inclusi, & illud in latere
Orientali, & Boreali, & sunt adhuc populi alij non
ita pridem detecti in eodem Regno, vocant eos indi-
gene

gene, Tebeth, Zinegae, Bukchari, (lege Bucca-
ra) vsquè diarusæ (lege Adiarochosa) Ariacho-
siam vsquè ; Huic vicina vrbs est omnes alias vr-
bes magnitudine superans , penè diuina , non est si-
cut illa sub Cælo , in qua omnia bona reperiuntur .
quæ sanè alia esse non potest ; nisi Cambalu ;
quam vicinam Regno Tebeth omnes pæne
constituunt Geographi relationem Pauli Marci
Veneti secuti , quibus omnibus ea congruunt ;
quæ de Regno Tebeth , eiusquè maxima vrbe
Chaparangue , atquè de monumentis religionis
à Christianis quondam ibi relictis refert P. An-
tonius Andrada Lusitanus è Soc: IESV , qui
cum incolas eius Religione Christianos inaudit-
fret , è Regno Mogor anno 1624 plenam labo-
ris difficultatisquè in id expeditiouem suscepit .
Id autem vnum è magnæ Cathaia regnis asserit ;
Cathaiam autem , totam illam Asia partem
complecti , quam extra Imaum montem Ptole-
mæus collocat , Seriam antiquitùs dictam , quam
ab ortu terminant Oceanus , & China ; Gangis
fontes , Caucafi iuga , Parapanisus , & Aria à
meridie ; ab occidente tota intra Imaum coar-
ctata Scythia ; à Borea deniquè Oceanus Hyper-
boreus . Vndè patet totam illam Tartariae ma-
gnæ plagam extra Imaum firmam nomine Catha-
ia , aut Regionum Iagog , & Magog intelligi .
Ostendit hoc clarè supra citata Geographia Ara-
bica ,

Expedicio
ni regnum
Tebeth.

Cathaia
fines.

bica, quæ de ijs per quatuor integra climata agens, omnia, quæ miranda de ijs cæteri Authores tradunt, confirmat; veluti de Pygmæis Cubitalibus, & infolitæ vastitatis volucris, in interiori recessu Regnorum Iagog, & Magog, seu Cathaiæ, degentibus. De illis ita part. 10 clim. 5. tradit.

ان في هذا الجز العاشر من الاقليم الخامس بلاد
ياجوج العليا وهي بلاد كثيرة عامرة وهم عدد
كثير وخلفهم خلق صغار جدا وهم كلهم
قصار جدا ونهاية القصر حتى ان الرجل منهم
لا يتجاوز ثلاثة اشبار ونسوانهم مثل ذلك.

pygmæi Est in parte huius climatis Iagog regio multum habitata, & post eam homines inveniuntur, omnes minimi statura, in tantum ut ex ijs vnus 3 palmos, vel pithamas non excedit, & mulieres eorum similiter. Cui consentiunt omnes Septentrionalium rerum Scriptorum. Ita Paulus Iouius in libro de Molcouitarum legatione. *Vltra Laponas*, inquit, in regione, inter Corum, & Aquilonem perpetua oppressa caligine Pygmaeos reperiri, aliqui eximia fidei testes retulerunt, qui postquam ad summum adoleuerint, nostratis pueri denum annorum mensuram vix excedant, meticulousum genus hominum, & garritu sermonem exprimens, adeo, ut tam Simie propinqui, quam statura, & sen-

senibus ac iusta proceritatis homine remoti videantur. De his vide quoque Olaum Magnum, qui eos *Screlingers*, hoc est cubitales appellat. Certè meminerunt huiusmodi monstrorum Authores Grauiissimi, Aristoteles, Plut. Ctesias, Plinius, ac proindè ea aliquàdo visa esse vti non facile negauero; ita homines eos veros fuisse non facile asseruero, cum in hunc diem metallorum fossoribus huiusmodi monstrorum genus in profundioribus Terræ regionibus, quos demonculos Montanos passim vocant, comparere solet de quibus ita *Georgius Agricola fol. vlt. de animal. subter.* Sunt deniquè mites quidam demones, quos Germanorum alij, vt etiam Græci vocant Cobalos; quod hominum sunt imitatores. Nam quasi lætitia gestientes rident, multa videntur facere, quum prorsus nihil faciant. Alij nominant virunculos montanos, significantes staturam, qua plerunquè sunt, nempe Nani tres dodrantes longi. Videntur autem esse Seneciones, & vestiti more Metallicorum, id est vittato indusio, & corio circum lumbos dependente induti. Hi damnum dare non solent Metallicis; sed vagantur in puteis, & cuniculis: & quum nil agant, in omni laborum genere se exercere videntur; quasi modo fodiant venas, modo in vasa infundant id, quod effossum est: modo versent machinam tractoriam. Quan-

*Pygmæi
vtrum ali-
cubi exi-
stant, &
an veri ho-
mines sint?*

*Georgius
Agricola
l. vlt. de
animal. Sub-
ter.*

quam

quam verò interdùm, glareis laceffant operarios, rariffimè tamen eos lædunt. Nec lædunt vnquam, nisi priùs ipsi cachinno fuerint, aut maledicto laceffiti, non diffimiles ijs dæmonibus, quos Gutelos, aut Trullas Germani vocant. Quos sexu, tam mulieris quàm viri ementito, cum apud alias nationes, tum apud Sueones maximè in famulatu fuisse ferunt. Hæc Georg: Agric:

Cui astipulatur quotquot in visceribus terræ auro scrutando operam dant; atquè ex horum numero ego dictos Pygmæos, si quando ab hominibus visi sunt fuisse sentio, qui homunculo- rum specie, in caliginosis huiusmodi regionibus, ad quas damnati sunt, apparentes, hominibus fabulæ de Pygmæis cubitalibus gruum antagonistis, occasionem præbuerint. Atquè hæc opinionem haud improbabilem esse, is facile cognoscet, qui ea, quæ de dæmonum spectris in septentrionalibus regionibus passim comparere solitis Olaus, Iornandes, & Marcus Venetus de deserto Lop in Cathaio tradunt, diligenter fuerit perscrutatus.

Gryphes
in Cataio
feu Iagog,
& Magog

Porrò De vastis volucris, seu Gryphibus Hyperborreis. p. 9. clim. 7. hæc tradit Geograph.

Geogra-
phia Ara-
bica.

قسم هذا الجز التاسع من الاقليم السابع قطعه
من ارض ياجوج وماجوج الداخلة وحكي
وقطعه من البحر الزفتي وهو اخر البحر الشرقي
وهي

وهو ايضا مظلم وحكي صاحب كتاب العجايب
ان في داخل بلاد ياجوج وماجوج نهر يسمى
المشهر لا يعرف له قعر فاذا تقاطلوا واسر بعضهم
بعضاً طرحوا الاسرى في ذلك الوادي فيرون عند
ذلك طيور اعظاماً تخرج الى من ان يصلوا الى
اخره قترفع بهم الى تلك الكهوف فتاكل
اجسامهم

Continet hæc pars 9. climatis 7. partem Terræ Iagog, & Magog interioris, & partem maris picei; narrat Author libri rerum mirabilium, quod ad introitum regionum Iagog, & Magog fluvius sit dictus Almashar, inexplorabilis profunditatis. Et occisorum in prælio corpora in hoc flumen proiecit a, simul ac ingètes quædam Aves conspiciunt, subito educta in speluncam, quam è latere Montis habent, deportant ibique corpora eorum deuorant. Meminit horum rapacium volucrum quoq; Beniaminus in itinerario suo, eosque circa eundem Borealem Cathaie tractum iuxta quendam maris finem astro Kesil seu Arcturo subiectum, ac proinde æstuosissimū ponit, in quem cum homines vi sæuientis maris fuerint coniecti, irre mediabiliter eos mori necesse sit, nisi se ope dictarum volucrum, modo quodam admirabili (quem cognoscere non fuerit iniucundum) eripiant.

R. Beniamin in itinerario vbi de Sinarum regione agit

לוקחים עירות בני בקר עמהם ואם יבא אותו הרוח וישלפים בימ
הבקרא יקח העור ויכבה בתוכו וספן אחד כידו ותופר את העור
מפנים כדי שלא יכנס בו המים ומפיל עצמו בתוך המים ורואה
הנשר הגדול וגקרא גריפו והוא סבור שהיא בהמה יורד ולוקח
אותו ומוציאו ליבשה והנה העילו בהר עמק לאבול אותו וממהר
האדם ומכה אותו בספן והורגו ויוצא מן העור והולך ער
שמגיע ליבשה והרכה בני אדם ניצילים נענין זה

Boum coria integra quàm plurima in nauibus imponuntur ; qui cùm in has maris angustias vento aëti introducuntur singuli singula subeunt , atque collo introrsum complicato , ita consuunt , ne aqua aditus pateat vllus : tum sese mouetes in mare conijciunt , quos cum maximæ aquilæ illis regionibus familiares gryphes dictæ prospiciunt : boues , aut alia animalia esse putantes , aduolantes eripiunt , atque in aridam transportant , tunc verò depositis in valle , vel monte incumbunt , vt ipsis disruptis pascantur ; verùm opportuna celeritate vsus , qui intra corium includitur homo , feram ipsam gladio confossam vulnerat , & occidit , atque hoc pacto complures euadunt .

De narrationis huius veritate nolo disputare , vt pote à Rabbino facta , quod genus hominum huiusmodi fabulosis narratiunculis nullo non tempore delectari solitum nemo nescit ; hoc scio plerosque Geographos circa hunc extremum Septentrionis , & hyperborei Oceani tractum

ctum inusitatae magnitudinis Volucres ponere , quos Grifalcos Paulus Marc: vocat ijsque ad Venationes M. Chamũ , vti solitum tradit. Herberstenius quoque ex recentioribus memorat , tantè hisce locis fortitudinis Aquilas esse , vt vitulum aggredi non vereantur , huc fortè respicit quod cit. Marcus Ven: l 3. capite de monstrosæ vastitatis volucre Ruc dicta ελεφαντομάχῳ narrat. Vt vel hinc appareat non sine causa tanta de hyperboreis Gryphibus ab Authoribus tradita fuisse . Certè Aegyptios Sapientes dicta monstra nequaquam latuisse , imò ea inter hieroglyphica symbola relata ex Oedipo nostro clarè patebit ; quare nemo miretur si nos in hac materia Copta seu Aegyptiaca ad Pygmæos , & Gryphes Scythicos dilapsos viderit , quo enim fine id fecerimus , & quanta sit huius digressionis vtilitas tunc apparebit ; nunc ad instituti nostri semitam reuertamur . Atque ex his omnibus hucusque dictis tandem concludo ; Tartariam , Scythiam , Regiones Iagog , & Magog vno nomine Tartarico Cathai , (quod Regna significat montibus , & desertis referta) comprehendere . Diuiditur autem Cathaia in maiorem , & minorem ; maiorem Cathaiam immensa locorum hucusque inexploratorum intercapedine , à Caucaſo inter latera videlicet Oceani Hyperborei , & montes Sinarum ad Oceanum Orientalem vsque

Cathai ,
montes &
de fertra
significat
Tartaricè .

extensam, ibi in extremo Septentrionis angulo Americæ isthmo quodam coniungi, ego mathematicis rationibus penè conuictus existimo; Minor verò Cathaia maioris præcipua pars est, quam nos (quicquid alij dicant qui cum Kitaisko seu nigra Cathaia eandem cõfundunt) cum PP. Soc. Iesu, qui eam diligenter explorarunt, aliam esse nõ dicimus, quam eam videlicet regionem quæ Borealibus Sinis cõtermina, Thebet, cuius quoque paulò ante mentio facta est, vulgò appellatur. Atque in hisce vastis Cathaia regionibus longè latèque potentissimum istum Imperatorem, Presbyterum Ioannem dominatum Reges 72. partim Christianos, partim Ethnicos suæ ditioni subditos habuisse comperio; etsi multitudinem regnorum, multitudo nominum ei impositorum secuta, magnam passim Historicis præbuerit confusionis materiam. Quidam enim passim eum cum magno Cham cõfundunt. Alij Aschid vocant origine Persam; ita Almachin. l. 3 c. 4. hist. Sar:

Presbyter
Ioannes
varijs uo-
minibus
intitularus

كلين ملك قرعانه لقت يلاخشيل كما يسمى
ملك الروم قيصرا الفرس كسرى

Omnis Rex Pharganae (ita Urbem Sogdianæ, vocant) dicitur Aschid, quemadmodum Romanorum Imperator Cesar, aut Persarum Cosrai. Sunt qui cum Aethiopiis eum recenti nomine & ძიზი:ნაღა

111-

Iuchanes Belul, idest, preciosum Ioannem nuncupent. Nonnulli in honorem Ionæ Vatis dictum apud suos Ioanam, omnibus, qui Imperium illud tenebant, cõmuni nomine haud improbabili coniectura asserunt. In his tamen Occiduis Ecclesiæ latinæ partibus Ioannem solitum appellari addito Presbyteri vocabulo, non quod is Sacerdos esset; sed quia Archiepiscopi primatis more Crucem erectam, quo religionis Christianæ defensorem se prædicabat, sibi præferri curabat. Vnde Scaliger eum à Persica voce فرستجانی Prestegiani quod Apostolicum sonat, ita dictum putat. quas voces Occidui perperam intelligentes, pro voce Prestegiani (Presbyter Ioannes) scripserunt. verba eius subiungo. Sanè non semel mirati sumus gentem nauticæ rei penitus ignaram adeò terra marique potentem fuisse, ut ab Aethiopia ad Sinas usque Imperij fines propagarit, Ab illis enim temporibus eius Imperatoris notitia ad nos peruenit; Sed nomine Prestegiani quod persica lingua, quæ tota Asia ferè locum habet, ut in Occidente Latina, significat Apostolicum, quo nomine Christianum Regem (†) Orthodoxum intelligi constat. Nam Persicè فرستجان Prestegiani, numero plurali Αποστολοι Prestegiani verò Apostolicus, velut قدسه فرستجانی Padesa Prestegiani; Rex Apostolicus arabicè ملك الوسرى

prestegiani
ni Persicè
dicitur.

Gentilitiū

الوسرى Melek alrassuli Aethiopicè ፳፻፲፱ : ከ፬፯፻፶፯
 Negus Channariavi dicitur. Magnum & latum
 ipsorum Aethiopū in Asia Imperiū fuisse indicio sunt
 Cruces Aethiopicæ; quæ in Iapan, Sina, & alibi vi-
 sentur; quin & Templū Thomæ Apostoli in Regio-
 ne Maabar situm, nil nisi Aethiopicum habet, Cru-
 ces, structuram, & multa alia, & quod mireris no-
 men. hucusq; Scaliger. E quo discursu, benè qui-
 dem colligitur, ex Aethiopia in Indiā, Chinā, &
 cæteras Asiæ Regiones Colonias quasdam, quæ
 fidem Christianam illis in locis propagarent,
 traductas, quod & nos modo nitimur ostende-
 re; At quòd Presbyterum Ioannem origine
 Afrum, aut ex Asia pulsū in Aethiopia Rerum
 potitum postmodū resedisse, dicat; omninò cō-
 fictum est, & omni fundamento, ut postea vide-
 bimus, caret. Diuersos enim fuisse Imperatores
 Africanum, & Asiaticum, magna meliorū Au-
 ctorum pars mecum consentit. Atque Asiatici
 quidem Imperium multos annos floruit, donec
 ad Dauidem quendam peruētum, qui ut Paulus
 Marcus Venetus tradit, à quodam duce Cinge
 dicto (qui in Imperatorem electus à Scythis,
 pro Presbytero Vncam cepit appellari) prælio
 cum ingente rei Christianæ detrimento victus,
 & Imperij gloriæ, & Presbyteri Ioannis nomini
 finem imposuit. Quò tamen errore Presbyteri
 Ioannis nomen Abassino Imperatori datum sit,

Paul: Mar:
 Venetus.

rem

rem apertam facio. Eo tempore quo nouas ter-
 rarum plagas maritimo cursu Lusitani inquire-
 bant, magna per Europam celebritate ferebatur
 Presbyteri Ioannis nomen, dicebatur enim esse
 Imperator potentissimus, multorum Regnorū
 dominus, Religione Christianus, quo tamen effec-
 loco erat incognitum. Ergo cum Petrus Couil-
 lanius, quem Ioannes II. Lusitaniæ Rex ad eum
 principem per mare mediterraneum primum,
 terrestri deindè itinere inuestigandum miserat;
 in Asiatica India ad quam deuenerat, audisset, in
 in ea Aethiopia quæ sub Aegypto est, principem
 quendam esse, longè potentissimum, qui Chri-
 stianam profiteretur Religionem, ad ipsum se
 contulit; cumque multa apud ipsum reperisset,
 quæ de vero Presbytero Ioanne constanti fama
 apud Europæos percrebuerāt, credidit illum esse,
 qui Presbyter Ioannes dicebatur; hic igitur pri-
 mus fuit, qui Abyssinū Imperatorē eo cepit no-
 mine appellare, Eum deinde cæteri imitati, qui
 consequentibus annis Aethiopiam sunt ingressi,
 eundem errorem in Europam facilè inuexere.
 Cum itaque de Presbytero Ioanne loquimur,
 Abassinum Imperatorem nequaquam intelli-
 gimus, cum præter quam, quod ab Asiatico, toto
 cælo eius Imperium sit diffitum, nulla quoque
 in Chronologia Regum Aethiopiæ, ut ex ea pa-
 tet, quæ in Vaticano latina habetur, de eius aut ex

Cur Abas-
 finorum
 Imperator
 quoque
 Presbyter
 Ioannes
 dicatur.

Afri-

gandi causa penetrasse, ex superiori Syro-Sinica lapidis inscriptione ostenditur, quæ omnia curioso Lectori ulterius scrutanda relinquimus. Atque hæc de Colonis in regna Presbyteri Ioannis, & in Chinam traductis sufficiant.

Verè sentiunt qui in Indiam primò eos migrasse afferunt.

Porro qui Euangelicos hosce Viros plerosq; primùm, è Syria, Aegypto, Aethiopia in Indiã appulisse, eaque ad fidem Christi eorum opera conuersa, inde in Chinam, ob frequens, quod tunc temporis Indis cum Sinis maritimo itinere intecedebat commercium, è suis Colonias quasdam submisisse arbitrantur, vti verius ita certius sentiunt; cuius expeditionis factæ seriem breuibus apertam facio.

India à S. Thoma conuersa.

Notum est, inter cæteras Asiæ Regiones S. Thomæ Apostoli prædicatione Christo subactas, vnã quoque esse ingentem illum Indiæ transmontanum districtum, qui à Promontorio Comorino Narsingam, & Bengalã usque excurrens, Zeilanum Insulam celeberrimam è latere respicit; in qua dictus Apostolus innumerabili hominum (qui in hunc diem à S. Thoma Christiani Thomæi vocantur) multitudine ad Christum conuersa, sanguinem quoq; suum fudit, quod Meliaporæ vrbe Regia, & Narsingæ metropoli contigisse, Malabarum Annales tradunt; & si quidam eum Calaminæ distincta Indiæ vrbe; vel vt perperam alij, Salaminæ in Cy-

Meliapore occubuit.

pro

pro passum velint; quem quidem errorem ex mala vocis (*Calamina*) intelligentia irrepisse, tum patebit, vbi, quis locus propriè *Calamina* fuerit, aperuerimus. Nota itaq; nullã huius nominis Urbem, teste Malabarũ Chronico nec hodie reperiri in India, nec olim repertam esse; Sed loco Calaminæ; *Calurmina* legendum esse, quam vocem constat Malabaricam, compositam ex *Calur*, & *mina*, quarum hæc (*supra*) illa, *petram* significat, quasi dicat *supra petram*. Est autem Meliaporæ eo in loco, vbi S. Apostolus martyrio affectus traditur, ingens quædam *petra*, quã in hunc diem, *Calur* Malabari ca lingua vocant. Dum igitur Malabarũ facti eum *Calurminæ* passum esse tradunt, ea voce nequaquam Urbem quãdam particularem; sed vicinam Meliaporæ *petram Calur* dictam, quam Apostolus orandi gratia quotidie ascendere solebat, & supra quã dũ orationi incumberet, postea quoq; occisus est, intelligebat. Vnde si à Thomæis quispiã, vbi S. Apostolus occubuerit, interrogarit, aliud non respõdebũt quàm Meliaporæ *Calurmina*, i. Meliaporæ supra petram; ita ore tenus mihi retulit vir fide dignissimus P. Petrus Paulus Godignus Lusitanus Collegij Soc: Iesu Cocini in India Rector, qui dũ hæc scriberẽ Malabaricę prouinciæ Procurator in Urbem aduenit; atque ita Annales Malabarum habere, & vnanimi con-

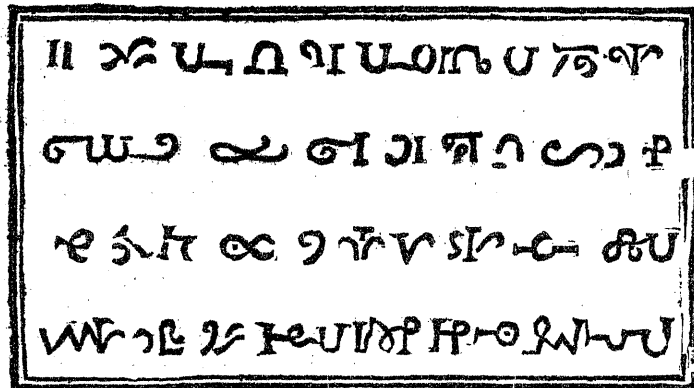
Calurmina non est Vrbs separata à Meliapore.

Componitur ex Calur & Mina. hoc supra petram.

fenſu ab omnibus Chriſtianiſ ita credi aſſeueravit; ita Crux ipſa mirabilis quæ dum S. Apoſtulus ſanguinem funderet ex ipſius ſanguinis fluxu expreſſa in lapide quodam miraculoſè compa-rens, in hunc diem Meliaporæ in Eccleſia Sãcti Thomæ, ſũma deuotione Indigenarũ conſeruata teſtatur; quin & id clariùs docet inſolito charac-terũ genere circa ipſã crucẽ ad perpetuã rei memoria incifa perigraphæ, quã ex hiſtoria Xaueriana P. Ioannis Lucenæ decerptã vnã cum myſticis Brachmanũ characteribus hic adnectere viſũ eſt.

Ioannes
Lucena in
vita S. Frã-
ciſci Xau-
rij. c. 5. fol.
171. col. 2
lin: pen;

Characteres myſtici in circuitu crucis ſcripti.

Hoſce characteres myſticos veterum philoſophorum fuiſſe, ſinguloſque ſingulis dictionibus reſpondere, non ſecus ac AEgyptiorum myſticas notas Brachmanes aſſerũt; quamuis alij ve-
ri.

riſimilius exiſtimẽt ſingulis ſyllabis ſingulas reſpondere vti ex Alphabeto linguæ Tamul, atq; earundem literarũ Syllabario, quod in hoc typographio habetur, conſtat. Explicationem verò à Brachmane quodã factã & ex malabarica lingua in Luſitanam traductam ſupracitatus Lucena ſequentibus verbis reſert.

Depois que appareceo à ley dos Chriſtãos em o mundo, dali à trinta annos à 21. do mes de dezembro morreo o Apoſtolo S. Thome em Meliapor, onde ouue conhecimento de Deos & mudança da ley, deſtruiçã do dæmonio. Naceo Deos da Virgem Maria, eſteue em ſua obedientia trinta annos & era hum Deos eterno. eſte Deos infinou à doze Apoſtolos ſua ley, hum delles veyo a Meliapor com hum bordam na mam, & fez hũa igreja, & el Rey de Malabar & o de choromandel, & o de Pandi, & outros de diuerſas nacões, & Seitas ſe determinaram todos de boa vontade, concertandoſe entrefi de ſe ſogeitar à ley de S. Thome varam Sancto & penitente, Veyo tempo, que S. Thome morreo per mam d'hum Brachmene, & de ſu ſangue ſe fez hũa Cruz.

Cruz mi-
raculoſa
fluxu San-
guinis S.
Thomæ
expreſſa

Anno trigeſimo, vigefima prima die Decembris, poſt legis Chriſtiane factam toto orbe promulgationem S. Apoſtolus Thomas, in Meliaporã mortuus eſt; Vnde tenet cognitionem Dei, mutationem
le-

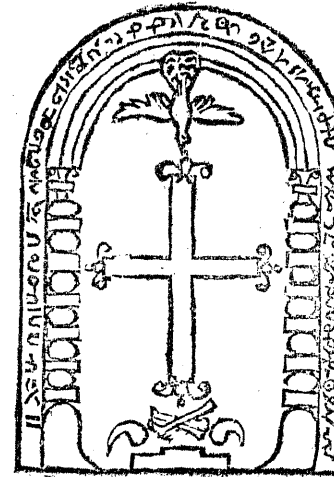
legis, & destructionē Dæmonis, Natus est Deus ex Virgine Maria, & sub eius obedientia 30. annos morabatur, & erat Deus sine fine. Hic Deus suam legem 12. Apostolos docebat, è quorum numero vnus aduenit Meliaporam manu tenens regulam fabri lignarij & palum (fertur hic palus è mari in littus reiectus eius fuisse vastitatis, vt cōplures Elephantes ad eum loco mouendum non fuerint sufficientes, quem tamen S. Apostolus pro Ecclesiæ constituendæ fundamento à Rege donatum, cingulo proprio alligatum, in virtute Christi & S. Crucis non secus ac paleam leuissimam traxisse traditur.) fecit Ecclesiam. Rex Meliapore, & Coromandelis, & Pardorum, alijque diuersarum nationum & sectarum (Principes) prompta omnes voluntate sese legi S. Thomæ certim submittere (maximo viso miraculo) constituerunt. Venit tempus, quo S. Thomas occumberet Brahmani cuiusdam manu, & de proprio suo sanguine hæc Crux expressa fuit. Hæc: Lucena.

Miraculum à S. Thomæ factum.

Miracula Crucis.

Porro hæc Crux 18. Decembris festo videlicet B.V. quod expectationē partus Hispani vocant, quotannis tempore Missæ solēnis in varios se colores mutare solet; quin & subinde sāguinē cum sudore copiosissimo, emittere; quod tamen semper magnæ calamitatis imminētis prognosticū fuisse, experiētia docuit: Crucis veram effigiē vnā cum characteribus hic apponendā duximus.

Pauo-

Crux mi S. Thomæ Melaporæ

raculosa Apostoli in India.

Pauonis figura Cruci imminens insigne est Regis Narsingæ. Cætera quæ circa hanc crucem certis temporibus cōtingere solere diximus omninò mirabilia, lege apud dictū Lucenā, & Osoriū quem citat Baronius tom. 1. anno Christi 57.

Extra scopum forsan hæc videri possent. Sed cū in ea nescio quo casu inciderim, ea præterire hoc loco nolui, cū vt eximiæ antiquitatis monumentum Europæ haud ita forsan notum, tūm vt, quomodo Breuiarium & Martyrologiū circa locum passionis S. Thomæ intelligendum esset, hoc digre sū Lectori forsan haud ingrato, patefacerm. quare ad derelictam semitam reuertamur.

Hæc itaque Indiæ transmontanæ Regio à S. Thomæ Apostolo ad Christum conuersa, cū mul

India va-
rios erro-
res imbi-
bit.

Extincta
religio fu-
scitatur
per quen-
dam Tho-
mā natio-
ne Syrum.

multos annos in suscepta fide cōstanter perseue-
rasset, tandem deficientibus operarijs, & verbi
Dei ministris, Regio à pristino paulatim feruore
deficiens, varios gentilium errores imbibit; Vn-
de tota religio in extremum periculum deducta,
parùm abfuit, quin pessum iret; & isset sanè, nisi
Diuina Prouidētia tot deficiētis Ecclesię misera-
ta malis, opera deuoti cuiusdam viri natione
Syri, qui Martome vulgò dicebatur, hoc est Do-
minus Thomas, maturè subuenisset; Hic enim
singulari Dei instinctu è Syria in Indiam profe-
ctus, dum vineam hanc adeò incultam, squali-
dam, & tribulis spinisque horridam intueretur,
pro summa cura, qua Christianæ fidei propagan-
dæ tangebatur, eam sibi excolendam ratus, primò
Indigenarum animis cùm beneuolentia, tum
authoritate, qua pollebat maxima (erat enim non
Natalium minus, quam doctrinæ eruditionisque
splendore, famaue insignis) lucrefactis, mox
Coadiutores Episcopos è Syria, & Babylone
AEgypti (ita enim passim modò Cairum ap-
pellant) accersiros, per diuersa Regni loca con-
stituit, Syriacam linguam, qua in eadem Re-
gione Apostolus Sanctum Euangelium quon-
dam, vt traditio tenebat, prædicarat, introduxit,
nihil deniq; eorum, quæ ad Ecclesiæ incremen-
tum conferre possent, intermisit; hac ratione vi-
nea Christi in pristinum statum reducta, eos

pau-

paulatim progressus fecit; Vt non iam proprijs
contenta finibus, vberrimas propagines suas in
omnè Indiã, & in Chinã vsq; extenderit. Verùm
contigit tandem successu temporum, vt hi Su-
riani Sacerdotes Nestorianæ hæreseos labe infe-
sti, quicquid proavi eorum in India laudabiliter
in Christianæ religionis propagatione confece-
rant, ipsi prauis dogmatis turpiter destruxerint.
Ita testantur dicti Malabarum Annales; ita Lufi-
tani Annalium Indicarum scriptores Ioannes
de Bairres & Didacus de Coutto. Ita deniquè
refert P. Ludouicus Gusmanus in sua de Indicis
expeditionibus historia Hispanico sermone cō-
scripta l. 2. c. 27. cuius formalia verba, ad maio-
rem fidei attestationem hic adiungenda censui.
sic enim scribit.

Malabari-
ci Annales

Son muchos los Christianos que ay en la In-
dia con este nombre de S. Thome que passaran
de ciento y cinquenta mil, aunque repartidos
per diuersos reynos, y subiectos à diuersos Re-
yes gentiles y Moros. Tienen estos Christianos
su Arçobispo, Obispos y Sacerdotes, que vien-
nen da la Suria y communmente los prouee el
Patriarcha Oriental de Babylonia (o Alexan-
dria) y porque los Obispos non pueden venir
a visitar esta gente, sino de tarde en tarde, pa-
raque no les falten Sacerdotes, ordenan a los
Niños, siendo muy perquēnos de todas ordines

P. Ludou-
cus Gus-
manus.

P

aun-

aunque non las exercitan hasta ser grandes. La causa de auer entrada estos Obispos, y Sacerdotes Surianos en la India, y tener tanta mano, y autoritad con los Christianos de S. Thome, se vn hombre llamado Martome Suriano, que en lengua Suriana vale tanto, como en la espanola Don. Era Martome hombre muy rico, y principal, y a esta causa tuuo entrada con los Reyes de Caranganor, y Colon; y con ocasion del nombre, que tenia de Thome, y su autoritad en aquella tierra, fueron se le pegando los Christianos, que descendian del Apostol S. Thome y el se hizo como Cabeça dellos, amparando los, y fauereciendolos, y por esta via les fue ganando las voluntades, y como el era Suriano facilmente les persuadio, que recibiesen, y admittiesen los Obispos de aquella tierra, haziédoles creer que aquella era la lengua, en que auia predicado Christo nuestro Senor en Hierusalem; y per configuiente, que los Obispos Surianos ensenauan la verdadera doctrina del Euangelio, y la que el Apostol S. Thome auia predicado a sus ante pasados. desta manera entraron los Obispos Surianos lo primero en los Reynos de Caranganor, Colon, y Cochin, y poco a poco se fueron estendido a todas las partes hasta a China.

Hoc est Multi in India Christiani quorum numerus ultra centum quinquaginta millia ferè excurrit.

Syrè
 ܡܪܘܡܐ
 ܡܪܘܡܐ
 idè duod
 Don Tho

rit, Christiani Thomæ dicti, per varia regna diuisi, diuersis Regibus Gentilium & Maurorum subiecti reperiuntur. Habent ij suum Archiepiscopum, Episcopos & Sacerdotes, qui omnes è Suria veniunt plerumque eos ad huiusmodi expeditionem, Patriarcha Babylonio seu Alexandrino designante. Cum verò Episcopi non possint terras adeò remotas nisi admodum tardè & rarò inuisere, ne Sacerdotibus destituantur paruos adhuc pueros ordinibus initari solent, etiamsi non nisi in prouectiori etate, functiones suas exercent. Causa verò cur Episcopi & Sacerdotes Suriani Indiam ingressi tantam sibi apud dictos Christianos auctoritatem conciliarint, fuit homo quidam natione Surianus, Martome nomine, quod in nostra lingua dominum Thomam significat. Hic Martome erat admodum diues, & excellens, & ob hanc causam intrarat cum Regibus Caranganor, & Colon, & cum occasione nominis Thomæ, & magna qua pollebat auctoritatis, Christiani Thomæ ei se coniungebant. Ita Martome veluti caput eorum factus benevolentia sua ita omnium animos sibi deuinxit, vt difficile non esset, ijs de solis Episcopis Surie in Indiam recipiendis admittendis qua persuadere. Multùm ad hoc ijs persuadendum poterat lingua Syra, quam eandem esse demonstrabat, qua Christus Saluator noster in Hierosolima quondam esset vsus; & qua S. Apostolus Thomas, suis maioribus sacrum olim promulgasset Euangelium.

Christiani
 Thomæ

Martome
 natione
 Syrus fidè
 Christi in
 India sus-
 citat.

Colonie
 Syrorum

lium: Hac igitur ratione Episcopi Suriani primum Regnum Caranganor, Colon & Cochin ingressi paulatim omnes circa Regiones in Chinam vsque occuparunt. Hæc Gulmanus. Quæ omnia confirmat supracitatus P. Paulus Godignus, aitque eos in hunc diem aliam doctrinalem, præter Syriacam linguam nescire; hac omnia monumenta, omnes sacros & Ecclesiasticos Codices conscriptos tenere, omnes deniq; Literatos sacris potissimum initiandos ad hanc non secus, ac apud nos ad Latinam addiscendam teneri; addit, Vaipocotæ in Collegio Soc: Iesu, eam ex professo veluti ad Brachmanes conuertendos necessariam doceri. Vnde indubitatè colligo, tam eximiæ in vltimos Asiæ fines expeditionum Authores alios nõ fuisse, quàm dictos Episcopos Surianos Thomæorum. Inter quos non Syros tantum; sed & AEgyptios seu Coptitas, AEthiopesque fuisse abundè declarant supraallegata nomina patriæ lapidis marginibus Suriano caractere inculpta. Vt *Asba* אשא, *Saba* סבא, *kufio* כוף, *Tabennoio* טבנויו, *Kubtis* קובטיס, *Mitfroio* מיטפרויו. Quorum illa AEthiopica, hæc AEgyptia, cætera Syra esse, vel leuiter tantum dictarum linguarum cognitione imbutus ignorare non potest. Dicebantur autem hi omnes promiscuè Suriani, vel quod totum illum tractum, qui est ab Eufra-

In India lingua Syriana apud Brachmanos hodie adhuc viget.

Nomina AEthiopica AEgyptia, lapidi incisa.

te

te ad mare Erythæum vsque vnà cum extimis & citimis dicti maris littoribus Syriam latè dicerent; vel ob linguam Syram, aut Chaldaicam, quam omnes doctiores profitentur; quemadmodum de Arabo-AEgyptijs & AEthiopicis Monachis supra ostendimus, & de Sinaitis monachis monstrat Beniaminus in suo Itinerario his verbis.

Beniaminus

ומשם שני ימים לרפידים ויושבים שם בני ערב ואין בו משראלי ומשם יום להר סיני ובראש ההר כמה לפומרים הנקראים סור ואניים ובגו ההר מצבר נקרא טור סיני ויושבו מדברים כלשן תרגום והם תחת עול מצרים

Vnde in Raphidim duorum dierum iter est, vbi Arabes habitant, nullusque ex Israelitis est, Hinc verò ad Sinai montem vna die itur, in cuius cacumine sanum est Monachorum, qui Suriani dicuntur; in montis autem radicibus castrum magnum est, quod Tor Sinai appellant, huius incolæ Chaldaicè loquuntur, hoc est lingua targum. suntque huius loci incolæ AEgyptiorum, subditi: Hos autem Monachos Coptitas fuisse, librorum Coptorum in huius Arabiæ desertæ monasterijs factæ testantur inscriptiones, quas in catalogo librorum Coptorum propositas considera. Patet igitur Ecclesiam Copto-AEthiopicam, quæ totam dicto modo Syriam comprehendebat, vni Patriarchæ Alexadrino seu

Lingua Targum

Cai-

Commo-
ditas ex
AEgypto
navigandi
in Indiam.

Cairano subdebat; in Indiam primò, atque hinc in Chinam cæterasque Asiæ Regionibus, colonias factas nullo non tempore traduxisse. Nam cum AEgyptus optimos quosq; , & commodissimos maris Erythræi portus obtinuerit, ex Erythræo verò mari in AEthiopiâ, Persidem ac reliquâ denique Indiam non incòmodus traiectus fuerit, frequentissimam nullo non tempore vltro citroque fuisse commutationem, præter alias, celeberrima quoque illa Salomonis ex Afiongaber maris Rubri portu in Regionem Ophir facta, maritima expeditio satis declarat. Verùm quid Ophir hoc loco propriè sit, inter Interpretes admodum controuersum reperio; scio quosdam Ophir pro ipso auro obrizo accipere, verùm horum opinio iam dudum explosa est; Alios verò per Ophir eam Regionem Americæ designare, quam Peru vulgò dicunt; quæ cum duplex sit Borea & Austrina, eas numero duali Paruaim dictas ex illo colligunt *יהוהב והב פרומ*. & aurum illud aurum Paruaim. Ita Arias Montanus. Verùm cum non videam quomodo dicta classis in Antipodum Palestinæ prorsus & è diametro oppositum, disiunctum, ignotumque mortalibus Orbem, absque magnete, cuius tunc temporis vsus ignorabant, aliisque subsidijs, quibus freti nostri Archinautæ eum Orbem detexerunt, destituti, securè, & tam exiguo tempore peruenire potue-

Quid
Proprie
Ophir

tuerint; præterea quo animo aurum, gemmas, ligna pretiosa, cum tanto periculo in Regionibus adeò diffitis, quibus in vicinioribus, utpote Chersoneso aurea abundat, quærere attentarint? hæc inquã qui facere potuerint cū non videam, meritò eã opinionè veluti incongruã explodendã ceseo. Certius itaq; & securius iter arrepturus dico, Ophir vocè Coptã esse, seu AEgyptiacam; qua AEgyptij Veteres eam Indiam appellabant, quæ continet Regna Malabar, Zeilanum, Aurẽ Chersonesum & ad eam spectantes Samatram, Moluccas, Iauas, aliasque vicinas Insulas Auriferas, in quas Hiram classem Salomonis statutis temporibus expediuisse, non aurum tantum, gemmæ, lapides & ligna pretiosa, Pauones, Simiæ, similiaq; quæ è dictis Regionibus, rebus huiusmodi refertis Classis Hiram secum attulit, testatur. Sed onomasticon nostrum Copto-Arabicum Capite de nominibus gentium id clarè docet. vbi *ⲟⲩⲮⲟⲢⲓⲣ* *هند* Hend. quod & Indiam explicat. *ⲟⲩⲮⲟⲢⲓⲣⲟⲥ* verò *هندى* seu Indum, Ophir igitur nihil aliud est, quàm India; aurum verò Paruaim ego existimo fuisse ex *ⲟⲩⲏ* Iauaim, hoc est è Iauis Insulis, ita enim has Insulas binas dici, apud Rabbinos me legisse memini. Cum itaque ex Erythræo mari in Ophir seu Indiam adeò frequens fuerit expeditio; certè hac vsos opportunitate, nõ Christianæ tantum Reli-

Salomoni
Vnde au-
rũ aspor-
tatum.

ⲟⲩⲮⲟⲢⲓⲣ
Aegyptia-
cè Indiam
significat.

gio-

gionis propagatores; sed & veteres Aegyptios eorumque Hieromatas, & philosophos cum dictis Regionibus ingens habuisse vltro citroque commercium, varia Aegyptiorum in ijs relictis restantur monumeta. Inter ea Ormus seu Hormuz nobilissima Persici sinus Vrbs, prima Aegyptiorum in Persia Colonia, & comoda ijs qui in India trajcere volut, statio, qua; ab Hermete Aegypto, (a quo & nomen habet, *حرموز* Hormoz enim Arabibus id est, quod Graecis *Ερμης* Mercurius) aedificata, Haithon tradit l. de Tartaris c. 6. Iterum Reges Persiae Aelius Spartianus, ab Osiride, Plammoffires dictos asserit, nec imperite, Osiridem. n. primum in eas partes & dein in Indiam concessisse, Urbibusque exstructis populos ad meliorem viuendi normam redegisse, Diodorus sequentibus verbis tradit.

Ormus ab Hermete fundata.

In vita Adi:

l. c. 2.

Επιτα ποιήσαντα τὴν πορείαν δι' Ἀραβίας παρὰ τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν, ἕως Ἰνδῶν καὶ τῆς πέρατος τῆς οὐκερῆς, κτίσαι δὲ καὶ πόλεις ἐκ ὀλίγας ἐν Ἰνδοῖς, ἐν αἷς καὶ Νύσαν ὀνομάται, βυθόκερον μνησῶν δημοσιῶν ἐκείνης καθ' ἃ ἐξάφη κατ' Αἴγυπτον. φυτεῦσαι δὲ καὶ κίττον ἐν τῇ παρ' Ἰνδοῖς Νύση καὶ θλαμμόφην τῆς τῶ φυτόν ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῶ τόπῳ τῆς καὶ τὴν ἰνδικὴν καὶ τὴν ἑμορον χώραν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα σημεῖα τῆς ἐκεῖ παρυσίας δημοχρησιένης κατ' ἐκείνῳ τῆς χώρας, δι' ὧν πορευθέντας τοῖς μετὰ γενεαῖς ἐξοῖς τῆς Ἰνδῶν ἀμφισβητῆται περὶ τῆς Θεῆς, λέγοντας, Ἰνδὸν εἶναι.

Hinc per Arabiam, secus mare Rubrum ad Indos vsque & Orbis habitabilis fines perrexit.

Nec

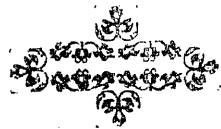
Nec paucas Indis Vrbes condidit, e quibus vnam vocavit Nysam Aegyptiae illius, vbi nutritus fuerat monumentum relinquere volens. In hac Indorum Nysa hederam plantauit, quae praee omnibus Indiae, & finitimae terrae locis tantum crescit & permanet. Multa insuper alia sui in terras illas aduentus signa reliquit. quibus Indi posteriores inducti, controuersiam mouent super hoc Deo, & natione Indum esse contendunt; Huius secuti vestigia, frequentius postmodum huiusmodi plagas Aegyptios adijisse verisimile est. Certè Persarum Magos, Indorum Brachmanas, vti & ceteros Asiae sapientes omnem philosophandi rationem, omnes circa Deorum cultum ritus, & cerimonias ab Aegyptijs non aliter, quam hoc reciproco commercio accepisse, praeterquam quod clarè in vita Apollonij id doceat Philostratus; certè ipsa dictarum Gentium mores & consuetudines, id luculenter indicant; Cum in hodiernum diem in India, China, Iapone, Tartaria seu Cathaia, quin etiam in ipsa America, Solis, Lunae, Siderum, Terrae, Animalium omnis generis cultum, non secus, ac in Aegypto ab immemorabili tempore, vigere intueamur. Polymorphas Osiridis & Isis statuas, Apides quoque Anubides, Canopos, & similia Aegyptiorum monstra ibi passim coli reperias; pyramides mysticas & magnificentissima Tempa Genijs ad Aegy-

Indorum philosophi omnem scientiam ab Aegyptijs hauserunt.

Idolatritia Aegyptiorum in tota India passim adhuc viget.

Q ptio-

ptiorum normam erecta, verbo Aegyptiacam rerum faciem ubique videas. Quæ omnia hic fufius declararem, nisi ea in primæ Oedipi nostri partis Syntagmate quarto (quam Simiam Aegyptiacam voco) fufiffimè & particulatim pertractassem, quare Lectorem eò remittimus. Atque hæc sunt, quæ de Colonijs Coptitarum siue Aegyptiorum hucusque dicenda existimaui; de quibus non ignoro alios aliter forsan sentire posse; Verùm ista mihi visa sunt verisimiliora, potuiffemque rei propositæ alias non contemnendas in medium rationes afferre, si aut instituti mei ratio id modò postulasset, aut mea interesset assensum à Lectoribus violenter extorquere. Sufficit nobis, ex Aegypto factas in totum Orbem expeditiones, qui vnicus noster scopus erat, dilucidè, etsi fufius forsan, quàm par erat, hoc loco demonstrasse. Quare his relictis ad linguam Coptam postliminiò reuertamur.

CAPVT.V.

*Vtrum Lingua Copta vera &
antiqua sit Aegyptiorum
Lingua.*

Veteres Aegyptios, præter Hieroglyphicas literas (de quibus nos, cum non tam scriptura propriè sit, quàm symbolica quædam & sublimioris Theosophiæ per vniuersales animi notiones expressa repræsentatio; modo filemus) aliam propriam linguam, omnibusq; commune idioma habuisse, nequaquam dubitari debet, nisi forsã eos quispiam per Hieroglyphicas notas, gestu nutuque expressas, Astomorum more locutos asserat; quod ridiculũ, ne dicam stolidum est asserere. Quænam igitur fuerit antiqua illa Aegyptiorum lingua, si quis ex me quærat; ei facilius quid sentiam respondebo, quàm quid scripto prodere debeam; cum nullũ, quem in hac vetustatis nebula sequar, inueniam; ita Scriptorum omnium in ea peruidèda caligant oculi; ita altũ de ea omnium silentium. Veruntamen quandoquidem semper gloriosum esse duxi, in quam maximè arduis conari tantum; ego sanè toto penè semestri spatio, quo Codicis huius nostri Coptarabici tum versioni, tum descriptioni incubui, singulari semper studio, id vnum contendi, vt è

Difficultas in inquirenda lingua antiqua Aegyptiacæ

Sacris Biblijs, Chronicis, atq; antiquioribus Scrip-
toribus Trismegisto, Berolo, Herodoto, Philo-
ne, Plutarcho, Eusebio, Pausania, Horo, Porphy-
rio, Iamblich, alijsq; Hebraeis, Arabicis, & Sy-
riacis Authoribus, vocibus antiquæ AEgyptiacæ
linguæ proprijs in vnum collectis, ijsque cum
Coptæ linguæ vocabulis collatis, quid de vtraq;
sentiendum esset, cognoscerem. quo labore id
tandem consecutus esse videor, vt dubitatione
omni sublata, id, de quo paulò ante suspicabar,
clarè viderem. Nam ex ijs, quæ ad nostra vsque
tempora dictorum Authorum traditione perue-
nerunt, nescio quid affinitatis vnus ad alteram,
(quemadmodum in sequentibus monstrabimus)
deprehendi. Nam examine cæterarum Orienta-
lium ad has instituto, sicuti Copta ad antiquam
AEgyptiacam, ita vtraque ad nullam maio-
rem deprehenditur affinitatem habere, quàm
ad Græcam. Falluntur igitur omnes ij, qui illud
צפנתפעה, quo iuxta vulgatâ editionem Pharao Iose-
phum mûdi Saluatorem appellat, coacta & vio-
lenta deriuatione aliud, quàm AEgyptiacum
esse asserunt. Nam præterquam quod, non D.
Hieronymus tantùm; sed etiam quotquot de
eius versione rectè sentiunt, id AEgyptiacum
esse asserant; certè ipsæ Sacræ literæ non obstan-
te defectu verborum id apertè significantium id
adeò clarè fanè hisce verbis môstrare videntur,

Magna af-
finitas
AEgypti-
acæ lin-
guæ ad li-
guam
Græcam.

Tsaph-
nath Pha-
neahh

vel

Tsaphnat
phanech
non est
Hebraicū

ut

vt nulli amplius dubitandi locus relinquatur.

וְיִקְרָא פִרְעֹה שֵׁם יוֹסֵף
צִפְנַת־פִּעְנָח

Gen. 41.
v. 47.

Hoc est & vocauit Pharao nomen Ioseph Tsaph-
nath phanehb. in hoc versu Hebraico, defunt qui-
dem hæc verba (in lingua AEgyptia) ex quo vni-
co aduersæ partis sententiæ erroris sui originem
traxisse videntur. Sed eorum in Hebraico fieri
mentionem, necessarium non erat; cum vocabu-
lum à Mose hoc loco positum seipsum veluti
peregrinū, atq; ab Hebraica phrasi spurium, apud
omnes linguæ sanctæ gnaros satis explicet. Quod
& Rabbini omnes fatentur. Rabbi Schlomo Iar-
rhi hoc loco inquit ואין לפעה דמיון במרקה non est
simile verbum Phanech in Scriptura. Cui subscribit
Rabbi Abraham hoc loco ita commentans.
אמרה מלח מצרית לא ידענו פרושה Si inquit hæc verba,
verba AEgyptia, nescimus eorum significationem
Cum autem barbarum sit & peregrinū, & cuius,
vti probauimus, significatio nesciatur, ex sequela
fanè verborumq; cõtextu ad aliam linguam per-
tinere non potest, nisi ad eam, quæ Pharaoni erat
vernacula, quaq; Iosephum quotidie alloqui erat
solitus, videlicet AEgyptiam, cui affinē, imò eā-
dem diximus Coptâ. Dicimus itaq; hoc vocabu-
lū Tsaphnath Phanech idē esse quoq; AEgyptia-
cum

Tsaphath
Phanech
Aegyptia
vox.

Rabbini

R. Salomon
Iarri in
comment.
hnius loci

R. Abrahā
hoc loco

Tfaph-
nath Pha-
nech idē
quod pfo-
tom pha-
nech

Pentateu-
chus Co-
ptus in Bi-
bliotheca
Vaticana
n.4.

Textus
Coptus

cum seu Coptū **ΨΟΤΟΝΠΑΝΗΚ** vel **ΨΟΝ-
ΘΟΕ ΦΑΝΗΧ**, quorum prius **ΨΟΝΤΟΕ**
in Aegyptiaca lingua futura; **ΠΑΝΗΚ** vel **ΦΑ-
ΝΗΧ** verò vatem vel Augurem significat, aut eū
qui futura & abscondita aperit. Hoc autem ita
esse docet Pētateuchus Coptus seu Aegyptiacus
qui ab iniuria temporū vindicatus, summo Reip.
literariē bono hodiē in Vaticana Bibliotheca cō-
servatur. Vbi **ΨΟΝΤΟΕΠΑΝΗΧ** pro Hebreo
פנחס legitur vti. **ΟΥΟΖΑΦΑΡΑΩ ΕΛΠΕ-
ΥΩΘΟΥΡΕΒΟΛΕΙ, ΤΥΤΥΑΥΤΗΓΕ//
ΧΙΧΗΙΩΣΗΦ ΟΥΟΖΑΥΤΠΟΥΡΕΒ** cōvit
**ΥΠΕΘΩΙΩΤΥΟΥΖΑΥΤ, ΠΥΧΛΑΔ-
ΗΠΟΥΒΕΦΗΤΥ. ΟΥΟΖΑΥΤΑΔΟΥΕΧΕ-
ΠΕΤΒΕΡΕΘΩΟΥΤΣΕΕΕΖΑΥΤΑΔΟΥ-
ΕΧΕΙΤΒΕΡΕΘΩΟΥΤΣΕΕΕΖΣΠΟΥΤ,**
**ΟΥΟΖΑΠΚΥΡΙΖΩ ΥΕΒΟΛ ΦΑΧΩΥΟΥ-
ΟΥΖΑΥΧΑΥΕΧΕΠ ΠΚΑΖΙΤΗΡΥΗΧΗΕΙ.**
& paulò post. **ΟΥΟΖΑΦΑΡΑΩ ΤΡΕΙΦΡΑΠ-
ΗΙΩΣΗΦΧΕ ΨΟΝΘΟΝ ΦΑΝΗΚ.**

Hoc est, *Dixit Pharaos ad Ioseph quia revela-
uit tibi Deus, omnia quæ locutus es, nunquid
Sapientiozem & consimilem tui inuenire potero? &
postea versu 42. Tulitque Pharaos annulū de ma-
nu sua, & dedit eum in manu eius Ioseph; vestiuitq;
eum stola byssina & collo torquem aureum circum-*

pos-

*posuit. fecitque eum ascendere super currum suum.
secundum præcone clamante, ut omnes coram eo ge-
nuflecterent & propositum esse scirent vniversa te-
ræ Aegypti. & post. versu 45. Mutauitque Pharaos
nomen Ioseph in ΨΟΝΘΟΝΦΑΝΗΚ (quod est fu-
turatorum vates.) Ex quo sanè luculenter patet
nomen illud aliud non esse, nisi Aegyptiacum.
Non enim verisimile est, Pharaonem nomen
Ioseph in aliam, quàm quæ ei vernacula erat, lin-
guam commutasse. Sed si forsan cuiquam in hac
versione Copta, utpote lingua peregrina, bar-
bara & hucusque Europæis incognita minus sa-
tisfactum esset, ille adeat 70. interpretum trans-
lationem, quam ita sanè congruam Coptæ repe-
riet, ut in nullo ab ea differre videatur. Sic enim
vertūt. **Καὶ ἐκάλεσε Φαραὼ τὸ ὄνομα Ἰωσήφ Ψοντομφανήχ**
& *voca uit nomen Ioseph Pfontomphanech. Quod*
si nunc quispiam præter Sacrae Scripturae testi-
monia profanas quoque desiderat authoritates,
nec illæ defunt. Nam omnes eos qui futura præ-
dicerent, Aegyptiaca voce Pfontomphanchtes
appellatos esse, maximè verò Mosen hoc nomi-
ne ab Aegyptijs cohonestatum asserit Chroni-
cum Alexandrinum hisce ver bis. Τὸν Μωυσέω μὲν
τὸ ἐπαγαγῆν αὐτὸν τὰς πλῆγας, οἱ Αἰγύπτιοι Ψον-θου-φανα-
χθὴν προσηγόρευσαν, ὃ ἐρμηνεύει ὅτι ἀπεκαλύφθη τὸ μέλλον.
Mosem inquit, cum 10. plagas in Aegyptum intro-
*duxisset, Aegyptij appellabant Pfontomphanchthi.**

70. Inter-
pretes ha-
ber Pfon-
tompha-
nech.

Gen.41
n.44.

Aegyptij
Augures
& Inter-
pretes so-
niorum &
futurorum
prædicto-
res voca-
bantur
Pfontom-
phanchtes.

Chronicō
Alexandri-
num f. 179
edit. Græ-
colatinæ

Moses ob
prodigia
patrata
vocatur -
Pfontom-
phacthes

cum-

Genes. 41 gyptijs commisceri nefas esse, sacra pagina testatur. Si porrò dixerimus quod à prima origine huiusmodi inter eos extiterit similitudo, id certè cum nulla huius rei existant vestigia, gratis asseremus. Quod porrò alij obijciāt illud Beniamini Iudæi asserentis, AEgyptiacam linguam ab Hebraica parùm differre, refutatione nō indiget; cum illud nequaquam de lingua antiqua AEgyptiorum; sed Arabica, qua ante quadringentos circiter annos, quo tempore Benjamin A Egyptum lustrabat, vulgò utebantur, intelligendum sit. Hanc enim cū sororibus suis Chaldaica, Syra, AEthiopica vnicam matrem suam profiteri clarū est. Et testatur Author libri Gozri. his verbis.

Beniaminus Iudæus

Arabica lingua affinis Hebrææ.

היו אלו שלש לשונות משוחפות מתרמות הארמי והערבית
והעברית בשמותיהם הליכונים ובשמושיהם

Chaldaica & Arabica similes Hebrææ.

Tres istæ linguæ, Chaldaica, Arabica, & Hebraica cōiunguntur ex similitudine in nominibus suis cōsuetudinibus & ministerijs. Qui & hoc ipsū textus Beniamini Hebræus clarè indicat: sic enim habet.

Beniamino Iudæi manu scripto Hebraico Iudæi cuiusdā Romani.

ונתנאל ראש הכנסת וסנדרין יושב בשואן בית המלך בעיר הגדולה במצרים אשר היא ראשונה לבני ערב לשונם כלשן חקרא
Tractans de primarijs sectæ Iudaicæ viris. Inter hos, ait, primas tenet Nathanael; primus Ecclesie Synedrj, Sedens in Domo Regis in Soan in Vrbe magna Aegypti, quæ filiorum Arab, id est, Arabum Metropolis est, lingua eorum sicut lingua sancta,

Vbi

Vbi forsā pro voce Arabica ערב; Authores עבר quod Hebræum significat sumentes, erroris causam dederunt. Porrò qui linguam AEgyptiam AEthiopicæ, Chaldaicæ, Arabicæ, Syriacæ, alijsq; Orientalibus affinem dicunt, veluti Bibliander, Gesnerus, Volaterranus, Eugubinus, Ambrosius Theseus, nominibus quibusdam Coptis persuasi id asserere videntur. Patrem enim, ait Theseus, Πιατ εϕ Πεϕηριεε filium appellant, & per literas non secus ac Hebræi, Arabes, & Chaldaei (quorum linguam quoque affectare videntur.) computant. Sed quid quæso hæc ad linguas Orientales? certè vti totius linguæ, ita quoque nominum horum à cætera Orientalium linguarum phrasi diuersitatem maximam esse, nullo alio testimonio, nisi dictarum linguarum cum Copta comparatione, opus esse arbitror. Sed operæ precium faciam si id exemplo aliquo demonstrauero.

Beniamini Textus corruptus pro ערב accipien- tis עבר

Gesnerus Volaterranus, Ambrosius, Theseus, introduct: ling: Chald: Syriac: Armen:

Lingua AEgyptiaca ad nullam Orientalium affinitatem habet.

Hebræi	אב ובן	Ab vben
Chaldaei	אבא וברא	Aba vbra
Syri	אבא וברא	Abo vabro
Arabes	الاب والابن	Ellab vallebra
AEthiopes	አባ ወልደ	Ab wawalda
Armeni	հոր և որդի	Hor cui ordu
Samaritani	אבא וברא	Ab vben
Coptita AEgypti	ϩιατ πεϕηριεε	Pbiot nemfiri
	ϩηρι	

Quem-

Quemadmodum è sequenti catholicæ religionis versiculo (In nomine Patris & Filij & Spiritus S.) toti orthodoxo mundo passim vsitato, patet.

Hebraei	בשם האב ובן ורוח הקדש Beschēm haab vben veruah hakodesch
Chaldaei	ܒܫܡܐܘܒܪܐܘܒܝܢܘܚܪܘܚܩܕܝܫܐ Bisma aba vbra varukha Kdischa
Syri	ܒܫܡܐܘܒܪܐܘܒܝܢܘܚܪܘܚܩܕܝܫܐ Beschēm abo vabro varucho Kudschō
Arabes	بِسْمِ الْاَبِ وَالابْنِ وَالرُّوحِ الْقُدُسِ Bismillab valleb n varuchelkods.
AEthiopes	በስሙ ሕወልደ ወመንገስ፡ ቀዱስ፡ Basma walwalda wam anphas Kedus.
Armeni	Անն հոր ևս օրդու ևս հոսն սրբու Anun hor eui ordu eui hocun serbu
Samarit:	ܒܫܡܐܘܒܪܐܘܒܝܢܘܚܪܘܚܩܕܝܫܐ Beschēm ab vben veruach haKKodesch
Coptica	Ⲫⲉⲉⲫⲣⲁⲛ ⲉⲉⲫⲓⲱⲧ ⲛⲉⲉⲛⲛⲩⲩⲛⲓ Ⲣⲓ ⲛⲉⲉ ⲛⲓⲁ ⲉⲃⲁⲢ Chenphrã phiot ne m psiri nē pipna et hu ab

Qui

Qui iam verba in hisce paradigmatis proposita diligenter contulerit, videbit magnam quidem Orientalium hinc citatarum linguarum ad se inuicem esse affinitatem; sed ad Coptam nullam prorsus. Quid enim $\pi\alpha\tau$ & $\pi\psi\eta\rho\iota$ ad *Ab beñ*, *Abo vabro*, *Ab vbnu*, *wawalda* & cætera huius generis obtineat, dispicere vix possum; Accedit quod Theseus linguarum affinitatem, ex vno atque altero vocabulo malè concludat. Nam hac ratione Germanicam dicerem maxime affinem Hebraicæ, aut etiam Persicæ, cum plurima cõtineat nomina dictis linguis propria. Pari ratione imprudenter faceret qui ex pauculis vocabulis Armenicis V.G. Գուրգուան *Gurcudã* Թաթարգուան *Tataristan*. Թուրքուան *Turchistan*. Շաիսան *Schaisdan*; quibus vocabulis Indi & Armeni, Georgiam, Tartariam, Turciam Armeniã indicant, ideo Armenicę Indicã affiné esse concluderet. cum vix lingua sit, quæ non ab alijs quædam vocabula mutuetur, etsi ipsæ inter se sint diuersissimæ. Sed hæc de nomine Pson-tomphanech dicta sint.

Porro ij, qui nomen Moyfis ab Hebraica voce מֹשֶׁה diductum, Hebraicum esse volunt, grauitè quoque errant. Cum hanc vocem Coptam seu AEgyptiacam esse, præter Authores paulò post allegandos id certè sacra scriptura clarè indicet his verbis.

ויגדל הילד ותבאחו לבת פרעה והילה לבן ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משותיהו

Philo de Vita Moysi.

Adultum verò tradidit filia Pharaonis; quem illa adoptavit in locum filij, vocavitque nomen eius Moyses, dicens, quia ex aquis extraxi eum. E quibus verbis clarè patet hoc nomen Moyfi non à Parentibus; nec ab aliquo alio ex Hebræorum Gente, sed ab ipsa Pharaonis filia inditum esse; quæ cum præter vernaculam Aegyptiam aliam familiarem non haberet; certè inuentum puerum eam Aegyptio nomine Moysen, quasi diceret, ex aquis servatum, appellasse, in confesso est; quin & id antiquissimi Scriptores Philo, & Fl. Iosephus clarè ostendunt: quorum ille in vita Moysis ita differit.

Mos vel Moy, aut Mo. Aegyptiacè idè quod aqua

Εἶτα δίδωσιν ὄνομα, θεμελίον Μωσὴν ἐτύμως, ἡ δὲ τὸ ἐκ τῆς ὕδατος αὐτὸν ἀνῆλθει. τὸ γὰρ ὕδωρ Μωσὲς ὀνομάζουσιν Αἰγύπτιοι. Post hæc nomen ei datur sumptum ex re ipsa, quod esset ex aqua sublatus. Nam Aegyptiorum lingua Mos aqua dicitur; hic verò l. 2. de antiquit: Iudæorum ita dicit. Καὶ αὐτὸς τὴν ἐπικλησιν ταύτην κατὰ τὸ συμβεβηκὸς ἔδειξεν εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπέσοντι. τὸ γὰρ ὕδωρ Μωσὲς οἱ Αἰγύπτιοι καλεῖσιν, ὕδωρ δὲ τοῦ δὲ ὕδατος σωθέντας. σωθέντες οὐδὲ ἀμφοτέρων τῶν προσηγορίων αὐτὸς ταύτην τίθειται. Et quia proiectus fuerat in flumen ab hoc casu nomen sortitus est. Aquam enim Aegyptij Mo vocant. ὕδωρ verò servatum. Quare

com-

composita voce ex utrisque nomen Moysi fuit inditum. Hisce astipulatur R. Aben Ezra, etsi eum Monios (voce ut ego reor corrupta) Aegyptiacè dictum tradat. verba eius sunt.

שם משה מתורגם מלשון מצרי בלשון הקדש ושמו בלשון מצרי מוניוס וכן כתיב בספר עבדות ה' ארמה הנעתק מלשון מצרי אל לשון קדרים גם ככה בספרי הכמיון וזוה"ל למדה לבת פרעה לשוננו

Est nomen inquit Moysi traductum de lingua Aegyptiaca in linguam sanctam, & nomen eius in lingua Aegyptiaca fuerat Monios. Ita scriptum est in libro de cultu, seu servitute terræ, traducto de lingua Aegyptia in linguam Aethiopicam. Et ita quoque legitur in libris Sapientum Græciæ. forsan filia Pharaonis didicit nostram linguam. Quicquid sit, hæc vocem, Moses, Aegyptiacam à voce Copta $\mu\omega\sigma\epsilon\tau$ dictam in Pentateucho Copto Vaticano clarè ostenditur; in quo, uti & in Thesauro nostro copto, Aqua, $\mu\omega\sigma\epsilon\tau$, vel cum articulo preposito $\pi\mu\omega\sigma\epsilon\tau$, dicta passim reperitur: vox scilicet, à $\mu\omega\mu\omega\mu\omega$. $\mu\omega\mu\omega\mu\omega$, non discrepans Textu Copto-arabicum adiungendum hic duxi. $\theta\rho\delta\delta\alpha\psi\psi\omega\pi\iota\eta\alpha\sigma\epsilon\tau\psi\eta\rho\iota$ $\alpha\sigma\tau\rho\epsilon\eta$ $\pi\epsilon\psi\rho\alpha\eta$ $\chi\epsilon\epsilon\epsilon\omega\eta\sigma\eta\epsilon$ $\epsilon\sigma\chi\omega\mu\epsilon\epsilon\omega\chi\epsilon\epsilon$ $\tau\alpha\iota\eta\epsilon\psi\epsilon\tau\psi\omega\iota$ $\epsilon\beta\delta\lambda\beta\epsilon\eta\pi\mu\omega\tau$

فلم يشب الغلام ادخلته الى ابنة فرعون وصار لها ولداً ودعت اسمه موسى قايلة ابني انتشلته من

من الماء *Et cum iam creuisset introduxit eum ad se
 filia Pharaonis, & factus est ei in filium, & voca-
 uit nomen eius Moses, dicens quia de aqua tuli eum.
 cui & Clem: Alex: l. i. Stromat: subscribit hisce
 verbis: Deinde nomen imponit Regina, Moses, ca-
 pta etymologia eò, quod eum ex aqua sustulisset.
 Aquam enim Moy vocat Aegyptij in qua moritu-
 rus fuerat expositus: Moysen enim vocant eum,
 qui ex aqua emersus respirauerit. Ad quod haud
 obscure alludit Targum Vzielidis his verbis.*

ורבה רבוא ואיית תיה לכת פרעה והיה לה חנוך הי כביר וקרת
 שמה משה ארום אמרת מן מן? דנתרא שחילתה

*Et adultrum venire fecit ad se filia Pharaonis,
 & fuit ei dilectus, & cum iam validus esset,
 vocauit nomen eius Moses; quia dixit (min de
 Moy) hoc est, de aqua eduxi eum. Μουσική
 igitur Aegyptiacam est, non Hebraicum. à
 μου, & κη, quod ex aquis seruatim dicit, vt
 bene Iosephus notat, compositum. Atque ex
 his colligitur, eos qui Musicam à voce Aegy-
 ptiacae μουσική, quod aquam significare diximus,
 deriuant, eò quod Aegyptij primi eam ad aquas
 inuenerint, haud inconuenienter sentire.
 Cum enim in Aegypto Papyrus, & arundo ex
 stagnantis Nili lacunis copiosa propagine pul-
 lulasceret; ex arundine verò prima fistularum, &
 monaulorum inuentio extiterit, occasione fi-
 stu-*

Musica ab
 aquis sic
 dicta.

stularum arundinearum, quæ stagnantis aquæ
 soboles passim habentur, Musicam prima
 fundamenta sua iecisse, haud inuerisimile est.
 Vnde & Μεσα quoque, quod artem Copticè si-
 gnificat, à μουσική non malè diduxero, cum
 Aegyptios omnes artes occasione aquæ, & flu-
 minum reperisse, alibi abundè demonstremus.

Præterea linguam Coptam Aegyptiacæ an-
 tiquæ non affinem tantum, sed & penitus ean-
 dem fuisse, præter eas, de quibus dictum est, innu-
 meræ aliæ voces in omnibus antiquitatum mo-
 numentis adhuc superstites, affatim declarant.
 Verùm ne gratis id asserere videamur, dicta
 exemplis confirmemus.

Ac primò quidem 12. Mensium nomina
 prisca Aegyptijs vsitata, Coptis adhuc incor-
 rupta manere Tabula Mensium Copticorum
 id clarè demonstrat; quæ ex Thesauro nostro Co-
 pto-Arabico depromptam, vnà cum Aethio-
 pum, & Arabum mensibus proponere volui.

*Nomina Mensium Aegyptiorum
 & Coptitarum, vt respondent
 Mensibus Romanis,
 & Aethiopicis.*

ΝΙΡΑΝΗΤΕΝΑΒΟΥΤ ΔΕΕΤΥΠΤΙΟΣ

dicit Coptita.

Nomina Mensium Aegyptiorum
sunt hæc.

Thoth	Α 1 ΘΥΡΤ	ⲓⲏⲏⲗⲟⲩⲥ	29 August.
Paophi	Β 2 ΠΑΟΠ	ⲙⲡⲟⲩⲧⲉ	28 Septem.
Achir	Υ 3 ΑΘΥΡ	ⲁⲗⲉⲗⲥ	29 Octob.
Chzac	Δ 4 ΧΟΙΑΚ	ⲧⲁⲓⲏⲏⲗⲟⲩⲥ	27 Novem.
Tybi	Ε 5 ΤΥΒΙ	ⲧⲗⲥ	27 Decem.
Mechir	ϛ 6 ΜΕΧΙΡ	Ⲡⲏⲧⲧⲥ	26 Ian.
Phame- noth	Ζ 7 ΦΑΜΕΝΟΥΘ	ⲓⲟⲓⲏⲧⲧⲥ	26 Feb.
Pharmuthi	Η 8 ΦΑΡΜΟΥΘΙ	ⲓⲟⲓⲏⲗⲟⲩⲥ	27 Mart.
Paony	Θ 9 ΠΑΟΥΝΟ	ⲓⲏⲏⲗⲟⲩⲥ	26 April.
payni	Ι 10 ΠΑΥΝΙ	ⲓⲏⲗⲟⲩⲥ	26 Maij
Epiphi	ΚΙ 11 ΕΠΗΦΙ	ⲁⲓⲟⲓⲏⲗⲟⲩⲥ	25 Iunij
Mefori	ΒΙ 12 ΜΕΦΟΡΙ	ⲁⲓⲏⲗⲟⲩⲥ	25 Iulij

Residuos verò dies ΜΕΝΤΕΜΤΕΡΡΟΝ
ΕΠΙ ΤΟ ΔΕΝΑϞ seu intercalares vocant.

Notandum itaque antiquitus, præsertim apud Aegyptios annum, etsi diebus tantum 360. constiterit, (qui quidem numerus propter æqualitatem diuisionis est aptissimus) nequiquam tamen annum omninò perfectum ac Zodiaco correspondentem extitisse. Quare Aegyptij Hierophantæ, qui cum scirent anno populari ad perfectionem deesse dies integros quinque, ac quadrantē; eum annum perfectum, si quando significare vellent, Serpentē in orbem, ac circulū cōuolutū, caud. m. ore admorsam Hieroglyphicis exprimebant; tanquam Sol perfectum & abfulutum Zodiaci curriculum non conficiat si quinque illę dies desint. Eum Serpētem Νεϛιϛι vocabant; retinent hanc vocē hodie Coptitæ, & Aegyptij vetustissimi Christiani, qui Ⲓⲉⲓⲟⲓⲟⲩⲟⲩⲟⲩⲟⲩⲟⲩ vocare solēt Nefi lingua prisca Aegyptiaca, seu Copta, de qua modo tractamus. Ita enim Onomasticum Coprum de ijs loquitur.

الشهور القبطية سنتهم ثلثماية وخمسة وستين
يوماً خمس النسي يوم الكيس في كل أربع سنين
بدو السنة النوروزوي لفظه فارسيه.

AlschahuralKoptihieh sanathom toltmaieh
hhensseh fatin iuman hhamis Nefi iumalkeis phil
col

De anni
Coptici
& Aegy-
ptiaci anti-
quæ rati-
one.

Serpens
caudam
mordens
in Orbem
circumuo-
lutus AE-
gyptiacè
Nefi dicitur.
quo nomine
Coptitæ
dies ⲓⲟⲓⲟⲩⲟⲩⲟⲩⲟⲩ
vocalant.

Onomasti-
con Copti-
rabicum
fol. 55. de
mentibus
Copti:

142 *Cap.V. An Ling Copt.Vera AEgypt.*
 col arba Sanin badu alsanee ilnuruz voahi
 lephath pharfieh.

Menses Coptitarum sunt duodecim, annus
 eorum continet trecentos sexaginta quinque
 dies. quinque dies Nefi intercalatur omni anno
 quarto; Initium anni Neuruz, est illa vox Perfi-
 ca. Horus quoque Serpentem illum Κοσμοειδ' ἄς
 ἐχηματισμὸν quo annum, Mundum, Regem, &
 alia significaban, Μεισι vocari scribit, sed cor-
 ruptè, vt multa alia in Horo occurrentia; Nam
 finè anni Solaris etiamnum Coptitas Nefi vo-
 care, ex citatis paulò ante verbis patuit. Porro no-
 men ἐπαγομῶν dictum est καὶ ἐρήσιον, tanquam
 olim annus 360 dierum simpliciter fuisset. Quod,
 vt dixi Hierophantæ ipsi nõ solùm in libris suis
 scriptum habebant, sed & fabulam origini &
 causæ τῆς ἐπαγομῶν adijciebant. Mercurium
 alea cum Luna ludentem vicisse, & septuagesi-
 mam secundam partem anni ab eo extorsisse,
 quam postea 360 diebus, qui modus erat anni
 prisca, adiecerit. Plutarchus ita rem narrat. Aiunt
 Rheam furtim in complexum Saturni venisse;
 mox & cum Sole congressam esse; sed quasi præ-
 gnatione damnatam, neque annum, neq; men-
 sem qui pareret inuenisse. Mercurij etiam amore
 captam cum eo concubuisse. Subinde autem
 cum Luna ludentem Astragalus diei cuiusque
 septuagesimam abstulisse, ex quibus 5 dies con-
 fe-

Apud Ho-
 rum Ser-
 pens Misi
 dicitur.
 tu pro Mi-
 si corrupto,
 lege Nisi.

Causa &
 origo die-
 rum ἱερα-
 γουμένων.

Plutarcus
 l. de Os. &
 Is. circa
 principiū.

Cap.V. An Ling Copt.Vera AEgypt. 143
 fecit eosque trecentis sexaginta coniunxit; Eos
 nunc Agyptij ἐπαγομῶν id est Superinductos
 vocat, & Deorum Natales putant. Ex quibus patet
 ἐπαγομῶν antè non fuisse, sed dicta occasione
 adiectas esse; quarum cognomina erant, vt infra
 subiecta sunt.

Επαγομῶν ἡτοι ΝΕΙΣΙ ΝΕΙΣΙ

Πρώτη	ΟCΙΡΙC	Osiris
Δεύτερα	ΑΡΟΥΡΙC	Arueris
Τρίτη	ΤΥΦΩΥC	Typhon
Τετάρτη	ΙCΙC	Isis
Πέμπτη	ΝΕΦΘΗ ἡτοι νεφεθίς	Nephte

Natales
 Deorum
 Aegy-
 ptiorum.

Annus ergo Aegyptiacus fuit dierum 365
 sine quadrantis adiectione, cuius Thoth Mer-
 curio dicatus primus mensis necessariò capit ab
 ortu caniculæ, Sole in Leonem transeunte,
 nouilunio. Quia obseruatio anni, & temporum
 in caniculæ ortu ab Aegyptijs statuebatur:
 eaq; erat ipsis cursus Solaris epocha. Et quamuis
 eorum Thoth laxis habenis in anteriora fugeret,

Thoth pri-
 mus mens
 Aegypti:
 incipit a
 ortu Canib-
 culæ.

ta-

Diodorus Siculus l. 1. part. 2. c. 1

Exemplū

Κωικὸς ἰνιαυτὸς seu Canicularis. αἰθῆς.

Quomodo annum æquabile labentem Hieroglyphicè exprimerēt.

tamen quarto quoque anno diem intercalabant, vt Diodorus Siculus lib. 1. Dies non secundum Lunam, sed secundum Solem metiuntur, triginta dierum mensem conficientes. Quinque autē dies, & quartam partem 12 mensibus adiungentes, anni cursum perficiūt. Quod ea qua sequitur ratione fiebat. Sit nouiluniū Thoth mensis, VG. prima die Augusti, Canicula oriente: post quartū annum Thoth superatis Kalendis Augusti ascendet in 31 Iulij. Quare AEgyptiorum Hierophātæ quinto anno ineunte, annū suum Ἱερογλυφικὸν à secunda die Thoth auspicabantur, & spacium illud quadriennij Κωικὸν ἰνιαυτὸν, item Ηλιακὸν ἔτος, aut ἔτος Θεῶ, id est Solis, vocabant. Pari ratione quadriennio exacto, noui anni principium à 3. Thoth numerabant: quadriennium quidem exactum ἔτος Θεῶ appellantes, æquabilem verò annū labentem quadrantem; ideò illum Ἱερογλυφικῶς designare volentes, quartam arui seu iugeri partem pingebant. Horus. Ἐτος Ἐ ἐνισάδιον γεῖφοντες, τέταρτον ἀρμεας γεῖφουσιν. ἐστὶ δὲ μέτρον γῆς ἢ ἀρμεας, πηχῶν ἑκατὸν. βεβλῆμεν δὲ ἔτος εἰπέν, τέταρτον λέγουσιν. ἐπεὶ δὲ φασὶ τὴν αἰατὸν τῆ ἀσεου τὸ Σώθως, μέχρι τὸ ἀλλης ἀποτολής, τέταρτον ἡμέρας προσίθεως, ὡς εἶπὲ Ἐτος τὸ Θεῶ τριακοσίων ἐξήκοντα πέντε ἡμερῶν. ἔθου καὶ δεῖ τετρατηρίδες περιεστώ ἡμέραν ἀριθμῶσιν Αἰγύπτιοι. Ἐ γὰρ τέσσαρα τέταρτα ἡμέραν ἀπαρτίζει. Instantem, inquit, annum significantes arui partem pingunt. Est autem ἀρμεας, vnde Latinis aruum

aruum dicitur terræ mensura centum complectens cubitos. Itaque annum volentes dicere, quartum dicunt. eò quod ab vno, vt tradunt, Sideris, cui Σώθως nomen fecimus (Coptiticè **Σιωτ**,) ortu ad alterum, quarta sit interiecta diei pars. Enim verò Dei (Solis inquam) annus 365 diebus absoluitur. Quamobrem & quarto quoque anno superuacuum diem computant, atque intercalant AEgyptij. quatuor siquidem diei quadrantes, diem perficiunt. Quæ confirmatur ab Eudoxo apud Plinium; cuius quidem lustrum nihil aliud est; quàm quadriennium canicularæ, vt & computus Coptus antiquo AEgyptiorum computui, quo ad annos dictos ad vnguem quadrans, ostendit. de quo in fine opusculi huius fusius dicemus, vbi etiam quid per Neuzur Coptitæ velint, explicatum inuenies.

Plin: l. 2. c.

Patet igitur ex dictis, Coptitas non mensium tantum antiquorum AEgyptiorum, ac Nisi, seu dierum ἐπαγομεθῶν nomina; sed & omnem quoque computus Ecclesiastici instituendi rationem a Proavis suis acceptam, ad vltima vsque tempora traduxisse: At menses quidem Coptos eisdem cum AEgyptiacis non nostrum duntaxat Onomasticon; sed & cæteri Authores, quos infra citamus, abundè demonstrant. Ac mense quidem **Προπι**, Osiridem è diuturna peregrinatione reducem, Pausanias tradit. Mense verò **Μεωρ**

Pausanias in Arcad:

T

d

Φ 2
ΑΕ
ΝΩΘ

Ephēbi

Paophi
mensis.

Tybi
mensis.

Plutarchus.
Herodotus.
Lilius
Gyraldus.

Nomina
planetarū
in lingua
Aegy-
ptiaca

à Typhone occisum Plutarchus Author est. In
nouilunio quoque mensis Φ 2 ΑΕ ΝΩΘ festum
agunt, eodem Authore teste, quod Osiridis in-
gressum in Lunam nūcupant. Iterum trigesima
ΕΠΠΙ feu vulgò Ephephi mensis festum cele-
brant, quod natalem oculorum Hori nūcupant.
Et octauum diem Π 2 ΟΠ, seu abeuntis Paophi,
festum rursus agunt, quo baculos Solis nasci te-
nent; & sexto eiusdem Harpocratem ab Iside gi-
gni. Idem 7 die mensis Τ 2 ΑΒ, seu Tybi sacris
operantur AEgyptij, eumque diem vocant ad-
uentum Isidis è Phœnicia, & in placentulis hip-
popotamum ligatum efformāt. Verum qui plu-
ra huiusmodi desiderat, consulat Plutarchum,
Herodotum, & ex recentioribus Lilius Gyral-
dum, è quibus dicta ferè desumpsimus.

Porro nec mensium tantum AEgyptiorum
nomina; sed & Astrorum Copticis vocibus
respondent. Dicunt Agyptij Solem Patrio
nomine ΠΥΡΗ ab ignea, qua pollet, virtute; Sa-
turnum ΡΗΒ 2 ΑΝ Rephan, de quo mentio fit 7
Astorum. ΠΙΟ 2 Lunam &c. quibus Copta
Planetarum nomina magna ex parte respon-
dent; vt in Tabula adiuncta appareat.

Π 2

Πιζέφωστρηετκωτ

7 Planetarum seu ambulantium Siderum
nomina.

Copticè	Latinè.	Hebraicè.	Arabicè
ΠΙΟ 2	Luna	לבנה	القمر
ΠΙΕΡΕΥΣ	Merc:	כוכב	عطارد
ΚΟΥΡΟΥ	Venus	נוגה	الزهرة
ΠΙΡΗ	Sol	שמש	الشمس
ΒΟΛΟΥ	Mars	מאדים	المرج
ΠΙ 2 ΕΥΣ	Iuppiter	פדע	المشتري
ΡΗΒ 2 ΑΝ	Saturnus	שבתאי	زحل

Verum hæc Planetarum nomina in Oedipo
nostro Hieroglyphico exactius discutiemus. Ex
stellis fixis apud antiquos Agyptios reperio ce-
lebratissimum Sidus **Κ 2 ΑΒ**, quod **Σέειον**
interpretantur. Sed & idem reperio apud Co-
pitas nuncupatum **ΚΙ 2 Α** Sioti. Cum verò
Κ 2 ΑΒ Sidus ab Agyptijs Sanctum dictum

Κ 2 ΑΒ
ΒΙC
Stella quæ
canicula
seu
ἀστρούων
appella-
tur.

T 2

sue-

fuerit, vti in præcedentibus ex Plutarcho monstrauimus; ideò Coptitæ idem **Сιαϣ**, vel **Сαιβιϣ**, **αϣϣια** quoque, hoc est sanctū appellasse videntur. Vnde apparet **Сαιβιϣ** & **Сιαϣ** idem esse nomen, eandemque rem significare. Multa similia ex Thesauro nostro Copto patefient. Dixerunt prisca à Chamo Noemi filio, A Egyptum **Χημια**, (à quo & Chemitæ apud Berosum A Egyptij dicuntur) quam Neoterici Coptitæ modò vocant **Χηει**, nomine priori haud absimili, atque ex hac voce postmodum Græcis mista, heterogenea nata nominum monstra, magnâ passim corruptionis occasionē dederunt. Vti ex voce **ἑρμοχέμιος**, aut **ἑρμολέμιος** quod Mercurium, vel interpretem A Egyptium significat, voce è Græca & A Egyptia conflata patet. Similia hic de nominibus **Сβω**, **ϣβασ**, **βελ**, **αϣϣη**, dicere possem, nisi earum vocum discussionem alijs locis reseruassem.

Præterea Horus & Apuleius plurima nomina proferunt, quæ cum Coptis comparata magnâ vtriusq; linguæ ad se inuicē monstrant affinitatē. Vocat Horus in Hieroglyphicis Serpētē **Вβαϣ**, vel vt melius **Уphæum**; Accipitrē **Βαιεθ**, Cornicem Cori, Cucupham **Уpupam**, Cicumam **Сiconiam**, quibus in lingua Copta totidem vocabula respondent **Πιοϣιον**, **βαιϣ**. Baithi.

Πρ

Nomina
A Egyptia
animalium

Πικορι . **Κοκκοϣατ** . **ϣκακα**
ματ. Vocant A Egyptij institutionem **сβω**
quo nomine & Coptitæ eam vocant. vnde & de-
riuada eius **πρεϣϣβω** Magister . **Σαν**
υβω cognitiones. **ϣϣβω** nouit, cognoscit,
scit, &c. Nomina quoque Plantarum ab Apu-
leio in suo, de virtutibus plantarum, tractatu in-
dicatarum, cum Copticis herbarum nominibus
comparata exiguam habere differētiam compe-
riuntur. Vocant, teste Apuleio, Dracontem seu
Viperinam, A Egyptij **Εμινιον**, cui Coptum
Αειανον in eadem significatione respondet.
Atque hæc est herba cuius Plutarchus meminit
à Magis, & Prophetis in Mythræ sacrificijs vsi-
tata, **Ομόμυμ**, dictum. de qua nos fusè suo
loco. Item Scolopendrium, seu **Αδιανον**, quod
alij piper aquaticum quoq; nūcupant; A Egyptij
pheber vocant, Coptitæ **ϣεπρος**. Peristereon
etiam dicitur **Thiophenges**, quod iuxta Coptam
deriuationem idem sonat, ac Dæmones apparere
facere, à Prophetis Pharijs teste citato Apuleio,
dicebatur **αἶμα τῷ Ερμῶ**. sanguis videlicet Mer-
curij. Pari ratione **Πεμπηπταμ** donum Dei
à **περτεεε** & **ϣϣ** diductum quo nomine
ob eximiam qua pollet vim, **Verbenacam** Co-
pto-A Egyptij vocant. **Saphta** verò ex **Sa** & **Phta**
compositum, id est, quod contra Deum, quo no-

Sbo
Nomen
A Egyptiæ.

Nomina
Plantarū
A Egyptia.

Apuleius
c. 91. l. de
Plantis.

Herba
Ομόμυμ

mi-

mine AEgyptij prisci, & Coptitæ modernæ
 Hyosciamon herbam vocât: atque hæc est her-
 ba quam Typhonion teste Apuleio Sacerdotes
 AEgypti vocabant, eò quod illa herba Typho-
 nis naturæ esset, & Osiridi AEgyptio Deo contra-
 ria. Portulacam prisci dicebant Υ Δ ϵ λ ϵ $\omicron$ ν σ ,
 quam Coptitæ Υ μ ϵ λ ϵ $\omicron$ ν σ ι corruptè
 dicunt, Centauream verò illi α ν θ ϵ μ ι ς , hi α ν τ ι α μ α ς .
 His adiungi possunt Mene, Sylichò, Thaborin,
 Emen ipse, herbarum nomina AEgyptia, quibus
 in Latino respondent Satyrion, Scylla, Chamæ-
 leon, Dictamnus, quæ cū Coptis dictionibus cõ-
 parata, ex quo fonte profluxerint, facile monstra-
 bunt. Sed cum huiusmodi vocabula ab Authori-
 bus multis tractata, ac paulatim corrupta à ge-
 nuina appellatione recesserint; consultò de ijs ta-
 cemus, ne forsân, ob plusculum discrepantia ver-
 ba, coactam & violentam comparisonem in-
 stituisse videamur.

Cum itaque (vt ex dictis patet) nulla lingua
 antiquæ AEgyptiacæ Copta similior sit, certè in-
 dubitatum relinquitur, eam veram esse & ger-
 manam antiquæ AEgyptiacæ linguæ filiam: non
 puram quidem, qualis ab initio, videlicet flores-
 centis AEgyptiorum Imperij, tempore Patriar-
 charum vigeat; sed è varia hominum, lingua-
 rumque commixtione, statusque AEgyptiaci fre-

quen-

quæti mutatione, succedentibus sæculis corrupta.

Cæterum vnum meritò quispiam mirari pos-
 sit, cur nullus apud Coptitas AEgyptios de Gen-
 tilium Deorum nominibus, præter vnicum
 Ptha (de quo in sequente capite) sermo sit. neq;
 enim vnquã Osiridis, Isis, Hori, Ichtó, Emeph,
 aliorumq; à Plutarcho & Iamblichò citatorum
 nominum; etsi id singulari semper studio in-
 quisuerim, in eorum libris mentionem fieri de-
 prehendi. Quod cum me multum perplexum,
 & ancipitem animo redderet; reperi tandem, id
 non factum esse, quod Coptitæ huiusmodi no-
 mina ignorarent; sed quod summæ religionis
 amore moti, nefas esse putarent, sacras historias,
 in quibus conscribendis toti erant, fabulosis Gé-
 tiliū Deorum nominibus profanare; in hoc imi-
 tantes Hebræos, qui alto quoq; silentio huiusmo-
 di nomina suppressisse videtur, tum quia AEgy-
 ptijs nunquã licitū erat Hebræis cõmisceri, tum
 ob summã Idololatriæ, ac alienæ seruitutis dete-
 stationē, quam tanto odio persequebatur; vt falsi
 numinis nomē, vel ore proferre, crimē existima-
 rēt morte piandū; atq; hæc est ratio, cur non no-
 mina tantū; verum etiã ipsas historias eorū, quæ
 in AEgypto quondã ab Heroibus & maioribus
 eorū gerebatur, veluti teneris mētibus noxias at-
 tingere temerariū existimarent. Sed quid de no-
 mine Dei Copto sentiendum sit, iam aperiemus.

Cap.

Apud Co-
 ptitas nul-
 lum Deo-
 rum nomē
 præter
 Ptha su-
 perest.

CAPVT VI.

De nomine Dei Copto $\Phi\text{†}$
Phtha eiusque Origine
atque mysterijs.

Iamblichus
Seg: 8. 15.
Euf. de pra-
paratione
Evangel:
Plutarchus
l. de Osir: &
Iside.

FRequens omninò apud Coptitas est illud nomen $\Phi\text{†}$ Phtha, quod tamen, vtrum idem sit cum illo Phtha antiquo AEgyptiorum Numine, cuius Iamblichus, Plutarchus, alijq; meminerunt, non immeritò quispiam dubitare posset. Sunt, qui ab ipsis Coptitis instructi hoc nomen Dei $\Phi\text{†}$ nequaquam expansum; sed abbreviatione contractum esse asserunt; nec legi debere $\Phi\text{†}$ Phtha; sed $\Phi\text{†}$ Phnutha, aut $\Pi\text{†}$. atque hi quidem aliam assertionis suæ rationem non adducunt, nisi Pythagoricum illud $\alpha\upsilon\tau\acute{o}\varsigma\ \epsilon\iota\delta\alpha$, auctoritatem videlicet Coptitarum prætendentes, à quibus id se didicisse gloriatur. Verùm cum hisce temporibus Sacerdotum AEgypti ruditas, & summa antiquitatù ignorantia, prætereà linguam Coptam perfectè callentium in AEgypto paucitas passim notissima sit, non video cur huiuscemodi imperitis hominibus in hac maxima vetustatis caligine;

tan-

tanta sit fides habenda; Ego certè, qui huius rei veritatè è Coptitarù monumentis summo studio inuestigare contendi, nomen Dei $\Pi\text{†}$ sepe sæpiùs quidem; $\Phi\text{†}$ autem, quod ipsi $\Phi\text{†}$ contracto æquipollere dicunt, nunquam in vllò Coptorum monumètorù me legisse memini. E quo vel solo luculèter patet, $\Phi\text{†}$ à nomine Dei $\Phi\text{†}$, vel vt melius, $\Pi\text{†}$, omninò diuersum esse. dato tamen, non concesso, $\Phi\text{†}$ idem esse, quod $\Pi\text{†}$, inde tamè nulla ratione sequitur, illud in abbreviatione sua non Phtha, sed $\Pi\text{†}$ necessariò pronuciandù esse, cū nemo ignoret, plerorumq; Orientaliù morè esse, abbreviata nomina qualiacùque maioris breuitatis causa, eo quo scribùtur modo, abbreviatè pronuciare; Rem aliquibus exem-

plis clariore reddo; 𐤀𐤍 abbreviatù Dei nomè, apud Coptitas idè est, quod Dominus. nec aliã tamè pronuciationè, nisi quã literè dāt, habet. אגלה & חבה Agla & Haba, Hebræorum Dei nomina abbreviata sunt; ex ijs literis quas ראשי תביות appellant, resultantia; Agla quidem ex capitalibus dictionum sequentis sententiæ.

Rasche
theboth.

אתה גיבור ל עולם

hoc est

Tu es fortis in æternum Deus.

V

Ha-

Haba verò ex hac sententia emergit;
 קדוש. ברוך הוה. *Sanctus benedictus ille nec*
 tamen dum mentio fit horum nominum,
 ea expansè, sed contractè, vt gnari huius linguæ
 sciunt, pronunciantur. Innumera similia ex Heb-
 ræis, Arabibus, Syriacis, Persicis, hîc adducere
 possem; si aut fusiores demonstrationes requi-
 reret patefacta veritas, aut Prodromi festinatio
 id permetteret. Manet igitur, abbreviata Dei
 nomina non necessariò expansè pronunciarî.

Alij verò, qui hoc nomen $\Phi\text{—}\text{†}$, (eò quod †
 litera, non Θ Th; sed D sonet) ideò non Phtha,
 sed Phda pronunciarî debere asserunt, similiter
 falluntur. Cum in propatulo sit, hanc vltimam
 literã Alphabeti Coptici † , mystico Hebræo-
 rum, & Samaritanorũ Thau, Græcorum Θ , sono
 æquipollenti omninò respondere; quod autem
 AËgyptij Coptitæ id passim veluti D pronun-
 ciant, id non tam ob naturalem pronunciatio-
 nem, quàm ob linguæ vitium, quo in hac litera
 † pronunciarî Coptitæ laborant, fieri cen-
 sendum est.

Sed dicent alij, inuerisimile esse, Christianos
 AËgyptios hoc profano Dei gentilis nomine
 pro veri Dei nomine vsos esse; Verùm his respõ-
 demus; hoc nomen $\Phi\text{—}\text{†}$ vnum fuisse ex abso-
 lutis Dei nominibus, qualia Thoyth, Emeph,
 Ichthõ quoq; erãt, certos Dei effectus explicãtia.

&

& qualia apud Hebræos, יהוה Ichoua, מקם ma-
 kom, שם Schem. אדני Adonai אלה el. & apud Arabes
 الله alla; ac proindè vitio ijs nequaquã vertendum
 esse, si illud nomen Dei vnà cum lingua AËgy-
 ptiorũ Veterũ retinuerint. His igitur ita præliba-
 tis, nunc tandè, quid propriè sit illud Dei nomen
 $\Phi\text{—}\text{†}$, vnde deriuatum, quæ mysteria referat,
 aut cuius rei Hieroglyphicum sit, postliminiò
 aperiamus. Dico igitur hoc nomen Dei $\Phi\text{—}\text{†}$
 Coptitas ab Antiquis acceptum inter secreta
 & mysteriosa Dei nomina, recensuisse. quod vt
 intelligatur sciendum est. Mysticorum nomi-
 nũ rationẽ olim ostulasse certis quibusdã Cha-
 racteribus, seu Monogrammis distingui, ne cõ-
 muniõribus vocabulis mista profanaretur; quod
 præ cæteris Gentibus, Hebræis, Chaldæis, Arabi-
 bus vsitatum fuisse legimus: qui nomen Dei
 non tãtũ mysticè scribebant; sed & illud aper-
 tẽ scribere aut temerè quoquẽ pronunciarî sub
 grauissima pœna prohibebant. Vndè Rabbi
 Iohanã filius Beroca, in Pirckeauroth dicit.

Rabbi
 Iohanã.
 פירקי
 אבות

כל המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי אחר שוגג ואחר
 מויד בחלול השם

Omnis, inquit, homo, qui clam & in secreto verem-
dum Dei nomen inhonorat, iste palàm debitas sce-
leri suo penas luet. Rabbi Ionathan quoque in
 expositione sua Chaldaica, quæ Syriacis literis

Rabbi
 Ionathan.

2 V

scri-

scripta in Vaticano seruator, hanc ad fidelium cætum facit admonitionem de Dei nomine non publicando.

Targum
Babyloni-
cū Syriacis
litteris scri-
ptum in
Bibl. Vat.

אמי ישראל לך מפר שמן מנחם סמו מוריח
אלהיך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך
מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך

Nomē Dei
Tetragra-
maton va-
riē refere-
batur.

Ami Israil lu mephar sem menachum smō mo-
rih dalloh metul mezci alho beiuma ddina raba
*Popule meus Israel nemo ex te publicet nomen, seu
verbum Dei, quia non iustificabitur, quicumque fe-
cerit illud, in die iudicij magno.* Ac proindē stu-
dio summo magnum illud nomē Dei τετραγράμ-
ματον, quod שמרת appellat, tegebant; & sicut
ob supremam Diuini Numinis reuerentiam id
humanis labijs pronuntiando profanari nollent,
ita nec legi. Quam ob causam varijs id modis
referebant; nunc per tria Iodim circulo inscri-
pta, ad 3 Diuinas proprietates, quas תדמז vocant,
in arbore Sephiroth indicandas. vti apparet.

Ⓜ Nunc per , & ה, vti sequitur. ה. Sæpè
quoque per vnicā tantummodo literam
aut ה quibus singulis scribendi rationibus
maxima quæuis mysteria insinuabant. quemad-
modum in Hieroglyphico opere fusè declarabi-
mus. Quamuis apud Græcos nomen Dei his tri-
bus literis ΙΑΩ scriptū Ⓜ quoq; reperiam.
vel vt in circulo sequenti Ⓜ Nam Diodorus,

Si-

Siculus, qui primus, si Plinio credendum est,
apud Græcos nugari desijt, spectatorque rerum
plurimarum fuit, inter cætera, Mosen hoc
nomine vocatū his verbis prodit. Apud Iudæos
Moses ab Iao, quem illi Deum inuocant, acce-
ptas leges dare præseferbat &c. Quo loco nomi-
ne Iao sacrosanctum Dei Tetragrammaton
à Diodoro designatum esse, certum est. Græcos
enim istud Dei nomen sic scripsisse, tūm ex Ma-
crobio, tūm ex Clemente Alexandrino clarissi-
mè patet; Macrobius enim cum Deorum omniū
nomina ad vnum Deum referre vellet, hunc Or-
phei versiculum recitat.

Εἰς Ζεῦς, εἰς Ἀδης, εἰς Ἥλιος, εἰς Διόνυσος.

Id est. Iuppiter est vnus, Pluto vnus, Bacchus
est vnus, vnus Sol.

Vel vt Caninius vno versu tradit

Bacchus, Sol, Orcus, & Iuppiter vnus & idē.

Huius, inquit, Macrobius versus autoritas
fundatur Oraculo Apollinis Clarij, in quo aliud
quoque nomen Soli adijcitur, qui in eiusdem
sacris versibus inter cætera vocatur Ιαω. Nam
consultus Apollo Clarius, quis Deorum haben-
dus sit, qui vocatur Ιαω, ita effatus est.

Ὀργια μὲν δὲ δαδῶτας ἐχέτω ὑπερθεῖα καὶ θεία.

Ἐν δ' ἀπάτη πάση Σέβεις καὶ νῦν ἀλαπαδνός.

Φέζεις ἴψ' πάντων ὑπᾶτον Θεὸν ἔμμεν Ιαω.

Quorum versuū sentētia sic à Caninio appēditur.

Orgia qui norunt, arcana recondere par est.

Fra-

Plinius l. 7.
c. 56. & c
12. l. 5.

Diodorus
l. 34

Moses Iao,
dictus.

Macrobius
Saturn:
l. 1. c. 18.

Orpheus.

Caninius.

Oraculum
Apollinis
Clarij.

Oraculum

*Fraudē mētis inops agit, quē inscitia versat
Diuorum summum cunctorum en accipe Iaw.*

*Clem. Alex:
l. 3 Strom:*

Clemens Alexandrinus, quatuor literarum, inquit, nomen mysticum est, quo illi circundabantur, qui soli adytum ingrediebantur. Dicitur autem Iaw, quod exponitur *Existens* (ϝϝ). Verum de hoc nomine Iaw eiusque mysterijs, in hieroglyphicis fufius tractabimus, cum de Basilidis, Valentini, Marci, aliorumque Gnosticorum, qui primi hoc nomen Iaw ad superstitiones innueras traduxerūt, dicemus. quare hisce per transennam dictis, ad nostra monogrammata reuertamur.

*Mekubalim aliās
Kabalistæ.*

Chaldæi.

Græci.

Secuti sunt hosce Hæbræorum Mekubalim, omnes propè Oriëntales populi. Nā præter Chaldæos, qui nomen suū diuinum plerumq; sic referunt ϝϝ, aut sic etiā ϝϝϝ, uti in antiquis manuscriptis apparet. Græci quoque hosce secuti Christi Seruatoris nostri nomen, mystico hoc monogrammate diuinitus accepto formare sunt

soliti. X^{P} . vel $\alpha\text{X}^{\text{P}}\omega$. cuiusmodi *μονὸ γερμα*

adeò in primitiua Ecclesia post Constantinum Magnum vsitatum fuit, ut nullum Christianorum epitaphium eo carere videatur. Quemadmodum hic Romæ in Callisti, Priscillæ, Lucillæ, Calepodij Cæmiterijs subterraneis non semel cum summa animi voluptate videre licuit. Et egregium illud Romæ subterraneæ opus recens

*Roma
subterra-
nea Iaco-
bi Bosij.*

edi-

editum luculenter demonstrat. Hanc itaque arcanā nominis Dei & Christi scribendi rationem ad Latinam quoque Ecclesiam traductam, monstrant sequentia monogrammata Christi

Latini.

$\text{I}^{\text{H}}\text{S} \cdot \text{X}^{\text{C}}$. quibus monogrammatum

dictorū apud Coptitas scribendi ratio, adeò affinis est; ut, an Latini à Coptitis, an hi ab illis eam desumpserint dispici vix possit. Simili enim characterum genere dicta nomina effigiant.

Coptitæ.

$\text{I}^{\text{H}}\text{C} \cdot \text{X}^{\text{C}}$. Iesus Christus . Armeni

*Armeno-
rum my-
steria in
literis.*

quoque nomen Dei, ac summa quæuis mysteria fidei, teste Ambrosio Theseo, literis consignant. Nam per primam Alphabeti literam ω quam *Aip* vocant, coniunctam vltimæ dicti Alphabeti, videlicet trigesimæ nonæ σ , quā *Aipun* dicunt, idē denotant, quod Hebræorum sapientes per $\aleph$ Iodim circulo inscripta, seu quod Græci per primam & vltimam Alphabeti sui literam α & ω , videlicet illum, qui se α & ω , μ & σ *Aip* & *Aipun*, principium scilicet & finem esse dicebat. Nam in ω *Aip*. prima Alphabeti Armeniaci litera, quæ tribus lineolis ad basim literæ perpendiculariter erectis effigiata est, tria in vno cōueniunt, Pater videlicet, & Filius, & Spiritus Sanctus; tres vnum sunt. Et σ *Aipun* trigesima nona litera Alphabetum claudens, nec ad

*Mysteriū
Trinitatis.*

qua-

quadragenarium numerum transire permittens, orbis est in se reuolutus, atque reflexus principio & sine carens, Trinitatis vnionem inscrutabilem designat. Testatur hoc monogramma Armenicū, quod in libro, seu charta quadā cōuoluta Armenicè scripta Bibliothecæ Vaticanæ, orationū principijs præfixū videtur; vt sequitur;

Liber seu Charta Cōuoluta Armenicè scripta in Vaticano.

Ⓜ ac proindè hoc nomen per huiusmodi characteres repræsentatum idem est, quod Հելի Հուսուկէլ որ Թարգմանի մեծէ ամ. Heli hubel vr tarmani mietie astuati, hoc est, Heli Hubel quod exponitur magnus Deus. Alia prætereà plurima in voce Adam, quam per primam hanc literam referunt, recōdita Sacramenta ostendūt. Sed quia illa digna sunt scitu, ea hīc subiungā. Dicunt Armeni literā *ա* Aip propagationis humani generis per Adamum primū, & redemptionis deperditi, per Christum Adamum secundū factæ, symbolum esse. Hinc eā vocant mysticè *արամ* Adam. hoc est *հողսու* huug terram aut *հողսու երկիր* curt ergir terra virgo; vel *հողսու արմատ* *ղեւալ* huug marmatial, terra incarnata, aut *հարմիր հող* carmir huug terra rubens: vel quæ admodum alii quoq; explicant, teste Ambrosi: Thes: qui ex terra tota sua. de quo illud quoque D. Pauli intelligunt Armeni որպէս արամսու համէսեղեան մեռանսցնսկէս քնիւ ամէսեղեանս

Quid Armenicè Heli Hubel.

Adam.

Adam significat Terram. Terram Virginem. Terram incarnatā. Terram rubentem. Eum qui ex terra tota sua.

հէրանս քան vrbes Adamauen amenechian merran nun bes Christus cui amenechian ghen tanatian Sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes viuificabuntur. Sed hæc ideò fufius tradidi, vt ostenderem, quanto Oriētales populi huiusmodi mysteriosos Characteres honore profecuti sint. Arabes quoq; ad superstitionem vsque huiusmodi mysticis monogrammatibus fingendis deditos, satis superque in Hieroglyphicis nostris apparebit; Tempus me chartaque deficeret, si omnia de mysticis Orientalium nominibus recensere vellem, quare ijs omiffis ad Coptitas redeamus.

Arabes superstitiosi in nominibus Dei.

Non ab similem itaque rationem Coptitæ in mysterioso nomine **Ⓜ** Hebræos imitati, obseruasse videntur. Constat id duobus elementis **Ⓜ** & **†** (quamuis in Coptitarum libris id monogramma contractum etiam reperiam, vt in characteribus paulò post ponendis apparebit. Per **Ⓜ**, eadem quæ aut Hebræi per characterem **Ⓜ**, vel Armeni per literam *ա*, naturam nempè Diuinam, personis subsistentem, idque per tres lineas quibus litera cōstat, significatam; aut etiam Personam Christi duabus naturis subsistentem, non incongruè per circulares simul, & rectas lineas, quibus character componitur, quarum illæ Diuinam, æternam, immortalem, incorruptibilem; hæc verò humanam & ex se

Figura **Ⓜ** quid mysticè significet.

naturam fragilem & mortalem refert, designasse videtur. Per $\dagger$ verò, quæ in Coptico Alphabeto ultima est, & Thau viuificum illud signum; salutis humane affectat, scilicet Seruatore nostrum, qui corpus ex elementorum commistione coagmentatum, (quæ elemēta aptè per quatuor Crucis $\times$ ramos designantur), assumens, voluntarium Crucis supplicium subiit, vt quadripartito mundo salutē perditā restitueret, eos indigitasse verisimile est. Verum si hæc forsitan alicui minus placeant; audiat quid mihi ex insperato in mentē venerit. Tradunt Aegyptij, teste Eusebio, Supremum illud Aegyptiorum Numen, quod Emeph vel Hemeph vocant, (alij corruptè Cneph, vel Emeth) ouum ex ore producere, è quo Deus, quē Phtha nuncupant, nascitur. Græci Vulcanum, Taautū Phœnices appellant; De quo Suidas his verbis. $\Theta\theta\alpha\iota\sigma\ \delta\ \text{Ηφαίστιος}\ \omega\delta\ \delta\ \text{Μεμθίταις},\ \eta\ \text{παρομιθε}\ \epsilon\ \Theta\theta\alpha\iota\sigma\ \sigma\text{ος}\ \lambda\epsilon\lambda\acute{\alpha}\lambda\eta\kappa\epsilon\sigma\ \text{. Phthas Vulcanus dicitur à Memphitis, & proverbium est, Vulcanus siue Phthas tibi locutus est. Mundum itaque per ouū intelligētes cum pingere vellent, in circulo Serpentem seu Aspidem Ιερανομορφον , quemque ob igneam quandam viuacitatem Deum existimabant, vocatum Αγαθοδαίμονα , ea ratione adaptabāt; vt Θ Theta græcæ literæ simillimum constitueret characterē. Atque hac figura eum quem vniuersum regere, atque conseruare$

Tau signū

Euseb: de preparat: Euangel: 1.3. c. 2 & 3

Heme phthouum ex ore producit è quo Deus Phtha.

credebant, descriptum adorabant, & sanctè venerabantur. Hoc item nomen Dei aiebant peragrare vniuersum Orbem; de quo ita Iamblichus. Hanc sanè, inquit viam deificam & anagogicā ad diuina Mercurij docuit, & disseruit, explanauit, & eandem interpretatus est Bitys Propheta Ammoni Regi; quam iuuenit in adytis descriptā literis Hieroglyphicis, in vrbe Aegyptia, quam Soin appellant. Idem Propheta Dei nomen tradidit, nomen inquam Dei perambulans vniuersum mundum. Hæc Iamblichus. Constat autem totus character duobus, circulo, & serpente, qui alis extensis capiteque accipitrino sursum sublato, cauda deorsum vergente, formam Crucis exactè referebat, vti in hac figura apparet. Oculos huius eo, artificio teste Eusebio, adornabant Aegyptij, vt & claudī & aperiri possent. Hunc itaque simul atque oculis apertis proferebant; vniuersa Aegyptus lætitia, atq; hilaritate perfundebatur; perinde ac si Deorum oculi eos aspicerent, opemque præsentem omnibus pollicerentur; in luce igitur & in propatulo omnes esse, risui & iocis atque conuiujs dare operam; Quo si clausis eum oculis extulissent, ibi tum omnia mærore luctuque confundi, auersos & iratos esse Deos existimari, se omnes in tenebras, & obscura penetralia, miserabilique deploratione pro se quemque niti,

Nomen perambulans vniuersum Orbem.

Iamblichus segm. 2. c. 5.

Bytis Propheta Aegyptii.

Nomen Dei perambulans mundum.

Eusebius de preparat: Euangel.

Artificiofa fabrica Taauti Agathodæmonis.

vt Deorum indignationem quacunq̄ue possent ratione mitigarent. Hunc characterem capiti seu fronti Serapidis inferebant. Hunc Osiris & Isis in manibus portabant; quæ omnia in Hieroglyphicis nostris ex uarijs authoribus stabiliemus; antiqui autē Aegyptij varijs modis hoc monogramma Hieroglyphicum conficiebant, vti in præsentibus apparet.

Characteres Phtha seu Taaut variè afformabantur ab Aegyptijs.

Bembina tabula.

Quibus quidem characteribus in Hieroglyphicis obeliscis, & Bembina Tabula nil frequentius; vti ea perlustranti luculenter patebit. Hos itaque characteres mysticos, cum primi Christiani Aegyptij studiosius considerarent, & aliquam ad characteres suos, queis nomen Altissimi referre solebant, videlicet **Ⲫ**, Phtha, vel Emphth, quod iam veluti mysticum traditione perceperant, affinitatem deprehenderent; verisimile est eos, cum eadem signa toties, non in obeliscis tantum, aut pyramidibus; Sed etiam in manibus Idolorum, in templorum valuis, alijsque celebrioribus locis incisa viderent, & magnum quiddam ab Aegyptijs significari intelligerent, veluti symbolum quoddam à fidei suæ mysterijs nequaquam alienum, in sacrum vsum tanto libetius, quanto Crucis figura, quam huiusmodi monogrammata exprimebāt, maiora mysteria indigitare videbantur, conuertisse. Sed ne quis forsan sola me coniectura

du.

ductum id dicere existimet, audiat Ruffinum, cuius narrationem optimè quadrare meæ assertioni, verba sequentia satis demonstrant. *Signum, dominicæ Crucis inter illas, quas dicunt Ἱερατικὰς seu Sacerdotales literas habere Aegyptij dicuntur. veluti vnum ex ijs, quæ apud illos sunt, literarum elementis. Cuius literæ seu vocabuli hanc asserunt esse interpretationem, vita ventura.* Subscribit huic Sozomenus. his verbis. *Φασὶ δὲ, τὴν ναὶ χαρακτῆρον σαυρῆ σημεῖον ἐμφερῆς ἐν κεχαρμημέναις τοῖς λίθοις ἀναθηλωταί, παρ' ὀπισθημόνων δὲ τῶν τοιαύτων ἐρμηνεύσασαν σημαίνει ταύτην τὴν γραφὴν ζωὴν ἐπερχομένην. Αἰοῦν, inquit, templo illo Serapidis diruto disieδτοque, quasdam ex ijs, quas hieroglyphicas vocant notas, similes signo Crucis inscriptas lapidibus apparuisse. Ab ijs autem qui docti hæc talia, explicatam eam notam, significare Vitam venturam.* in Suida quoque hæc historiola breuiter. *Ἐπὶ Θεοδοσίῳ τῷ μεγάλῳ βασιλέωσι καὶ χαρμημένων τῶν ἐθνικῶν ἱερῶν, εὐρέθησαν ἐν τῷ Σεράπιδος νεῶ ἱερογλυφικὰ γράμματα σαυρῆ ἔχοντα τύπος. ἀπὲρ θεασάμενοι οἱ δὲ ἐλλήνων χριστιανίσαντες, ἔφασαν, σημαίνει τὴν σαυρῆν ζωὴν τῶν ἱερογλυφικῶν καὶ γινώσκουσι γράμματα, τὴν ζωὴν ἐπερχομένην. Tempore Theodosij Imperatoris, cum templa Ethnicorum euertrentur, inuenta sunt in templo Serapidis hieroglyphicæ literæ Crucis figuram habentes; quas videntes ij Gentilium, qui Christo iam addicti erāt, aiebant, significare Crucem apud peritos hieroglyphicarum notarum, vitam venturam.* Socrates de-

Ruffinus
Eccles. hist.
l. 2. c. 29.

Sozomenus
l. 7. Eccles.
hist. c. 25.

Suidas in
Theod.

mum

Socrates
l. 9. hist.
Eripas

mum in historia sua tripartita, hisce iam dictis astipulatur. Cum, inquit, Serapidis templum spoliaretur, & in sacris, vti vocant, literis Crucis figuræ fuissent inuenta, eares in disputationem venit; Christiani enim, quibus notarum periti astipulabantur, Crucem Christo adiudicabant. Ethnici verò quippiam cōmune Christo cū Serapide esse impiè contendebant; tutatus est Deus causam suā. Nam plurimi eorum, quos Diabolus deceperat, Christo nomē dederunt, & trophæum passionis, Crux triumphalis notata frontibus refulsit inde. Astruunt hanc historiam picturæ, in quibus passim hodiè videas D. Antonij vetustissimi Archimandritæ penulæ & manui assui, aut imponi hanc Crucem. An quia AEgyptius ille vir, quibus iam notum, & inter Sacra hoc signum? Certè obeliscis qui inde Romam vecti sunt, insculptū sæpissimè videmus. Atque ex hæcenus dictis patet origo nominis Coptici $\Phi\text{†}$. Norunt enim Coptitæ benè, figuram, quam Φ refert, diuinitatis atque æternitatis symbolum esse; Legerant præterea in Sacris literis de virtute Salutiferi signi Thau, dolentium frontibus impressi; sciebant illud signum finem legis esse, & omnis iustitiæ complementum; admirabantur præterea admirabilem Dei O. M. prouidentiam, volentis illud in densissimis etiam infidelitatis tenebris, ceu vnicum, ac fulgentissimum salutis symbolum, caracte-

rem-

Cur An-
tonius
Baculum
Thau insi-
gnitum
gestet.

remque non Idololatriæ tantum, sed & ipsis Dæmonibus venerandum proponere: Atque ex his omnibus diligenter inter se collatis, id iam ausim, quod supra verebar, inferre. $\Phi\text{†}$ nimirum Coptum idem significare, quod Phtha nomen diuinum, antiquis AEgyptijs receptum: quod præter composita nomina ex hoc $\Pi\epsilon\epsilon\text{†}$ Pemtenptha, $\text{C}\alpha\Phi\text{†}$ Saptha, de quibus supra c. 5. dictum est, egregiè quoque docet Iamblichus cit: loco. Nam sicut, Emepht supremum apud AEgyptios Numen, intelligentiam omnia in sese conuertentem significat, ita Phtha, quem Emepht ex ovo produxisse supra diximus, eum significat, cum veritate & absque falso omnia artificiosè conficientem, hoc est, qui executorem agit rerum ab Emepht in ovo mundano dispositarum; quod verum esse, vel ex ipso nominis etymo patet. Numen enim Phtha sic dictum à persuadendo, seu inflectendo oratione, (à quo & Græcorum $\omega\epsilon\delta\omega$ promanasse arbitror) indicat eum omnia verbo & virtute ad se trahere, immutare omnia, omnia flectere, conseruare omnia; Quod Deum AEgyptiorū Phtha, Phœnicum Taaurum, Alexandrinorum Thoth, vel $\Theta\theta\alpha\theta$, Græcorum Vulcanum, vel Mercuriū aut $\omega\epsilon\delta\omega$ seu Suadā præstare notiū, quàm dici debeat; præter arbitrium enim in mundum

Emepht
quid signi-
ficet.

Phtha vni-
de deriuat-
tur.

vni-

vniuersum, Φ responsa quoque consulentibus dabat, (vnde & prouerbiū supra indicatum $\Phi\theta\alpha\acute{\iota}\ \sigma\omicron\iota\ \lambda\epsilon\lambda\acute{\alpha}\lambda\eta\mu\epsilon$. Phthas tibi locutus est; promanasse probabile est). Ac proinde non in congruē vti supra diximus, hunc Taautum, Thoth, seu Mercurium Αγαθοδαίμονα , per circulum exprimebant, Serpente Ιερακομόρφω , quem in modum Crucis alatum efformabant, ei imposto. Aptē enim hoc Hieroglyphico eius in hoc mundo dominium exprimebant, & forsā hūc Crucis characterem Aegyptij primū à Mose exaltante Serpente in deserto, aut ex baculo eius seu virga mirifica in qua Tetragrammaton Dei nomen forma Crucis incisum fuisse traditur, vt in margine apparet, didicerunt.

Nomen Dei forma Crucis inscriptum virga Moysis.

Φ π

Porro Φ Coptitarum, sicut nec characterē à characterē Taauti multūm discrepat, ita nec significatione. Significant enim Coptitæ per hoc ipsum Dei naturam & essentiam, non secus ac Aegyptij per characterem suum Tauticum, ac Hebræi per nomen illud $\text{שְׁרַמְיָהוּ, תְּלֹוֹ עֹסִיָּהוּ תֵּהוּ אֲרֵרְיָהוּ וְיֵ אֵיֵקְוָהוּ}$ denotare solent: veluti in sequētibus exemplis patet, in quibus vsurpant appropriatum Dei nomen Φ , vt Ποϛ Φ *Dominus Deus*. ϜαιρκεεεοκΦ *adiuro te Deus*. αποκΦ *ego Deus*. ΠεχιΦ *dixit Deus*. $\text{αλλαετατεεαουεβουλ}$

Φ Appropriatum Dei nomē

ex

ΣινΦ *Sed ex Deo nati sunt*. Quibus apud Hebræos respōdēt. יהוה אמר *dixit Dominus*. יהוה אני *ego Dominus*. & sic de ceteris. Iehoua autē appropriatū Deo nomē, nulli nō notū est. Notandū prætereā omnia Dei nomina cōtracta apud Coptitas lineola quadā trāsuersa superposita signari. veluti

Ποϛ *Dominus*. Ιηϛ *Iesus*. Χϛ *Christus*. Θϛ *Deus*. aliaq; similia; Φ verò nullibi hac lineola notatū reperiri, volenti Copticos libros patebit. Quod cum primūm aduertissem, ab eorū qui id nomē cōtractum dicunt, discessi sentētia. Iterūm hoc nomē Phtha nullā recipit mutationē, nec affixū vllum; Sed loco eius Coptitæ vtūtur nomine Πινοϛ , veluti Παποϛ *Deus meus* Πεκποϛ *Deus tuus*. Πεϛμοϛ *Deus eius*; non secus ac Hebræi, qui loco יהוה vtuntur אדנאי *Adonai* אלהים *Elahim*. Non minus igitur inuariabile est, quā Τετραγεγραμμετον Dei nomē. Sicut igitur magis illud Dei nomē mysticis rationibus constat, sic & hoc Coptum. Iterum sicut nomē Dei יהוה iuxta Rabbenu Hakadosch, Deū generatē significat, sic & hoc nō apud Coptitas tantūm; sed apud Aegyptios Antiquos quoq; Emepht, seu cū aspiratione Hemepht, seu ΗεηΦ quod nos ex Copto interpretamur (in Phtha), quasi diceret, Deū omnia peragētē in Phtha filio, quē produxit; vel, vt cū Iamblichō loquar, Emepht nimirum

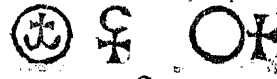

Nomen Φ non recipit mutationem, nec affixū

Significat Deum generatē

Quid Emepht Copta lingua.

Y

pro-

producētē ex ouo Phtha, hoc est, intelligentiā ad
 exēplar suū **IXBON** generantē sapiētia, omnia
 cū veritate artificiosē disponentē, nempē Taautū
 illum supradictū; quem proindē appositē per hos
 characteres seu *μονογράμματα*
 repræsentabant; per circulum
 primū mundi genitorē, æternūq; conseruatorē;
 diuinitatemq; eius vbiq; diffusam. per † verò sa-
 pientiā mundū gubernantem intelligētes; quæ
 sanè multūm affinitatis ad sacrosancta fidei no-
 stræ mysteria habere, quis non videt? Verisimile
 igitur est, primos Christianos Aegyptios, vti ex
 allegatis suprà Chronologorū testimonijs patet,
 Cum ex Aegyptijs Gentilibus de nominis huius
 mysterijs sæpenumero differentes audissent, ve-
 luti speculum mysticum & symbolum fidei, vi-
 tæque futuræ propositum, vnanimi consensu, in
 Ecclesiam suam recepisse. Atque hæc sunt quæ
 de hoc nomine Dei † dicenda putauī, præ
 iudicio nō obfuturus, si meliora quis in medium
 protulerit. Misit non ita pridem ad me scripto,
 suam de hoc nomine opinionem Illustrissimus
 D. Petrus à Valle Coptitarum olim in Aegypto
 Auditor, in qua multa præclara de hoc nomine
 obseruat, quam proindē libenter hic appone-
 rem; sed ne Prodromum iam propè fatigatum,
 nimis onerarem, eam Oedipo reseruare volui.

Cap.

CAPVT VII.

*De affinitate Linguae Coptae, siue AEG-
 yptiacę ad Græcam, eiusque cor-
 ruptione successu temporis
 facta.*

Propinquitas, quam Copta seu antiqua AEG-
 yptia ad linguā Græcam obtinet, ea est; vt,
 num hæc ab illa, an ab hac illa profluxerit, dispici
 vix possit. Vndè non malè eam antiquissimam
 Græcam dicere possemus. Verisimile enim est,
 Aegyptiam vnà cū literis à Cadmo & Phœnice
 post Deucalionis diluuium, si Plinio & Eusebio
 credimus, in Græciam primūm transportatam,
 ibidem filiam, nempè linguam Græcā peperisse;
 Imò Græcos quoque ab Aegyptijs per literas
 numerandi rationem accepisse, satis ostendit lite-
 ra Copta ς, quę sicut sextum in ordine literarum
 obtinet, ita senarij quoq; index est. Quam & Græ-
 ci in hunc diem pro figura 5 senarij vsurpant,
 aliumque extra numeros vsum non habet. Quod
 signum luculentum est linguam Aegyptiam in
 Græcia nouam Coloniam instituisse; quæ po-
 steà sensim exulta, breui ingentia incrementa

Figura nu-
 meri Se-
 narij apud
 Græcos 5.
 apud Co-
 ptitas sex-
 tum inter
 literas lo-
 cum oc-
 cupat.

Y 2

se-

fecerit;adeò, vt ipse Rex Psammeticus, teste Herodoto,è Græcia linguæ peritiores,qui subiectos populos puritatem linguæ eius docerent, in Aegyptum accersuerit .(erat autem tunc , quantum quidem coniectura assequi possum, ea inter Aegyptiorum vernaculam, & Græcam distinctio, quæ modò inter Italicam, Hispanicam aut etiam Gallicam & Latinam;adeò vt nec Græcis Aegyptiam , nec Aegyptijs Græcam linguam addiscere esset difficile. Quod & Sixtus Senensis insinuare videtur ; qui ait Trismegisti libros plerosque videri stylo Græco conscriptos.Quicquid sit, certè linguâ Græcam apud Aegyptios in vsu fuisse, testantur complurium Philosophorum, in Aegyptum susceptæ expeditiones ; continuuq; literarum vtrinque cõmercium . Quod factum non esset nisi communi aliqua lingua, sicuti Europei Latina, vsi essent . Confirmant id quoque variæ passim Cipporum , & Columnarum Græca lingua ab antiquis Regibus factę inscriptiones; quas vide apud Diodorũ Siculũ. Democritus Abderita Philosophus in libro cui titulus est, φυσικὰ καὶ μυσικὰ , & Synesius, qui in illum ad Dioscorum magni Serapidis Alexandrini Dei Sacerdotē Scholia cõposuit, & is Græcas quoque profert inscriptiones. Nã in Aegyptũ profectus, apud magnum Hostenē in tēplo Memphis , vnà cū Sacerdotis filijs ministri officio fungebatur;

&

Lingua
Græca se
habebat
ad Aegy-
ptiã vt ad
Italicam
Latinam

Sixtus Se-
nensis l.2.
fol.76. lin.
40.

Diodorus
Siculus
l.1.c.2.
fol.14. ed:
Basil.

Democritus
Abderita
apud Syne-
sium.

& dum in templo cibũ sumeret, repētè spõte sua, lapidea apparuit in cinereo puluere scissa columna , ex qua πεζώεις βίβλες id est libros lapideos extrahentes inuenerunt in eis, aliud prorsus nihil, quàm tria hæc Græca lingua concripta.

Ἡ φύσις τῆ φύσιν τέλει Naturæ naturæ deletatur.

Ἡ φύσις τῆ φύσιν νικᾷ Natura naturam vincit.

Ἡ φύσις τῆ φύσιν κρατεῖ Natura naturæ dominatur

Alterâ inscriptio huic similis, nõ procul à Memphi saxo incisa verbis quidē Græcis; sed mystico-quodã characterum genere tectis(teste Barachia-Abenephi) extare fertur; quorũ verborum sensus non dissentit ab ijs, quæ in Smaragdina Hermetis Trismegisti tabula proponuntur . Inscripção est.

ΟΥΡΑΝΟ ΑΝΩ ΟΥΡΑΝΟ ΚΑΤΩ.

ΑΣΤΡΑ ΑΝΩ ΑΣΤΡΑ ΚΑΤΩ.

ΠΑΝΟ ΑΝΩ ΠΑΝΤΟΥΤΟ ΚΑΤΩ.

ΤΑΥΤΑ ΛΑΒΕ ΚΑΙ ΕΤΥΧΕ.

Hoc est Cælũ sursum, Cælũ deorsum, Astra sursum, Astra deorsũ, omne quod sur sũ, omne id deorsũ, Hęc cape & prosperare. Præterea & hieroglyphicis schematĩsmis, Græcas subindē inscriptiones supponi , luculēter testatur figura 38 Thesauri Hieroglyphicorum Heruartij, vbi sub Anubide crocodilo insistente, stipantibus eum à lateribus, Ammone , & Serapide , cum alijs Hieroglyphicis notis, hæc verba Græca, Copto tamen chara-

τε-

Inscriptio
Græca

Hiero-
glyphicis
miscaban-
tur nomi-
na Græca.

etera inscripta videntur.

CYNΘPONOIC TOIC EN
AITYPTΩIΘEOICICIAK
APXIEPEYC ANΘO.

Affectis
Dijs in
AEgypto
Isias Ar-
chifacer-
dos posuit

Fuisse autem hanc inscriptionē ab AEgyptio factā, nō à Græco; duo probant. primum, ipsa in AEgypto facta, ut ex verbis patet, inscriptio; alterum, ipsa Symbolorum ratio, quæ purè Hieroglyphica est, & à nemine nisi in adytis AEgyptiorū educato perfici potuit, ut in Oedipo nostro apparebit, ubi singula huius schematis explicabuntur, cuius quoq; mētio fiet 9 cap. huius. Ex quibus patet, Græcā linguā AEgyptijs non familiarem tantum; sed & AEgyptiacē quā simillimam fuisse, nominibus AEgyptiacis (quotquot à Veteribus Authoribus posteritati consignata adhuc supersunt) quæ omnia nescio quid Græcum sapiunt, id abundè ostendentibus. Quid enim aliud Osiris, nisi ὄσιος ἱερός Sacrosanctus? Quid aliud Isis nisi prudens naturæ progressus ἀπὸ τῆ ἰεδαυ, hoc est ab eundo deducto nomine? Horus quoque certè ἀπὸ ἡδ ὠροῦν vel ἀπὸ τῆ ὀεαδαυ, deriuatum nomen, nil aliud significat, nisi τὸ ἡλιον παντεπάρην & cursu quem in Zodiaco perficit, annum in quatuor partes, quas ὠρεας, teste Macrobio, dicebant, dispertientem. Sic Typhon ἀπὸ τῆ σμάν hoc est à dif-

Osiris vnderiuetur.

Isis vnde

Horus

Typhon

dissipando Smy & ἀπὸ τυφειν ab incendendo seu vrendo Typhon & βέβων appellatus est. Serapis etiam, siue ἀπὸ τῆ σώρου καὶ Απιδος à cista videlicet, in qua à Titanibus Apis coniectus est; siue ἀπὸ τῆ σαίρην, hoc est à gaudio & hilaritate, ut Plutarcho placet, denominatus; à Græco certè nomen vel inuenit, vel Græco id impertijt; Sic Βάλ quod myrrham significat, Biblos nomen Urbis, quorum illud ἀπὸ τῆ βάλλειν deductum, Plutarchus discussionem dementiae vocat; hoc à multitudine papyrorum, seu arundinum aut iunctorum ibi nascentium Biblos nuncupant Strabo & Herodotus. Isin quoque μήθ hoc est matrem ἀπὸ τῆ μητῆρος vocabulo Germanico mütter non multum dissimili, appellant. Hanc alio quoque nomine vocāt Αθυει & Μεθυει; quorum illud mundanam domum, ἀθυειν hoc est apertā, & quasi sine portis: hoc omne ex multitudine & causa compositum significat. Sed his omnibus fusiùs tractantem l. de Osiride & Ifide, Plutarchum consule. Quis ignorat Mercurium illum, Termaximum, ob eximiam qua pollebat sapientiam, AEgyptiacè Thoth, vel ut alij Θωυθ, mense quoque Θωουθ nomini eius honoriq; consecrato, Deum appellatum? quod verbum non longè abest à Græco θεός, si finale Θ in Σ mutaueris. Nō desunt hoc loco, qui Deorum seu

Serapis

Bal discussio dementiae.

Biblos

Isis μήθ dicitur

Mensis Thoth Mercurio dicatus.

Ido-

Idolorum Syrorum nomina Afima, Thartac, Sefach, Nefroch, & sexcenta alia huiusmodi mō-stra quorū mentionem Sacra facit historia, inter Aegyptiaca quoque numerant. Sed nos eorum opinionem in syntagmate 3 Oedipi nostri Aegyptiaci amplè explofimus. Nec enim VG. Afima, Aegyptiacum, aut Græcum est, vti ipsi pertinaciter volunt, sed Samaritanum vocabulum est, quo Deum, sub Hircina forma efformatum passim indigitabāt; vt benè R. Nathan in Baal aruch ostendit, vbi hunc Deum, per contemptum non aliter vocari solitum asserit, quàm חיש בלי צמר hircum absque lana (seu pilis) hinc Hebræos quoque Cuthæis seu Samaritanis exprobrasse legimus, quod Genesim suam ab hirco ridiculè fanè, hisce verbis, inciperent.

אִמָּא אִמָּא: אִמָּא: אִמָּא אִמָּא

Hoc est, in principio creauit Afima, id est Hircus; quod & Abenezra in procemio in Esteris librū aduertit; vbi disquirens cur in toto libro illo Dei nominis nulla fieret mentio; tandem causam illius reddit hisce verbis

והכבדו בעיני שואת המגילה הכרה מרדכי וזה הטעם ויסלח ספרים וכולם
מטעם ספר אחד שהוא המגילה בטעם פתגמן והעתיקים הפרסיים וככתובה בדבר
הזמנים וזה היו עובדי עבודה זרה והיו כותבין תחת השם הכבוד והכבוד הם
תועבותם כאשר עשו הכותים שכתבו תחת בראשית ברא אלחים בלא אשימא
והנה כבוד השם שלא יוכרכו ערדפי במגילה

Re-

Certum autem nobis visum est, hoc volumen Mardocheum composuisse, eo consilio, vt omnes libri sacri ex vno hoc volumine transcripti iuxta exemplar translationis Persarum mitterentur, & hoc describeretur in libris dierum Regum priorum. Cum autem seruituti alienæ seruirent, (id est Idolorum cultui essent addicti) scripserunt pro nomine glorioso & terribili, nomen abominationum suarum, quemadmodum fecerunt Cuthijm (Samaritani) qui scripserunt pro, (In principio creauit Deus) creauit Afima, & ecce ad gloriā Dei est, quod eius Mardocheus non meminert. Verūm hāc calumniā ex odio quo Samaritanos persequabantur, ab Hebræis, ipsis Cuthæis falsò affectam, apertè docet Pécateuchus Samaritanus Vaticanus, in quo nulla omninò huius Afimę fit mētio, sed verba Samaritana vndequaq; Hebrææ lectioni respōdere videntur. quod & Ioannes Morinus quoq; in exercitationibus suis in Pécateuchū Samaritanū obseruauit, vt fides cōstet, Hebræo—Samaritanas lectiones, hīc adduxi. in quarum nulla Afimæ mentio fit.

אִמָּא אִמָּא. אִמָּא. אִמָּא אִמָּא

אִמָּא אִמָּא. אִמָּא. אִמָּא אִמָּא

Brescit bara Elohim & schamaim veeth haaretz.

אִמָּא אִמָּא. אִמָּא אִמָּא. אִמָּא אִמָּא

אִמָּא אִמָּא אִמָּא. אִמָּא אִמָּא אִמָּא

Bekameadah talmez Elehab ith schomih vaith ara-

ab. Sed hæc ααφφεγωσ.

Z

Por-

Porro cum nihil in rerum natura stabile, nil firmum, sed omnia fluxa reperiantur & fallacia; mirum sanè non est; si sicut in omnibus alijs linguis, sic & in Copta successu temporum maximæ mutationes cõtigerint. Nihil enim mutationi magis obnoxium esse, quàm linguas, tum alijs, tum præclarè admodum in historia Latinitatis sacræ ostèdit pereruditus P. Melchior Inchoferus, quin & omnia Occidètis Regna id abundè demõstrant. Quis enim hodiè nouerit antiquam Hetruscorum linguam? Quis Saxonum wandalorum, cæterarumque Gentium antiqua ab hodiernis facilè discernat idiomata? Certè quantum Hetrusca & Latina lingua hodierna recesserit ab antiqua, inscriptiones monstrant, tum tabulæ Eugubinæ, antiquis Hetruscorum literis & lingua scriptæ, magis ad Hebraicam dicendi rationè, quàm Latinã accedentes; tum rostratæ columnæ nulli hucusq; plenè exploratæ. Quantæ etiam linguarum corruptelæ è finitimo diuersarum Gentium cõuentu exoriatur, nos docèt Itali, Galli, Dalmatæ, Istri, Slauones finitimi Germaniæ, quarum dialectus adèd ex harum nationum idiotismis cõfusã est, vt pleriq; lingua promiscua loquẽtes, nihil loqui videantur. Pœnorum quoque antiqua lingua tantum ab Hebraica & Syra cum quibus eadem erat, teste Hieronymo, degenerauit; vt vix dignosci possit. Quemadmodum è

Plau-

Plautino illo versu ab Hannone Pœno prolato apparet. *Ny Ethaloim valon vth si coratissima consith*. In quo si ineptas iuncturas, atque imperitas verborum distinctiones tollas, facies hanc lectionem Hebraicam
 נא את עליונים עליונות שקורה אתם מקום חוות
Na ethelionim elionoth schacora otham m. kom hazoth. Hoc est, obsecro vos superos superasq; quibus contigit locus iste. Multa sanè similia hinc dicere possem, si tempus permitteret, quare qui plura huiusmodi desiderabit, consulat Bernardum Ildretum Canonicum Cordubensem l. 2 c. 2, voluminis (varias Antiquitates de Espannã Africa, y otras prouincias) inscripti. apud quem vocabula Punica singulari studio cõgesta reperies. Sed nos ad Coptam reuertamur; quam sanè linguam communi omnibus alijs vicissitudini subiectam, probant ex omni ferè natione, quæ successu temporum in hanc linguam irrepere, petita vocabula. quæ libenter hinc quoque recenserem, nisi à referendis nominum mõstris Lectoris me remoueret patientia; aliqua tamen hinc, vt corruptio manifestius appareat, adducere visum est. Nam Romanis AËgyptum occupantibus, in eam iam ante à Græcis penè corruptam, plurima vocabula Latina quoq; maximè ea, quæ militare negotium concernunt, irrepserunt. Vti

Πικερεος Censur. Πιλαρος Dux. Πυρα

Z 2

τω

τραιον *Prætorium*. Πικραταρ *Cu-
rator*. Πικριβοσκος *Tribunus*. Πικρο-
 ταριος *Notarius*, aliaque quàm plurima, quæ
 tibi Thesaurus noster suppeditabit. Hebræorum
 verò ea nomina, quæ ad mensuras & pondera
 pertinet assumptisse videntur. Vt Πικρομορ
Chomor. Πικρατος *Bathus*. Πικρος
Corus. Πικκλος *Siclus*. Arabica quoque
 & Persica quàm plurima reperio; quæ tamè bre-
 uitatis causa libes prætereo. Græca verò lingua,
 si nuda tantum vocabula respicias, meritò ma-
 gna ex parte Coptam sibi vindicare videtur.
 si syntaxim nominumq; constructionem, tan-
 tò ab ea videbitur esse remotior, quantò in vo-
 cabulis affinior. Non enim à Græca tantum;
 sed etiam ab omnibus alijs linguis in declinan-
 dorum nominum, ac coniugandorum verbo-
 rum ratione ita diuersa est & difformis; vt si
 pauca excipias, cum nulla in nullo prorsus con-
 uenire videatur. Est etiam proprium huius lin-
 guæ, omnem mutationem sortiri à principijs
 verborum sine semper immutabili vt Πικρα-
 λος *Angelus*. Ζακαραγγελος *Angeli*.
 Πικραθητης *Discipulus*. Πικραθητης
Discipuli. similiaque quàm plurima, quæ ex ele-
 mentis nostris Coptis huic libro adiunctis de-
 prehendes. In quibus omnibus si verba respicias,

Copta lin-
 gua affinis
 est Græcæ
 nomini-
 bus non
 nominum
 syntaxi.

ma-

magnam affinitatem ad Græcam linguam; si
 syntaxim, insignem diuersitatem reperies. ac
 proinde quando superius de huius ad Græcam
 linguam affinitate locuti sumus; id nequaquam
 de syntaxi; sed de vocabulis tantum nudè sum-
 ptis intelligas velim. accedit, quòd nulla habita
 distinctionis ratione verba alicuius periodi ita
 in vnum coaceruet Coptitæ, vt vnum verbum
 constituere velle videantur. Patet id in sequen-
 tibus sententijs. Πικραθητης *Verbum caro factum est.* & illud Φικ-
 ραθητης *hic est Disci-
pulus ille Iesu*. Item. Φικραθητης *Deus Iudex verus ille.* quæ iux-
 ta nostrum scribendi morem, ita scribi
 deberent. Πικραθητης *Ver-
bum fuit caro*. Φικραθητης *&c.* Atque in hisce sanè verborum contextibus,
 si dictiones aliquas exceperis, nec in periodis di-
 stinctio, nec in constructione *ελλεισμός* vllus re-
 peritur. Vtrum verò huius Coptæ linguæ intri-
 cata, & difformis dictionum construendarum
 ratio eadem fuerit; quæ antiquæ Aegyptiorum
 linguæ, difficile omninò est asserere; præsertim
 cum libri modò nobis desint antiqua pura lin-
 gua Aegyptiorum scripti. Probabile tamen est,
 & quantum ex Coptitarum monumentis, va-

Copta lin-
 gua diffi-
 cilis

rio-

riorum Authorum lectionumque antiquarum collatione colligere licuit . eam si non eandem, utpote vetustate temporum corruptam, saltem non omninò abfimilem fuisse Coptæ, quæ ab ea profluxit, & magnam vocabulorum partem antiquæ propriorum adhuc tenet . Verùm, ut aliquid certi de hoc statueretur, Aegyptus consulenda foret, videndumque, si forsàn aliqua adhuc in vetustis pyramidum ruinis eius vestigia reperirentur, quæ si haberentur, difficile non esset, ex cõparatione cum Copta facta, in eius proprietatum cognitione deuenire . Sed quoniam desunt, qui indefesso studio huiusmodi deperditas antiquitates eruant; mirum non est, eas hoc sæculo manere inaccessas . nihilque remanere nobis nisi pauca quædam veluti ex temporum naufragio relicta fragmenta; Pauca inquam vocabula quædam, à Vetustis Authoribus obseruata, quibus inopiam nostram solemur.

C A P V T VIII.

*De Vtilitate Linguae Coptæ seu
Aegyptiacæ.*

M Iratus sum semper, cur ex tanto scribentium numero, tantaque librorum copia adeò pauci reperiantur, qui, aut reconditoris
lite-

literaturæ difficultates perfectè attingat; aut deprehensas superent, Videmus enim nobis dubitantibus innumeros quidem obuios libros esse, quos tamè si benè expenderis, ex mille vix vnũ repereris qui in perplexitate constitutis animis subsidio esse possit . Imò, quod dicere pudet, omnes Scriptores in vnus verba ita coniurare, ut si verborum fucum tuleris, eandem omninò rem scriptam, subscriptam, transcriptamque reperias . Hinc fieri arbitror; ut concatenatorum more cæcorum vno trahente alterum, omnes in inemendabilium errorum barathrum labantur . Cuius quidem literariæ calamitatis aliam causam esse non existimo, nisi externarum literarum artiumque neglectum, quæ cum plerumque summo labore addiscantur, quidam ad propudiosum illud ignauia Asylum confugientes, segnitiam mentisque inopiam velare conantur: illud (cui bono) probro suomalè prætexentes, quasi nihil proficit, nisi vnde veter & marsupium turgat. Mihi sanè lógè alia mēs, alius ad literas animus: quo ita à natura sum cõparatus, ut nihil ingenuo homine dignius existimē; quam industriã, viresq; ingenij, ijs in rebus potissimũ, quas vel obliuiosa, ac indocta sæcula successu temporũ neglexerũt, restaurãdis; aut quas natura in secretioribus penetralibus recondidit, sagaciter rimandis experiri; ita quidem ut omnes huius-

mq.

modi abditos Thesauros pellustrem, & si minus eos exportare possim; saltem Alcmaeonis more me in ijs volutem, atque humeris, sinu, calcis quantulum licet conueham. Eo studio instigatus, Coptæ quoque linguæ, seu antiquæ Aegyptiacæ, vnâ cum Hieroglyphicæ vetustate, temporum deperditæ disciplinæ instaurationem, molior; in quo negotio si non omnia ad desideratam perfectionem perduxisse videar, satis tamen fecisse censebor, primus hanc glaciem tetasse, alijsque ad ulterius inceptum iam opus promouendum, viam monstrasse. Quod si hic spes me quoque, fefellerit; certè nil restare video nisi vt laudem in conatu reponam. Sed hæc forsitan fufius quàm par erat, prosequutus sum. Quare linguam Coptam prosequamur, quæ, si Hebraicam excipias cum non immeritò linguarum antiquissima sit; nemini quoque dubium esse debet, ex eius instauratione ingentè oriri posse tum literis tum Ecclesiæ vtilitatem & emolumentum. Literis quidem, cum eius ope innumera atque obscurissima antiquitatis mysteria, ac præsertim in Hieroglyphicis obeliscorum notis abdita; quæadmodum ex ijs, quæ in Oedipo nostro Aegyptiaco prodemus; apparebit; Libros enim ex omni facultate & scientia hac lingua conscriptos esse, adeò certum est, vt ad hoc probandum nulla alia authoritate opus sit,

nisi

nisi Thesauri nostri, seu onomastici Coptici, in quo omnium facultatum & sciètiarum termini, Copticis vocabulis adeò propriè exponuntur, vt in eo nulli alteri linguæ cedere velle videatur. Nomina autem huiusmodi, non est credibile ab Authore onomastici fuisse excogitata; sed ex Authoribus huius, vel illius facultatis deprompta fuisse, & summo studio collecta. Ego certè famosa illa Trismegisti volumina alia lingua non fuisse scripta, nisi Copta, multis rationibus, quas alibi prodemus, inducor. Magna igitur emolumenta ex huius linguæ instauratione Reip: literariæ prouenire posse, quis est qui nõ videt? Ecclesiæ quidè, quia antiquissima Aegypti Christianorum Ecclesia, hac lingua, licet ipsismet hac tempestate ferè penitus ignota, in sacris vitur, eademque exaratos habet omnes, cum veteris, tum noui testamenti Codices; quin & 4 prima Concilia, aliaque permulta ad rem Ecclesiasticam facientia, vt supra quoque recensuimus; quæ omnia plurimum conferent ad confundendas impias atque abominandas nostri temporis hæreses; quandoquidem Aegyptiorum Ecclesia licet ab hinc mille & ducentis circiter annis, sub diuersis Episcopis Alexandrinis ab Ecclesia Romana frequenti schismate sit diuisa, in sacris tamen peragendis & in sacrorum librorum receptione ab illa nõquam dissensit. Porro quo tem-

a A

po-

pore huiusmodi sacrorum voluminum in linguã Coptam prima facta fuerit translatio, hucusq; cognoscere non licuit; quantum tamen è martyrologio Coptico, quod Arabicè scriptũ in Maronitarum Collegio conseruatur, colligere licuit; ea facta est ab hinc mille circiter & trecentis annis, quo tempore, teste Nicephoro, studium sacrarum literarum in Thebaide, & per totam passim Aegyptum, maximè florebat; quod & dictum martyrologium, in prima prolusione mensis Thoth apertè dicit; præcipuam Monachorum eius temporis occupationem fuisse Sacra Biblia è Græca, Chaldaica, & Hebraica, in linguam ipsis propriam, Coptam nimirum, transferre; quæ prototypa deinde succedentibus sæculis, alij & alij identidem describentes, numerum librorum, pro multitudine Cœnobiorum, Monachorumque in immensum auxerunt. His igitur ita ritè declaratis, nunc antequàm vltèrius progrediar, in gratiam studiosi Lectoris eorum librorum catalogum, qui hodiè in Bibliotheca Vaticana lingua Copta scripti conseruantur, priùs hoc loco prodere visum est, ne autem id obiter, vt dici solet, & superficialitè fiat, quidam Amicorum meorum rem haud ingratham me facturum existimarent, si præter nudas Codicum denominationes singulorum quoque titulos & inscriptiones tam Copticas, quàm Arabicas, & si quæ alia essent di-

cto-

etorum librorũ profcænia, ex quibus annus, quo quisque scriptus; patria ad hæc, & nomen Authorum, simileque circumstantiæ à Lectore faciliùs percipi possent, adiungerem. Tam laudabili amicorum postulationi deesse nec petui, nec debui; etsi labores tantò fuerint grauiore, quantò pauciores essent, qui in ijs exantlandis auxilio mihi consilioque esse possent. Nam inscriptiones plurimas quidem inueni; sed ita situ squalidas, ita corrosas, ac quod pessimum erat, ea negligentia & incuria exaratas, vt à peritioribus etiam Arabicæ linguæ vix legi, nedum intelligi posse viderentur. Quare omissis semefis huiusmodi librorum titulis, ac vetustate oblitteratis annotationibus, aliquas tantum, hæc & eas quidem, quæ minorem in enodando difficultatem habebant, apponendas duxi.

C A T A L O G U S

Librorum Coptorum, seu Aegyptiorum, qui hoc tempore in Bibliotheca Vaticana conseruantur.

Primo loco sese offert Pentateuchus 3 tomis I
in folio magno comprehensus, quorum primo
Genesis & Exodus: secundo Leuiticus, & nume-

2 a A ri

ri: tertio Deuteronomium continetur. Primi
tomi inscriptio Copto—Arabica est sequens.

СѸН ΘΕCУ

ΤΕΠΕΡΖΗΤC ΔΕΠΤ ΒΟΗΒΙΑ ΗΤΕ
ΦΤ ΤΕΠCΔΑΠΕΝΧΑΙΕ ΗΤΕΛΕCΥCΗC
ΠΡΟΦΗΤΗC.

نبتدى بعون الله نكتب خمسة أسفار التوراة موسى

Hoc est, Incipimus cum adiutorio Dei scribe-
re quinque libros Legis Mosis Prophetæ.

Posteà singulorum quinque librorum tituli
incipiunt eo quo sequitur modo .

Gene-
sis. ΗΤ ΓΕΝCΙC ΗΤΕΛΕCΥCΗC ΠΠΡΟΦΗ
ΤΗCΠΧΑΙΕΠΕΠΕΠΖΟΥΤ ΗΤΕΤΕΕΤΡΕ
CΥCΑΠΤΠΕ. Hoc est. *Genesis Mosis Pro-
phetæ, liber continens creationem rerum.*

1

Exo-
dus. ΠΙΧΑΙΕΕΙΕΔΒ ΗΤΕΛΕCΥCΗC ΠΠΡΟ
ΦΗΤΗC ΠΧΑΙΕΠΕΠΕΠΖΟΥC. Hoc est. *Li-
ber secundus Mosis Prophetæ, liber Exodus.*

Exo-
dus.

Levi-
ticus.

2

ΠΙΕΔΒ Γ ΗΧΑΙΕΠΕΠΕΠ ΓΕΝΕCΙC ΗΤΕ
ΛΕCΥCΗC ΠΡΟΦΗΤΗC ΗΘΟΥΠΕΠΧΑΙΕ
ΗΠΙΔΕΥΙΤΙΚΟΠ. *Tertius post libros Gene-
seos Mosis Prophetæ ille est liber Leviticus.*

Nu-
meri.

ΠΙΧΑΙΕ Δ ΗΤΕ ΛΕCΥCΗC ΠΠΡΟΦΗ
ΤΗC

ΕΠΙΧΑΙΕΠΕΠΕΠΕΠC. *Liber quartus
Mosis Prophetæ, ille liber Numerorum.*

ΠΙΕΝΧΑΙΕ ΕΗΤΕ ΛΕCΥCΗC ΠΠ
ΠΡΟΦΗΤΗC ΠΧΑΙΕΠΕΠΕΠ ΔΕΥΤΕΡΟΠΟ
ΛΙΟΠ. *Quintus liber Mosis Prophetæ, liber
est Deuteronomij.* Descripta verò fuerunt hi 3
Tomi año Copto 1115 . opera cuiusdã Gabrie-
lis filij Phanus , sic enim in fine libri habetur.

3. Deu-
terono-
mium.

كتب في ثلث عشرين من شهر مسرى المبارك سنة
الف ومائة وخمسة عشر للشهدا الاطهار رزقنا بركاتهم
Descrpsit autem hoc opus vigesimo tertio mensis
Megori benedicti, anno 1115. SS. Martyrum ; det
nobis Deus de benedictionibus eorum.

Est porro Pentateuchus hic præ reliquis sin-
gulari cura scriptus ; & accuratissima partitione
in suas lectiones, κεφάλαια & versus distinctus, qua
scribendi ratione , omnibus alijs palmam præci-
pere videntur. Dictiones Legis , aliorumque
scriptorum separât Copticæ lineola, non solo spa-
cio, vt Iudæi, cæteræq; nationes. et si in incisus mē-
bris & periodis vix vllam distinctionis, vt paulò
ante dictum est, habeant rationem: tenent tamen
nonnullas alias notas , quibus cum sensus distin-
ctione animi affectus exprimunt , veluti opposi-
tionis, interiectionis, protractionis, interrogatio-
nis , obsecrationis , indignationis . Distingnunt
Præ-

dò in monasterio Sancti Anthonij Magni in deserto Arabia, in presentis sapientis supradicti, in tertio mensis Pharmuthi, anno 986. SS. Martyr: 5 die Reheb mensis Ieiunij, anno Arabum 918.

5 Codex continet 14 Epistolas D. Pauli Apostoli. 3 Canonicas & actus Apostolorum, cuius hæc est epigraphe

هذا الكتاب المبارك يشتمل على رسائل بولس الرسول هم اربعة وعشرين

Hic est liber benedictus continens Epistolas Pauli Apostoli; & sunt illarum 14. In fine verò hæc scripta habentur.

كامل ذلك بسلام من الرب في يوم السبت المبارك خامس عشرين تد برمودة المبارك بسنة الشهدا الاطهار الف مائتين وعشرين

Perfectus est liber ille in pace, quæ à Domino. Die Sabbathi benedicti, 15 mensis Pharmuthi benedicti. anno SS. martyr: 1220.

6. Codex Euangeliorum alius, cuius inscriptio est.

ΠΙΕΥΑΝ ΕΛΙΟΝ ΠΕΝΘΕ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

Euangelium Domini nostri Iesu Christi.

7. Liber Apocalypsis S. Ioannis Apostoli; qui Copto-Arabicè sic incipit.

رويا القديس يوحنا الانجيلي

ΑΠΟ

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ.

Visio seu reuelatio S. Ioannis Euangelistæ. in fine verò ponuntur sequentia verba.

في يوم الجمعة الخامس عشرين من شهر برمهاث سنة احدى وستين والى للشهدا الاطهار وهو الاسبوع السادس من الصوم المقدس اعاد الله من بركاته علقه لنفسى ولمن يشا الله تعالى بعد العبد الحقير المسكين الغاجز من جميع الفضائل الخاطي اكثر من كل بشر

Hoc est. Die Veneris 25 mensis Pharmuthi anno 1061 SS. Mart: & illa erat septimana sexta Ieiunij sancti. det Deus de benedictione sua continentiam anime meæ, & cui voluerit Deus excelsus post me abiectum, vilem, pauperem omnibus meritis & excellentijs priuatum, peccatorem inter mortales maximum.

8 Pfalterium Dauidis descriptum fuit iussu venerabilis Domini Patriarchæ Gabrielis. 22 mensis Paophi anno Coptico millesimo 82.

9 Liturgia S. Marci. titulus eius est

† ΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΑ Η ΤΕ ΠΑΓΙΟΣ ΜΑΡΚΑ. ΠΙΕΥΑΓΓΕΛΙΣ ΤΗΣ ΟΥΕΥΧΗ.

Missæ seu oblatio S. Marci Euangelistæ una cum orationibus, & precibus quotidie recitandis.

B b

Con-

10 Cōtinet hic codex *Liturgiã S. Gregorij*; cui in fine adiūctę sūt orationes Copta lingua cōscrip-
tę S. Cyrilli, quę Arabicę كيريلس kirilas vocant

11 *Missã seu Liturgia S. Basilij, Gregorii, Cy-
rilli. Epigraphe libri est Copto-Arabica.*

قداس القديس باسيليس كيريلس وغريغوريوس

Ωκαπαφορα η τεπαγιος Βασιλιος
Κυριλλος, Γρηγοριος.

12 *Rituale Monachorum*, in quo de varijs ritibus & cerimonijs Antiquorũ Monachorum agitur. Item de varia sacrorũ vestimentorum ratione. quis huius Codicis sit Author, aut quando scriptus fuerit, mihi vt scirem, tineã inuiderunt.

13 *Manuale variarum orationum seu precum*, lingua Copta cōscriptarum; iuxta distributionem temporis dispositarum.

14 Aliud *Missale*, in quo variã Liturgiã continentur. Annus & nomen Authoris desunt.

15 *Grammatica & dictionarium*, Lingua Copta scriptum ante 400 circiter annos. Authoris anonymi.

16 ¶ *Missale seu Codex variarum Liturgiarum S. Cyrilli, Gregorij, Basilij.* qui descriptus est per quẽdam Religiosum Andream nomine.

17 ¶ *Epistole Beati Pauli. Canonice. & Actus Apostolorum.*

18 *Missale Coptum.*

Miss-

19 *Missale S. Cyrilli.*

† παφορα παγιος Κυριλλος.

20 *Grammatica & dictionarium.*

21 *Missale.*

22 *Grammatica & dictionarium.*

23 *Euangelia.*

24 *Orationes sacre.*

Atq; hi sunt Codices Copti, quos Bibliotheca Vaticana hodiẽ conseruat, in alijs quoque celebrioribus Urbis Bibliothecis varia quoq; hac lingua cōscripta monumenta reperiuntur: est in Bibliotheca Collegij nostri Maronitici inter ceteros Arabicos Codices Martyrologium quoque Copticum, in quo Sanctorum Orientalis Ecclesię, potissimum Aegyptiorum Monachorum vitę, iuxta dies 12 mensium Coptorum singulari studio Arabica lingua, Coptitis vernacula, descriptę spectantur; dignum sanẽ opus, quod ob rerum memorabilium copiam, & historias gestaque Sanctorum Latinę Ecclesię hucusque ignota, publici iuris fiat. Est & liber asceticus Epistolarũ S. Antonij ad Monachos Aegyptios cōscriptarũ, nõ minori rerũ copia refertus. Quę Coptitarum monumenta esse plerisq; libris præfixę, aut in fine adnexę, aut marginibus etiam appositę inscriptiones luculenter ostendunt. Porrò in priuatis quoque aliorum Bibliothecis non desunt Coptici Codices, inter quos Thesau-

B b z

rus

rus noster Coptarabicus, (quem mihi Illustrissimus Vir. D. Petrus à Valle Patritius Romanus; pro egregio suo erga linguarum Orientalium, restaurationem affectu, ex Aegypto non ita pridem allatum, communicauit vertendum) præ cæteris omnibus ob rerum, nominum, verborumque copiam, qua refertus est, dignus visus est qui sine mora publici iuris fieret. Constat verò dictus Thesaurus à nobis ex Arabica Coptaque lingua, in Latinum versus, tribus potissimum partibus. Primam partem sibi vendicant ea, quæ ad Grammaticam spectant. Alteram verò nomina rerum in certas classes seu materias distributarum, quam idè *ἰσχυρισμῶν* seu Nomenclatorem cum Iunio non malè vocamus. Tertiam partem denique absoluunt dictiones singulæ in Copticis monumentis passim occurrentes, iuxta Alphabeticum ordinem dispositæ, vnde & eam dictionarium vocamus; Copticæ Scalæ Electam appellant, non incongruo vocabulo. Ordinantur enim in ea dictiones singulæ iuxta earundem fines, methodo ab ordinè nostrorum dictionariorum prorsus contraria. sicut enim apud nos inquisitio dictionum instituitur à literis Capitalibus; ita apud Coptitas ex literis dictionum desinentibus vocum inquisitio instituenda est. quem modum Kamus quoq; celebre Arabum dictionarium obseruat.

Hic

Hic itaq; noster Copto-arabico-latinus Thesaurus, ea verborum nominumque copia refertus est, vt nullam Literatorum familiam esse arbitrer, cui non summam vtilitatem sit allaturus. Inueniènt in eo primò sacrarum literarum interpretes, insignem rerum & nominum eorum instituto priorum copiam, qua in obscuris nominibus in sacris literis occurrentibus adiuuentur. Medici huius ope è varijs dubijs, quæ in nominibus plantarum, mineralium, aliorumque medicamentorum hîc Coptarabicolatinè expositorum passim occurrunt, eruentur. Astronomi mox cœlestem Siderum exercitum, singulasque stellas antiquis nominibus suis, queis eas primi astronomiæ Inuentores Aegyptij & Arabes olim insignierant, cohonestatas aspicient. Nec Physicis deerit materia, qua obiecta sua excolant. Nam & elemètorum, lapidum, arborum, platarum, animalium quadrupedum, volucrum, piscium, serpentium nomina, prout ab Antiquis indigitata sunt, cum summo gaudio contemplabuntur. Mathematici antiquos quoque artium terminos in geometricis, staticis, arithmeticis, astronomicis, musicis, similibusque artibus & scientijs, singula nominibus Coptis, Arabicis, Latinis, insignita reperient. Antiquarijs denique hic nil aliud erit, quam promus condus, ex quo innumera emolumèta literis promanatura mox

ex

Interpre-
tes sacræ
Scripturæ.

Medici

Astrono-
mi.

Physici.

Mathema-
thici.

Antiquarij

experientur . Atque hi sunt libri Copti qui ad notitiam meam peruenerunt.

*Alludit ad charac-
teres librorum Mon-
tis Sipontini Gra-
matis.*

Obtulit non ita pridem , ex familiaribus quidam , inscriptiones varias , inter Coptos seu Aegyptiacos Codices , ut ipse , aiebat , repertas , eo caractere , quem Salomonis perperam quidam appellant , exaratos . Has inscriptiones , cum analyticae artis subsidio , labore non adeo magno enodassem , deprehendi , tum dictarum inscriptionum sensum , tum alienam in multis ab Arabum scribendi ratione phrasin , nescio cuius imposturae speciem habere ; vnde induci nulla ratione potui , ut hosce Salomonis characteres Coptitis unquam usitatos fuisse crederem ; accedebat , quod nulla horum , nec in Coptitarum monumentis , nec apud alios sinceros Authores eorum sub hoc nomine reperirentur vestigia ; quare , ne hoc Eridis pomum tangendo cuiquam praedudicio forem , earum explicationes consulto omittendas existimaui . Scio multos passim huius farinae characteres inscriptionesque Salomonis nomine circumferri , quibus tamen multum fidei habere nolim , cum nescio quid supposititij partus oleat , veriùsq; è maleficatorum hominum , quam Salomonis officina deprompti videantur . Quia verò iudicium meum circa id genus characteres , quidam desiderant ; dico huiusmodi characterem nequaquam Salomonis esse , cum pure Arabicus

fit

fit , & posteris temporibus è chirographico , seu currente Hebraeorum caractere , (uti clarè alibi demonstrabimus) profluxerit ; Sed Agarenorum esse , seu Saracenorum Africanorù ; hos enim literis Arabicis super lineas data opera ductas veluti còcatenatis , olim καλλιγραφίας ergò uti solitos , è varijs numismatù inscriptionibus comperio ; & celebratissima illa inscriptio Arabica , quã Georgius Gualterius in antiquitatibus Siculis in S. Restituta , in marmore quodam perpetuo venustissimè super lineas agglutinatis spectabilem proponit , abundè testatur . Verùm cum multae passim hoc caractere inscriptiones factae , circumferantur , visum fuit dictorum characterum Alphabetum , praesertim cum à nemine id praestitum adhuc sciam , hoc loco apponere , ut si huiusmodi quandoque inscriptiones in manus Arabicæ linguæ periti inciderint (uti in meas non infrequenter inciderunt) clauem qua ad interiora eius faciliùs penetrare possit , hic reperiret .

Alphabetum

*Characterum Agarenorum . seu
Saracenorum in Africa .*

R Dh D Ch hh G Th T B A

ⲁ ⲓ ⲥ ⲛ ⲧ ⲉ ⲑ ⲛ ⲟ ⲓ ⲓ ⲓ ⲓ

Ai Th T Dh D Sh S Sc S Z

ⲛ ⲙ ⲙ ⲙ ⲙ ⲙ ⲙ ⲙ ⲙ ⲙ ⲙ

N M M L L K C Ph Gh Gh Ai

ⲓ ⲓ ⲓ ⲓ ⲓ ⲓ ⲓ ⲓ ⲓ ⲓ

I I I L L H & LV H H N

His itaque ostēsis, cū in hanc variarum inscriptionum materiem nescio qua occasione inciderimus, iniuriam me Reip. Literariæ facturum existimaui, si hoc loco præterirem scripturam aliam sacram, seu hieroglyphicam, verè mirabilem, à nemine adhuc, vt intelligo, explicatam; cuius enodationem ego diuina

Numinis gratia opitulante aggressus, tandem feliciter primus expediui. Attamen, vt inuenta veritas luculentius patefiat, totius rei historiam ab ovo ordi visum est.

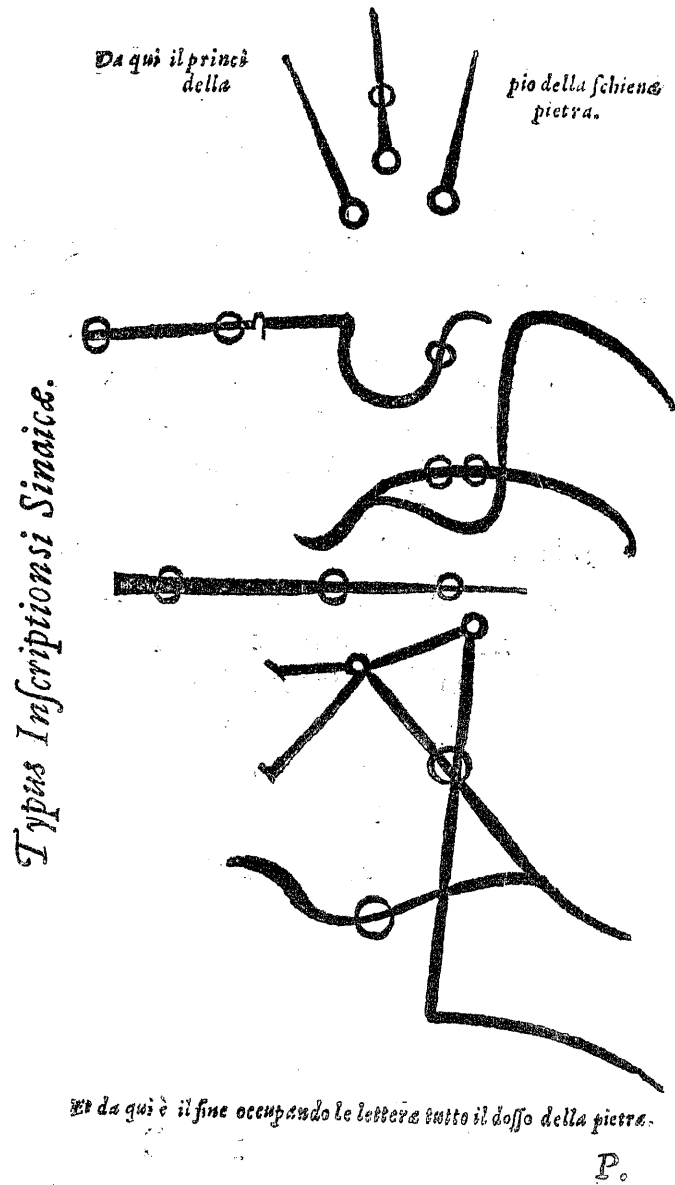
Mira-

Mirabilis vetustissimæq; Inscriptionis, in rupe quadam montis Oreb quæ pars montis Sinai est, incisæ, à nemine antehac explanatæ, vera, certa, & fidelis interpretatio.

Prodromum Aegyptiacum mihi adornanti, dum à varijs, varij griphi, varijque hieroglyphici nodi dissoluēdi offerretur; inter cæteros, R. P. Dominicus Germanus, natione Silesius, Arabicæ linguæ professor, ex ordine S. P. Francisci; cū de meo in abstrusis huiusmodi notis enucleandis molimine inaudisset, & ipse scripturam quandam attulit; in rupe quadam mōtis Sinæ sesquipalmariibus literis incisam quā, R. P. Thomas Obecinus Nouariensis ex eadē D. Francisci Familia, vir ob egregiam eruditionem, linguarumque Orientalium peritiam passim notus; dum eas oras olim lustraret, summa diligentia, & fide, suis manibus descriptam, Romam eo animo secum asportauit: vt Europæis eam veluti hieroglyphicum, quoddam, quo indagando ingenij vires experirentur, proponeret; Audio enim in tantum vnicam hanc scripturam Orientalinm hucusque torsisse ingenia; vt non defuerint, qui explicatu eam assererent omninò impossibilem; Quidam

C c

ob

P. Thome Obecini Nouariensis
authenticum huius scripturæ
testimonium.

Queste figure ò lettere si trouano sculpite in vna pietra piccola posta à piedi del monte Oreb, doue Dio N. S. diede la legge, & si vede la pietra esser di radice del monte. Ma poco eleuata da terra, & mi dissero quei Padri, & Arabi, che m'accompagnauano, che era traditione presso di loro, che quella scrittura fusse di Geremia Profeta. Ma che niuno l'auua mai potuto interpretare; Che però teneuano, che in quelle lettere manifestasse Geremia, oue haueua nascosto li sacri vasi del tempio, & m'affermuano, quei Padri, che dal monasterio (qual è vicino) alcuni deuoti Religiosi testificano spesse volte hauer visto sopra quella pietra vn splendore mirabile. Quanto al fatto, che Geremia nascondesse i sacri vasi, l'habbiamo ne Machabei nel cap. 2. del. l. 2. ma non si dice, che ascendesse al monte Oreb, ma al monte doue ascese Mosè, & vidde l'heredità di Dio, & questo fù il monte Nebo posta nella terra di Moab, dirimpetto à Gerico, come nel Deut. 34. leggiamo. Sia come si vuole, l'hò voluto notare per essercitio de virtuosi. S'auerterà che la scrittura essendo incauata nella schiena della pietra, parte delle lettere declinano da vn lato & parte dall'altro, & sono di grandezza più d'vn palmo & mezzo; & quelli forami che se mostrano

qui

qui con figure d'O, sono piu profondi, che l'intagliatura della lettera, oue comodamente v'entrano le parte delle dita, che piu chi meno grande, come del sopra-scritto esemplare si mostra.

Io Frà Tomaso da Nouara cauai da luoghi citati le presente figure di lettere Hebraiche antiche.

Quæ omnia approbat Illustrissimus D. Petrus à Valle, tùm montis Sinæ; tùm memoratæ scripturæ oculatus inspector. Hac itaque testificatione accepta, dico, hanc scripturam antiquam Chaldaicam esse, quam Assyriam, & Thargumicam alij, alij Aramæã, Libonæã seu Babyloniã, eò quòd tempore Regum Israel, & captiuitatis Babylonicæ ea passim & vulgò vteretur; alij denique alijs nominibus appellant. Character verò eius antiquus Hebræus est, monogrammaticus ad mysteria sub eo latentia, à profanorum lectione securiùs occultanda, exaratus; cuius sensum istum esse dicimus, qui sequitur.

DEVS VIRGINEM CONCIPERE
FACIET.

Verùm, vt explicationis factæ veritas luculentius omnibus innotescat, singularum vocum resolutionem in suas literas hìc apponam.

Avà

Ανάλυσις
Inscriptionis Chaldaicæ
antiquæ

Iebten Almatha Adonai
Deus Virginem concipere faciet

Ανάλυσις
Literarum

Hebraicæ

Chaldaicæ

Leſio.

Interpretatio.

Hanc literarum analyſin cùm penſiculatiùs excuſſiſſem, in vltima voce בן, duas alias adhuc voces contineri aduertì, videlicet ſequentes.

Vetbabten Ben. & illa pariet filium.

Itavt totius ſcripturæ ſenſus ſit:

עלמחא יבטן ותבטן בן
 𐤀𐤃𐤁𐤀 𐤀𐤁𐤁𐤀 𐤀𐤁𐤁𐤀 𐤀𐤁𐤁𐤀

Deus Virginē concipere faciet, & illa pariet filium.

Sed Lector lectiones has, vt volet accipere poterit, siue enim hæ duæ ultimæ voces addantur priori, in quo implicitè cōtinentur, siue non, semper idem manebit scripturæ sensus.

Porro, cum huius scripturæ interpretationem Viris Hebraicæ, Chaldaicæ, atq; Syriacæ linguæ vnde quaque peritissimis recognoscendam dedissem; videlicet Reuerendissimo & Illustrissimo D.D. Sergio Rizio Archiepiscopo Damasceno Maronitæ; Admodum R.P. Domino Philippo Guadagnolo Ord. Cler. minor. Theologo; D. Abrahamo Ecchellensi Maronitæ Arabicæ & Chaldaicæ in Academia Pisana professori, eo ipso tēpore Romę cōmorati; viris præter linguarum cognitionē cōplurium aliarū rerum notitia claris. Præterea Reuer. quoq; doctissimisq; PPP. Soc: Iesu, Cornelio à Lapide, Ignatio Lomelino, Ioanni Baptistæ Ferrario, Hebraicæ in collegio Romano professori; multis denique alijs, cum, inquam, ostendissem, singularumque literarum à confusa illa scribendi ratione, analytica methodo vindicatis apicibus, sensus veritatis vtrò ijs innotuisset, eam non approbarūt tantum; sed & ex eius interpretatione tam appositè facta, summā

vo-

voluptatem haurire visi sunt. Authores itaque fuerunt vt hanc adeò antiquam nouitatem, vel vt melius dicā, antiquitatem adeò nouam, vtpote quæ ingētia Ecclesiæ emolumēta adferre possit, non in Europæorum tantum; sed & Asiaticorum gratiam, mox publici iuris facerem, quod quidem per Prodromum hunc AEgyptiacum commodè fieri posse iudicaui.

Veruntamen vt & Lectori dictarum linguarum ignaro quoque satisfiat, & nequicquam vel proprio confinxisse ingenio, vel quippiam violenter tortum explicasse, aut coniecturis vagis indulsisse videar; singularum literarum, vti & vocum rationem varia authoritate stabiliendam duxi. Ac primò quidem 3. illos apices seu 3 Iodim in modum coronæ disposita, mysticum Dei nomen יתוה olim significasse, Galatinus paulò post citandus tradit, & Ioannes Fortius Hortensius Neophytus in libello de mystica literarum significatione docet his verbis.

פי הקדמנים באופן אחת כתבן שם יתוה באופן אחרת הוה קורין קצת מהם כתבוהו ב י ג י קצת כג תגים לרמו הסוד ג מרות. *Veteres, inquit, alia ratione scribebant Dei nomen יתוה, alia legebant. Quidam id 3 Iod, quidā 3 apicibus, ad 3 Diuinarum proprietatum, seu מרות sacramentum indicandum scribebant.* Certè nomē Dei 3 Iod circulo inclusis olim mysticè scriptū

D d fuis-

Zehoua

Galatinus

*In reuelato-
re arca-
norum.*

nomine Dei יהוה ex sequentibus clarè liquebit. Sicut enim nomen Dei יהוה teste R. Hakkadosch, Deum generatè, & per consequens trinū denotat, eo modo, vt per י principiū seu prima persona Patris; per ה filius, secunda; per ו *vau*, deniq; nexus, seu vinculū aut amor, videlicet Spiritus sanctus per duo vero הו duplex respectus secundæ personæ producti scilicet, & producētis, vel etiam naturarum in Christo *duas* designatur; ita, inquam, per יהוה hosce apices, quorum vnusquisque circulo gaudet, יהוה personas diuinas, seu hypostasēs cōæternas, & consubstantiales, Patrem videlicet per primum; filium per secundū, (qui & cū medijs sit, non sine causa duobus circulis cōstat, vt videlicet duplex paulò ante memoratus in secunda persona respectus, vel *duas* naturarum in Christo, diuina videlicet & humanā designaretur.) per tertium deniquè apicem Spiritum sanctum, hunc Scriptorem indicasse verisimile est. Certè Galatinus dicta adeò clarè demonstrat, vt meas in hoc nomine exponendo partes assumpsisse videatur. ita enim l. 2. c. 10. fol: 49. & 50. disserit. *Literæ itaque nominis Dei יהוה quo ad numerum sunt 4, vnde יהוה dicitur. In veritate tamen non sunt nisi 3. scilicet יהוה . Tres igitur huius nominis literæ 3 diuinas designāt hypostasēs. prima quidem י quæ principium interpretatur, eò quòd omnium aliarum*

prin-

principium sit, cū ab ea vnaqueque originem scripturæ habeat, ipsa que à nulla originem sumat, rectè Patrem in diuinis insinuat; qui cū à nullo sit; aliæque personæ ab eo emanent, principium sine principio dicitur. secunda verò scilicet ה , quæ esse vel viuere significat, filiū aptissimè innuit, per quæ omnia facta sunt, & esse ceperunt, & quicquid factū est, in ipso vita erat. Tertia autem scilicet ו , quæ copulatiuam particulam, & denotat, Spiritum sanctum optimè exprimit, qui cū sit amor Patris & filij, quo se vicissim amant, rectè scilicet nexus vtriusque nuncupatur. הו verò geminatur ad insinuandum, solum filium, qui secunda est in Trinitate persona, duplicè habere respectum. Nam Pater cū sit tantum producens & non productus; vnum etiam duntaxat quo ad hoc respectum habet; Filius autem cū productus sit, & producens; duos habet respectus: Nam & à Patre producit, & vnà cum Patre producit Spiritum sanctum. Quamobrem in antiquis Hebræorū Codicibus hoc nomē יהוה per יהוה Iod literas scriptū reperitur, quæ & circulo clauduntur, & eis p̄ictus *Camez* supponitur hoc modo. in quo duo insinuantur arcana; quorum primum est, quia Iod idem est quòd principium; et igitur principium in operibus Trinitatis intrinsecis soli Patri conueniat, in operationibus tamen extrinsecis, tribus personis commune est. tria igitur יהוה tres sunt hypostasēs, vnica verò *Camez* tribus Iod

sub-

supposita, diuina natura est, quæ unicuique hypostasi, tota impartibiliter communicatur: circulus autem quo tria Iod includuntur, est ipsa natura identitas, quæ simul ipsæ diuinæ hypostases tãquam vnicum principium, & vna prima causa, ad omnium actiones cõcurrunt. Alterum arcanum est, quod 3 Iod æqualia trium personarum æqualitatem significant. Hactenus Galatinus; Ex quibus etiam patet, cur reliquis literis huius scripturæ plerisq; partim 2 partim 3 circuli inscripti sint. Certè ad nil aliud meo iudicio, nisi vel ad mysteriũ incarnationis, vel duas in Christo naturas, aut ad 3 hypostases diuinas indicãdas. Forsan per vocis עלמה , ב hoc loco clausum, & duobus circulis signatum, ad mysteriosum illud לסרבה המשרה hoc est, *multiplicabitur imperiũ eius*, Isa: 9. Scriptor alludit. Est enim hoc loco ב medium præter naturam clausum, & in sacris literis nunquam alibi reperitur. Certè plerique commentatores in hunc locum portam illam Orientalem mysticam videlicet illibatam Deiparæ virginitatem, intelligunt. Præterea & duas filiationes in Christo, nomen item B. Virginis, מרים: Tempus denique annorum à propheta huius vsque ad aduentum Messie, scrutinio admodũ subtili eruunt. Sed de his vide Galatin: l. 7. c. 13: Hoc vnum addam, omnes ductus harum literarum mysticos esse, & mysterijs ingentibus refertos. quæ tamen sagaci Lecto-

Remarke
hämischra.

Miriam

tori vlteriũs inuestiganda relinquo. Alterum vocabulum עלמה *almatha* idem significat ac Virginem; quam eodem nomine Hebræi עלמה , Syri, ܐܠܡܬܗܐ *Aleimtha*, Chaldæi siue Babylonij ܐܠܡܬܗܐ *Almatha*, sine Iod in medio, hoc est, *Virginem iuuenulam & absconditam* appellant. Vt ex lexicis eorum patet. Nota hoc loco; primam & vltimam literam huius vocis ad Syrorum literas ܐ *Ain* & ܟ *Olah* proximè accedere, atque sic vulgò has literas veteres Hebræos expressisse Abram Balmis l. מקנה fol. 6. lin. 15. docet, & antiquum Hebræorum Syrorumque Alphabetum apud Claudium Duretum l. de linguarum origine in fine peculiari folio impressum luculenter demonstrat. Reliqui verò characteres למ ad Hebraicarum literarum formam propiũs accedere cuius perito facilè patebit. Vnde colligo hos characteres antiquos Hebræorum esse, & hanc scripturam ante inuentionem punctorum vocaliũ incisam; imò Syras, Arabicas, Samaritanasq; quicquid alij dicat, aliunde nõ profluxisse, nisi ex antiquo hoc caractere; suo loco ostendã. nũc hæc tantũ indicasse sufficiat. Tertia vox sequentia verba in se concludit μνογοναματμος inserta בן ותבטן בן hoc est, *concipere faciet, & pariet filium*, quorum primum futuri temporis, 3 pers: mascul: in Aphil בטן *concipere facere seu grauidam reddere*; alterum fut: temp: pers: fæmin: à

ver-

Del'origine
des langues
de ceft vni-
uers.

verbo *בטן* (*btēn*) (vel à nomine Chaldaeo *בטן* aut Hebræo *בטן*, quod *ventrem* significat, diductum) idem quod *fatum ex ventre producere, seu parere*, significat. ita Fabricius Boderianus in suo Lexico Syro-Chaldaico voce *בטן* docet, quæ consule. Non ignoro verbum Syriacum *בטן*, magis concipere, quàm, parere significare. Targumica tamen phrasi idem esse, ac parere, multa loca apud Jonathan & Onkelos paraphrastas Chaldaeos, docent, quæ vidè citato Lexici loco.

Atque ex his omnibus tandem cōcludo. Hanc Scripturā antiquissimā esse, & multis ante Christi aduētum sæculis (quod tūm phrasis, characteres, eorumq; profunda vetustissimæ in rupe incisio; tūm scripturæ ipsius non factum; sed futurum Virginis partum aperte indigitatis sensus; traditio deniq; Indigenarū indubitatè monstrat) vel à Propheta, vel ab alio quopiā viro singulari ut ad illud Esaiæ *והנה העלמה חורה וילד בן* *Ecce Virgo concipiet*, alluderet, incisam. Atque hanc scripturā ante Christi aduentum exaratā fuisse, libenter hinc demonstrarem, verūm cūm hæc materia,

plura & maiora, quàm vt prodromus iste ferre, possit, supponat, Oedipo eam commodiùs referuauit: vbi & hæc scripturam penitiùs discutiemus. Secundò, hanc scripturam eodem in loco incisam esse, in quo Deus Moyfi olim in Rubo incōbusto apparens oretenus locutus dicitur, & in

quo

quo primūm nomen suum admirabile, de quo in præcedentibus diximus, Moyfi, vt per id omnia mirabilia perpetraret, reuelauit. hoc autem ad radicem montis Oreb contigisse sacra pagina docet, c. 2. Exodi. *Moyse autem pascebat oves Iethro socii sui Sacerdotis Madian, cumq; minasset gregem ad interiora deserti, venit ad mōtē Dei Oreb; apparuitq; ei Dominus in flāma ignis, de medio Rubi, & videbat quod rubus arderet, & non combureretur. Quæ loci descriptio, exactè quadrat, loco, in quo memorata scriptura, teste P. Thoma, incisam dicitur. Ex quo etiam apparet, quo fine harum exarator literarum rubi huic dictam inscripserit sententiā. Cūm enim primam hoc loco redemptionis humanæ delineationē *πρωτό*, adumbratā fuisse cognosceret; altissima prætereā vt sub nomine Dei *יהוה* aut *יהוה* hoc loco Moyfi primūm manifestato, ita & sub rubo incōbusto abscondita consideraret; prophético imbutum Spiritu, ea claris quidem verbis; sed mystica quadam & intricata scribendi ratione tectis, vt ad dicta mysteria alluderet, incidere voluisse; quasi sub pauculis hisce verbis totum hunc sequentem sensum implicitè contentum indicare voluerit. *Deus qui hoc loco Moyfi in rubo incōbusto apparens, seipsum ei reuelando dixit יהוה אשר יהוה Ego sum qui sum Deus Patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob; ille nouissimis temporibus**

E e

Vir

Hæc Scriptura incisam fuit ea in rupe, in qua Moyse quōdam vidit incōbustum.

Isa. 7.
v. 14.

Maxima
christianæ
Religionis
mysteria
sub scri-
pturâ hac
latent.

Virginem, cuius rubus incombustus hoc loco visus, typus quidam erat, concipere faciet, & illa pariet filium Iesum Messiam qui saluū faciet populum suū a peccatis eorum. Non defuerunt hoc loco, qui viso & examinato hoc corollario, senserint ab ipso Moyse fortassis hanc scripturâ, eo in loco ubi dux populi Dei primò declaratus fuerat, & in quo sub visione hac grãdi rubi incombusti mysteria redemptionis humanæ cognorat, ut ad ea alluderet, incisam. Quicquid sit ex hac scriptura duo maxima & præcipua Christianæ Religionis mysteria colliguntur. videlicet SS. Trinitatis & incarnationis, illud quidem, per mysticum Dei nomen de quo suprâ. hoc, per rubum incombustum. Quid enim aliud rubus iste incōbustus indicat, nisi Beatissimam illam Virginem, Dei matrem, quæ sine ullo carnalis concupiscentiæ ardore, Iesum verum Messiam & humani generis Seruatorem, conceptum; inuiolato pudoris clastro mundo miro modo peperit. Atque hæc sunt quæ de hac scriptura dicēda existimaui. in qua si quicquam præstitisse videbor, D. O. M. eiusq; Sanctissimæ matri id acceptum velim. Ego certè, partim ex summo, quo erga hanc Virginem Deiparam feror, affectu; partim ingentibus mysterijs sub hac scriptura reconditis, alijsque emolumentis, quæ suo tempore Ecclesiæ sanctæ hanc interpretationem adferre posse videbam, motus, eam

po-

posteritati per Prodromum hunc promulgatam inuidere nolui.

Porrò plures antiquo charactere Hebraico in deserto Sin rupibus incisas, mihi supra allegatus Pater obtulit, quarum aliæ locum 70 palmarum, & collectionis mannæ; aliæ locum contractionis tabularum Mosaicarum, aliæ alia indicant, quas absque ullo ferè labore primo intuitu solutas libenter hinc proponerem, nisi Oedipo nostro eas reseruassent; Huius itaque sacri hieroglyphici expositione præmissa, nil restat, nisi ut ad profani quoque hieroglyphici interpretationis specimen quoddam exhibendum nos accingamus.

CAPUT VLTIMUM.

Vtrum vulgares Aegyptiorum characteres & Nomina, Hieroglyphicis inserta reperiantur.

Solent ij, qui in paupere Domo conuiuium instruunt, caput cenæ plerunq; in extremos missus reseruare, ita prorsus mihi accidisse videtur; præmissis enim ijs, quæ de lingua Copta, siue Aegyptiaca pro ingenij suppellectilisq; tenuitate dicenda videbantur, præcipuam Prodromi nostri partem consultò huc reseruare visum est; ut

E e 2

cir-

circa hanc materiam vti difficilem, ignotam, & à nemine pertractatam, ita raram, sterilem, & infæcundam oborta Lectori tædia, hac ratiocinatione haud forsan ingrata, veluti vltimo missu, eoque (nisi mea me fallit opinio) haud infipido attemperarem. Quæritur itaque; vtrum veteres Aegyptiorum Hieromantix vulgaris linguæ characteres, & nomina, hieroglyphicis notis inferere sint soliti? Hæreo; cum qui de proposita quæstione è classicis Authoribus quicquam tradiderit, reperiam neminem, plerisque Aegyptios veteres præter sacras literas alias prorsus habuisse nullas opinantibus. iuxta illud Luc: l. 3.

*Nondum flumineas Memphis contexere biblos
Nouerat, & saxis tantum volucresque ferasque
Sculptaque seruabat, magicas animalia linguas.*

Quam quidem erroneam opinionem inde ortam existimo, quod, quamnam prisca Aegyptij vernaculam, quamnam communem scribendi rationem, quam denique habuerint, inter characteres vulgares & sacros differentiam, ignorant. Verum nos adhibito exacto dictæ difficultatis scrutinio, frequentique singulorum characterum ad inuicem comparatione, rem paulò scrupulosius ponderantes, eam multò aliter sese habere comperimus. Attamen vt circa argumentum adeò nouum, insolens, &, *παράδοξον*, aliquid certi statuatur, veritasque opinionis nostræ luculen-

lentius demonstratur, de literis & scripturis Veterum Aegyptiorum, quædam breuiter, & non nisi ex mente aliorum prælibare visum est. Nota itaque tres apud Aegyptios characterum species vsitatas fuisse, videlicet *ἑπιστολογραφικῶν*, *ἱερατικῶν*, & *ἱερογλυφικῶν*; de quibus Clemens Alexandrinus l. 5. Strom: his verbis. *Αὐτίκα οἱ παρ' Αἰγυπτίων παιδιδόκῳι προῆτον μὲν πάντων τῶν Αἰγυπτίων γραμμάτων μέθῳδον ἐκμανθάνουσιν, τῶν ἑπιστολογραφικῶν καλεμῶν. Ἰδίῳ δὲ τῶν ἱερατικῶν ἢ χερῶν οἱ ἱερογραμμάταις. Ἰσάτῳ δὲ καὶ τῆς δὲ τῶν ἱερογλυφικῶν, ἢς ἢ μὲν ἐστὶ δὲ τῶν πρώτων σοικῶν κυριολογικῆ. ἢ δὲ συμβολικῆ. ἢ δὲ συμβολικῆς, ἢ μὲν κυριολογικῆ ἢ μίμησιν. ἢ δὲ ὡς ἐξ ἑσποικῶς γράφει. ἢ δὲ αἰτικῆς ἀλληγορικῆς κατὰ τινὰς αἰνήμας. ἢ λῖον γὰρ ἐν γράφῃ βυλῶμοι, κύκλον ποῖσι, σελήνην δὲ χῆμα μωσειδῆς. &c. Qui ab Aegyptijs instituantur, primum quidem omnium eam Aegyptiarum literarum viam *ἑπιστολογραφικῆ* rationem addiscunt, quam *ἑπιστολογραφικῶν* vocant. videlicet, qua tunc temporis, vt pote toti Aegyptio communi, in literis vulgari lingua conscribendis, passim utebantur, quam quidem aliam non fuisse, quàm Coptam è sequentibus patebit. Secundam autem *ἱερατικῶν* seu Sacerdotalem, quam utuntur οἱ ἱερογραμμάταις, scilicet ij, qui de rebus sacris scribunt. Hoc est, qui arcana Theologiæ aut philosophiæ suæ mysteria, arcana quodam characterum, è varijs formis similitudinibusque rerum naturalium, artificialiumque figuris à sapientibus Aegypti, institutorum genere consignabant*

Apud Aegyptios triplex literarum genus.

ἑπιστολογραφικῆ

Epistolæ scriptura alia non erat quàm Copta.

ἱερατικῆ seu Sacerdotalis.

bant; cuiusmodi minutum illum characterem, quem mumijs, Canopis, Ifiacis statuis, ac hieroglyphicis schematicis in Bemina tabula appictum videmus, fuisse, alibi demonstrabimus, quæ & ego ob dictas rationes aliter vocare non soleo, nisi characterem hieroglyphicum currentem, non enim ab hieroglyphicis differre videtur, nisi, quod ille proprius esset ἱερογλυφικῶν, quorum officium erat, ea quæ ob artis defectum pingere nequirent, minori characterem & ad scribendum aptiori exprimere; hic verò ἱερογλυφικῶν, quorum erat sacra symbolorum schemata maiora saxi & lapidibus iuxta artis sculptoriæ regulas incidere. Non desunt tamen, qui hanc scripturam sacerdotalem ex mysticis certi cuiusdam alphabeti figuris conflatam asserant, cuiusmodi in appendice diuersarum linguarum introductionis suæ in ling: Orient: Ambrosius Thefeus adducit, verum cum nulla inter hieroglyphicorum monumenta huius alphabeti vestigia reperiam, merito cæteris id supposititijs annumerandum censeo. Etsi, eos præter communes literas, quarum apices mysterijs non omninò carebant, aliud mysticum quoddam alphabetum quoque habuisse certum sit, & in Oedipo abundè demonstratur. Vltimam autem scripturæ speciẽ, ἱερογλυφικῶν, id est sacram, quæ insculpitur scripturã, cuius una quidem est per prima elementa κρυπτολογικῶν id

Hierogramatei & Hieroglyphi quomodo distinguantur

ἱερογλυφικῶν duplex.

id est propriè loquens; siue quæ res per consimiles characteres exprimit. altera verò symbolica, id est per signa significans; symbolica autem una quidem propriè loquitur per imitationem, alia verò scribitur veluti tropicè, alia verò apertè sumitur allegoricè per quædam enigmata. Qui Solem itaque volunt scribere, faciunt circulum. Lunam autem, figuram Lunæ cornuum formam præferentem, conuenienter ei formæ quæ propriè dicitur. Tropica siue translatitia est, quæ varias diuersarum rerum, præsertim animalium formas, figurasque transfert, ad significandum vel Deorum, vel aliarum rerum ad diuinum cultum spectantium dignitates, & mysteria; ita Ibide & Accipitre Scarabæoformi indicant hieroglyphicè à Sole Lunam pulchritudinem suam participare, nempe lucem, quæ diuinæ pulchritudinis imago quædam est, & per Accipitrem innuitur; sicuti Sol & Luna per Scarabæum & Ibim. His igitur præmissis, & veluti præsuppositis dico, hieroglyphicis non sacros tantum, aut eos quos κρυπτολογικῶν seu ἱερατικῶν vocant; sed & vulgaris linguæ Coptæ characteres nominaque inserta esse; dogma multis antehac non παρὰ δόξαν tantum; sed & quibusdam etiã, quod amplius, prorsus ἀδυσίατον. Verum dicta exemplis declarem.

Nemini ignotum esse arbitror; celeberrimum illud antiquitatis monumentum hieroglyphicum, quod

Κρυπτολογικῶν

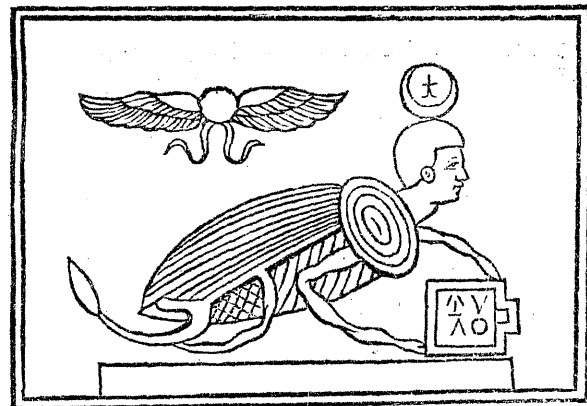
Τροπικῶν

Tabula
Bembina

Hierogly-
cum sche-
ma.

quod Tabulam Bembinam, ab Amplissimo Cardinale Petro Bembo, (in cuius manus Pauli III. Pont:Max: munere primùm incidit,) vulgò vocant. In huius itaq; Tabulæ à diuersis postmodum æri incisæ, inferiori limbo, secundo loco hieroglyphicum schema, monstri sub Scarabæi indumento humanam faciem mentientis similitudine effigiatū occurrit. Cuius capiti Lunæ crescentis species imminēs cornibus in se cōuersis figuram exprimit circuli, è cuius centro character in crucis similitudinē diffusus, nescio quid mysteriosum indigitat. Cōtinet prætereà Scarabeus ille *ανδροειδής μορφος* chelarum deductarum intercapedine, conclusam Tabellam quandam veluti scriptoriam, seu pugillares, quibus antiquo Copto

charactere hoc nomē exaratum reperio, $\Phi\lambda\omicron$, quod antiqua AEgyptiaca lingua seu Copta nihil

hil aliud, quàm amorem significare, & hieroglyphici schematis cōtextus, & dictionariū nostrum Copto-arabicum in Scala nominum in O desinentium, clarè testatur, vbi $\Phi\lambda\omicron$ idem quod *أحب** id est amorem Author explicat. cui Græca utpote ab eo deriuata vocabula, *φιλεῖν*, *φίλος*, *φιλία*, admodum affinia sunt. Etsi autem primus character, vel negligentia sculptorum, aut vetustate tēporum oblitteratus, ita clarè expressus non videatur, illum tamen Φ Coptum esse, tūm exemplar AENEÆ VICI iuxta prototypon ipsū Bembinū immediatè summa cura adumbratum, in quo memoratus character perfectiùs quàm in exemplari Herwartiano elucescit; tūm reliqui sequētes characteres $\nu\lambda\omicron$, quos eosdē in omnibus exemplaribus reperio, apertè demonstrant. Hanc autem in tabella expressam scripturam verè Coptam esse, atque ipsam eandem, quam *ἑνι εὐλογεῖται* Clemens vocat, seu qua in AEgypto vulgò quondam utebantur; duo potissimū me ad id indubitanter sentiendum inducunt; Primum est, summa dictorum characterum ad Coptos hoc tempore superstites affinitas. Alterum est non hoc loco tantū, sed & in cæteris quoque AEgyptiorum monumentis, similia nomina quædam Copto caractere exarata hieroglyphicis inserta commistaque reperiri, quod nescio an ab aliquo hucusque sit notatum; verissimum tamen est, ut

Mahha-
beth.

$\Phi\lambda\omicron$
Copta
vox est.

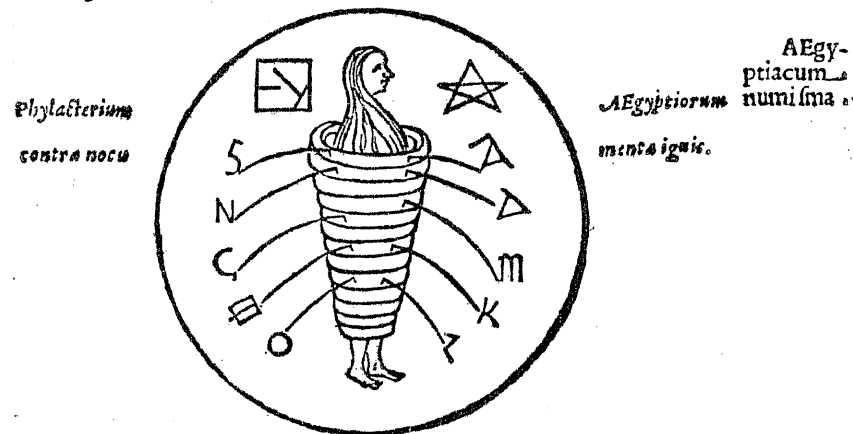
Mumia
quid per-
ficè.

Ex
vo^u Co-
pta inter
hierogly-
phica scri-
pta repe-
ritur.

ex sequētibus patebit. Sunt in domo Petri à Val-
le, quem supra laudauimus duæ mumix, hoc est
corpora humana ab immemorabili tempore va-
ria vnguentorum atque aromatum cōmitione
condita, مومي *mumi* à Persis dicta. Has ipse
propria manu, dum Aegyptum lustraret, è Py-
ramidum ruinis eruta Romam secum aduexit;
in vnus horum masculi videlicet inuolucro, cæ-
teris hieroglyphicis symbolis commistam quoq;
videmus, hanc clarissimè expressam vocem Co-
ptam *ΕΥΤΥΧΙ*, quam idem significare, ac
prosperetur, & dictionarium nostrum Coptum
docet, & ex inscriptione c. 7. allegata, vbi idem
vocabulum occurrit, patet. Characteres quoque
ijs, quos supra è tabula Bembina eruimus, præ-
fertim V nequaquam dissimiles sunt. Vti mani-
festum vnum cū altero comparanti fiet. vbi &
illud nota. Ψ psilon Coptum olim omninò si-
mile fuisse V latino, cuius & prononciationem
affectat. Præterea in variarū antiquitatum offi-
cina Petri Stephanoni Ciuis Romani Aegyptia-
cum numisma est, in cuius vtraque superficie
characteres variij incisi conspiciuntur; qui qui-
dem alij non sunt quàm Aegyptij, atque ex eo-
rum, quos paulò ante produximus, numero. Figu-
ra numismatis impressa vnà cum characteribus
sequitur.

Hoc

Hoc autem Aegyptiacum monumentum
esse, præter hieroglyphica ei adiuncta, in eo quo-

que Canopi Ignis victoris repræsentata historia
fatis demonstrat. quæ, teste Suida, & Ruffino, ita
fese habet. Olim vt fama fert, Chaldæi suum
Deum, qui est ignis, magnificis verbis extollen-
tes, passim circūferebant, vt cum omnibus Pro-
uinciarum Dijs compararetur, & vt ille, qui cæ-
teros vicisset, ab omnibus iudicaretur Deus.
Cæterarum autem Prouinciarum & nationum
Dij, quod ex ære, vel argento, ligno, aut lapi-
de, vel alia huiusmodi materia confecti, & in tē-
plo, locisque sacris essent collocati, & huiusmodi
materia facilè ab igne consumeretur, necesse
erat, vt vbique ignis semper vinceret; hoc audito
Canopi Sacerdos, quoddam huiusmodi callidum
consilium iniijt; In varijs Aegypti partibus ficti-

E f 2 les

les hydriæ minutis, & continuis foraminibus interpunctæ fieri solebant; vt per illa foramina aqua turbida percolata, pura redderetur & lipida Canopi Sacerdos cum harū vnam accepisset, & illa foramina obturasset cera, & varijs coloribus depinxisset, in Græco est καὶ διαφύσει ζωγραφίσας ζωμασι, hoc est, varijs animalium hieroglyphicis figuris, coloribusque delineatis, aqua repletum, vt Deum collocavit; cumque veteris statuæ caput amputasset, quæ Menelai cuiusdam Gubernatoris fuisse dicebatur, id illi suæ nouæ statuæ imponens accuratè accommodauit. Aduenerunt postea Chaldæi: accensus est ignis, & cera qua obturata erant illa foramina liquebat; Hydriæ autem sudante & aquam eijciente per foramina, ignis extinguebatur. Hac igitur calliditate & versutia, Canopus victor Chaldæorū declaratus est, & ab eo tempore vt Deus colitur. Atque hæc quidē historiam exactè refert numismatis paulò ante propositi figura; quam AEgyptij postmodum more suo in omne superstitionis genus præcipites, iuxta relatæ historiæ seriem in certa materie effingentes, inter sacra symbola collocarunt. eoque phylacterij loco postmodum illos contra ignis flammæque violentiam vsos, *πενταλφα* seu *πενταγραμμον* à latere ei adiunctum, abundè docet; hoc enim eò quòd hanc vocem Græcam *πεντα* quod salutem significat variò situ

Historia
& origo
Canopi.

Symbolum salutis.

situ referat, prosperitatis symbolū apud AEgyptios fuisse, tritum est ex historia Antiochi Soteris, qui contra Galatas decertaturus, huius symboli vexillis impositi subsidio, de quo faciendo in somno monitus fuerat, insignem victoriam reportasse fertur. Quadratum autem ex altera parte nihil aliud quàm *μονόγραμμα* nominis Kanub hoc est Canopi esse ostendunt literæ **Kαυβ**, quæ omnes in dicto monogrammate continentur. Et ratio scribendi fuit AEgyptijs propria, vt alibi dicitur. Atque hisce duobus symbolis Canopi Numinis contra ignis flammæque nocumenta prophylacticam imaginem adhibendam esse, *ιεργλυφικως*, significarunt. Literas verò singulis vasis canalibus appositas Coptas esse, alia quidē ad id probādū autoritate opus esse non arbitror, nisi parallela quadā dictorū characterū inter se facta cōparatione, quā Lectori relinquo ex hac tabula iudicandam.

Monogramma Canopi.

AEgypt:	Copt:	AEgypt:	Copt:
∩	Ϝ	Δ	Ⲉ
N	Ϟ	Δ	Ⲉ
Ϛ	Ϝ	Ϣ	Ⲙ
⊖	Ϝ	κ	Ⲛ
o	o	z	Ⲙ

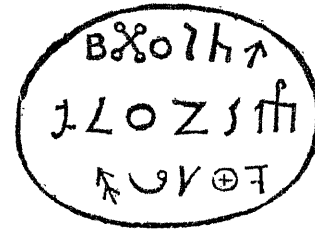
Ve-

Verùm cum hæ literæ initiales verborum sint, ac proinde peculiarem vrentium mentem ac sensum respiciant, eas hucusque, utpote extrahumanæ cognitionis limites longè constitutas, quid sibi velint, inuestigare non licuit; si tamen augurari liceat, dicerem eos esse, qui mysteriosum quendam numerum in se continerent effectus & operationes Canopi connotantem; Verùm de his fusior dabitur in Oedipo dicendi materia; sufficiat interim, has literas Coptas esse, demonstrasse. Scio futuros quosdam, qui dum hæc legent, hæc literas cum Ephesijs, aut etiam ijs, quibus in amuletis suis Gnostici portentosa illa nomina **ΑΒΡΑΞΑΣ, ΓΕΒΑΩ, ΙΑΩ &c.** exarare solebāt, consuluri, huiusmodi inscriptiones Græcorum, non AEgyptiorum figmenta dicent. Verùm hosce manifestè redarguent monumenta hieroglyphica, quibus huiusmodi literas passim insertas videmus, ut in obelisco Lateranensi col: 2. sch: 3. in inferiori quoque limbo tabulæ Bembinæ inter nauem Osiridis, & Androsphyngem. in hieroglyphica denique Isiacæ statuæ in Thesauro hieroglyphico num: 62. notata inscriptione: ex horum quoque numero sunt literæ Amuleti AEgyptiaci, quas ex Thesauro hieroglyphicorum figura 61. depromptas hic inserere libuit.

Gnostici
Hæretici.

Quod

Quod quidè amuletum etsi Gnosticorum appareat, AEgyptiacum tamen esse, literæ Coptæ, quibus

inter hieroglyphica similes passim, ut dictum est, reperiuntur, clarè ostendunt: accedit quod Gnostici nihil non ab AEgyptijs desumpserint. Tempus me deficeret, si omnia huius materiæ propria hæc coaceruare vellem, quare qui plura desiderabit, Oedipum nostrum consulat, ubi fusius de his tractabitur.

Porrò priscos AEgyptios huiusmodi monogrammis, ac mysticis characterum apicibus non secus ac Hebræos, à quibus id forsitan edocti sunt, usos esse, præter eos, de quibus paulò antè diximus characteres, quam plurimi alij obeliscis cæterisque AEgyptiorum monumentis hinc inde inserti luculèter ostendunt; è quorum numero hoc quoque *μορόγχαμμον* **A** ex **Δ** & **A** compositum, in nullo non **A** obelisco frequentissimum AEgyptiacarum vocum **ΑΓ&ΘΩC ΔΕΩΩ** quibus bonum Genium Deltæ Nili seu AEgypti signant, index, cum præter dictarum vocum capitales literas, eius quoque AEgypti

Monogrammis AEgyptij vsi sunt inter hieroglyphica.

Character A monogramma Agathodæmonis

232 C.Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglyph:

pti portionis figuram, quam Δ passim vocant, clarè dictum μονόγεμμον exprimat. Atque hanc rem ita sese habere apertissimè docent hieroglyphica Simulacra Osiridis, Isidis, Anubidis, Ammonis, plerisque in obeliscis obuia, quorum manibus hunc characterem vel gestari, vel à latere ijs apponi passim reperias; vbicunque igitur hanc notam repereris, illa Agathodæmonem Aegypti signari noueris; Rem exemplo manifestam facio; Obuia fit passim in obeliscis sacra quædam imaginis *ισεκομορρε* sculptura cum characterè A, ei à latere adiuncto, qua quidem nihil aliud significare volunt quàm Osiridem, seu Solem lucis & caloris fontem Genium Aegypti, ita quidem, vt per Accipitris fulgentissimos oculos, & calorem, quo abundat, naturalem, teste Porphyrio, lucem & calorem Solis, per A verò Genium Aegypti bonum *ισεγλυφικωε* præfigurando indicent. Analysim schematis vnà cum methodo eam legendi subiungendam duxi.

Quid accipitris oculi hieroglyphicè.

● *Diuus*
 A *Osiris, id est, Sol fons lucis, & caloris.*

A *ΑΓΑΘΟΣ ΔΕΛΤΟΝ seu bonus Genius Aegypti.*

Con-

C.Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglyph: 233

Confirmat hæc egregiè *μονόγεμμον* aliud figuræ 38 Thesauri hieroglyphici insertum, vbi è dextro Anubidis Crocodilo insistentis latere Ammonis arietino capiti hic character sub iunctus, nil aliud significat nisi has voces Coptas *Δελτα Νιλου*. Ammon Bonus Genius Deltæ Nili, seu Aegypti; cum omnes literæ vocis *Δελτα* in eo expressæ cernantur. Vnde non sine ratione Asterismum deltoton super caput Arietis, cui subiectam credebant Aegyptum, veteres Astrologi posuerunt. Verùm ne quicquam proprio ingenio confixisse, aut etiam vaga quadam coniectura affirmasse videamur, modò rationes singulorum dicemus, vbi tamen prius dictorum characterum monogramorum institutionem, primamque originem recensuerimus. Ferunt prisca Aegyptiacarum rerum Scriptores Herodotus, Diodorus, Strabo, alijque, hanc inferiorem Aegypti partem mari olim tectam fuisse; Osiridem autè primum Aegypti Regem (quidam Herculem, alij Mercurium fuisse tradunt; sed perinde est, cum vterq; cum Osiride passim confundatur) cum ex ingenti limi arenarumq; ex Aethiopia aduectarum coaceruatione Nili defluxu facta, hunc maris sinum nescio quid terreste parturire cerneret; Nili aquis in alueos certos diductis, terram intermediam ab aquis separatam, habitatoribus non aptam tantum, sed &

Mono-grammum Ammonis

Cur triangulum super caput Arietis ponatur.

Origo huius monogrammi
 A

G g iu-

Ab Ibi in-
tenta li-
tera.

iucundam reddidisse. ingenti verò serpentum,
è putrefacto limo natorum copia locum conti-
nuò infestum reddēte, cū multi quotidie è ser-
pentum moribus, inter quos & Osiridis Nau-
clerus Canopus, perirent; magnam Osiridem
vim Ibiūm hisce locis immississe, qui deuoratis
serpentibus, locum breui tempore expurgatum,
à periculis immunē reddiderunt. Multi plicatis
itaque Ibibus, cū posteri notarent, dictas aues
rostro, duorumque crurum diuaricatione eam
figuram, quam Mercurius olim simili occasio-
ne inuentā, inter sacras iam notas primam posue-
rat, & quam terræ Nili aquis circumfusæ figura
trique tra referret, exprimere; accedentibus mul-
tis alijs beneficijs ab Ibide collatis, eam Agatho-
dæmona seu Genium Aegypti, è monogrammo
illo quod pedibus effigiabat, appellare cœperunt.
Atque ex eo tempore Ibis semper boni ominis
auis habita, & in sacrorum Animalium album
relata, in sui venerationem totam imposterum
traxit Aegyptum, adeò quidem, vt locum ipsum,
in quo primò comparuerunt Ibes, illud videlicet
Nili brachium, quod Africam respicit & arenas
Libiæ seu catabathmum; Aegypti alio nomine
non appellarint, quàm Agathodæmona, quod &
maiorum traditione edoctus Ptolemæus docet.
Δέλτα μέγιστον ἐκείνο καλεῖται καθ' ὃ ἐκτίθεται ὁ μέγας
ποταμὸς λεγόμενος Αγαθὸς Δαίμων. Delta magnum,

Ibis à fi-
gura quæ
pedibus
exprime-
bat dicta
Agatho-
dæmon.

Brachium
Nili dici-
tur Aga-
thodæmō

in-

inquit, vocatur id iuxta quod diuertitur fluiuis
dictus Agathodæmon. Porrò Ibin rostro diuarica-
tis cruribus transuersim inserto, figuram non ab-
similem Latino A, quam postea Ibin dictam, pri-
mam literarum constituerit Mercurius, expref-
sisse Plutarchus docet. *Ἰβίς δὲ ποιεῖ τῆ τῆ ποδῶν δια-
στάσι πρὸς ἀλλήλους, ἢ πρὸς τὸ εἶγκος ἰσοπλάθειον τρίγωνον.*
Ibis, inquit, pedum diuaricatione eorum inter se, &
cum rostro comparatione triangulum representat
æquilaterum. & l. 9. sympos. q. 3. *Ἐγμῆς λέγει θεῶν
ἐν Αἰγύπτῳ γεγάμητα πρῶτος δρῶν, διὸ καὶ τὸ τῆ γεγάμη-
των Αἰγύπτῳ πρῶτον Ἰβιν γεγάμησιν ὡς Ἐγμῆ προσήκουσαν.*
Mercurius primus Deorum in Aegypto traditur in-
uenisse literas, atque Ibin Aegyptij signum primam
literam faciunt, veluti Mercurio convenientem. Quæ
omnia clarius à Valeriano l. 17. hierogl. s. de Ibi
exponuntur his verbis. *Est alia, inquit, ratio cur
Aegyptum hieroglyphicè significarent Ibes, nempe
cum ea regio Delton à Δ Græcæ literæ figura nun-
cuparetur, eam cum Ibibus similitudinem habet,
quod alites hæ literam eo incessu pedū, interstitio ad
æquales trianguli lineas diducto, signare videntur,
idemque rostrum patefactum signat. Et l. 47. de
7. literis. Mercurium, inquit, qui primus literas
Aegyptijs communicauit, Ibin primam literam esse
voluisse, refert quidem ea in incessu triangularem
effigiem, cruribus ita dispositis, vt suo loco dictū est.
& quæ prima apud nos & Græcos litera est, ad iso-
scelis trianguli faciē accommodatur.* Atq; huc forsan

Plutarchus
sympos: 5.
et l. 9. sym-
pos: 9. 5.

Pier: l. 17.
hieroglyph:
de Ibi

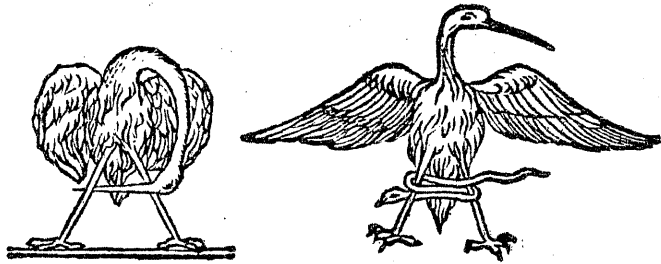
G g 2

re-

in exposit: tab: in fine

respicere videtur gemma apud Pignoriam, in qua Mercurius *κυροπεσσωπος* è regione Ibis serpente diuaticatis cruribus circumuoluto perfecte literam A exprimentis, quasi eam hoc situ admirabundus data opera obseruaret, non sine mysterio effectus spectatur.

Ibis
litera
pri-
ma à
Mer-
curio
inuen-
ta.

Ibis una è 4. literis

Clem: Alex:

Comasia Deorum quid?

Porro Ibis non huius tantum literæ, sed & complurium aliarum rerum inuentricem fuisse, atque eam ob causam locum inter 4 aureas literas, quas per compita platearum publica pompa quotannis circumferre consueuerunt, meruisse. Clemens l. 5. Strom: tradit his verbis ἡ δὲ καὶ τὰς καλεμέλαις παρ' αὐτοῖς κομασίαις τῆς Θεῶν χρυσὰ ἀγάλματ'α, δύο μὲν κύβας, ἓνα δὲ ἰέσακα, καὶ ἰβὴν μίαν περιφέρουσι, ἃ καλεῖσι τὰ τέσσαρα τῆς ἀγαλμάτων εἰδῶλα τέσσαρα γράμματ'α, Iam verò in ijs qua ab alijs vocantur Deorum Comasia, aureas imagines Deorum, duos quidem canes, vnum accipitrem, & vnam Ibis circumferunt, & vocant 4 illa simulacra, 4 literas. Et paulò post de Ibi ita dicit. ἀειδμὲ γὰρ ὀπποῖας καὶ μέγ'ε μάλιστ'α τῆς ζώων ἢ ἰβίς ἀρχὴν παρεχῆσθαι τοῖς Αἰ- γυ-

γυπτοῖς δοκεῖ ὡς τῆς κύκλων λογῆς. Numerum enim inuentionis & mensura maximè ex animantibus videtur præbuisse AEgyptijs, sicuti ex circularis obliquus. Atque ex his omnibus ita probatis patet, hunc Ibiacum characterem A non sine mysticis rationibus Bonum Geniù præfigurasse; cum enim, præterquam, quod ipsum nomen AEgyptiacum *ΑΓΑΘΟΣ ΔΕΙΩΝ* perfecto monogrammo, sicuti Δ Niliacum exprimat, è Genialis quoq; volucris incessu ab ipso AEgypti Agathodamone Mercurio primò inuentus fuerit, vt dictum est, certè congruentius ei symbolum nulla ratione conuenire poterat. Dicta autem postmodum hæc Ibiaca litera à Cadmo Alpha, eò quòd *ΑΙΒΑ* *Aluph* (ita enim lingua phœnicum quibus AEgyptias literas primus tradebat Cadmus, Bouem vocant) maximum AEgyptiorum Numen, eorumque veluti Dux & caput haberetur. quod indè ad Græcos, & hinc ad Romanos, & cæteras Nationes postea traductum, inter omnes populorum literas principatum tandem obtinuit; ita Plutarch: l. 9. Sympof: 9. 3. *Κάδμων, φασὶ, τὸ ἄλφα πάντων προέξαι εἶναι τῆς τοῦ Φοίνικος, ἔτι καλεῖν τὸν βῆν, εἰ δὲ ὄτερον, εἰ δὲ τρίτον (ὡς περὶ Ησίοδος) ἀλλὰ πρῶτον τίθειται τῆς ἀναγκαίων. Cadmum ferunt idèò Alpha primam literam posuisse, quod ἔστι ita Phœnicum lingua dicitur, quem non secundum, aut tertium, vti Hesiodus, sed primum locum inter*

Ibiaca li-
tera A
à Cadmo
cur Alpha
dicta.

Plutarchus
l. 9. Symp:
9. 3.

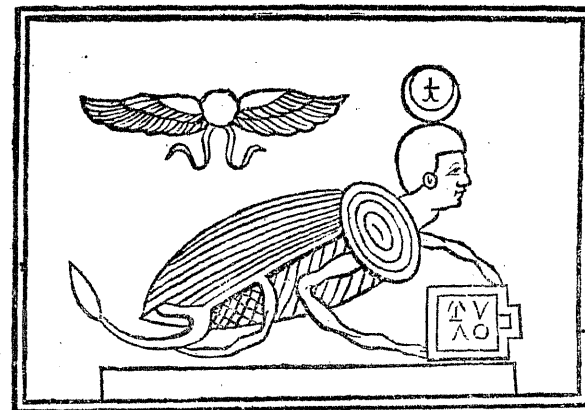
res necessarias existimant. Multa hoc loco mihi de alijs Coptis characteribus, uti Φ . $\dagger$. Θ . U . M . X . V . Λ . quæ passim inter sacras sculpturas reperiuntur, dicenda essent. Verùm quia ex parte de ijs dictum est, & in Oedipo nostro fusissimè veluti proprio loco de ijs tractaturi sumus, hinc ne Prodromo festinanti remoram obijcerem, longior esse nolui. Nil igitur restat nisi ut me sine mora ad aliquod hieroglyphicæ interpretationis specimen ostendendum accingam. Deus Optimus Maximus fortunet molimina.

Specimen Hieroglyphicæ Interpretationis in sequenti Schemate exhibendum.

CUm occasione Coptarum literarum, in hoc hieroglyphicū schema inciderimus, extra propositum scopum nequaquam me collineaturum existimaui; si id, quod vnicè multi desiderabunt, in curiosi Lectoris gratiam videlicet hieroglyphicæ explanationis specimen quoddam hoc loco exhiberem, cum, ut quantam & quam admirabilem rerum abstrusissimarum copiam & varietatem in Oedipo nostro prodituri simus, ex hac veluti minima eius particula Lectori patefieret; tum etiam, ut quam in similiū symbolorum, operumque secutorum hieroglyphicis

eno-

enodationibus methodum essem seruaturus, hoc supramemorato hieroglyphico schemate ceu in prototypo quodam declararem. quod dum facio ad pleniorum singularum partium expositionem, Anatomicos imitaturus, totum hieroglyphicū corpus in suas partes, ut quid pars unaquæque sibi velit, quæ mysteria alijs connexa indicet, quo sine denique à Sapiens instituta sit, clariùs repræsentetur, dissoluam.

Sex itaq; distinctis symbolis, quorum vnumquodque insignium mysteriorum virtutumque maximarum index est, hic mysticus schematicus constituitur.

Primum horum Scarabæi corpus est, per què, quod ad mundi figuram eius accedat fætus procreatio Aegyptij mundum, eiusque conuersiones ac motus siderum cælorumque indigitare, ut postea patebit, solebant. Alterum facies hu-

ma-

Quid per
Scarabæi

Quid per caput humanum

mana est ita corpori Scarabæi adaptata, vt vnum quid πολύμορφον cum eo constituere videatur, atque hoc symbolo Orum, seu Solem mundi mentem intellectu, & prudentia singula mundi gubernantem designabant. Tertium concentricos

Quid circuli

aliquot circulos continet, orbitalum cœlestium, totiusque mundi cyclicis rationibus constantis

Quid Lunæ facies.

symbolum κυκλολογέμενον. Quarto loco cornuta Lunæ crescentis facies in circulum abiens occurrit, quæ innixa Solis symbolo Oro, phases Lunares, quas menstrua circumuolutione cum Sole efficit, signat. Quinto è centro Lunari circuli

Quid character crucis.

character in crucis similitudinem diffusus ponitur, quo 4 elementorum, prout Solis & Lunæ influxibus substant, motus, arcana quadam naturæ similitudine exprimentur. Sexto Tabella cum

Quid Φελαο

inscriptione vocis Φελαο spectanda exhibetur, quo indicat has mundi partes conseruari nequaquam posse, nisi amore veluti totius vniuersi glutino quodam coaduniantur, qui amor iuxta eorum opinionem, cum aliunde quàm ab anima mundi, cuius amor affectio quædam est, non

Quid globus alatus.

procedat, ideò Septimum symbolum apposuerunt, globum videlicet alatum, ex eius concauo serpentibus hinc inde profilientibus, dictæ mundi animæ omnia permeantis, & vitali calore animantis symbolum. Analyti itaque totius hieroglyphici schematis proposita; nunc ne temerè,

aut

aut proprio iudicio freti, quicquam asseruisse videamur; ipsa incognitæ disciplinæ ratio postulare videtur, vt dictorum veritatem congruis Antiquorum probatorumque Scriptorum testimonijs autoritatibusque, ea qua in hoc molimine decet, fide comprobemus & stabiliamus.

Scarabæus mundum significat.

Primo itaque Scarabæi symbolo mundum significari apud veteres Aegyptios, præter Eusebium Pamphilum, Manethonem, Hecataumque apud Laertium, aliosque, clarissimis verbis Horapollon l. 1. hierogl: 50 hierogl: docet.

Horapollon l. 1.

μονογενὲς δὲ δηλοῦντες, ἢ γένεσιν, ἢ πατέρα, ἢ κόσμον, ἢ αἰθέρα, καὶ θάλασσαν ζῶντα φέροι. Vnigenitum, inquit, aut ortum, aut patrem, aut mundum, &c. significantes, Scarabæum scribunt. Et paulò post, κόσμον δὲ ἐπεφθῆναι κοσμοειδῆ τὸ γένεσιν ποιῆν. mundum verò significant per Scarabæum, quod ad mundi figuram eius procreatio & fetus accedat. Nam certò anni

Natura Scarabæi.

tempore bubulum excrementum nactus, materiam eam sibi suscipit elaboradam, quod primò statim pacis suæ versu mordet Aristophanes αἶρε, αἶρε μάζαν ὡς τάχις καὶ θάρω, quo loco μάζαν Poeta pro excremento ponit, vtcunque primùm ex eo pilulas conficit. Vt iam mundi ipsius formam

Aristophanes.

initio imitetur, vel vt Clemens ait. ἐπεφθῆναι κυκλωτέρως ἐκ τῆ βοείας ὄνθε χῆμα πλασόμενος, ἀντιπρόσωπος κυλινδρῶς, id est, mox eas ab ortu occasum versus posticis impellens pedibus, non intermissa rota-

Clemens Alex l. 5 Strom.

H h tio-

tione protrudit, ipse interim auersus Orbem spectat, quasi de industria det operam, ut ipsius cœli exemplar intuenso imaginem eius exprimere conetur. Quid verò illud, quod inter trundendum à Subsolanio in Africum fertur, quasi astrorum cursui fieri obuiam contendat, qui quidē proprio motu ab Africo in Subsolanum est? Plinius l. 30. c. 11. n. 7. *Scarabæus*, inquit, qui *pilulas* voluit; propter hunc *AEgypti* magna pars *Scarabæos* inter numina colit, curiosa *Apionis* interpretatione, colligit *Solis* operum similitudinem huic animali inesse ad excusandos gentis suæ ritus. Certè in ea veneratione vile animal, nullo non tempore *AEgyptiis* fuisse comperio, ut per publicas semitas viasque incedentes, hoc vnicum summa cura cauere viderentur, ne Numen illud fimosum sibi fortè obuium incauti pedibus obtererent; atque huc facit, quod in tract: arabico qui dialogus duorum peregrinorum inscribitur, de *Persa* & *AEgyptio* iter facientibus, ad propositū *Scarabæi* cultū haud iniucundè narratur. *Persa* enim dum *Scarabæum* luteum orbem per semitam hinc inde volutantem forte fortuna calcasset; fertur calamitosū casum intuitus *AEgyptius* manibus in Cœlum sublatis, omnia Numina, ab hoc se scelere immunem esse contestatus. *Persa* verò, quid hac insolita cōtestatione sibi vellet, rogante, neq; tu, inquit *AEgyptius*,

Plinius

Historia
iucunda

vin-

vindictam Deorum formidas, qui sacrā & magnam Dei nostri *Osiridis* imaginem in qua habitans nos cœlorum motus, omnemque agriculturæ rationem docet; adeò temerè, & indignè tractare audes? hac interpretatione emendatus *Persa* in posterum cautiùs incessit, ne lutosum hunc *Deastrū* fortassis lædèdo indignatione Numinum incurreret. Verba Arabica subdo.

وكانا رجلان قرصى ومصرى سائران الى كورة
بعيدة فبين ما كانا ماضيان فى الطريق رأى
الرجل المصرى الرجل الفرسى انه يدوس
بالاتفاق على الخنافس الذى هو مارعا ككرة من
الشربيقين وصرخ المصرى بصوت عظيم شهيد كل
الهنتم انه كان نقى من هذه الخطية فلما سأل
الفرسنى سبب هذا العويل فاجاب هل انت
تخاف قصى الهتنا الذى لصورتهم هكذا امتهنت

Duo viri Persa & AEgyptius proficiscentes in Regionem longinquam, ijs ambulanti bus, cum AEgyptius videret quod Persa Scarabæum, qui pilulam è stercore Asini conglobatā voluebat, fortè calcaret, miserabili ploratu omnes Deos testatus est, ab hoc crimine immunem se esse, cumq; insolite eiulationis causam Persa rogaret, respondit AEgyptius, non ne tu Dei nostri vindictam times, qui imaginem eius ita indignè tractare audes? Sed hæc animi gratia.

H h 2

Plu

Plura hoc loco de admirandis obseruationibus AEgyptiorum circa Scarabæi naturam & proprietates maiori mundo profus analogas proferre possem, vt, quomodo totius mundi partes in corpusculo suo expressas teneat; quoniam Solis & Lunæ motû per Zodiacum imitetur, aliaque non minus iucunda, quàm erudita proferre possem, verùm quia ea omnia Oedipo nostro reseruauimus, superuacaneum esse ratus sum ijs diutiùs hic inhærere, qui interim de Scarabæo plura desiderat, præter Latinos Græcosque naturalium rerum Scriptores consulat, Pandectarium quoque Arabicum voce حنافس Elluchasem I. de animalibus. R. Eliezer in comment. in Leuit. in מקרא הגדלה lineam 58. quæ incipit הגב ידוע משלי שועלים בלשון אשמתלי Tractatum denique de שועלים parabolis vulpium. parab. de Scarabæo & aquila. Atque hæc de Scarabæo sufficiant.

Orus
sub forma
pueri vit-
tati & fa-
scijs inuo-
luti pingi-
tur.

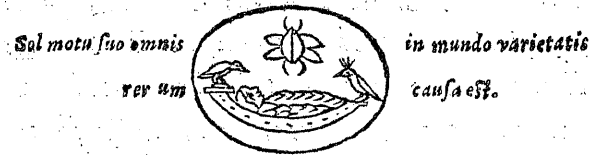
Secundum symbolum humani capitis Scarabæo coaptatam figuram exhibet, qua nota nihil aliud denotari, quàm Orum Isidis & Osiridis filium Bembina Tabula clarè docet, quæ sub vittati pueri ac fascijs, reticulatoque amictu inuoluti specie passim exprimit. (vide figuram secundam infimi spacij Tabulæ Bembinæ) quo habitu in plurimis gemmis quoque effectus cernitur. A Sacerdotibus quoque sub forma infantis certis solennitatibus Ori imaginem circumferri so-

li-

litum, Epiphanius l. 3. hæres. 2. fol. 354, sequentibus verbis luculenter demonstrat. *Quot autem Epiphanius sunt apud alios, veluti hi, qui apud Butum ciuitatem Harpocratem nutriunt instar nutricum, qui senes iam sunt etate, quique in mensis solennitate imaginarias Ori Numinis afflationes perficere ex Demone coguntur? unusquisque autem ciuis & valde senex, vnà cum adolescentibus contribulibus, & alijs etatibus puberibus, Sacerdotes eiusdem Ori videlicet, & Harpocratis existentes, capite rasi, unusquisque, inquam, fert impudenter seruile ac detestabile signum, & furiosi & desipientes pulcibus farinae ac similaginis atque alijs huiusmodi confectiõibus primùm facie obliti, postea impertunt per manum de facie abstergentes, vnicuique petenti; vt particeps fiat; atque hoc sanitatis ac medelæ morborum gratia; Huius Ori dicta ratione circumlati vestigia clarè quoque monstrat apud Pignoriam Numus Adriani Imperatoris in quo Isis puellum Orum vberibus exertis admouet, vti & gemma hieroglyphica è doctissimi Nicolai Fabricij de Peresc Gazophylacio deprompta, vbi Orus puer in Baride virgata veste indutus pedibus iacet indiscretis, quem hinc inde mediante Scarabæo duæ stipant vpupæ, quo symbolo ingens rerum varietas, quam Sol per vastissima cœlorum spacia quodam veluti nauigio delatus, influxu suo in vniuerso caufatur*

Pignorij
Gemma

246 C. Vlt: Specimen Interpret: Hierogl:
tur, hieroglyphicis, indicatur. Gemma sequitur.

Horus ita
depictus
symbolum
Solis fuit.

Plutarchus.

Macrobius

Isidorus.

Phornutus.

Fulgentius
10. mythol.

Porro Orum hac pueri forma depictum Solem symbolicè significasse, Plutarchus docet l. de Osiride & Iside. verba eius sunt. *ὁ δὲ τῶς Ἑρμῆ λεγομένης βιβλοῖς ἰσορῶσι. γέγραπται ὡς τῶ ἱεροῦ ὀνομάτων, ὅτι τῶ μὲν ὅπῃ τῆ ἡλίου ἀειφορῆς τεταγμένῳ δῶαμιν, Ὄρον, Ἑλλῶες δὲ Ἀπόλλωνα καλεῖσι.* Ita Macrobius quoque l. 1. Satur: c. 27. l. 63. *Apollo, inquit, qui est Sol, apud eosdem Orus vocatur, ex quo & 24 horæ quibus dies noxque conficitur, nomen acceperūt & 4 tempora, quibus annuus orbis impletur, horæ vocantur.* Fingitur autem puerili forma, quod Sol (vbi l. 8. orig: Isidorus docet) quotidie oriatur, & noua luce reparatur; siue vt Phornuto placet, ad Solis indicandam pulcritudinem, sicut enim nihil in hac rerūniuersitate Sole pulchrius cōparet, ita nulla ætas adolefentiū ætate pulchrior est; aut certè, quod Solis vis calorque vnde vitam cuncta hauriunt, idem semper sit, neque fenescat; iuxta illud Veteris Poetæ.

Sol semper iuuenis, rapidum qui diuidis axem.
Quia occidendo (inquit Fulgentius) & renascendo semper est iunior, siue, quod nunquam in sua virtute deficiat.

Quod

C. Vlt: Specimen Interpret: Hierogl: 247

Quòd verò caput Ori Scarabæo coniunctum sit, factum est, vt hac *καθαρομορφῶς* innueretur vniuersum illud, quod per Scarabæum paulò ante significatum diximus, Solis, quem & ob eam causam inuisibilis Dei visibilem filiū Plato non incongruè dicebat, prouidentia & intellectu gubernari. Atque hoc ita sese habere, facile ex Clemente Alexand: probatur, qui l. 5. Strom: *Clemens.* de Sphingum Aegyptiarum cōpositione agens, faciem humanam cuilibet alteri animali. cōiunctam, priscis ingenium & prudentiam significasse tradit. Sed hæc clariùs apud Porphyrium l. 4. *Porphyrius.* pag. 76. de abstinentia demonstrantur. *Ad Deorum,* inquit, *fabricam omne animal vnà cum homine assumptum esse ab Aegyptijs, in qua & pecudum, & hominis, & auium, item & hominis corpora commiscuere; Nam & singula apud ipsos Deorum statua, vel vsque ad collum humanam speciem præferunt, faciem verò vel auis, vel Leonis, vel alicuius alterius animalis impositam habent, vel è contrariq; capiti humano subiectum, alterius animalis corpus præmōstrāt.* Orum itaq; dicta ratione *καθαρομορφῶς* intelligentiæ Solaris mundi gubernatricis symbolum esse, præ cæteris aperte ostendit gemmæ apud Pignoriam Typus, in quo Solis seu Ori radiosum caput concinnè Scarabæo impositū, quæ omnia serpens caudam vorans ambit; vt ea daretur intelligi Orum seu Solem temporū, annorum

rum

fum, & omnis cyclicæ conuersionis in mundo Authorem esse. Gemma sequitur.

Tertium symbolum circuli sunt, Scarabæum inter & Ori caput intermedij, quibus quidem nil aliud nisi cœlestes orbitas superiores significari, è suscepto interpretationis contextu liquebit; sunt enim ex eorum numero symbolorum, quæ supra ex Clemente *κυκλολογεμένα*, hoc est propria, & eam rem quam significant, exprimentia, diximus: cui Porphyrius apud Eusebium subferibit, de symbolis enim AÆgyptiorum ibi tractans, inde, iquit, *factum est, vt omnia candida cœlestibus Dijs attribuerentur, pila & rotunda omnia mundo, præcipuè Soli & Lune. Circulus autem, & quæ circularia sunt, sæculo & motui cœlesti, & zonis & circulis, qui in Cælo esse intelliguntur.* Quibus quidem verbis nihil clarius esse potest, quare eo vnico contenti, vt breuitati studeamus, omiffis alijs testimonijs, quas ex varijs Orientalium monumentis hîc proferre possem, ad reliqua symbola nos conferamus.

Eusebius l. 3. c. 3. præpar: Euan-gelica fol: 70. lin: vlt:

Quartum symbolum cornutam Lunæ faciem Ori capiti innixam exhibet, quo ipsam Lunam eiuf-

eiufque motum, & cyclicas rationes *κυκλολογικῶς* AÆgyptios indigitasse, & ex Porphyrio paulò antè patuit, & ex Clemente supra allegato luculentius patet. *ἡλιον ὑπὸ οὐῶ γράψαι βελόμυροι κύκλον ποιεῖσι σελιέλω δὲ χῆμα μλωσιδῆς κτλ* *κυκλολογεμένων ἄδ' ος.* Solem indicaturi, circulum faciunt, Lunam, verò figuram Luna cornuum formam præferentem, conuenientem ei formæ quæ propriè dicitur.

Quintum symbolum Crucis character est, intra Lunaris circuli orbitam contentus, sublunaris seu elementaris mundi, circa quem Osiris & Isis, id est Sol & Luna, teste Diodoro, ambulantes, omnem influxibus suis temporum generationūque, atque corruptionum vicissitudines producunt, typus proprius. Atque ita se habere egregiè è priscis Scriptorum monumentis ostendit Marsilius Ficinus c. 18. l. 3. de vita cœlitus propaganda; *Postremi, inquit, quidam imaginum Authores vniversam earum formam ad Cœli similitudinem acceperunt rotundam: Antiquiores autem, quemadmodum in quodam Arabum Collegio legimus, figuram crucis cunctis anteponebant, qui corpora per virtutem agunt ad superficiem iam diffusam; prima verò superficies cruce describitur; sic enim imprimi s habet longitudinem, primaque figura est, & omnium recta quam maximè & 4 rectos angulos continet, effectus verò cœlestium maximè per rectitudinem radiorum, angulorumque resultant.* Tunc enim stelle

Diodorus

Crucis character elementaris mundi symbolum

magnoperè sunt potentes, quando 4 cæli tenent angulos, imò cardines, Orientis videlicet, Occidentisq; & mediij vtrinq; cæli; sic verò dispositæ radios ita conijciunt in se inuicem, vt crucem inde constituant. Crucem ergo veteres figuram esse dicebant, tum stellarum fortitudinæ factam, tum earundem fortitudinis susceptaculum (videlicet mundum elementarem quadripartitum). & paulò post. Hæc autem opinio ab Aegyptijs vel inducta est, vel maxime confirmata, inter quorum characteres crux vna erat insignis. Hæc Marsilius. In Saracenica quoque Calabæ fragmentis, quæ arabicè scripta apud me extant, Philosophos, & Medicos Aegyptiorum, Persarum, Indorum, & Græcorum significaturos elementa, Crucis figuram scripsisse inuenio.

Philosophi & medici Aegyptiorum, Persarum, Indorum, significantes elementa crucem pingebant

أهل الفلسفه وطبامصر و فرس الهند و الروم كانوا
يدلون العناصر و يكتبونهم مربع بصورة الصليب

Nec mirū, elementis enim extra suas sedes naturales dimotis ea suos ad easdem reditus, naturaliter per rectas facere lineas, dislocatæ eorundem homogeneæ partes experientē docebūt. nequaquam igitur incongruè Sapientes dicti per has 4 rectas, ab vnico puncto, seu centro circuli indiuiduo in contrarias partes excurrentes, 4 elementorum mysteriū indigitarūt. Crucis autem inferior curuatura, nescio quid circulare affectans mysterio nulla ratione caret; Cū enim nec circulus sine

Curuilinea Crux quid?

recta, nec sine puncto recta artificiosè fieri possit, puncti proinde monadisq; ratione, res & esse cæperint primò, & peripheria affectæ partes centralis puncti ministerio neuiquam carere possint; certè clarum est, per hanc curuilineam crucem primam, simplicissimamque rerum omnium existentium, tum in naturæ latentium inuolucris in lucem productionem, repræsentationemque à Sapientibus denotatam fuisse. Idque Deenus pulchrè docet in monade hieroglyphica. & Riuerus l. de mundo magico.

Præterea cū hæc naturæ fabrica plena mysterijs, atque adeò cōcinna singularum partium ex puncto in infinitam propè peripheriarum amplitudinem emanantium adaptatio sine vinculo consistere non possint, aptè sanè inter Scababæi Chelas tabellam $\Phi\lambda\sigma$, id est amoris nomine insignitam, reposuerunt, vt eo videlicet, mundum sine amore conseruari nequaquam posse, indigarent. iuxta illud Orphei

Μένος γὰρ τέτων πάντων οἴκημα κρατύνει.

Verū vt Lectori patefiat, quam nulla res apud Aegyptios mysterio caruerit; & quanta sub minimis etiam similitudinum umbris mysteria abdiderint; mysticam dictorum characterum significationem hoc loco exponendam existimaui; Constat itaque vox $\Phi\lambda\sigma$ quatuor iteris, quarum prima pyramidis inuersæ; alte-

Creatio rerum expuncto per lineam in circulo

Vinculum vniuersi amoris

Φ
V
Λ
O

Hæc litera amoris in mundo processu denotat.

ra rectæ; tertia globi figurâ exprimit: quibus omnibus tot ac tanta mysteria indicantur, vt ijs singulis explicandis, non dicam hæc pagina, sed nec volumen quidem magnum sufficiat. Quare aliqua earum, adeòq; generalia tantum hoc loco attingam, vt de alijs Lector iudicium faciat: ac primo quidem character Φ ex circulo & linea compositus, quid significet paulò ante indicauimus, & de eo c. 7. tractatum est. videlicet, rerum ex centro per lineas rectas in circulorum peripherias diffusarum primordia, reliquis verò tribus literis V Λ O. aptissimè sanè & elegantissimè amoris in hoc mundo vim, & à centro ad circumferentiam, & ab hac ad illud reciprocum motus processum, exprimentibus: Amor enim nõ tantum versus inferiora, demittit radios, quo cuncta viuificet, verum & virtute naturali, seu magica naturarum cognatione sursum attrahit, & in amplexus mutuos plena conuersione compellit; sic enim progressus vel descensus à Deo, seu vt Platonicè loquar, anima mundi per mundi res vniuersas, vsque ad materiam, quem processum descensumque aptè pyramidalis litera Λ refert. Et hinc per naturam denuò reditus, ad naturæ præsidem, videlicet monadem illam indiuiduam, pyramidis mundanæ apicem. Similiter ascensus ad vastissimas Cælorum peripherias per intermedia mudi spacia à cetro vniuersi nõ

ab-

absurdè per radiosam seu, inuersæ pyramidis literam V indicatus amoris ascensus, quid aliud significat, nisi *magicam* illam amoris superiora inferioribus connectentem catenam, in reciproca singularum partium cõspiratione defixam. Vnde non malè amorem ita summus Philosophus Areopagita definit. vt quidam sit *circulus à bono in bonum perpetuò reuolutus*; Nam, vt à Deo incipit, & allicit, perfectæ pulchritudinis rationem præferret; vt autem in mundum transit, amor potissimum dicitur. Voluptas denique prout in Authorem remeans pulcho exemplari, pulchram imaginem, pulchra reuolutione conuertit. In hoc circuitu per omnia penetrans sursum eadem secum, deorsumque volui continuò facit; non secus ac Solis simplex radius per se vniformis in Cælo lucem, splendorem in æthere, in elementis lumē, in mistis corporibus colorem lucidum creat. Patet itaque quòd amatorius ordo, sit causa conuersionis in rebus omnibus ad diuinam pulchritudinem, & formam principem, atque (vt verbis Procli vtar) reducat sequentia ad illam omnia, eique coniungens, & coniuncta confirmans; & mox inde sequentia replens, diuini luminis dotes inde scaturientes per vniuersa distribuat. Quod quidem Aegyptijs aliud non fuit quàm anima mudi, rerum omnium in mundo causa & origo; quam aptissimè sanè expresserunt in hoc hierogly-

Quid amor propriè sit iuxta Dionysium.

Amatorius ordo causa reru

Macrobius
Martianus
Apuleius

Porphyrius

Virgil: M. 4.
ro l. 6. AE-
neid:

في
مسألة
فرعون

De obeli-
cis Pha-
raonis.

Barachias
Albenephi

glyphico schemate, alati globi serpentibus hinc inde profilientibus circumsepti, mundano systemati supraposita figura. Atque globus quidem nihil aliud, quam orbem vniuersi, designat vt in præcedentibus probatum est. Alis teste Macrobio, Martiano, & Apuleio vis subtilis & celer omnia penetrās in mūdo, denotabatur, vt vel hinc Alatam animam AEgyptios tradidisse, mirum non sit, cū plerique Platonici, è Zorastris doctrina AEgyptiorumque id passim doceant. Serpentem verò facūdi spiritus symbolum esse, Porphyrius apud Eusebium l. 3. c. 3. Euangelicæ præpar: abundè docet; adeòque clarè à Virgilio ostenditur, vt ad hoc symbolum animæ mundi omnia penetrantis viuificantisque vnice respexisse videatur, dum canit.

Principio Cælum ac terras, camposque liquētes
Lucentemque globum Lunæ Titaniaque astra
Spiritus intus alit, totumque infusa per artus
Mens agit at molem, & magno se corpore miscet.

Meminit huius hieroglyphici Barachias Albenephi, Arabs, l. de veterum AEgyptiorū disciplinis; quem volente Deo breui latinitati donatum publici iuris faciemus. ita autem dicit.

والدور مجتج مخلق بحيات هو علامة نفس
وروح العالم

Globus, inquit, alatus, serpentibus circumdatus,
dum

dum pingebatur, symbolum erat anime seu spiritus mundi. Et ex Tabula Bembina id clarum fit, vbi ijs hieroglyphicis schematis, quæ magna mysteria continere censebantur, plerunque hoc symbolum ad faciliorem animæ mundi attractum ponebatur; patet hoc ex eo, quòd sub Throno pantomorphæ naturæ eiusdem tabulæ hisce hieroglyphicis expressum ponitur. vbi super alatum globum serpente sceptrigero instructum, characteres sacri currētes, circulus, hemispheriū atq; character $\chi\mu\alpha\tau\epsilon\varsigma$ figura posita, hunc sensum faciunt. Coniungitur inferius ei quod superius virtute animæ mūdi omnia viuificātis, cuius imperio omnia subsunt. Hieroglyphica vnà cum lectione eorundem sequuntur.

Atque hanc lectionem certam & veram iuxta mentem hierogrammateon esse, libenter fusè hìc ostenderem; verum quia hi characteres plura supponunt, quàm vt hoc Prodromo tradi possint, ideò Lectorem ad Oepidum remittimus
vbi

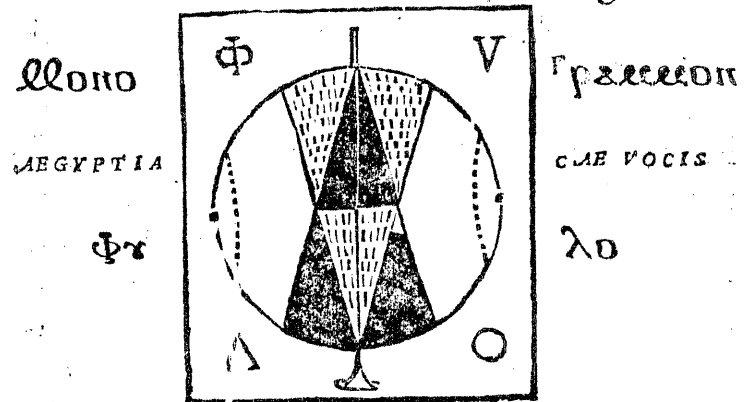

vbi omnia fusè tractata & probata inueniet. Satis interim me fecisse arbitratus, hoc loco Lectori irritamētum quoddam ad alia secutura obiecisse. Porro quomodo amor animam mundi moueat, ad omnibus mundi partibus sese insinuandam, pulchrè declarat Hierotheus. Ait enim *amorem esse vim quædam Animæ mundi propriam, rebusque insiticiam, quæ superiora mouet ad inferiorum prouidentiam: inferiora, vt versùs sublimia conuertantur. æqualia denique ad socialem inuicem sui communionem.* Vnde, meo quidem iudicio, Amorem rectissimè statuas, vt desiderium quoddam boni pulchrique, vel bonitatis per pulchritudinem ipsam conferendæ vel accipiendæ, videlicet, cuius potestas veluti vnus sit magnitudinis dimanatio, cuius punctum vel apex sit primus in Deo, progressus per mundum triplicem tripliciter distributum, finis autem in ipsa materie, cuius denique quædam sit infinitudo circa verticem, potentiæ meræ infinitudo circa materiem, connexionis virtus infinita per omnes naturæ intermedios gradus. Quæ omnia pulchrè dictis characterum figuris referuntur. vbi vides Φ inferioris mundi symbolum. V amoris à centro versus suprema; Λ à Cælo, quod circularis litera O exprimit, versus inferiora processus $\epsilon\kappa\tau\omega\nu$. Vnde & nobilissimum illud $\mu\omicron\nu\acute{o}\gamma\epsilon\alpha\mu\mu\omicron\nu$ vocis $\Phi\gamma\lambda\omicron$ Aegyptijs vsitatum, quod in Tabula

Amoris definitio.

Bem-

Bembina haud infrequentè occurrit, resultat, quo omnia quæ hucusque de anima mundi et amore mundano dicta sunt, sub forma sphaeræ mundanæ admirabili quadam ratione exprimentur. vt sequitur. Ego characterem in meliorem formam redactum, hic subiungo.

Qui quidem si pauca excipias non differt à characterè qui passim in Bembina Tabula occurrit, mūdi quadripartiti symbolum. & forsàn idem $\mu\omicron\nu\acute{o}\gamma\epsilon\alpha\mu\mu\omicron\nu$ cum præcedente est, cū omnes literas vocis $\Phi\gamma\lambda\omicron$ contineat. Sed hoc in Geometria Aegyptiaca melius discutiemus. Nunc ad amorem redeamus, cuius prior effectus est vniuersum. *Amor enim, teste, Dionysio, non permisit Regem omnium sine germine permanere.* Idem propagandi studium ab Authore primo in omnes eiusdem imagines dimanauit Per hunc enim intelligentiæ cælos mouent, & sequentibus om-

Dionysius
Amor causa cuius

K k ni-

nibus sua munera largiuntur. Per hunc sidera suum lumen in elementa diffundunt; ignis aeri, aer vim suam cōmunicat aquæ, aqua terræ; elementa simplicia mistis quibusque siue compositis rebus; plantæ & animalia speciei suæ multiplicadæ desiderio largiuntur, iuxta illud Georg: 3.

Omne adeò genus in terris, hominūq; ferarumq;

Et genus æquoreum, pecudes, pib̄t æque volucres

In furias ignemque ruunt, amor omnibus idem.

Per eiusdem amoris impulsū obediunt vicissim inferiora supernis maximè; sic terra tractabilis aquæ, & hæc in aerem deinde resoluitur: aer in ignem, ac dein per poros insensibiles digesta in æthera, sublunaris substantiæ portiūcula firmioris paulatim concretionis, atque coaguli particeps, rapitur altiùs in cœli occultas fibras, vbi quemadmodum in animantibus fieri solet, elaborata magis magisq; apponitur; primū inde agglutinata affimilatur penitus, & in cœlestem indolem transmutatur. Quis igitur iam, nō videt, quàm appositè monogrammum illud vocis $\Phi\chi\lambda\theta$ vniuerso adaptetur? certè cū hoc paulò profundius scrutarer, tunc illud Iamblichii verum esse cognoui; *Characteres Aegyptiorum, haudquaquam fortuitò, aut temerè; sed magno ingenio ad nature exemplar fabricatos esse.* Vti in hoc vel maximè elucescit; in quo sub duabus pyramidibus contrario processu implicatis,

Iamblichus

in

in caractere sphærico Φ , subitò coluri, meridiani, tropici, & æquator, amoris mundi, id est Solis semitæ (in Sole enim maximè amor viget mundanus,) tota denique amoris sphæra elucescit; vt vel hinc intelligeretur; Amorem per vniuersum diffusum omnibus in rebus esse. Cū verò magna rerum in hoc mundo sit diuersitas, necessarium est, eum ex contrarijs sæpè nasci, neque enim vlla pars mūdi alteram odit, nisi amore sui, vt pulchrè in explicatione conuiuij Mar-

Marsilius

Diua Astartha hominum, Deorumque vis, vita, Salus, rursus eademque est

Pernicies, mors, interitus, mare, tellus, cœlū, sidera

Iouis quæcunq; templa colimus, eius ducuntur nutu, & obtemperant.

Hinc Orpheus in Argonauticis non sine causa hunc Amorem, vt mundi genium, & magnum antiquissimumque laudat. Cū enim Chaos ante mundum posuerit, ante Saturnum Iouem, & cæteros Deos, Amorem sanè in sinu ipsius Chaos constituit. eundem adeò sic definiens, vt principium, quo res informis ornamentum seu $\kappa\acute{o}\sigma\mu\omicron\nu$ perfectionemque desiderat. Cui & illud Maronis consonat.

Orpheus

K k 2

Vul-

Vulcani Martisque dolos, & dulcia furta

Atque chaos, densos Diuum referebat amores.

Vbi sanè & ad 3 mundi principia tacitè visus est & ad AEgyptiorū mētem alluisse; per Martem, vti AEgyptij per Osiridem, agendi principium, subintelligens, veluti formam; per Venerem, vti AEgyptij per Isidem, passionis vim seu materiam agentibus formis vbique substratam: Per Vulcanum denique, vt AEgyptij per Horum omnia connectentem spiritum, vel proportionem mediam. Quæ omnia clarissimè ex hieroglyphico schemate nostro cognosci possunt. vbi inter Osiridem *καρδαμοσφον* & Isidem sublunarem mundum superiores scilicet & inferiores circulos mundi mens Horus, seu Sol inter duplicem quinarium constitutus, veluti in arbore

Sephiroth 10 ספירות Sephiroth seu numerationum, תפארת, copulata cū מלכות Malkuth, remanet amoris habitaculum, decus & gloria cœli, omnium artifex, nodus & copula totiusque machinæ fundamentum, vniuersi denique, vt cum Orpheo loquar, clauiger. Atque hæc de explicatione singularum partium huius schematis sufficiant. Nunc videamus quis sensus eius sit, aut qua ratione id in partes resolutum legi possit. Scripturam enim hanc quandam esse certum est, non eam quidem, qua ex literis, verbis, nominibus, certisque orationis partibus composita, nos plerunque vtimur. Sed

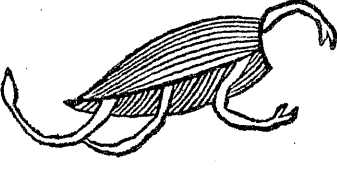

Ratio legēdi hieroglyphicæ scripturæ.

mul-

multò excellentiorem, sublimiorem, & abstractis mentibus viciniorem, qua integra sæpe numerò ratiocinatio rerumq; altissimarum conceptio, aut insigne aliquod in naturæ aut diuinitatis sinu delitescens mysterium, hoc vel simili artificioso symbolorum contextu intellectui sapientis vno intuitu obijcitur; oportet igitur in huiusmodi scripturis, relictis orationis circūstantijs quarum nulla ratio habetur; ab apparente foris imagine duci ad rerum abditas formas, & à sensibili obiecto, ad intelligibilis notionem. iuxta illud cōmune Kabalistarū רימון מצאתי תוכו אכלתי קליפתו ורקתי id est *malogranatum inueni, interiora comedi corticem abieci*. Quia tamen conceptus hieroglyphicus mentalis, sine conceptu rerum per nomina, voces, aliasque orationis partes indicatarum minimè concipi potest, ob formalis conceptus ab obiecto, seu rebus sensibilibus dependentiam, Lectio quædam ijs nominibus, & verbis quibus res per symbola significabantur, positis, instituebatur, cuius vt specimen aliquod curiosus Lector videat, Lectionis *ωδύδημα* subiungendum duxi, quod cum generalissimum sit, & omnes analogarum rerum species comprehendat, ei varios quoque sensus pro diuersis analogiæ rationibus inter dicta tamen analogiæ limites, competere necesse est, vti ex sequente schemate patet.

Pa

Paradigma
Lectiois Hieroglyphicæ.

Iuxta sensum proprium ita legi potest.	Ανάλογισ schematis in suas partes	Iuxta sensum Anagogicū, Mysticū, Magicum.
Anima mundi vitæ rerum		Hemepht, siue supremus intellectus
Vniuersam mundi machinam		Osiris
Cælorū orbitas		Cælestes Genij
Solem		Horus
Lunam		Isis
Elementa, superiora videlicet inferioribus amore connectit, connecta in suo esse conseruat.		Demones, sublunares, fascinati hoc similitudinario typo, veluti potenti catena trahuntur.

Cum

Cum verò mundi diuersi, à diuersis vti mundus minor seu humanus, politicus, ethicus, chemicus, & iuxta variam, quam cum maiori tenet analogiam, constituentur, variam quoque lectionem huius symbolicæ scripturæ resultare necesse est. Hinc medici sic legere possent; Anima, corpus organicum & singulas partes, &c. membra vitalia, cor, cerebrum, partibus inferioribus miro fædere coniuncta in suo esse cōseruat. Ethici verò ita; Anima rationalis totum hominem, potentias superiores, intellectum, voluntatem, cum inferioribus & exterioribus sensibus rectæ rationis dictamine concordans facit; & sic de cæteris quæ Lectori applicanda relinquimus. Vides igitur, quàm multarum rerum, & altissimarum, simplici hoc hieroglyphico schemate, quanto ingenio indigitarint Aegyptij, quomodo ad vnâ mundanam ideam, omnes reliquas ei analogas concatenatas veluti traxerint; ita quidem vt non vno sensu contenta, sed per innumeras rerum analogas species exporrecta, occulta quadam similitudine omnium processum seriemq; etiam ipsa Christianorū mysteria expressisse videatur. An non huc respicit ad mirandū illud in *beresith* elucescens mysterium, quod metathetica quadam Cabalicæ disciplinæ methodo resolutum, sensum ei, quem hieroglyphicum schema non absimilem his verbis exprimit.

Iuxta analogiam, variam, variè legi potest.

263

אב בכר רשית שבת ברא
 ראש אששת רב איש
 ברית טוב

Christia-
 nis myste-
 rijs appli-
 cari opti-
 me potest

Pater per
 globum
 aiatum

Christus
 per Scara-
 bæum

S. Aug:

Hoc est, Pater in filio, principium, quietem & fi-
 nem, creavit caput, ignem, fundamentum hominis
 magni, fædere bono. Quid aliud per alatum glo-
 bum, nisi circulus ille, cuius centrum ubique
 circūferentia nusquam, vt Trismegistus loqui-
 tur, denotatur; videlicet intellectus ille abstra-
 ctus, supramundanus, mens prima, Pater inquam
 cœlestis; quid aliud per Scarabæi corpus nisi
 vnigenitus filius eius, quem Pater principium,
 quietem, & finem constituit rerum omnium,
 per quem facta sunt omnia, & sine ipso factum
 est nihil. Ne verò quispiam indignum clamitet,
 Deum ipsum, omni admiratione maiorem, in-
 secto omnium vilissimo, teterrimo, putidissi-
 moque affimilari, ille audiat, quid de admiran-
 da Christi humanitate in soliloquijs suis magnū
 Ecclesiæ lumen S. Augustinus dicat. *Bonus*, in-
 quit, *ille Scarabæus meus, non ea tantum de cui se,*
quod vnigenitus, quod ipsemet sui Author; morta-
talium speciem induerit; sed quod in hac fæce nostra
fese volutarit, & ex ipsa nasci homo voluerit. Ne-
 que enim veritus est Sāctus iste Theologus, pie-
 tatis & integritatis columen, dum in nitidissimo
 Dei fulgore contemplando, hominisque ex op-
 po-

posita parte Cloacalē quendam, vt cum Catone
 loquar, putorem expendendo; subturpiculam lo-
 cutionis quodammodo stomachosæ nauseam,
 delicatiori habitam derisui, qui satis exploratum
 haberet, Deum se vermem etiam per Prophetam
 appellasse, quo loco multi Scarabæum vertunt: vt
 sic vilitas conditionis humanæ, qua infinita maie-
 stas Dei induta in mundum venit, indicaretur.
 Per hunc itaque filium, æternam sapientiam, &
 verum Osiridem mūdus creatus est, magnus ille
 homo, cuius caput Angelicus mundus, fons co-
 gnitionis; cuius ignis Sol est cœlorum cor, fons
 motus, vitæ & caloris; cuius fundamentum deni-
 que sublunaris mundus cōtinuis vicissitudinibus
 veluti ventris inferiores partes, obnoxius. Quid
 aliud per $\Phi\lambda\theta$ amorem designatur, nisi Spiri-
 tus ille על בני המים , qui succubans aquis, omnia
 igne amoris sui viuificat, fæcundat, & conglutinat
 fædere bono, fædere, inquam, pacis & amicitia
 ex naturarum cognatione, & mutuo consensu
 exorto coniungit; dicitur autem bonum, quia ad
 Deum qui est ipsum bonum ita dirigitur & ordi-
 natur; Vt quemadmodum inter se totus mundus
 vnus, ita & cū suo Authore postremò sit vnum.
 Sed tempestiuè hoc loco pedem retrahens ad
 magis faciliora me confero; ne ab hoc impene-
 trabili profunditatis abyssu absorptus temerarij
 scrutiniij penas luam.

Spiritus S.
 per

$\Phi\lambda\theta$

$\lambda\theta$

id est a-
 morem.

L I

Por-

266 C. Vlt: Specimen Interpret: Hierogl:

Porro præter dicta varijs sensibus in hieroglyphico symbolo expressa, alia quàm plurima adhuc continentur mysteria quorū aliqua particulatim hinc indicare visum est: Primò igitur Aegyptij hoc schemate ideali summo ingenio totius mundi systema, corporum seriem, omnemque partium mundanarum nexum designabāt, quod verum esse ex sequentibus patebit. Tradit Albu-mazar, alijque Arabum Astrologi, Aegyptios Solem inter duos mūdi quinaros posuisse, nempe super hunc, planetas quinque; sub hoc, Lunam, & quatuor elementa, vt sequitur.

1 Ρεφ&ιι	زحل	Saturnus
2 Πιζερε	المشتري	Jupiter
3 Ελοδοχ	المريخ	Mars
4 Κοχροτ	الزهرة	Venus
5 Πιερεηε	عطارد	Mercurus

Πιρη	الشمس	Sol
------	-------	-----

1 Πιοθ	القمر	Luna
2 Πιγρωεε	النار	Ignis
3 Πιαηοτ	الهوا	Aer
4 Πιεεωοτ	الماء	Aqua
5 Πικ&σι	الارض	Terra

Quod

C. Vlt: Specimen Interpret: Hierogl: 267

Quod fanè tunc verum esse cognoui, cum primùm in abdita huius sacrae sculpturae perueni. Vides quàm aptè in eo Orus seu Sol veluti coeli Rex ac Dominus vnicus, duos inter quinaros medius superiorem 5 planetarum, & inferiorem Lunæ elementorumq; constituatur? Sed audiamus de his Marfilium Ficinum l. de Sole c. 6. Solem, inquit, quasi Dominum omnes in mundo medium, quamuis diuersa ratione, constituere; Chaldaei quidem medium planetarum; Aegyptij verò inter duos mundi quinaros, nempe super hunc planetas 5. sub hoc Lunam & 4 elementa propinquiores verò terræ, quàm firmamento positum à providentia putant, vt eius feruente spiritu, & igne, Lunæ, aeris, aquæ humor, & crassa terrenorum materia foueretur. Quàm hæc vera sint figura hieroglyphica clarè ostendit. eique eruditissimus Rambam Aegyptius l. 2. מורה נבוכים more nebuchim c. 9. subscribit, ubi ita clarè hoc mundi systema Aegyptiacum depingit, vt ex hac sacra sculptura veluti ex *ερετρετρε* quodam id adumbrasse videatur. verba eius sunt.

Marfilius

Systema colorum

R. moyses Aegyptius Ben Maimo

דע כי גלגל נוגה וכוכב יש מחלקת בהם בין הראשונים מאנשי הלמדים אם הם למעלה בין השמש או תחת השמש מפני שאין שם מופת יורנו על סדור שניהם דורים האלה והיה דעת הראשונים כולם שבידודי נוגה וכוכב למעלה מן השמש והרע זה ותכינתו מאד ואחר כן בא פטלמיוס והכריע היתם מתחת ואמר שהוא כינאות בענין הטבעי שהוא השמש באמצע ע ושלש כוכבים למעלה

L 2

ושלשה למטה סוף דבר יהיה העניין כן או לא יהיה הנח הראשונים
 פולם היו מסדרים נונה וכוכב למעלה מן השמש זה חיו מונים
 הכדורים הכדור ירית למטה וכדור השמש אשר הוא למעלה
 ממנו בהכרח וכדור החמשה הכוכבים יולכים וכדור הכוכבים
 עומדים והגלגל כפי אשר אין כוכב בו

Mercurij
 & Veneris
 Sphæra su-
 pra Solem
 sunt iuxta
 Veteres
 AEgyptios

Scito ergò, quòd in spheris Veneris & Mercurij,
 controuersia fuit inter Antiquos, qui studebant in
 mathematicis. Vtrum supra Solem sint an infra?
 non enim vlla est demonstratio, ordinis harum
 spherarum: omnium tamè Antiquorum opinio fuit,
 quod istæ duæ spheræ, scilicet Veneris & Mercurij
 sint supra Solem. Intède ergò in hoc & scito. Vnde
 secutus est postea Ptolemæus, & sub Sole eos
 constituit, asserens conuenientius esse naturæ Solem
 in medio planetarum, ita vt 3 supra, 3 infra po-
 nantur, ordinare. Quicquid sit, omnes primi Sapien-
 tes Venerem & Mercurium supra Solem ordinaue-
 runt. & idcirco duas spheras numerauerunt. Sphæ-
 ram Lunæ quæ sine dubio propinqua est nobis, &
 spheram Solis quæ supra Lunam est necessariò.
 Spheras autem 5 planetarum pro vna reputabant.
 Spheram Stellarum fixarum pro alia, & cælum
 circum omnia in quo non sunt stellæ. Quòd si ita
 est, dicemus, quòd numerus spherarum in quibus
 sunt formæ stellarum, (sic enim stellas Antiqui vo-
 cabant, vt scitur ex libris eorum), Quaternarius
 est; spheræ scilicet stellarum fixarum; spheræ 5 pla-
 netarum; spheræ Solis, & spheræ Lunæ; supra omnes
 verò

4 Sphære
 AEgyptijs

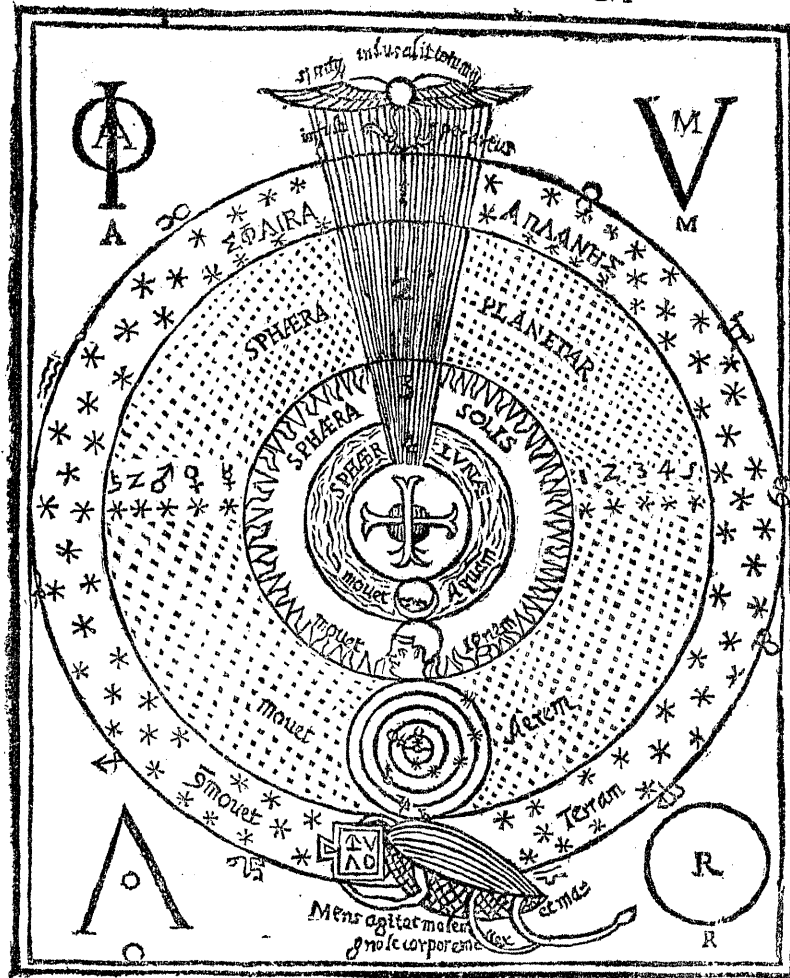
verò spheras quædam, in qua nulla stella est. Hæc
 Rambam: An non hic quaternarius spherarum
 clarè in nostro hieroglyphico schemate expressus
 videtur? certè expressius nihil. Quid enim aliud
 fulgida illa ac radiosâ Scarabæi pterygia nisi ru-
 tilam stellarum fixarum spheram, significant, in
 qua 12 signa Zodiaci per 12 Scarabæi digitos
 maiores, indicata reponuntur? quid aliud globus
 ille 5 circulorum, nisi spheram 5 planetarum.
 notat? vides spheram Solis in Hori capite, & Lu-
 næ spheram in propria figura repræsentatam, ele-
 mentarem mundum includentem. quæ omnia
 ambit globus alatus, spheræ videlicet inuisibilis
 de qua paulò ante Rambam locutus est.

Ne verò hunc quaternarium gratis ab AEgyptijs
 cõfictum quispiam existimet, eius mysteriũ
 hinc indicandum duxi. AEgyptij itaque cum ex
 admirabili illa rerum omnium nexu & concate-
 natione deprehendissent, superiora corpora, infe-
 riora valdè potèter mouere; & 4 elemèta, 4 sphæ-
 ris veluti principijs actiuis substerni; præterea
 spheræ Lunari vim quandam efficacem inesse ad
 elemètum aquæ cõmouendum, Solari ad ignem,
 ad aerem ob varias radiorum cõmisiones 5 pla-
 netarum spheræ; ad terram denique alterandam
 ipsi firmamento; quis non videt, eos magno in-
 genio hanc quadruplicem catenam, quadru-
 plicia inferioris & superioris mundi familia

Quatuor
 sphære re-
 spondent
 4 elemèti

corpora similibus connectentem sub quaternario numero, seu cubo mystico indigitasse? certè qui mentem nostram hic viderit facilè myste-

Systema mundi iuxta mentē veterū AEgyptiorum.

rium

rium illius Cabalistici intelliget. אין לך עשב ועשב אין לך מלח שראן לו מול ברקיע מכה אותו ואומר גרל למטה שראן לו מול ברקיע מכה אותו ואומר גרל. *Non est tibi herba seu planta aliqua inferius, quæ non stellam habeat in firmamento, quæ percutiat eam & dicat cresce.* Atque ex his patet, quàm concinnè AEgyptij rerum omnium nexum sub hoc symbolico schemate repræsentarint. Verùm cum à nemine adhuc quod sciam, systema cælorum iuxta mentem Veterum AEgyptiorum productum sit. ego in gratiam Philosophorum & Mathematicorū id primus ab immemorabili temporum vetustate vindicatum hoc loco proponere volui.

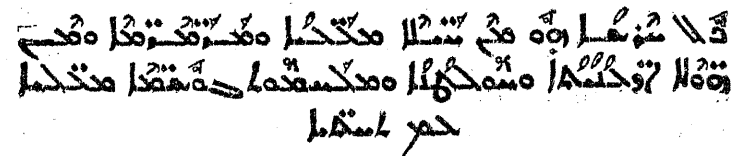
Demum, cū in hoc mundo maiore vna circumferētia ita alteri adnexa sit, vt ad conuersionem orbis superioris inferna conuersione quælibet gubernetur, totiusq; circuitus ratio per amorem in quadam attractione & pulsione reciproca collocetur. Præterea cū in circumfusa mundi machina connexis corporibus cuncta, naturas mutent inuicem, & mutentur, ex cōmuni autem hac cognatione cōcomitanter nascatur amor, ex amore similibus attractus, & propulsio contrariorum, verè Amorem vel eo nomine magum rectissimè Veteres appellarunt; quicumque in arte quavis, & facultatum genere eo vsque peruenire potuit, vt ex analogia agentium rerum ad res passibiles, similibus ad

fi-

Amor magus.

similes, contrariorū ad cōtrarias, naturaliū operū
rationē proximè visus est imitari; hunc, inquam,
Veteres magum, & verè Sapientem, incātamen-
to & fascino potentem, in Diuorū penè numerū
relatū nuncupauerūt. Nam vt rectè Mor Isaac
in philosophia sua Syra c. 6. philosophatur.

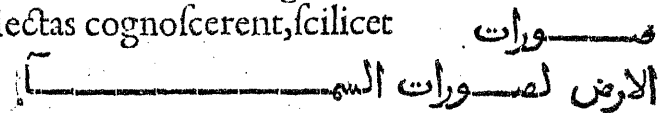
Mor Isaac

Scientiæ enim magicæ ratio à supremis perfici-
tur potentijs, vnà cum materijs terrenis, familia-
ritatem item ac conuenientiam supernis cum
inferioribus quæ sub Luna sunt, habentibus,
quibus cognitis, mira patrari posse quis non vi-
det? Est enim hoc præcipuum doctrinæ magi-
cæ caput, præceptumque, vt vnum ab alio natu-
ræ affinitate alliciat, vel eiusdem dissimilitu-
dine repellatur. Atque in hac scientia præ cæte-
ris Aegyptij excelluisse feruntur. Hos enim,
cum inferiorum effigies cœlestibus vultibus
subiectas cognoscerent, scilicet

In quo
Magia
naturalis
consistat

Zoroaster

è certis mundi materijs imagines certas, quas ab
effectu diuinas illices Zoroaster appellat, eò
quòd ijs magna prodigia operarentur, facere sub
certo siderum positu, consueuisse, Haly Arabs
tradit. l. de imaginibus cœlestibus. cuiusmodi

Haly

vt

vt innumeras alias, de quibus exprofessò in Oe-
dipo tractabitur, præterea, hæc præfens figura hie-
roglyphica vna fuit, cuius virtutes magicas vnà
cum ritibus cærimonijsque, quibus in eiusmodi
cōficiendis utebantur, libens proferrem; sed cum
humani generis hostis plerumq; huiusmodi ope-
rationibus eorum sese occultè immiscere sit so-
litus, multaq; circa confectionem earum Chri-
stianæ pietati prorsus contraria, & à S. Matre
Ecclesia iam dudum prohibita occurrant, ne te-
nerioribus mentibus ijs recitandis offendiculo
sim, vt nunc, ita in alijs libens supprimam, nisi
Ecclesiæ bonum, cui studeo, aliud suadeat; sed
hoc ijs, quibus hac in parte subsum, iudicandum
relinquo. Habes igitur hieroglyphicum systema
pulcherrimum sanè & prorsus musicum, quod
interuallis iunctum imparibus, sed tamen pro ra-
ta proportione distinctis, acuta cum grauibus
temperans, varios æqualiter concētus efficit, etsi
illum aures non capiant nostræ, quippe ad sub-
lunares turbines, affectuumque procellas varias,
yeluti ad catadupa Nili obliuescentes; habes
omnia philosophiæ recondita in hoc vnico sym-
bolico schemate, in totius mundi veluti compē-
dio quodam & ἀνακεφαλαιώσδι arcana rerum simi-
litudine adumbrata. Cuius quidem vniuersam
gloriam ab ipso vestibulo spectandam protinus
exhibere nolui; tūm quòd illius ambitum, ac latè

M m

ex-

Turba
Philoso-
phorum

Ponunt ij Solem imperatorem, speculorum fontem, characterum fontem, incognitis signis, & symbolis incumbentem, & summitates fontanas Apollinis, Osiridis, Mercurij. Quorum mysteria disquiruntur apud Balgū, Eximidium, Ariastem, aliosque in turba Philosophorū. Ex hoc luculenter deniq; patebit sagaci animo, quomodo Amor mūdi sit excellentissimus metaphysicus, Physicus, Astrologus, musicus, Geometra, Arithmeticus, Dialecticus, Rhetor, Poeta, Historiographus, Iuriscōsultus, Ethicus, Medicus, Nauta, Agricola, Architectus, Pictor Venator, Hortulanus, Augur, & Παρομαύτος, verbo absolutissimus Magus. Nemo igitur naturam adeat qui hunc Pana non attraxerit. Verūm tempestiuè finio, ne immensum hunc vastitatis Oceanum ingressus, pedem referre non liceat. Atque hæc sunt Beneuole Lector, quæ antequam Thesaurum linguæ Coptæ, & post illum Oedipum Aegyptiacum luci darem, per hunc Prodromum meum, de vtraque Aegyptiorum lingua vulgari, & hieroglyphica, tibi intimare volui; eumq; hinc præmittere, vt expeditior & cū maiori voluptate, securura opera adires, simulque ad ea intelligenda hisce præsuppositis fieres instructior. Ad methodum tamen huius Prodromi quod attrinet, fateor multa me hic præterijisse, quæ cūm explanatione longa & exacta indigerent, commodius

ad

ad Oedipum nostrum remisimus, plura me quoque eorum, quorum certa notitia haberi non poterat, obmisisse, aut obscuriora iusto sæpius inculcasse, vt fert ipsarum partium affinitas summa, rerumque tractandarum difficultas, vt fert demum prima quæque inuentio, de qua non dubito vsū venire mihi, quod mille alijs solet vt, vsus, ætas, ratio scilicet semper aliquid apportent noui, sintque vulgato poruerbio.

Ἰδὲ τῶν περὶ τῆς σοφίας.

Interim Beneuole & candide Lector si quæ tibi antiquitatis hieroglyphica monumenta; si libri huius argumenti, si Gemmæ, Mumia, Canopi, Idola, aut alia, in quibus huius generis Aegyptum redolentia symbola effigiata cernuntur suppetant. pro cura qua bono Reip. Lit: promouendo tangeris, ea mecum, vt ea operi meo inserta sub nomine tuo publicentur, communicare ne graueris, memor illius Hebraici.

כל המוסף מוסיפין לו והגרע גורעין לו

Addenti addetur, & subtrahenti subtrahetur.

Αεθρον, ἢ ἀπ' Μουσῶν βίβλα. Expertes enim sunt Musarum Ianua inuidia. Sic enim fiet, vt sicuti laboris me-

cum, ita & fructus sis particeps, ego verò

tua opera frerus, verè dicere possim

Nunc te marmoreū pro tempore fecimus, at tu

si fatura gregem supplicuit, aurem esto.

Finis Prodromi.

Nota.

Cum expedito Prodromo aliquot hoc loco folia vacarent, opera praeium me facturum existimaui, si in eorum gratiam qui variorum characterum studio delectantur, earum linguarum, quas ad confirmationem rerum assertarum hic prodromus adduxit, alphabeta quoque subiungerem, ne quicquam, quod Amanti literarum commodo & emolumento esse posset, obmisse viderer.

	Aethiopicum siue Abyssinum						Hebraeum	Syriacum	Chaldaei:	Ebraeico	Samaritan:	
	A	V	I	A	E	O						
	bre: lög: lög: lög: lög: bre:											
H	U::	U::	U::	U::	U::	U::	U	h			A	
L	Λ	Λ:	Λ:	Λ:	Λ:	Λ:	Δ	l			B	
H	ሐ	ሐ:	ሐ:	ሐ:	ሐ:	ሐ:	ሐ	h			G	
M	መ	መ:	መ:	መ:	መ:	መ:	መ	m			D	
S	ሠ	ሠ:	ሠ:	ሠ:	ሠ:	ሠ:	ሠ	s			H	
R	ረ	ረ:	ረ:	ረ:	ረ:	ረ:	ረ	r			V	
S	ሰ	ሰ:	ሰ:	ሰ:	ሰ:	ሰ:	ሰ	s			Z	
K	ቀ	ቀ:	ቀ:	ቀ:	ቀ:	ቀ:	ቀ	k			hh	
B	በ	በ:	በ:	በ:	በ:	በ:	በ	b			T	
T	ተ	ተ:	ተ:	ተ:	ተ:	ተ:	ተ	t				
Hh	ሐ	ሐ:	ሐ:	ሐ:	ሐ:	ሐ:	ሐ	hh				
N	ነ	ነ:	ነ:	ነ:	ነ:	ነ:	ነ	n				
A	አ	አ:	አ:	አ:	አ:	አ:	አ	a				
C	ሐ	ሐ:	ሐ:	ሐ:	ሐ:	ሐ:	ሐ	c				
V	ዐ	ዐ:	ዐ:	ዐ:	ዐ:	ዐ:	ዐ	v				

	A	V	I	A	E	O	
H	ዐ	ዐ:	ዐ:	ዐ:	ዐ:	ዐ:	h
Z	ዘ	ዘ:	ዘ:	ዘ:	ዘ:	ዘ:	z
I	የ	የ:	የ:	የ:	የ:	የ:	i
D	ደ	ደ:	ደ:	ደ:	ደ:	ደ:	d
G	ገ	ገ:	ገ:	ገ:	ገ:	ገ:	g
T	ጠ	ጠ:	ጠ:	ጠ:	ጠ:	ጠ:	t
Pp	ጸ	ጸ:	ጸ:	ጸ:	ጸ:	ጸ:	p
Tf	ጸ	ጸ:	ጸ:	ጸ:	ጸ:	ጸ:	fn
Zz	ፀ	ፀ:	ፀ:	ፀ:	ፀ:	ፀ:	zz
A	ረ	ረ:	ረ:	ረ:	ረ:	ረ:	a
Pf	ጥ	ጥ:	ጥ:	ጥ:	ጥ:	ጥ:	p

Si valorem cuiusq; literæ Aethiopicæ scire desideres, accipe consonantes à latere cum vocalibus in vertice, hæc vnâ sumpta syllabam dictæ literæ constituent.

Alphabetum Armenicum

ա	m	Aip	a	1
բ	բ	pian	p	2
չ	չ	Chim	ch	3
դ	դ	Ta		4
ե	ե	Iec		
զ	զ	Sf	ff	6
է	է	E	e	7
ը	ը	Iet	ie	8
ր	ր	To	tt	9
ս	ս	Sce	sc	0

Arabicum

Finis.	Medium	Principium
Al	ا ل	ل ا
B	ب ج	ب ج
T	ت ث	ت ث
T	ط ظ	ط ظ

Vertical columns of various alphabets including Hebrew, Syriac, and Arabic characters, with some letters labeled on the right side (K, L, M, N, S, A, Ph, T, Q, R, Sch, Th).

Ⲑ	Ini	i	1P	G	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
ⲑ	Liun	l	30	Hh	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
Ⲓ	Che	chh	40	Ch	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
ⲓ	Za	z	50	D	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
Ⲕ	Ghien	gh	60	D	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
ⲕ	Hho	hh	70	R	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
Ⲍ	Zza	zz	80	Z	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
Ⲏ	Chat	ch	90	S	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
ⲏ	Ge	g	100	Si	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
Ⲑ	men	m	200	S	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
ⲑ	Hi	hi	300	D	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
Ⲓ	No	n	400	T	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
ⲓ	Scia	sc	500	D	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
Ⲕ	Vo	u	600	Ain	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
ⲕ	Cia	c	700	Gaiu	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
Ⲍ	Be	b	800	F	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
Ⲏ	Cieh	cc	900	K	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
ⲏ	Rra	rr	1000	C	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
Ⲑ	Se	f	2000	L	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
ⲑ	Vieu	uu	3000	M	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
Ⲓ	Diun	d	4000	N	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
ⲓ	Re	r	5000	He	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
Ⲕ	Zo	z	6000	w	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
ⲕ	Hiun	hi	7000	La	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
Ⲍ	Piur	P	8000	I	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ
Ⲏ	Che	cch	9000					
ⲏ	Iecunieu	ieu	10000					
Ⲑ	Fe	f						
ⲑ	O							

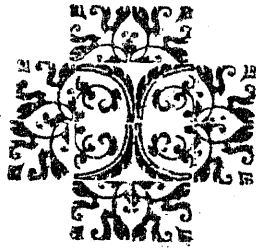
PRIMITIAE LINGVAE COPTAE

sive
 AEGYPTIACAE ANTIQVAE
 Ad Eminentiss: Principem S.R.E. Card:
 FRANCISCVM BARBERINVM!

Præfatio.

Cum ita nobis, Eminentissime Princeps, à natura comparatum sit, ut ijs rebus, quas aut ob nouitatem suspicimus aut quarum cognoscendarum feruente tenemur desiderio, haud planè acquiescamus, nisi plenam & integram de ijs instructionem capiamus, quod cum in alijs omnibus, tum potissimum in rebus ad scientiam pertinentibus locum habere quotidie experimur. Certè rem haudquaquam ingratiuam auidis & curiosis Lectoribus me facturum existimaui, si Prodrómo iam expedito, in quo de lingue Copte proprietatibus non nisi generatim tantum, à me disceptatū fuit. Specialem quandam, breuem ac perspicuam de huius lingue præceptionibus ac regulis tractationem hoc loco quoque subiicerem, ne quicquam ad res Coptas plenè intelligendas in Prodrómo nostro omisisse viderer. Discussa itaque sine mora ingenti sanè Grammaticarum Coptarum, quas partim The-
 N n *sau-*

thesauro nostro Coptarabico, partim alijs Codicibus Vaticanis præfixas reperi farragine, epitomen præsentem compilare aggressus sum, quam iuxta consuetas nostrorum Grammaticorum leges, ab omni confusione vindicatam, ea methodo disposui, ut quæcunque vel in Arabica versione obscura, aut ob peregrinam tradendi methodum essent difficilia, ea Tyronum ingenijs accommodata, hic breuiter, clarè ac dilucidè traderentur. Ne quoque Lector forsitan ob ignotæ linguæ spinosas traditiones, unà cum tædio animum ad ea addiscenda abijceret: minutiorum rerum seu particularum quarundam plus difficultatis habentium tractationem Thesauro Copto reseruavi, in quo Lector omnia ea quæ ad linguam eam perfectè intelligendam pertinent, Coptarabico latine tractata plenius & penitus reperiet. Vale itaq; munificentissime Princeps atque hisce pauculis interim fruiere.

LINGVÆ COPTÆ

seu

ÆGYPTIACÆ ANTIQVÆ.

PARS PRIMA

CAPVT PRIMVM.

De literis Coptitarum.

Habent Coptitæ in vniuersum literas 32. quarum figuras, nomina, potestates, in sequente schemate contemplare.

Figura	Nomen	Nomen	Potestas
Α α	Αλφα	Alpha	A
Β β	Βιτα	Vida	V
Γ γ	Γαμμα	Gamma	G
Δ δ	Δαλτα	Dalda	D
Ε ε ε	Ει	Ei	E
Ϛ Ϝ	Ϛο	So	S
Ζ ζ	Ζιτα	Zida	Z
	Ν η Ϛ		H

Figura	Nomen	Nomen	Potestas
H η	Hiτa	Hida	I
Θ θ	Θiτa	Thita	Th
I ι	Iaτa	Iauda	I
K κ	Kaπa	Kabba	K
λ λ	λaτa	Lauda	L
U υ	Uι	Mi	M
N η	Nι	Ni	N
Ξ ξ	Ξι	Exi	X
O ο	O	O	O
Π π	Πι	Bi	P
P ρ	Pο	Ro	R
C ς	Cιeεa	Sima	S
T τ	Taτ	Dau	T
Υ υ	υε	H	E
Φ φ	Φι	Phi	F
Χ χ	Χι	Chi	Ch ω

Figura	Nomen	Nomen	Potestas
Ω ω	Ωaτ	O	O
Ϩ ϣ	Ϩεi	Scei	Sc
ϣ ϣ	ϣεi	Fei	F
ϥ ϥ	ϥεi	Chei	Ch
Ϻ Ϻ	Ϻορi	Hori	H
Χ χ	Χaπaτa	Giangia	Gi
ϸ ϸ	ϸιeεa	Scima	Sc
Ϡ Ϡ	Ϡ	Dei	Di
ϡ ϡ	ϡι	Ebfi	Ps

CAPVT SECVNDVM.

De Literarum quarundam pronunciatione.

B, Vīda. v cōsonans, pronunciat̄ur vt β: velut
 βηθανια. Vithania. Bethania.
 H, Hīda similis est literæ Græcæ η, quæ I lon-
 gum est: pronunciat̄ur, vt I declinans ad E;
 sed quādo inuenitur cum accentu desuper η̄,
 pro-

pronunciatur, I, clarum . prioris exemplum
 ΗΤΕ quasi *ete* . ΗΞΕΙΝ . imin.

ΝΝ, Ni . in fine dictionis mutat formam , &
 scribitur sic Ξ . sicut Hebraicum , in fine Ξ .
 Exemplum . ΠΡΕΤΟΡΙΟΪ ΠΙΚΚΛΟΪ .

Θ, Thida vt ϑ VG . Θωοϑτ . Thoth men-
 sis primus Aegyptiorum.

Π, Bi . pronūciatur vt P . Ex . G . πρωει πιromi .

Τ, Dau . cum sit T . pronūciatur tamen vt D .
 Ex . C . τετενναδϑ† tetennahdi credidit .

Υ, He . profertur aliquando vt I , & y , & post ϑ
 est v , vocalis . Exem . C . Θυβι , Thybi ,
 ετιμαυ etimau .

Φ, Phi . aliquando P , declinans ad B . Ex . C .
 φιλισ Philix aut Bilix .

Χ, Chi . absque aspiratione pronūciatur eā fe-
 rē ratione quā Galli pronūciare solent χ
 Græcum .

Ψ, Epsi , vt ψ pronūciatur . Ex . C . ψυχι
 psychi .

Ϻ, Scai , Sc , pronūciatur vt Ϻ Scin Hebræum &
 ش Arabicum . Ex . C . Ναυχωπ Nauschop .

ϣ, Ch . cum aspiratione vt ϣ Hebræorum vel
 ح Arabum . vt ϣεν hhen .

Ϥ, Hori h . vt Hebræorum ϣ vel Arabum ح .
 X

Ϥ, Giangia profertur vt I, iota Hispanicū . vt hijo
 Ϥ , Scima, Sc , similis in pronūciatione est , su-
 periori literæ cy Schei .

† ϣ, Hebræorum æquiualeat , simile est Thau
 Samaritanorum mystico , hoc est literæ Tau
 antiquorum Hebræorum , à quibus Aegyptij
 mutuati videntur . sic autem scribitur . † . à
 Coptis pronūciatur Di EG . Ϥ† phtha, phda .

CAPVT TERTIVM

*De varia diuisione
 Literarum .*

Coptitæ quoque ad valorem & potestatem
 literarum melius dignoscendam , Hebræos imi-
 rati literas has in 5 veluti classes distinxerunt , se-
 cundum quinque præcipua organa , quæ natura
 cuique sono distinctè efferendo destinavit , nempè
 in literas Gutturis , Linguae , Palati , Dentium , &
 Labiorum .

Gutturis siue Gutturales sunt , quæ spiritu in
 Guttore formato efferuntur ; suntque sequentes ,

Α Ε Η Ι Υ Ζ Ω

Linguae siue linguales sunt , quæ lingua ad
 radi-

radices dentium affixa, & inde ad inferiores relabente pronunciantur: suntque sequentes.

Α Θ Λ Η Τ Τ †

Palati siue Palatinæ, aere ad palatum oris protruso pronunciantur. vt

Γ Κ Ι Χ Η Ξ

Dentium siue dentales, quæ dentibus anterioribus lingua pulsatis efferuntur. vt

Ζ Ε Ρ Σ Ψ Ο

Labiorum siue Labiales, quæ è labijs compressis erumpunt. vt

Β ς Π Φ Ψ Υ

CAPVT QVARTVM.

De particulis seu literis quibusdam genus dictionum distinguentibus.

Notandum hîc primò in Coptis dictionibus seu nominibus genus nequaquam ex fine, quemadmodum apud Latinos, Græcos, & Hebræos, aut per articulos, dignosci; sed ex præfixis quibusdam literis seu signis vt ipsi vocant, quæ articulorum ad instar sunt, totam nominum generis distinctionem

ctiōnem desumendam esse vt in exemplo.

I. Omnis dictio quæ præfixum habuerit signum Πι, indicat nomen masculinum singulare determinatum articulo, quod Arabes cognoscunt per | & √. vt Exem: C

πρωεις Vir. πρωτηρ Saluat or.
πρωιτ Semita. πρωιτρος. Testis.

Exceptio.

Nomina propria hoc signo carent. vti etiam apud Latinos, Græcos. vt

Μαρκος	Marcus	(πρωικος
Σιμων	Simon.	(πρωιων
Σαυλος	Saulus.	non (πρωικος
Παυλος	Paulus.	(πρωικος

2 Omnis dictio quæ habuerit præfixum signum † significat nomen femininum determinatum, quod Arabes per | & J cognoscunt.

† εκκλησια Ecclesia. † παρθενος Virgo.
† διαθηκη Testamentum. † ειρηνη Pax.

Signum † quoque indicat hominem (vt iuxta Arabum idioma loquar) de se ipso loquentem in prima persona singulari.

† πασαμι loquar. † παρδητε incipiam.
† παταντ surgam. † παρδελις sperabo.

Omnia dictio quæ initio habuerit præfixum signum Νι, indicat pluralitatem nominum, vel femininorum vel

masculinorum, determinatè seu cum articulo I & J ab Arabibus cognitam.

ⲛⲓⲣⲱⲉⲉⲓ	Viri.
ⲛⲓⲒⲓⲟⲉⲓ	Mulieres.
ⲛⲓⲁⲉⲁⲓⲟⲩ	pluralis numeri. Fontes
ⲛⲓⲪⲏⲟⲓ	Coeli.
ⲛⲓⲧⲱⲟⲩ	Montes
ⲛⲓⲁⲦⲦⲉⲗⲟⲥ	Angeli

Omnia dictio quæ signum ⲟⲩ habuerit præfixum; significat nomen masculinorum vel fæmininorum indeterminatè; hoc est sine articulo.

ⲟⲩⲣⲱⲉⲉⲓ	Vir.	ⲟⲩⲏⲓ	Domus.
ⲟⲩⲥⲒⲉⲉⲓ	Mulier.	ⲟⲩⲓⲱⲧ	Pater.

Omnia dictio quæ præfixum habuerit signum Ⲓⲁⲛ, indicat nomina pluralia indeterminatè sine articulo, vel sine I & J cognita.

ⲒⲁⲛⲁⲛⲦⲦⲉⲗⲟⲥ	Angeli.	Ⲓⲁⲛⲉⲉⲁⲩ	Matres.
ⲒⲁⲛⲡⲣⲟⲩⲪⲏⲧⲏⲥ	Prophetæ.	Ⲓⲁⲛⲣⲱⲉⲉⲓ	Virī.

CAPVT. V.

De octo literis Seruilibus mensurantibus omnem dictionem tam in nominibus quam verbis.

Nota. Quemadmodū in cæteris linguis Orientalibus, literæ quædam sunt, quarū additione vel subtractione, in cer-

certā alicuius dictionis significationem deuenimus, quas & ideò seruiles vocant, sic etiam in lingua Copta octo tenentur Literæ, quarum vnaquæque iterum alia 4 signa habet. quibus omnis dictio in nominibus & verbis mensuratur. Sed de his in sequentibus

P A R S II.

De Nomine.

In nominibus Coptiticis 5 consideranda sunt; Qualitas, Species, Genus, Numerus, Casus, de quibus breuiter totidem capitibus agendum.

CAPVT. I.

De qualitate Nominum Aegyptiorum.

Qualitate apud Aegyptios, & Coptitas, sicuti & apud cæteras gentes, nomen aliud est substantiuum, aliud adiectiuum. Substantiuum verò iterum est vel

Proprium	vel	Appellatiuum	
Ⲓⲱⲁⲛⲛⲉⲥ	Ioannes	ⲛⲣⲱⲉⲉⲓ	Vir
ⲒⲁⲕⲱⲒⲟⲥ	Iacobus	ⲛⲓⲱⲧ	Pater.
Ⲙⲁⲣⲕⲟⲥ	Marcus	ⲛⲣⲉⲁⲒⲓ	Terra
Ⲡⲉⲧⲣⲟⲥ	Petrus.	ⲛⲉⲉⲱⲟⲩ	Aqua.

Adiectiuorum verò

aliud est aliud est
proprie dictum adiectiuum : adiectiuum demonstrat:

Ⲑ ⲟ Ⲓ

Ⲑ ⲩ

	Adiect:proprie		Adiect:demonstr:
Μαγν	magnus.	Ἰ	hic.
VG. ΕΥΕΧΕ	Bonus.	Ἰ	illa vel hæc.
Μυ	multus.	ὁ	ille.

Quibus proprium & adiectiuum demonstratiuum est sua natura restricta sunt & determinata; Appellatiuum autem & reliqua adiectiua, latè patentia & vaga restringuntur præfixo articulo. vti in superioribus exemplis patet, vbi vides articulum V.G. **Ἰ** masculini generis, nequam proprijs nominibus, sed appellatiuis tantum adiungi.

CAPVT. II.

De Specie Nominum.

Species apud Coptitas duplex est, Primitiua & Deriuatiua. Nomen primitiuum est, quod non deriuatur aliunde, vt

Ἰ Cœlum **Ἄγγελος** Angelus.

Κ Dominus. **Π** Spiritus.

Deriuatiuum verò quod ab alio deriuatur. estque verbale & Nominale. Verbale est quod deriuatur à verbo, qualia ferè sūt omnia adiectiua & participia: vt **εὐλογῶν** loquens. & cætera quæ à verbo formantur. Nominale verò est quod à nomine originè suã trahit; qualia sunt omnia illa adiectiua, quæ ab appellatiuo quopiam formantur. vt

Π deducuntur à **Π** Spiritus.
καρ deducuntur à **καρ** caro.
καρ

σαμαριτικη		(σαμαρια	Samaria
λευιτικη		(λευι	Leui.
συρια	deducuntur à	(συρια	Siria.
σωματικη		(σωμα	corpus.

His quoque annumerari possunt, nomina deriuatiua locorum, quæ formantur præfixa particula, **π** vt

π	Alexandrinus.
π	Nazarenus.
π	Romnus.
π	Nicænus

Sunt præter hæc multa alia deriuatiua nomina, veluti loci, temporis, instrumenti, actionis, vicis, possessionis, diminutionis, similiaque; Verum ne similibus nominum monstris horrorem Lectori inferamus, vt pote ad nostrum institutum non magni momenti futurorum, consultò hoc loco ea omittenda censuimus.

CAPVT. III.

De genere Nominum.

Genus duplex est, masculinum & femininum; Feminina sunt ex significatione. 1. Nomina mulierum, & ea quæ mulieribus tantum conueniunt, vt **Μαρια** Maria. **Λουκια** Lucia. **Καθαρινα** Catharina. 2. Nomina Regionum & Urbium. vt **Χηαι** Aegyptus. **Αλεξανδρια** Alexandria. **Ἰερουσαλημ** Ara-

Arabia. **Κυπρος** Cyprus. **Σεβαστα** Sebastia. & sic cæteris.

3. Omnia nomina appellatiua facillimè cognoscuntur ex præfixo sibi articulo, quo nunquam carent. cuius rei cape sequentem regulam.

Omnia nomina masculina vno ex his 4 signatur articulis.

Π. Πι. Φ. Φη.

Exemplum

Πρεφ † σβας Magister.	πικος κοσος Mundus.
πρω αι Vir homo.	πλο γιον Rationale.
φρα η Nomen	πυρ ραι Ignis.
φνε τ χω λε ος dicens	πνε ος Aer.
ππ η α Spiritus.	πνε ω ος Aqua.
π σ ω ν τ Creatio.	π κ α θ ι Terra.

Regula 2.

Omnia nomina quæ aliquè ex his 5 habuerint præfixū articulū, erunt generis fæminini. Articuli autem sunt isti.

Θ. Θ. Θα. Θε. †.

Exempla.

Θ Θ β α κ ι	Ciuitas.
Θ Θ ε ι ρ η η η	Pax.
Θ α Θ α π α ρ χ η hoc est.	Toparcha
Θ ε Θ ε λ η η	Voluntas.
† † η η χ ι	Venter.
† † σ ω τ η ρ ια	Salus.

Ho-

Horum † omnium dictorum articulorum vsitatissimus est, & frequentissimus.

Regula 3.

Omnia dictio quæ signum **ο** initio habuerit præfixum, significat nomen fæmininum vel masculinum indeterminate, sine articulo.

ο ρ αι αι Vir.	ο η ι Domus
ο ρ θ ι αι Mulier.	ο ρ θ ο Frater.
ο ρ ι ω τ Pater.	ο ρ αι α Mater.

Quomodo verò specificetur hæc particula, in arabisca lectione suprâ diximus.

CAPVT. IIII.

De numero Nominum Aegyptiacorum

Numeri nominum apud Coptitas sunt tres. Singularis, dualis, pluralis. De singulari, eiusque significatione in præcedentibus dictum est; de duali & plurali cape sequentes regulas.

Regula I. Omne nomen pluralis numeri determinate significationis, siue id masculinum fuerit, siue fæmininum, designatur per præfixos hosce articulos.

Ηι. Ηε. Ηη. Η.

	Sing;		Plural;
πρωεις	homo.	πρωεις	homines.
πνευωυτ	mortuus.	πνευωυτ	mortui.
πφικ	futurum.	πφικ	futura.
πνευωυτ	nox.	πνευωυτ	noctes.
ουρδεις	mulier.	ουρδεις	mulieres.
†φ	caelum	†φικ	caeli.

Regula 2. Omne nomen indeterminatum pluralis numeri, siue id fuerit masculini, siue feminini generis, designatur per praefixum articulum. Ζαν.

	Sing:		Plur:
ουρδεις	homo.	Ζανρωεις	homines.
ουρδεις	mulier.	Ζανουρδεις	mulieres.
ουρεαυ	mater.	Ζανουρεαυ	matres.
παγγελος	Angelus.	Ζανπαγγελος	Angeli.

Ex quibus patet Coptam linguam in inflexione nominum, nullam cum Graecis habere communionem; Apud Graecos enim pluralis cognoscitur ex fine nominis; secus apud Coptitas; apud quos ipsa substantia nominis semper manet intacta, sola mutatione facta in additione particularum dictarum.

Regula 3. Omne nomen siue id masculinum fuerit siue femininum, cuius initium signatur articulo Ζαν aut Νι & finis litera Β, quod duo Coptitis significat, dualis est numeri. Vt

ουρδεις	Viri.	ΖανρωειςΒ	duo Viri.
		ουρδεις	

ουρδεις	mulier.	ΖανουρδειςΒ	duae mulieres.
Παγγελος	Angelus.	ΖανπαγγελοςΒ	duo Ang:
ουρεαυ	mater.	ΖανουρεαυΒ	duae matres.
πνευωυτ	discipulus.	πνευωυτΒ	duo discip:
†φ	Caelum.	†φικΒ	duo Coeli.
Πιοτρο	Rex.	ΠιοτρωΒ	duo Reges.

Tota igitur generis nominum cognitio consistit in hisce signis seu literis praefixis. quae si diligenter aduertis, nullam difficultatem inuenies in cognoscendo genere nominum Coptorum.

Masc:sing:	Fam:sing:	Com:sing:	Plur:com:	Plur:com:
Π	Θ	Ου	Νι	Ζαν
Πι	†	ου	Νε	Ζαν
Φ	†α	ου	Νη	Ζαν
Φη	†ε	ου	Ν	Ζαν
	†			

CAPVT V.

De Casu Nominum.

Quemadmodum apud Hebraeos, Chaldaeos, Arabes, Aethiopes, quibusdam articulis nominibus praefixis constituuntur casus; sic etiam apud Coptitas, quamuis eorum non tanta ratio habeatur, ut in linguis Occidentibus. cum affixa ferme omnem eorum defectum facile supplere possint.

Praeter particulas tamen sequentes Πι. †. ου. Νι. Ζαν. P p quae

quæ nominatiuis casibus tam in singulari quàm plurali aut duali uti dictum est, inseruiunt; alias quoque particulas cæteris casibus promiscuè seruietes Coptitis reperio. suntque sequentes.

ἡ τε. η. εε.

Η τε. Genitiui particula est. maximèque conuenit nomini quod est in regimine. Quemadmodum in sequentibus exemplis patet.

οὐρανῶν ἡ τενιφῶν Cœli Cœlorum.
 υἷος ἡ τεψψ Mater Dei.
 οὐρανοῦ ἡ τεπικαρι facies terræ.
 βασιλευσῶν ἡ τεπικαρι Reges terræ.
 ἐκ χειρῶν ἡ τεπενκαρι de manibus inimicorū.
 καρπῶν ἡ τεπενκαρι fructus ventris tui.
 σωτηρίας ἡ τετεκοχινραε salus dexteræ tuæ.
 ὀφθαλμῶν ἡ τεπκαβελ Lumē oculorū meorum.
 ἰσχυρίας ἡ τετεκαβελνικ virtus spei meæ.

Particulas verò alteras ἡ. & εε. sæpè quoque genitiuo præfixas reperio. ut

σῶμα εἰπὸς Corpus Domini.
 φυλὴ ἡ τριουδα Tribus Iuda.
 σημεῖον ἡ τεπενκαρι signum aduentus tui.

Plerumque tamen hæ particulae promiscuè datiuo & accusatiuo inseruiunt.

In datiuo exempla sunt sequentia

πλη

πληθοὶ ἐπιρῶει Veruntamen vae homini.
 οὐκ ἔστιν ἡ τεπενκαρι Quot vicibus.
 ἡ τριουδα εἰπὸς Discipulis suis &
 ἡ τριουδα εἰπὸς Apostolis sãctis (dedit)
 τὸ πεντακοσίου δὲ da Petro denarium;
 ἀφ' ἡ τριουδα δedit pauperibus.

In Accusatiuo exempla.

ἀφ' ἡ τριουδα Accepit panem.
 ὁ θεὸς εἰπὸς εἰπὸς Dominus saluat iustos.
 ἡ τριουδα εἰπὸς tu scis sessionem meam
 ἡ τριουδα εἰπὸς & resurrectionem meam.
 εἰπὸς εἰπὸς mittet Deus misericordiã suã.
 εἰπὸς εἰπὸς)

Verum hæ duæ particulae ἡ, & εε. quando Datiuo, Accusatiuo, aut genitiuo inseruiant; aut quæ sint Regulae ad id cognoscendum cum fusioem tractationem requirant, in Thesaurum distulimus dicere; ibi enim Regulas singularum harum particularum volente Deo fusius declarabimus. Quare eò Lectorem remittimus.

Porrò Vocatiuus & Ablatiuus propria quoq; sibi vendicant præfixa. Vocatiuus quidè ἡ. ε. ε. ut
 εἰπὸς εἰπὸς audi o popule meus. ἡ τριουδα
 εἰπὸς ὁ mulier. εἰπὸς Domine. vel εἰπὸς.

P p 2

Quam-

Quamuis Ablatiuum Coptitæ non habeant, exprimunt tamen eum per adiunctas particulas $\iota\chi\epsilon\tau$. $\delta\epsilon\tau$. $\epsilon\beta\omicron\lambda$. $\epsilon\beta\omicron\lambda\zeta\epsilon\tau$. hoc est, de, in, ex, ab. quemadmodum in alijs linguis fieri solet.

Paradigma declinationis.

Sing: Num:

Nom:	$\Upsilon\iota\pi\rho\omega\epsilon\epsilon\varsigma$	Vir.
Gen:	$\eta\tau\epsilon\pi\rho\omega\epsilon\epsilon\varsigma$	Viri.
Dat:	$\epsilon\epsilon\pi\rho\omega\epsilon\epsilon\varsigma$	Viro.
Accus:	$\eta\pi\rho\omega\epsilon\epsilon\varsigma$	Virum.
Voc:ô	$\alpha\iota\pi\rho\omega\epsilon\epsilon\varsigma$	Vir.

Ablatiuo præponunt $\epsilon\beta\omicron\lambda$. $\epsilon\beta\omicron\lambda\zeta\epsilon\tau$. $\delta\epsilon\tau$. vt $\epsilon\beta\omicron\lambda\pi\rho\omega\epsilon\epsilon\varsigma$. $\epsilon\beta\omicron\lambda\zeta\iota\pi\rho\omega\epsilon\epsilon\varsigma$. $\delta\epsilon\tau\iota\pi\rho\omega\epsilon\epsilon\varsigma$ à Viro.

Plura: Num:

Nom:	$\Upsilon\iota\pi\rho\omega\epsilon\epsilon\varsigma$	Viri.
Gen:	$\eta\tau\epsilon\pi\rho\omega\epsilon\epsilon\varsigma$	Virorum.
Dat:	$\epsilon\epsilon\pi\rho\omega\epsilon\epsilon\varsigma$	Viris.
Accus:	$\eta\pi\rho\omega\epsilon\epsilon\varsigma$	Viros.
Vocat:	$\alpha\iota\pi\rho\omega\epsilon\epsilon\varsigma$	ô Viri.

Loco Ablatiui præponunt nomini $\epsilon\beta\omicron\lambda$ $\delta\epsilon\tau$.
Pars

PARS III.

De Pronomine.

Nominis vicem subeunt Pronomina; quæ sunt separata, vel alijs vocibus affixa. Separata sunt triplicia, Personalia, Demonstratiua, & Relatiua, quæ generibus & numeris variantur.

CAPVT I.

De Pronomine Personali.

	I Personæ.	2 Personæ.	3 Personæ.
Sing:	$\epsilon\gamma\omicron\kappa$ ego.com:	$\eta\tau\omicron\kappa$) mas: $\eta\tau\omicron\varsigma$ ille mas.	
		$\eta\theta\omicron$) tu.fæm: $\eta\tau\omicron\varsigma$ illa fæm:	
Plur:	com: $\epsilon\gamma\omicron\kappa$ nos.	$\eta\theta\omega\tau\epsilon\iota$ vos.	$\eta\theta\omega\iota\varsigma$ illi.

Datiuos pronominum hisce vocabulis exprimunt Coptitæ. $\eta\mu\iota$ mihi. $\delta\alpha\rho\omega\kappa$ tibi. $\eta\tau\omicron\varsigma$ illi. vel fæm: $\eta\tau\omicron\varsigma$. Plural: $\eta\mu\omicron\iota$ nobis. $\eta\omega\tau\epsilon\iota$ vobis. $\eta\tau\omicron\iota$ illis. Reliqui casus Pronominum separati à nominibus & verbis quibus affiguntur, esse nõ possunt, vti videbitur.

CAPVT II.

De Pronomine Demonstratiuo & Relatiuo.

Demonstratiuum duplex est, propinquum & remotum.
Pro-

	Propinquum.	Remotum.	Relatiuum.
Sing:	(mas: Φαι Hic.	ΦΗΤΕΛΛΕΛΛΑΥ	ΦΗ Qui.
	(fem: Φαι Hęc.	ΕΤΕΛΛΕΛΛΑΥ Iste.	ΘΗ Quæ.
		ΘΗΤΕΛΛΕΛΛΑΥ	
		ΕΤΑΥ Ista.	
Plural:	ΗΗ Hi.	ΗΗΤΕΛΛΕΛΛΑΥ Illi.	ΗΗ qui.com:

Nota. ΦΗ. ΘΗ. ΗΗ. relatiua admittūt etiā ΕΤΑΥ. vt ΦΗΕΤΑΥ, ΘΗΕΤΑΥ. qui, quæ. aliquando etiam vsurpantur reiecto ΦΗ. ΘΗ. vt Πιρωλλει ΦΗΕΤΑΥ ΧΦΟΥ. hic vir qui genuit. omisso ΦΗ sic dicitur. Πιρωλλει ΕΤΑΥ ΧΦΟΥ idem, ΨΖιλλει ΘΗΕΤΑΥ ωιζιλλειου. hæc mulier quæ genuit. sic redditur. ΨΖιλλει ΕΤΑΥ ωιζιλλειου. Sed de reliquis relatiuis & interrogatiuis fusiùs tractabimus in sectione de aduerbijs

PARS IV.

De affixis & prefixis eorumque Ratione apud Coptitas.

Affixa vocantur Pronomina inseparabilia à fine nominibus adiuncta, innuuntque significationem possessiuam. in quorum positionem Coptitæ à cæteris Orientalibus discordant; subinde enim ea ponunt in fine, subinde initio; in medio quoque verborum ea poni ex sequētibus patebit; vtuntur ad omnem possessiuam significationem indicandam octo potissimùm literis, tot nimirum quot diuer-

diuersis modis alicuius rei possessio considerari potest. Suntque sequentes de quibus & fusiùs alibi.

Α. Ι. Κ. Ν. ΤΕΝ. Ε. ΡΕ. Ψ. Σ. Υ.

1. Α. in dictione occurrens indicat personam loquētem de seipsa, hoc est iā personam singul: numeri ΠΑΟΥ Dominus meus. ΠΑΙΟΥ Pater meus. ΠΑΟΥΨ Deus meus: vbi nota initialem literam Π. articulum gen: masc: coniunctam literæ Α. constituere vocem possessiuam in prima persona masc: gen: vt Πιρωλλει Vir, cum affixo Παρωλλει Vir meus.

2. Ι litera idem significat person: primā singul: num: quæ ponitur nūc in principio, nūc in fine. vt ΠΕΤΕΖΙΟΥ voluntas mea. ΑΙΣΑΧΙ locutus sum. ΗΗΙ mihi.

3. Κ indicat secundam personam masculini gen: Ε. Σ. ΠΕΚΟΥ Dominus tuus. ΠΕΚΟΥ Pater tuus. ΠΕΚΟΥΨ Deus tuus. ΑΙΣΑΧΙ locutus es. ΗΑΡΟΥ tibi

4. Η significat primam personam pluralis numeri loquētem de seipsa. vt ΠΕΟΥ Dominus noster. ΠΕΟΥ Pater noster. ΑΙΝΖΨ credimus. ΕΡΟΥ à nobis.

5. ΤΕΝ indicat 2 personam pluralis numeri. vt Ε. Γ. ΠΕ ΤΕΝΟΥ verba vestra. ΠΕ ΤΕΝΟΥ Dominus vester. ΑΡΕ ΤΕΝΑΧΙ locuti estis ΗΟΥ ΤΕΝΟΙΣ vobis.

6. Ε indicat personam 2 presentem vt ΠΕΟΥ Dominus tuus, ΤΕΟΥ Domina tua.

7. ΡΕ indicat 2 personā præf: vt ΑΡΕΑΧΙ locuta es.

8. **I** significat 3 personam masculinam. vt **πεϥραν** nomen eius. **αϥχιει** inuenit. **φωϥ** ei.

9. **C** significat fæmin: in 3 persona loquentem. vt **πεκνοϥ** Deus eius.

10. **Υ**. 3 personæ plural: num: vt **πωροϥ** Dominus eorum. **αϥκωνϥ** fecerunt. **ηϥωοϥ** eis.

Paradigma expansum.

Paradigma Nominis affixati.

Singularis.

Α	Παοϥ	Dominus meus.
Κ	Πεκοϥ	Dominus tuus.
ϸ	Πεοϥ	Dominus tuus fæm:
ϥ	Πεϥοϥ	Dominus suus vel eius.
ϸ	Πεκοϥ	Dominus eius fæm:
Η	Πενοϥ	Dominus noster.
Τει	Πετενοϥ	Dominus vester.
Υ	Πωροϥ	Dominus eorum.

Pluralis.

Α	Ναοϥ	Domini mei.
Κ	Νεκοϥ	Domini tui.
ϥ	Νεϥοϥ	Domini sui masc:
ϸ	Νεκοϥ	Domini eius f.
Η	Νενοϥ	Domini nostri.
Τει	Νετενοϥ	Domini vestri.
Υ	Νωροϥ	Domini eorum.

aliud

Sing:

Aliud.

Plur:

Α	παο	facies mea.	παο	facies meæ.
Κ	πεκο	facies tua.	πεκο	facies tuæ.
ϥ	πεϥο	facies eius.	πεϥο	facies eius.
ϸ	πεκο	facies eius f:	πεκο	facies eius f:
Η	πενο	facies nostra.	πενο	facies nostræ.
Τει	πετεκο	facies vestra.	πετεκο	facies vestræ.
Υ	πωρο	facies eorum	πωρο	facies eorū.

Non secus reliqua nomina masc: generis occurrentia formanda sunt; vt **πρωει** homo vir. **παρωει** Vir meus. **πεκρωει**, **πεϥρωει**, **πεκρωει**, **πεκρωει**, **πετερωει**, **πωρωει**, **παρωει**, **πεκρωει**, **πεϥρωει**, &c. Sic quoque **πιαϥ** Pater, vt dictum est. **παιαϥ** Pater meus. **πεκιαϥ**, **πεϥιαϥ**, **πεκιαϥ**. & sic de reliquis.

Paradigma Nominum fæminini gen: cum affixis.

Α	ταοϥ	Domina mea.
Κ	τεκοϥ	Domina tua.
ϥ	τεϥοϥ	Domina eius.
ϸ	τεκοϥ	Domina eius.
Η	τενοϥ	Domina nostra.
Τει	τετεκοϥ	Domina vestra.
Υ	τωροϥ	Domina eorum.

Aliud.

Α	τασιρηη	Pax mea.
----------	----------------	----------

Q9

K

Κ	ΤΕΚΖΙΡΗΗΗ	Pax tua.
Υ	ΤΕΥΖΙΡΗΗΗ	Pax eius.
Σ	ΤΕΣΖΙΡΗΗΗ	Pax eius f:
Η	ΤΕΗΖΙΡΗΗΗ	Pax nostra.
ΖΕΗ	ΤΕΤΕΗΖΙΡΗΗΗ	Pax vestra.
Υ	ΤΟΥΖΙΡΗΗΗ	Pax eorum.
	Aliud	Sing:
Α	ΤΑΛΛΑΥ	mater mea.
Κ	ΤΕΚΕΛΛΑΥ	mater tua.
Υ	ΤΕΥΕΛΛΑΥ	mater sua.
Σ	ΤΕΣΕΛΛΑΥ	mater eius f:
Η	ΤΕΗΕΛΛΑΥ	mater nostra.
ΖΕΗ	ΤΕΤΕΗΕΛΛΑΥ	mater vestra.
Υ	ΤΟΥΕΛΛΑΥ	mater eorum.
		Plural:
Α	ΠΑΛΛΑΥ	matres meæ.
Κ	ΠΕΚΕΛΛΑΥ	matres tuæ.
Υ	ΠΕΥΕΛΛΑΥ	matres eius.
Σ	ΠΕΣΕΛΛΑΥ	matres eius f:
Η	ΠΕΗΕΛΛΑΥ	matres nostræ.
ΖΕΗ	ΠΕΤΕΗΕΛΛΑΥ	matres vestræ.
Υ	ΠΟΥΕΛΛΑΥ	matres eorum.

Atque ex his & similibus exemplis facile cognosces qua ratione quoduis aliud verborum, quo ad affixa sua formandum sit.

Pars

PARS V.

De Verbo eiusque particulis.

Multa mihi hîc de varia verbi subdiuisione Coptitis vîsitata, dicenda forent. verùm quandoquidem eam tractationem Thesauro nostro referuauimus; solùm hîc methodum, qua in verborum inflexione vtuntur, à nostra admodum diuersam, ostendemus. Vt methodus nostra spinosioribus minutijs remotis Tyronibus facilior reddatur & planior. Notandum itaque Coptitas octo characterum, vel potius particularum nunc in α, & alia signa diuisarum subsidio, omnem cùm nominum: tùm verborum inflexionem metiri. Sunt autem dictæ particulae veluti signa quaedam seu indices generis, numeri, casus, personæ, modorum, temporum, aliarumque circumstantiarum, quæ in nominibus & verbis passim à Grammaticis considerantur. Huiusmodi itaque particularum cognitionem si habueris, difficile non erit, quoduis verbum Coptum coniugare. particulae sunt sequentes.

α. ει | κ | υ | ε | επ | αα | οα. | επτηκ.

Verùm vt maiori claritate procedamus, tractatũ hunc de verbo in totidem partes, quot particulae sunt, subdiuidemus, vt singularũ particularum seu notarum in nominibus, & verbis occurrentiũ, officia melius percipiantur.

Diuisio prima.

Ac primũ quidem signum α. ει indicat personã de seipso loquẽtẽ in nominibus, hoc est denotat affixũ primẽ

Q9 2

pri-

personę. Ac primò quidē in nominibus. hęc signa habet.

1	ΠΑ ΠΑΘC	Dominus meus.
2	ΠΑ ΠΑΘC	Domini mei.
3	ΤΑ ΤΑΘC	Domina mea.

In verbis verò præteriti temporis habet hęc signa.
 signa Exemplum.

ΑΙ	1	ΑΙCΑΧΙ	Locutus sũ, vel loquebar.
ΕΤΑΙ	2	ΕΤΑΙCΑΧΙ	Cũ locutus sim.
ΠΑΙ	3	ΠΑΙCΑΧΙ	Locutus erã vel loquebar.

In verbis verò futuri temporis hęc signa habet.

Exemplum futuri.

ΕΙΕ	1	ΕΙΕCΑΧΙ	loquar.
ΕΙΜΑ	2	ΕΙΜΑCΑΧΙ	volo loqui.
ΕΥΡΙ	3	ΕΥΡΙCΑΧΙ	vt loquar.
ΗΤΑ)	4	ΗΤΑCΑΧΙ)	loquar.
ΜΑΡΙ)		ΜΑΡΙCΑΧΙ)	
ΕΪ	5	ΕΪCΑΧΙ	qui loquar.
ΥΑΙ	6	ΥΑΙCΑΧΙ	quia loquar.

In verbis verò temporis præsentis habet hoc signum
 ΕΙ. ΕΙCΑΧΙ ego loquor.

Diuisio Secunda.

Litera Η significat hominem, seu personam loquen-
 tem de seipso & de alio. id est persona consorte: ha-
 betque signa quindecim. Ac primo quidem in nomini-
 bus hęc 3 signa habet. ΠΑ, ΠΑ, ΤΑ.

ΠΑ

ΠΕΙ	1	ΠΕΙΘC	m. Dominus noster.
ΠΕΙ	2	ΠΕΙΘC	m. Dominini nostri.
ΤΕΙ	3	ΤΕΙΘC	f. Dominæ nostræ.

In verbis verò præteriti temporis hęc 4 signa habet.

ΑΙ	1	ΑΙCΑΧΙ	Locuti sumus.
ΕΤΑΙ	2	ΕΤΑΙCΑΧΙ	(cũ locuti fuerimus. (vel cũ loqueremur
ΠΑΙ	3	ΠΑΙCΑΧΙ	Locuti fuimus.
ΥΑΙ	4	ΥΑΙCΑΧΙ	(Quia locuti sumus vel (vt locuti fuerimus.

In verbis futuri hęc octo signa habentur.

ΕΥΡΕΙ	1	ΕΥΡΕΙCΑΧΙ	Vt loquamur.
ΠΕΙ	2	ΠΕΙCΑΧΙ	Loquemur.
ΕΙΜΑ	3	ΕΙΜΑCΑΧΙ	Volumus loqui.
ΗΤΕΙ	4	ΗΤΕΙCΑΧΙ	Vt loquamur.
ΜΑΡΕΙ	5	ΜΑΡΕΙCΑΧΙ	Loquamur.
ΕΤΕΙ	6	ΕΤΕΙCΑΧΙ	Qui loquemur.
ΤΕΙ	7	ΤΕΙCΑΧΙ	Loquemur.
ΥΑΙ	8	ΥΑΙCΑΧΙ	Quia loquemur.

In verbis denique præsentis temporis hoc signum ha-
 bet ΕΙ, vt ΕΙCΑΧΙ loquimur vel loquentes sumus.

Diuisio 3.

Tertia verò Litera Ψ, significat tertiam personam
 præsentem siue affixum 3 personæ, habetque signa 14.

ac

ac primò quidem in nominibus 3 signa habet.

$\pi\epsilon\upsilon$	1	$\pi\epsilon\upsilon\omicron\varsigma$	m. Dominus eius vel suus.
$\pi\epsilon\upsilon$	2	$\pi\epsilon\upsilon\omicron\varsigma$	m. Domini eius, vel sui.
$\tau\epsilon\upsilon$	3	$\tau\epsilon\upsilon\omicron\varsigma$	f. Domina eius, vel sua

In verbis præteriti temporis habet signa, tria vt sequitur.

$\alpha\upsilon$	1	$\alpha\upsilon\epsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Locutus est. (ille videlicet)
$\epsilon\tau\alpha\upsilon$	2	$\epsilon\tau\alpha\upsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Cùm locutus esset.
$\eta\alpha\upsilon$	3	$\eta\alpha\upsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Locutus erat vel loquebatur.

In verbis verò futuri tēporis, 7 signa habet. vt sequitur.

$\epsilon\upsilon\epsilon$	1	$\epsilon\upsilon\epsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Loquetur.
$\epsilon\upsilon\eta\alpha$	2	$\epsilon\upsilon\eta\alpha\varsigma\alpha\chi\iota$	velit loqui seu locuturus est.
$\epsilon\upsilon\pi\epsilon\upsilon$	3	$\epsilon\upsilon\pi\epsilon\upsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Vt loquatur.
$\eta\tau\epsilon\upsilon$	4	$\eta\tau\epsilon\upsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Vt loquatur
$\epsilon\epsilon\pi\epsilon\upsilon$	5	$\epsilon\epsilon\pi\epsilon\upsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Loquetur.
$\epsilon\tau\epsilon\upsilon$	6	$\epsilon\tau\epsilon\upsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Qui loquetur.
$\epsilon\upsilon\alpha\upsilon$	7	$\epsilon\upsilon\alpha\upsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Quia loquetur.

In verbis præsentis temporis habet $\epsilon\upsilon$. vt $\epsilon\upsilon\varsigma\alpha\chi\iota$ ipse loquens est, seu loquitur.

Diuisio 4.

Quarta litera **K** indicat secundam personam præsentem masculinam, hoc est affixum *suis*. habetque signa 14. Ac primò in nominibus 3 signa habet. vt sequitur.

$\pi\epsilon\kappa$	1	$\pi\epsilon\kappa\omicron\varsigma$	Dominus tuus m.
$\pi\epsilon\kappa$	2	$\pi\epsilon\kappa\omicron\varsigma$	Domini tui m.
$\tau\epsilon\kappa$	3	$\tau\epsilon\kappa\omicron\varsigma$	Domina tua f.

In

In verbis præteriti temporis habet 3 signa.

$\alpha\kappa$	1	$\alpha\kappa\varsigma\alpha\chi\iota$	Loquebaris seu locutus es.
$\epsilon\tau\alpha\kappa$	2	$\epsilon\tau\alpha\kappa\varsigma\alpha\chi\iota$	Quando locutus es.
$\eta\alpha\kappa$	3	$\eta\alpha\kappa\varsigma\alpha\chi\iota$	cum locutus eras vel loquebaris.

In verbis futuri temporis habet 7 signa, vti sequitur.

$\epsilon\kappa\epsilon$	1	$\epsilon\kappa\epsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Loquēris.
$\epsilon\kappa\eta\alpha$	2	$\epsilon\kappa\eta\alpha\varsigma\alpha\chi\iota$	Velis loqui.
$\epsilon\upsilon\pi\epsilon\kappa$	3	$\epsilon\upsilon\pi\epsilon\kappa\varsigma\alpha\chi\iota$	Vt loquaris.
$\eta\tau\epsilon\kappa$	4	$\eta\tau\epsilon\kappa\varsigma\alpha\chi\iota$	Vt loquaris.
$\epsilon\epsilon\pi\epsilon\kappa$	5	$\epsilon\epsilon\pi\epsilon\kappa\varsigma\alpha\chi\iota$	Loquēris.
$\epsilon\tau\epsilon\kappa$	6	$\epsilon\tau\epsilon\kappa\varsigma\alpha\chi\iota$	Qui loquēris.
$\epsilon\upsilon\alpha\kappa$	7	$\epsilon\upsilon\alpha\kappa\varsigma\alpha\chi\iota$	Quia loquēris.

In verbis verò præsentis temporis habet tantum signum $\epsilon\kappa$ vt $\epsilon\kappa\varsigma\alpha\chi\iota$ loquens tu es, seu loqueris.

Diuisio 5.

5 **C** Indicat personam fæmininam absentem, habetq; signa 14. In nominibus quidem vt sequitur.

$\pi\epsilon\varsigma$	1	$\pi\epsilon\varsigma\omicron\varsigma$	Dominus eius fæm:
$\pi\epsilon\varsigma$	2	$\pi\epsilon\varsigma\omicron\varsigma$	Domini eius fæm:
$\tau\epsilon\varsigma$	3	$\tau\epsilon\varsigma\omicron\varsigma$	Dominae eius.

In verbis præteriti tēporis habet 3 signa. suntq; sequētia.

$\alpha\varsigma$	1	$\alpha\varsigma\varsigma\alpha\chi\iota$	Locuta est vel loquebatur.
$\epsilon\tau\alpha\varsigma$	2	$\epsilon\tau\alpha\varsigma\varsigma\alpha\chi\iota$	Quando locuta est.
$\eta\alpha\varsigma$	3	$\eta\alpha\varsigma\varsigma\alpha\chi\iota$	Locuta fuit vel loquebatur

In verbis futuri temporis habet 7 signa vt sequitur.

$\epsilon\varsigma\varsigma$

$\epsilon\sigma\epsilon$	1	$\epsilon\sigma\epsilon\alpha\chi\iota$	Loquetur.
$\epsilon\sigma\eta\alpha$	2	$\epsilon\sigma\eta\alpha\alpha\chi\iota$	Velit loqui.
$\epsilon\sigma\pi\epsilon\sigma$	3	$\epsilon\sigma\pi\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$	Vt loquatur.
$\eta\tau\epsilon\sigma$	4	$\eta\tau\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$	Vt loquatur. <i>fem.</i>
$\lambda\alpha\pi\epsilon\sigma$	5	$\lambda\alpha\pi\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$	Loquatur.
$\epsilon\tau\epsilon\sigma$	6	$\epsilon\tau\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$	Quæ loquetur.
$\psi\alpha\sigma$	7	$\psi\alpha\sigma\alpha\chi\iota$	Loquatur.

In verbis præsentis temporis habet $\epsilon\sigma$. vt $\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$ ipsa loquitur.

Diuisio 6.

Sextò Literæ $\epsilon\sigma$ indicat 2 personam fæmininam præsentem, habetque 14 signa. ac in nominibus quidem 3

$\pi\epsilon$	1	$\pi\epsilon\sigma\iota$	Dominus tuus.)
$\nu\epsilon$	2	$\nu\epsilon\sigma\iota$	Domini tui.)f.
$\tau\epsilon$	3	$\tau\epsilon\sigma\iota$	Dominæ tuæ.)

In verbis præteriti temporis habet similiter 3 signa.

$\lambda\pi\epsilon$	1	$\lambda\pi\epsilon\alpha\chi\iota$	Locuta es.
$\epsilon\tau\lambda\pi\epsilon$	2	$\epsilon\tau\lambda\pi\epsilon\alpha\chi\iota$	Quando locuta es.
$\nu\lambda\pi\epsilon$	3	$\nu\lambda\pi\epsilon\alpha\chi\iota$	Loquebaris.

In verbis futuri temporis habet 7 signa vt sequitur.

$\epsilon\pi\epsilon$	1	$\epsilon\pi\epsilon\alpha\chi\iota$	Loqueris.
$\epsilon\pi\eta\alpha$	2	$\epsilon\pi\eta\alpha\alpha\chi\iota$	Vt loquaris.
$\epsilon\sigma\pi\epsilon$	3	$\epsilon\sigma\pi\epsilon\alpha\chi\iota$	Vt loquaris.
$\eta\tau\epsilon$	4	$\eta\tau\epsilon\alpha\chi\iota$	Vt loquaris.
$\lambda\lambda\pi\epsilon$	5	$\lambda\lambda\pi\epsilon\alpha\chi\iota$	Loquaris.

$\epsilon\tau\epsilon$

$\epsilon\tau\epsilon$	6	$\epsilon\tau\epsilon\alpha\chi\iota$	Quæ loqueris.
$\psi\lambda\pi\epsilon$	7	$\psi\lambda\pi\epsilon\alpha\chi\iota$	Loqueris.

In verbis temporis præsentis habet signum $\epsilon\sigma$ vt $\epsilon\pi\alpha\chi\iota$ loqueris fæm:

Diuisio 7.

Septimò. Hæ literæ $\omicron\chi$ $\lambda\chi$ significant nomina pluralia absentia, siue affixum 3 personæ. ac in nominibus primò 3 signa habet.

$\nu\omicron\chi$	1	$\nu\omicron\chi\sigma\iota$	Dominus eorum.
$\nu\lambda\omicron\chi$	2	$\nu\lambda\omicron\chi\sigma\iota$	Domini eorum.
$\tau\omicron\chi$	3	$\tau\omicron\chi\sigma\iota$	Dominæ eorum.

In verbis futuri temporis habet signa 3 vti sequitur.

$\lambda\omicron\chi$	1	$\lambda\chi\sigma\iota$	(Loquebantur (vel locuti sunt.
$\epsilon\tau\lambda\chi$	2	$\epsilon\tau\lambda\chi\sigma\iota$	Quando locuti sunt.
$\nu\lambda\lambda\chi$	3	$\nu\lambda\lambda\chi\sigma\iota$	Locuti fuerunt.

In verbis futuri temporis habet 7 signa.

$\epsilon\tau\epsilon$	1	$\epsilon\tau\epsilon\alpha\chi\iota$	Loquentur.
$\epsilon\tau\eta\alpha$	2	$\epsilon\tau\eta\alpha\alpha\chi\iota$	Volunt loqui.
$\epsilon\sigma\pi\omicron\chi$	3	$\epsilon\sigma\pi\omicron\chi\alpha\chi\iota$	Vt loquantur.
$\eta\tau\omicron\chi$	4	$\eta\tau\omicron\chi\alpha\chi\iota$	Loquantur.
$\lambda\lambda\pi\omicron\chi$	5	$\lambda\lambda\pi\omicron\chi\alpha\chi\iota$	Loquantur.
$\epsilon\tau\omicron\chi$	6	$\epsilon\tau\omicron\chi\alpha\chi\iota$	Qui loquentur.
$\psi\lambda\chi$	7	$\psi\lambda\chi\alpha\chi\iota$	Loquentur.

In verbis præsentis temporis habet signum $\epsilon\chi$ vt $\epsilon\chi\alpha\chi\iota$ loquuntur.

R s

Diui-

Diuisio 8.

ΤΕΤ, demum indicat secundam personam pluralem, habetque signa 14. In nominibus quidem 3.

ΠΕΤΕΙ	1	ΠΕΤΕΝΟC	Dominus vester.
ΔΙΕΤΕΙ	2	ΔΙΕΤΕΝΟC	Domini vestri.
ΘΕΤΕΙ	3	ΘΕΤΕΝΟC	Domine vestre;

In præterito habet totidem signa.

ΑΡΕΤΕΙ	1	ΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Locuti estis.
ΕΤΑΡΕΤΕΙ	2	ΕΤΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Quando locuti (estis.
ΝΑΡΕΤΕΙ	3	ΝΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Loquebamini.

In futuro habet signa septem sequentia.

ΕΡΕΤΕΙ	1	ΕΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Loquemini
ΘΕΤΕΙ	2	ΘΕΤΕΝCΑΧΙ	Voletis loqui.
ΕΘΡΕΤΕΙ	3	ΕΘΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Vt loquamini.
ΗΤΕΤΕΙ	2	ΗΤΕΤΕΝCΑΧΙ	Vt loquamini.
ΛΑΡΕΤΕΙ	4	ΛΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Cum loquamini
ΕΤΕΤΕΙ	6	ΕΤΕΤΕΝCΑΧΙ	Qui loquemini.
ΟΥΑΡΕΤΕΙ	7	ΟΥΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Loquemini.

In præsentis hoc signum habet **ΤΕΤΕΙ**. vt **ΤΕΤΕΝCΑΧΙ** loquimini.

Tabella Notarum verbis ad genera, personas, & tempora significanda præfixarum.

	Notæ Præteriti Perfecti.	Notæ Præteriti Imperf:	Notæ Particip: presentis Ind: modi	Notæ Futuri.	Pronome- na corre- sponden- tia.
Singularis num:	(1) ΗΔΙ	ΔΙ	ΕΙ	ΕΙΕ	Ego
	(2) m. ΗΔΚ F. ΗΔΡΕ	m. ΔΚ F. ΔΡΕ	m. ΕΚ F. ΕΡ	m. ΕΚΕ F. ΕΡΕ	Tu
	(3) m. ΗΔΥ F. ΗΔC	m. ΔΥ F. ΔC	m. ΕΥ F. ΕC	m. ΕΥΕ F. ΕCΕ	Ille Illa
Pluralis num:	(1) ΗΔΙΙ	ΔΙΙ	ΕΙΙ	ΕΙΕΙ	Nos.
	(2) ΗΔΡΕ- ΤΕΙ	ΔΡΕΤΕΙ	ΕΡΕΤΕΙ	ΕΡΕΤΕΙ	Vos.
	(3) ΗΔΥ	ΔΥ	ΕΥ	ΕΥΕ	Illi. illæ.

Ex hac tabula dicto citius disces coniugationem alicuius verbi, quemadmodum in sequentibus exemplis patet. vbi radicibus verborum **CΑΧΙ** dicere. **ΑΥΤΕΛΛ** audire. **ΤΥΒ** petere. **ΤΥΝΥ** surgere. alijsq; si præfixeris particulas in hac præcedente tabula contentas, totam coniugationem verbi absolueris. Sed hæc omnia praxis & exercitium frequens reddent faciliora.

Paradigma 2.

Præteritum Perfectum.

Singul:		Plural:	
1. ἤκουσται	Audiui.	1. ἤκουσαμεν	audiuimus.
2. ἤκουσται	uisti.	2. ἤκουσατε	distis.
3. ἤκουσται	diuit.	3. ἤκουσαν	audierunt.

Præteritum Imperfectum.

1. ἤκουον	Audiebā.	1. ἤκουον	Audiebamus.
2. ἤκουον	diebas.	2. ἤκουετε	batis.
3. ἤκουον	Audiebat.	3. ἤκουον	Audiebant.

Participium præsens.

1. ἰσχοῦμαι	Audio.	1. ἰσχομεθα	Audimus.
2. ἰσχοῦμαι	Audis.	2. ἰσχοσθε	ditis.
3. ἰσχοῦμαι	Audit.	3. ἰσχοῦσιν	Audiunt.

Futurum.

1. ἰσχοῦμαι	Audiam.	1. ἰσχομεθα	Audiemus.
2. ἰσχοῦμαι	udies.	2. ἰσχοσθε	dietis.
3. ἰσχοῦμαι	Audiet.	3. ἰσχοῦσιν	Audient.

Imperat: ἰσχοῦ.

Non secus alia verba τῶν τῶν surgere. ἰσχοῦ adiu-
rare. τῶν τῶν peter e. coniugabis.

Quare dūo tantūm hīc proposuisse sufficiat.

Para-

Paradigma coniugationis verbi iuxta communem
Orientalium rationem.

Præteritum perfectum.

Singul:		Plural:	
1. ἠκούσθην	locutus fui.	1. ἠκούσαμεθα	locuti fuimus.
2. ἠκούσθην	locutus fui- sæm: (sti.	2. ἠκούσατε	(locuti fuiſtis.
3. ἠκούσθην	locutus sæm: (fuit.	3. ἠκούσαν	locuti fuerunt.

Præteritum Imperfectum.

1. ἠκούσθην	loquebar.	1. ἠκούσαμεθα	loquebamur.
2. ἠκούσθην	loquebaris. sæm:	2. ἠκούσατε	(loqueba- mini.
3. ἠκούσθην	loquebatur. sæm:	3. ἠκούσαν	loquebantur.

Participium præsens Indicatiui modi.

1. ἰσχοῦμαι	Ego loquor.	1. ἰσχομεθα	loquimur.
2. ἰσχοῦμαι	tu loqueris. sæm:	2. ἰσχοσθε	(loqui- mini.
3. ἰσχοῦμαι	loquitur ipse sæm:	3. ἰσχοῦσιν	loquuntur.

Futurum.

1. ἰσχοῦμαι	loquar.	1. ἰσχομεθα	loquemur.
2. ἰσχοῦμαι	loqueris. sæm:	2. ἰσχοσθε	loquimini.
			ἰσχοῦσιν

3 $\epsilon\zeta\epsilon\zeta\alpha\chi\iota$ loquetur. $\epsilon\zeta\epsilon\zeta\alpha\chi\iota$ loquentur
 $\epsilon\zeta\zeta\alpha\chi\iota$ fæm: Imperatiuus.

$\alpha\chi\delta\zeta$. Loquere, loquere fæm: loquimini. Semper manet inuariabilis, solum plurale cognoscitur ex adiunctis vti supra dictum est.

De Imperatiuo.

Nota in verbis aliquando tempora esse sine dictis signis, quemadmodum in Imperatiuo vt sequitur.

$\tau\omega\iota\kappa$	furge masc:
$\tau\omega\iota\chi\eta\varsigma$	furge fæm:
$\tau\omega\iota\chi\eta\theta\tau$	furgite com:
$\alpha\lambda\lambda\alpha\chi\eta\tau\alpha\kappa$	abi M.
$\alpha\lambda\lambda\alpha\chi\eta\tau\epsilon$	abi F.
$\alpha\lambda\lambda\alpha\chi\eta\tau\omega\tau\epsilon\tau$	abite C.
$\alpha\lambda\lambda\omega\tau$ veni m. $\alpha\lambda\lambda\eta$ veni f. $\alpha\lambda\lambda\omega\iota\mu$ venite.	

Aliquãdo sũt sine signis & illud est omne verbũ actiuũ.

	m.	f.	com:
$\omega\chi\omega\epsilon$	ede	ede	edite.
$\epsilon\omega$	bibe	bibe	bibite.
$\alpha\pi\epsilon\delta$	serua	serua	seruate.
$\delta\tau$	accipe	accipe	accipite.
τ	da	da	date
$\alpha\lambda\lambda\omega\iota\varsigma$	ambula	ambula	ambulate.
$\alpha\chi\delta\zeta$	dic	dic	dicite.

$\alpha\iota\alpha\tau$

$\alpha\iota\alpha\tau$	vide	vide	videte.
$\epsilon\omega\tau\epsilon\epsilon$	audi	audi	audite.
$\alpha\pi\iota$	fac	fac	facite

Et hæc signa.

$\epsilon\omega\tau\epsilon\epsilon\tau\alpha\chi\eta\tau\iota$	audi ô filia.
$\epsilon\omega\tau\epsilon\epsilon\iota\iota\theta\eta\theta\iota\delta$	id est audite ô populi.
$\epsilon\omega\tau\epsilon\epsilon\iota\iota\chi\eta\tau\iota$	audi ô fili.

De particula negatiua in Imperatiuo vsurpanda. Coptitę prohibitionē indicãtes, Imperatiuo proponũt particulam negatiuam $\epsilon\epsilon\pi\epsilon\tau$ ne. non. vt V. G. $\epsilon\epsilon\pi\epsilon\tau\omega\alpha\epsilon$ $\lambda\kappa\lambda\lambda$ ne comedas. $\epsilon\epsilon\pi\epsilon\tau\alpha\pi\iota$ ne facias.

Aliquando particula non vsurpatur tantũ in Imperatiuo, sed in reliquis modis, & personis. vt in futuro seu coniunctiuo. præfixa hac particula $\iota\mu$ non. vt

$\iota\mu\alpha\omega\alpha\epsilon$	ne comedam.	$\iota\mu\epsilon\omega$	ne bibã.
$\iota\mu\epsilon\omega\alpha\epsilon$	ne comedas.	$\iota\mu\epsilon\epsilon\omega$	ne bibas.
$\iota\mu\omega\alpha\epsilon$	ne comedant.	$\iota\mu\omega\epsilon\omega$	ne bibãt.

Sunt quoque AEgyptijs tot diuersæ particulae negatiuæ, quot diuersæ sunt literæ mutantēs significationem rerum in numero & persona. quarum quidem supra 8 numerauimus, quibus singulis respondent singulae particulae negatiuæ sequentes. $\epsilon\epsilon\pi\iota$ non ego. $\epsilon\epsilon\pi\epsilon\iota$ nō nos. $\epsilon\epsilon\pi\epsilon\chi$ non ille. $\epsilon\epsilon\pi\epsilon\kappa$ non tu. $\epsilon\epsilon\pi\epsilon\zeta$ non illa. f. $\epsilon\epsilon\pi\epsilon$ non tu f. $\epsilon\epsilon\pi\omega$ non illi. $\epsilon\epsilon\pi\epsilon\tau\epsilon\iota$ non vos.

Exemplum.

$\epsilon\epsilon\pi\iota\alpha\chi\iota$ non loquar. $\epsilon\epsilon\pi\epsilon\zeta\alpha\chi\iota$ non loquatur f. $\epsilon\epsilon\pi\epsilon\iota$

ἐπεπεσαχι	non	loquamur.
ἐπεπεσαχι		loquantur.
ἐπεπεσαχι		loquaris.
ἐπεπεσαχι		loquamini.
ἐπεπεσαχι		loquātur.
ἐπεσαχι		loquaris tu f.

Ex quibus colliges mutationem nullam in ipso verbo σαχι, fieri, sed in particula negatiua idem significante. quam rem si benè perceperis, magnam quoque partem difficultatis Grammaticæ Coptæ superaueris. Sed de his pluribus, suo loco.

CAPVT VI.

De affixorum ratione.

Quemadmodum apud omnes Orientales, vti Hebræos, Syros, Chaldæos, Arabas, Aethiops, pronomina possessiua, non sicut apud nos indicātur, per separata pronomina; sed per particulas quasdam, quas, quia nominibus & verbis affigi solēt in fine, affixa dicuntur, sic & Aegyptij, particulis quibusdā vtuntur, quæ nominibus & verbis adnexæ, affixorum rationem obtinent. Sūtq; duplices vti sequitur.

επι	1 pers. sing: com:	ἐεεοι	me.
επον	1 pers: plur: com:	ἐεεον	nos.
εποϥ	3 pers. sing: mas.	ἐεεοϥ	illum eū
εποκ	2 pers: sing: mas.	ἐεεοκ	te
εποσ	3 pers: sing: fæm.	ἐεεοσ	illā eam.

επο

επο	2 pers: siug: fem.	ἐεεο	te.
επωοϥ	3 pers: plur: com.	ἐεεωοϥ	illos eos.
επωτεν	2 pers: plur:	ἐεεωτεν	vos

Exemplum in verbo εϥησαϥ vidit.
Præteritum perfectum.

εϥησαϥεροι	Vidit me.
εταϥησαϥεροκ	hoc est. Cum vidit te.
ησαϥησαϥερο	Vidit te. fæm:

Futurum.

εϥησαϥερωοϥ	Videbit eos.
εϥησαϥησαϥερωτεν	Videbo vos.
εϥρεϥησαϥερο	Vt videat te.
ητεϥησαϥεροι	Vt videat me.
εερεϥησαϥερωοϥ	Videat eos.
ετεϥησαϥεροϥ	Qui vidit eum.
ϥεϥησαϥεροη	Cum vidit nos.

In presenti εϥησαϥεροϥ, videt eū. In Imperati-
εησαϥεροϥ vide eum. εησαϥεροι videme. &
sic de cæteris. Demum ne quiquam Grammaticæ no-
stræ Coptæ deesset visum est hoc loco subiungere tabu-
lam quandam compendiosam in qua quicquid hucusque
dictum est veluti in anacephaleosi quadam contineretur.
Vfus eius iste est. data radice verbi quære tempus, perso-
nam, genus, numerum à dextra. & possessiua modusque
& tempora in calce tabulæ & angulus communis dabit
affixum radici addendum.

Syno-

322 *Synopsis totius Grammaticae.*
Synopsis Literarum & signorum earundem, quibus

Signa	1	2	3	4	5	6	7
1 Α	ΠΑ	ΠΑ	ΤΑ	ΑΙ	ΕΤΑΙ	ΠΑΙ	ΕΙΕ
2 Κ	ΠΕΚ	ΠΕΚ	ΤΕΚ	ΑΚ	ΕΤΑΚ	ΠΑΚ	ΕΚΕ
3 Υ	ΠΕΥ	ΠΕΥ	ΤΕΥ	ΑΥ	ΕΤΑΥ	ΠΑΥ	ΕΥΕ
4 Ερ	ΠΕ	ΠΕ	ΤΕ	ΑΡΕ	ΕΤΑ ΡΕ	ΠΑΡΕ	ΕΡΕ
5 С	ΠΕС	ΠΕС	ΤΕС	ΑС	ΕΤΑΣ	ΠΑΣ	ΕСΕ
6 Н	ΠΕН	ΠΕН	ΤΕН	ΑН	ΕΤΑΝ	ΠΑΝ	ΕΝΕ
7 Ερ ΤΕН	ΠΕ ΤΕН	ΠΕ ΤΕН	ΤΕ ΤΕН	ΑΡΕ ΤΕН	ΕΤΑ ΡΕ ΤΕН	ΠΑΡΕ ΤΕН	ΕΡΕ ΤΕН
8 ΔΥ ΟΥ	ΠΟΥ	ΠΟΥ	ΤΟΥ	ΑΥ	ΕΤΑΥ	ΠΑΥ	ΕΥΕ
Valor Si- gnorum.	affixa m. sing.	affixa plur.	affixa Fam:	Imperf:	Optas: Coniun:	Præter: Perfect:	Futur:
Litera.	Π	ΠΑ	Τ	Α	ΕΤΑ	ΠΑ	Ε Ε
Pro Nominibus				Pro præterito verborum			

ΕΙΠΕ

Synopsis totius Grammaticae. 323
Coptita utuntur in Nominum & Verb: inflexione.

8	9	10	11	12	13	14	15
ΕΙΠΕ	ΕΘΡΙ	ΗΤΑ	ΕΕ ΡΙ	ΕΤ	ΕΙ	ΤΗΑ	maf: 1 pf:
ΕΚ ΠΑ	ΕΑ// ΡΕΚ	ΗΤΕΑ	ΕΕ ΡΕΚ	ΕΤΕΚ	ΕΚ	ΥΑΚ	maf: 2 pf:
ΕΥ ΠΑ	ΕΘ// ΡΕΥ	ΗΤΕΥ	ΕΕ ΡΕΥ	ΕΤΕΥ	ΕΥ	ΥΑΥ	maf: 3 pf:
ΕΡ ΠΑ	ΕΘΡΕ ΡΕ	ΗΤΕ	ΕΕ ΡΕ	ΕΤΕ	ΕΡ	ΥΑ ΡΕ	Fam: 2 pf:
ΕС ΠΑ	ΕΘ// ΡЕС	ΗΤЕС	ΕΕ ΡЕС	ΕΤЕС	ЕС	ΥΑΣ	Fam: 3 pf:
ΕН ΠΑ	ΕΘ// ΡЕН	ΗΤЕН	ΕΕ ΡЕН	ΕΤЕН	ΕН	ΥΑН	Com. plur. 3 pf:
ΤΕ ΤΕН	ΕΘΡΕ ΤΕН	ΗΤΕ ΤΕН	ΕΕ ΡΕ ΤΕН	ΕΤΕ ΤΕН	ΤΕ ΤΕН	ΥΑ ΡΕ ΤΕН	Com. plur. 2 pf:
ΕΥ ΠΑ	ΕΘ// ΡΟΥ	ΗΤΟΥ	ΕΕ ΡΟΥ	ΕΤΟΥ	ΕΥ	ΥΑΥ	Com. plur. 3 pf:
Ε ΠΑ	Ε ΘΡ	Η Τ	Ε Ε Ρ	Ε Τ	Ε	Υ	
Pro Futuro verborum				Pro præf:			

§ 2

Sectio

SECTIO VI.

De Aduerbijs vltijsque particulis Copti-
tis vsitatis

CAPVT I.

Numerant Coptitæ quamplurima huiusmodi particu-
larum genera penes varias earum significaciones & con-
structiones. Potissima quidem hæc sunt.

Γαρ	Nam, enim.	Ζοπιωc	Adhuc, si.
ἀλλὰ	Sed.	εϋωπι	Cum, quãdo,
πλην	Vt, sed, verũtamẽ.		(quia, ecce.
εχει	Super, supra, con-	ετζη	Coram, ante.
	(tra, à, ab, ex, pro, de.	εφζζοx	Retro.
εϋα	Vsq; dum, donec.	αενενcα	Post.
ε	Vsq; dum, donec.	ζανζεν	Ante
σεν	In	εζρη	Infra
εβδλζει	In, de, à, ex.	επϋωι	Supra.
χωριc	Præter, nisi.	ηζρη	In.
αενφ	Præter, nisi	ηρη	In.
πωc	Quomodo, qualiter.	εζρη	Supra.
εχει	E, ex.	οxδε	Et non.
ιxε	Quod, fanè, quasi.	οxτε	Inter.
ζιπz	Vt.	δε	Et.
xαc	Ne.	επζη	Quoniã, quia.
αηπωc	Ne	ζοτε	Ne forte.

εϋβε

εϋβε	Non, quando.	εεν)	
αν	Ne, Vtrum.	οx)	Nonne, non.
ζοτz	Ne forte.	εϋαν)	
αϋμπ	Quasi.	αηπ	Quomodo.
οι	Etiam.	κατz	à, ab, apud.
κε	Etiam.	ζοc	Etiam si.
εβδλ	De, à, ex.	ηαϋωι	Fuit, est, non
xe	Quoniã, quia.		(manet.
φη	Qui sing:	ηz, ηε.	Idem.
ηη	Qui plur:	αϋερ	Fit, existit
θη	Quæ sing:		(factum est.
ηαι	Quæ plur:	ωρι. εϋε	Partic: iurandi.
θαι	Hic, ille.	αζz. ce	Ita, maximè,
φαι	Hic, ille.		(ecce.
ησοϋ	Ille, ipse iste.	εεπερ)	
ησοκ	Tu maf:	εεπε)	Non, ne,
ησο	Tu fæm:	αεφωρ)	haud, nondum
ησοτεη	Vos.	εεπε)	
ησοc	Illa.	ηz	ò. quando. in plur:
ησωοx	Illi.	ω & ζωι	Quando fæ-
αποη	Nos.		(mina vocatur.
αποκ	Ego.		

Cap:

CAPVT II.

De Numeris Coptitarum.

Ἄονα	Vnum	Ἄ	1
Διο	Duo	Β	2
Τρια	Tria	Γ	3
Θεσσαρα	Quatuor	Δ	4
Πεντε	Quinque	Ε	5
Εξ	Sex	Ϛ	6
Εφθαλει	Septem	ζ	7
Οκθε	Octo	Η	8
Ενια	Nouem	Θ	9
Δεκη	Decem	Ι	10
Εντεκο	Vndecim	Αι	11
Δοδεκο	Duodecim	Βι	12
Δεκατρια	Tredecim	Γι	13
Δεκαθεσσαρα	Quatuordecim	Δι	14
Δεκαπεντε	Quindecim	Ει	15
Δικαεξ	Sexdecim	Ϛι	16

Δεκα

Δεκαεφθε	Septendecim	ζι	17
Δεκαοκθε	Octodecim	Ηι	18
Δεκαενια	Nouendecim	Θι	19
Ικοσι	Viginti	Κ	20
Ικοσιονα	Viginti Vnum	Κι	21
Ικοσιδιο	Viginti duo	Κβ	22
Ικοσιτρια	Viginti tria	Κγ	23
Ικοσιθεσσαρα	Viginti quatuor	Κδ	24

Et sic de cæteris vsque ad 30.

τριαντε	Triginta	λ	30
σεραντε	Quadraginta	λλ	40
πεντηντε	Quinquaginta	λν	50
εξηντε	Sexaginta	λξ	60
επτηρειντε	Septuaginta	ο	70
οκταειντε	Octoginta	π	80
ενηειντε	Nonaginta	ϙ	90
εκατον	Centum	ρ	100
διακοσε	Ducenta	Ϙ	200

Δι

Διαροκοσε	Ϡ	300
Θερακοσι	Ϡ	400
Πεντηκοσε	Ϡ	500
Εξακοσε	Ϡ	600
Εβτοκοσε	Ϡ	700
Εκτοκοσε	Ϡ	800
Επτακοσε	Ϡ	900
Χιλιε	Ϡ	1000
χιλιε Διο & sic vsque ad 10000.	Ϡ	2000
Δεκα χιλιε	Ϡ	10000
Ικοσι χιλιε Vsque ad 100000	Ϡ	20000
Εκατον χιλιε	Ϡ	100000
Διακοσε χιλιε Vsque ad millena millia.	Ϡ	200000
Χιλιε χιλια	Ϡ	1000000
Διο χιλιε χιλια	Ϡ	2000000
Χιλιε χιλιε χιλιε & sic in infinitū deinceps.	Ϡ	1000000000

Atque

Atq; hos quidem numeros Coptitæ à Græcis mutuati sunt. Porro præter hos alios numeros habent, qui ipsis proprii sunt ut sequitur.

Numerandi ratio propria Coptitis.

1	2	3	4	5	6	7
Ο	Υ	Ϡ	Ϡ	Ϡ	Ϡ	Ϡ
8	9	10	20	30	40	50
Ϡ	Ϡ	Ϡ	Ϡ	Ϡ	Ϡ	Ϡ
60	70	80	90	100	200	300
400						
1000	2000					
Ϡ	Ϡ					

CAPVT. III.

De Computu Ecclesiastico Coptitarum.

Habent Coptitæ menses duodecim & vnum intercalare, de quibus sic legitur in ipsorū libris.

Νια Ϡοεεετ Γηπιος Ϡ ιπεν τεπ τε τερον Πεδο αι τεπ Ϡοεε Δ ηροεεπ τε Ϡοεεπ Ϡροεεπ Ϡροεεπ τε Ϡροεεπ. Hoc est menses Coptici duodecim, quorū decimustertius Nisi, qui confurgit ex quinque dierum intercalatione, singulis 4 annis facta. &c. Residuos verò 5 dies intercalares seu εναγμερε vel etiam Nisi ob serpentis caudam mordentis eos exprimentis hieroglyphicum symbolum vocant; vi Onomasticum ostendit.

سنتهم ثلثمائة وخمسة سنين يوماً
خامس النسي يوم الكيس في كل أربع سنين بدو السنة
النوروز

النوروز وهي لفظ فارسيه.

Hoc est annus eorum 365 dies continet . 5 dies Nisi singulis 4 annis intercalantur initio anni. Nuruz &c. Quid Nisi sit supra c. 4. Prodromi vidimus; & paulò ante quoque inuimus. Quid Nuruz sibi velit paulò post explicamus.

Sciendum igitur quod quemadmodum Aegyptij annum suum *Canicularem* vocabant, qui ex 4 simplicibus & die aduentio constabat. Ita etiam Persæ Veteres suum quadriennium نوروز *Neuruz* vocabant. *Neuruz* enim illis est initium veris, quod ad verbū est nouus dies, quasi diceret *venus etiam*. Nam vt Aegyptij ortum Caniculæ propter quem Nili incrementa fiebant, obseruarunt, ita etiam Persæ ad hunc vsque diem principia veris non solum temporum ciuiliū epocham, & titulum statuunt; sed etiam epulis & pompa prosequuntur. vt testatur Ferrandus Lopez l. Ind: rer: c. 46. Hodie verò illud nomen *Neuruz* non apud Persas solum plurimum est in ore; sed etiam apud alias nationes, adeò vt Turcæ annum solarent *Neuruz* نوروز vocent. Et cum ætatem alicuius indicare volunt, tot *Neuruz* dicunt eum habere, quot annos natus est. Persæ itaque annum suum *Neuruz* vocabant, vt Aegyptij *Canicularem*. Quin etiam vt Aegyptij *ἐνιαυτός* *ois*, sic illi سال *Saal-chodai*, annum Dei seu Solis. Vnde periodum annorum Solarium in æternis vitæ humanæ Astrologi vocant *Salchodai*. Sed hoc differebant Aegyptij à Persis & Chaldæis, quod illi suo Thoth habenas permitterent, neque intercalarent. Nam quot dies erant à nouilunio Thoth primi, tot quadriennia, & annos

canti-

caniculares, siue *ἐνιαυτός* *ois*, numerabant. Chaldæi verò & Persæ, quia singuli dies vnus mensis appellationibus Heroam aut Regum cognominabantur, primū quadriennium nomine primi diei vocabant. secundum; nomine secundi; de quibus omnibus volente Deo vberius in 3 p. Oedipi nostri Aegyptiaci. Nunc ad Computum computum reuertamur.

Aeram itaq; annorum suorum, vt in Prodromo dixi, Coptitæ statuunt primum Diocletiani annum. cuius initium imperij incidit iuxta Theonis epilogismos in annū Actiacæ victoriæ Augustalem; qua epocha hactenus ad tempora Aegyptij vsi fuerant. quo tempore Iudaicæ pæriodi annus agebatur 4997. cyclus Solaris Actiaci V. Et quauis cōsummatio Martyrij Coptici contigerit 19 anno Diocletiani; era tamen martyrum nequaquam confurgit ex hoc anno, sed ex primo. vt diximus. cuius illa ratio videtur esse, quia non Aegyptij solum, sed & Romani quoque hac æra Diocletiani utebantur. Ne igitur à Romanorum & Aegyptiorum æra recederent, eandem æram vsitatam retinuerunt, quam & Martyrum dixerunt, Romani verò sub Constantino dictam Diocletiani æram in Indictionum epocham verterunt. Annos porrò ab hac æra Martyrum reuolutos, in cyclos quosdam dispescunt, quos ipsi, cum Latinis vocant *πικυλλος* *πικυλλος* id est *Cyclus Solis*. Quorum subsidio mentem paschalem inquirunt. vt suo loco docebimus. Habent præterea Coptitæ Christiani sua festa seu solennia, per totius anni decursum celebranda, suntque sequentia.

S f 2

المشرب

المشرق	Hoc est Annunciatio . 25 Martij seu ultimo Pharmuthi.
المولد	Natalis Scilicet D.N. I.CH. 25 Dec: 28 ⲁⲑⲱⲣ seu Athyr.
الجميع	Epiphania . 6 Ian: 24 Ⲧⲱⲃⲓ. vel Thybi.
دخول الرب	Introitus Domini seu purificatio B. V. 2 Feb: 6. Ⲙⲉϣⲓⲣ seu Mechir.
بطرس بولس	Petrus Paulus, id est Festum Apostolorum Petri & Pauli 29 Iun: 4 Ⲅⲏⲏⲏ Ephebi.
التجلي	Reuelatio seu trãffiguratio Christi 6 Aug: 15 Ⲙⲉϣⲱⲣⲓ. Mefori.
الانتقال	Translatio seu Assumptio B.V.M. 15 Aug: 7 Ⲙⲉϣⲱⲣⲓ
الصليب	CruX. dicitur etiam in Calendario Copt: وجود الصليب Inuentio Crucis.

Præter hæc festa celebranda alia non inuenio .

Atque hæc sunt quæ de Computu Copto breuiter dicenda duximus . Qui porro plura de eorum computandi ratione temporumq; partibus disponēdis desiderat, adeat Gymnasium Hieroglyphicorū Oedipi nostri, in eo enim de AÆgyptiaco computu fusè & variè tractatū inueniet.

ⲠⲓⲈⲠⲈⲖⲖⲔ ⲏⲢⲦⲓ ⲓⲡⲣⲉϥⲑⲁⲗⲗⲓⲔⲔ ⲓⲈⲘⲘⲘ Ⲫⲥ
ⲓⲡⲣⲉϥⲓⲣⲓ ⲓⲈϥⲣⲉϥⲓⲣⲓ ⲓⲈⲘⲘⲘ ⲓⲡⲓⲡⲓⲁ ⲈⲑⲔⲁⲑ ⲢⲦⲓ
ⲢⲏⲈⲑⲁⲗⲗⲓⲣⲓ ⲑⲔⲔⲁ ⲓⲡⲣⲉϥⲓⲣⲓ ⲓⲈⲘⲘⲘ
ⲁⲗⲗⲓⲣⲓ.

sive

ICHNOGRAPHIA OEDIP
AEGYPTIACI.

Porrò nil modo restat, nisi vt eorum, quorum causa ad Remp: Literariam Prodromum hunc præmissimus, secutororum videlicet operum ideam quandam seu *ἰχνογραφίαν*, vti in Præfatione ad Lectorem polliciti sumus hoc loco quoque subijciamus. Quo præstito futurum spero, vt omnes, qui aliquid de simili argumento vel legerint vnquam, vel obseruatu dignum alibi in quacunque lingua vel facultate id fuerit, notarint; pro cura qua boni communis promotione tanguntur, mecum ea communicare non sint recusaturi.

Ac primò quidem si Deo Optimo Maximo ita placuerit, Prodromo & Thesauro Arabico-copto-latino, (de cuius diuisione, vtilitate, & præstantia supra c. 8. fol. 196. & 197. egimus) proximè succedet Oedipus AÆgyptiacus opus tripartitum, cuius primam partem *Templum AÆgyptiacum*. Alteram *Gymnasium Hieroglyphicum*. Tertiam denique *Theatrum Hieroglyphicum* notauimus. Verùm huius tripartiti operis Ideam in sequentibus contemplare.

Oedi-

OEDIPi AEGYPTIACI

P A R S I.

TEMPLVM AEGYPTIACVM.

*In sex Syntagmata veluti in adyta quaedam diuisum
in quo origines Idololatriæ, & fontes primæ
superstitionis à fundamentis aperiuntur
& demonstrantur.*

SYNTAGMA I. Δ NILOTICVM

In quo

De situ Aegypti & natura, de Nili origine & incremento, alijsque proprietatibus. Item de Regum Aegyptiorum gestis & politia, de successione à diluuiio mundi vsque ad Christi aduentum facta, variè agitur.

Syntagma II. Connubia Deorum.

In quo

De Veterum Aegyptiorum Dijs, primæque Idololatriæ institutione tractatur. in eoque parallela quadam comparatione, omnium Græcorum & Veterum Romanorum Numina non aliunde quam ab Aegypto promanasse docetur.

Syntagma III. Pantheon Hebræorum.

In quo

De omnibus & singulis Hebræorum Dijs, item de Idololatria, superstitionibus, ritibus, ceremonijs eorundem. Præterea Hebræorum Numina c o l o-

nias

nias ex Aegypto primùm traductas esse in Assyriam, præcipuus huius Syntagmatis scopus est, è varijs Auctorum monumentis demonstrare.

Syntagma IV. Simia Aegyptiaca.

Indos, Persas, Sinas, Iaponas, Tartaros, Aethiopas, imò noui Orbis incolas in suis sacrificijs Deorumque cultu, Aegyptiorum veterum ritus in hunc diem adhuc affectare docet. verbo, de Aegyptiacæ superstitionis per totum mundum facta propagatione.

Syntagma V. Mystagogia Aegyptia.

Quo in multitudine Deorum ac varietate ad mysticas, allegoricas, tropologicas, anagogicasque rationes Aegyptios Sapientes respexisse ex varijs antiquitatum monumentis docetur.

OEDIPi AEGYPTIACI

P A R S II.

GYMNASIVM HIEROGLYPHICVM

In sex classes distributum.

In quibus

De omnibus & singulis Veterum Aegyptiorum artibus & scientijs sacris & profanis, veris & superstitionis, licitis & illicitis tractatur.

Clas

Classis I. Grammaticæ Hieroglyphicæ.

In qua

Varia Aegyptiorum literatura, philologia, eiusque ad Hebræorum Cabalã vicinitas, primã denique hieroglyphicorum per parallelam Cabalæ comparationem institutio disquiritur.

II. Classis Physicæ Hieroglyphicæ.

In qua

Occulti naturæ characterismi, singularumque rerum naturalium *signaturæ*, (vt vocant) è quibus hieroglyphicos characteres Veteres formare solebant, explicantur.

III. Classis Medicinæ Hieroglyphicæ.

In qua

Medica ars & varia Aegyptiorum medendi ratio hieroglyphicè representata exponitur; continetque in se scientiam Simplicium; veluti lapidum, plantarum, arborum, fructuum, seminum, aromatum, olerum, animalium, virtutumque abditarum, occultam & incognitam scientiam pandit.

IV. Classis Mathematicæ Hieroglyphicæ.

Continet in se Arithmetica, Geometria, Musica, Astronomia, Architectonica, Statica, Thaumaturgicam, siue de prodigijs veterum Aegyptiorum machinis, quorum mysteria sub hieroglyphicis latentia eruuntur.

V. Classis Magiæ Hieroglyphicæ.

Discutit utramque Veterum Aegyptiorum Magiã; quæ continet sub se Chymiam, Imaginum Astrologicarum fabri-

fabricam. Ex omnibus denique rebus naturalibus diuini sciendi scientiam, item Incantationum, adiurationum, & amuletorum artem ijs propriam, quo tamen argumeto, ita conabimur procedere, vt impias veterum superstitiones vnã cum recentiorum deliramentis tot iam sacris Canonibus proscriptis euertamus, & funditus extirpemus.

VI. Classis Theologiæ Hieroglyphicæ.

In qua de vera Aegyptiorum Theologia docetur, videlicet de supremo Ente, seu Emepht eiusque affectis intelligentijs. Item de Genijs mundi & Dæmonibus; eorumque varijs classibus & choris. Item de eorum per varias dispositiones attractu. Docetur, autem in hoc Theologiam Platoniam Pythagoricam, Orphicam, Hermeticam, non esse aliud nisi arcanam Aegyptiorum sapientiam Hieroglyphicis symbolis contentam.

OEDIPUS AEGYPTIACUS

PARS III.

THEATRUM HIEROGLYPHICUM.

In 6 Scenas distributum. In quo quicquid in præcedentibus variè allatum est, ad praxim reducitur; & hieroglyphicis disciplinis comprehendi docetur.

Adytum Isiacum.

In quo Mysteria pyramidum & obeliscorum in genere discutiuntur.

Scena I. Exhibet Obeliscos à Romanis Imperato-

T t

ri-

ribus quōdā ex Aegypto in Urbem delatos, quos voco, Lateranensem, Flamineum, Barberinum, Salustianum Hippodromæum, Medicæum, Palatinum, Mahutæum, eorumque historiam & interpretationem.

Scena II. Mensas & Tabulas, seu Abacos hieroglyphicos adducit, ac primò quidem loco celeberrimam Tabulam, quam Bembinam vocant, eiusq; integram & sinceram interpretationem.

Scena III. Canopos exponit, eorumque historiam, significationes, usumque fusè deducit.

Scena IV. Sphyngea producit, eorumque mysteria & significationes, enodat.

Scena V. Mumias eruit, eorumque historiam, originem & mystica inuolucra explicat.

Scena VI. Statuas Isiacas, aliaque hieroglyphicis insignita monumenta promit.

In quibus quidem omnibus, nihil diuini Numinis adiuuante gratia asseremus, quod ex omnigenis antiquitatū monumentis, abditisq; Latinorum, Græcorum, Hebræorum, Syrorum, Arabum, Chaldæorum, Aethiopum, Samaritanorum, Persarum, Indorum, aliorumque archiuijs stabilitum non sit, ac legitima autoritate confirmatum.

Atque hæc est *Idea* Oedipi nostri cuius primā quidē partē, omnibus numeris iam absoluiimus, in 2. verò & 3. concinnāda tota nostra modo defudat industria. faxit Deus O.M. ut ad nominis sui gloriā, S. Matris Ecclesiæ, vtilitatē, totiusq; Reipub. literariæ bonum vnice, cedat.

ΠΕΡΙΩΤ	Pater noster
ΕΤΘΕΠΠΙΦΗΟΥΙ	qui es in coelis
ΛΑΡΕΥ ΤΟΥ ΒΟΥΧΕ	sanctificetur
ΠΕΚΡΑΠ	nomen tuum.
ΛΑΡΕΣΙ ΠΧΕ ΤΕΚΛΕ ΤΟΥ ΡΟ	adueniat Regnū tuū.
ΠΕ ΤΕ ΖΠΑ ΚΕ ΛΑΡΕΥ ΓΥΑΠΙ	voluntas tua fiat.
ΕΦΡΗ ΤΘΕΠ ΤΦΕΠΕΕΣΙ	sicut in caelo
ΧΕΠ ΠΙΚΑΣΙ	ita & in terra.
ΠΕΠΩΙΚΗ ΤΕΡΑΣ Τ	panē nostrū quotidiana
ΛΗΣΥ ΠΑ ΠΕΕΦΟΥΧ	nū da nobis hodiē
ΟΥΘ ΖΧΑ ΠΗΕ ΤΕΡΟΠ	& dimitte nobis
ΠΑ ΠΕ ΒΟΛ ΕΦΡΗ Τ ΖΑ	debita nostra
Η ΤΕ ΠΧΑ Ε ΒΟΛ	sicut & nos dimittim⁹
Η ΠΗΕ ΤΕ	debitoribus nostris
ΟΥΘ ΕΠΕΡ ΤΕ ΠΕ ΘΟΥ	& ne nos inducas
ΕΠΙ ΡΑΣ ΕΟΥΣ ΑΛΛΑ ΠΑΣ	in tētationē sed libera
ΛΕΠΕ ΒΟΛ ΘΕΠ ΠΙ ΠΕ Τ ΖΕΟΥΧ	nos à malo

Salutatio Angelica.

ΧΕΡΕΘΗ ΕΘΕΕΣΙ Π ΖΕΟΥΤ	Aue Maria gratia plena
ΠΟΣ ΠΕΛΙ	Dominus tecum.
ΕΤΕΣ ΛΑΡΩΟΥΤ ΗΘΘ	Benedicta tu
Η ΠΙ ΖΙ ΖΑ ΕΟΥΘ	inter mulieres
ΓΕ ΛΑΡΩΟΥΤ ΤΗ ΧΕΠΟΥΤΑΣ	& benedict⁹ fructus
Η ΤΕ ΤΕ ΠΧΙ ΙΗΣ	ventris tui Iesus.

†ⲁⲒⲓⲁ Ⲙⲁⲣⲓⲁ	Sancta Maria
ⲟⲩⲉⲁⲗⲏ ⲛⲓⲫⲓ	Mater Dei
ⲡⲚⲟⲥⲉⲩⲩⲁ ⲉⲒⲈⲚ ⲛⲛⲟⲛ	ora pro nobis
ⲛⲡⲉⲧⲩⲁⲟⲩⲩ	peccatoribus
†Ⲛⲟⲩ ⲛⲟⲛ ⲛⲉⲗⲗⲉ ⲒⲈⲚ	nunc & in hora
ⲛⲁⲩⲛ ⲛⲧⲉ ⲧⲉⲛⲉⲟⲩⲩ	mortis nostræ

Errata sic corriges

Fol. 13. l. 9. lege Oraculi pro oraculis.	Ibid: lin. 13. lege nomen.
Fol. 18. l. 13. lege Cap. 8.	Ibid: lin. 14. leg: consentit.
Fol. 24. l. 1. تاريخ pro تاريخ	Fol. 127. lin. 13. lege terra pro tera.
Fol. 29. تاريخ	Ibid: lin. ultima. leg: lingua p linquo.
& lin. 32. مبارك	Fol. 131. lin. 7. leg. corruptum.
Fol. 47. ad marg. l.	Fol. 132. lin. 7. lege AEgypti.
Fol. 49. lin. 13. lege ipsa pro ipso.	Ibid: lin. 12. lege AEgyptia.
Fol. 50. lin. 17. incidi, omittatur.	Fol. 139. lin. ultima leg: AEthiopicis.
Fol. 50. lin. 20. lege consecratum.	Fol. 140. l. 7. leg: 28. pro 29.
Fol. 61. lin. 7. lege a virtutibus.	Et lin: 12. 25. pro 26.
Fol. 62. lin. 16. lege quod, pro quod.	Fol. 142. l. 9. leg: significabāt, p significabā
Fol. 79. lin. 3. lege governa.	Ibid: lin. 23. lege quasi pro quasi.
Fol. 87. lin. 23. lege profecto.	Fol. 143. nota marg: 2. leg: caniculæ.
Fol. 89. lin. ultima lege quoniam.	Fol. 144. lin. 23. lege 28. 28. 28.
Fol. lin. 1. lege hyemis.	Fol. 115. lin. 1. lege 28. 28. 28.
Fol. 92. lin. 17. lege מלכות	Ibid: lin. 13. lege olim postulasse.
Fol. 92. lin. 22. 28. dele & lege 28	Fol. 160. lin. 20. terra pro terram.
Fol. 65. lin. 12. lege nihil, pro nihil.	Fol. 170. lin. 17. propositu typum.
Fol. 101. lin. 20. lege lingua, pro lingua.	Fol. 176. lin. vlt: 28. 28. 28. 28.
Fol. 103. lin. 18. lege igitur, pro ilhitur.	Fol. 189. lin. 6. lege descripti
Fol. 111. in nota Marg: leg: Meliapore.	Ibid: lin: 12. leg: Metori p masori.
Fol. 111. lin. 13. lege patefacere	Fol. 191. l. penult. leg: scripsit p scripsi.
Fol. 113. lin. 5. & 6. leg: infecti p infecti.	Fol. 122. l. 2. leg: sapientis pro sapientis.
Fol. 114. lin. 4. leg: fu pro fe	Fol. 193. lin: 10. اکثر
Fol. 115. lin. 9. leg: initiari pro initari.	Fol. 195. lin: 12. lege nostri pro nostri.
Ibid: lin. 8. leg: tempore pro tempora.	Fol. 233. lin: antepenult leg: terrestres
Fol. 119. lin. 4. leg: abūdabāt p abūdāt.	(pro terrestre.
Ibid: lin. 18. lege certē ipsi	Fol. 364. lin: 1. lege 28. 28. 28. 28. Pro 28. 28.
Fol. 124. lin. 20. lege iuxta pro iuxta.	Fol. 261. lin: antepenult: lege facilia
Fol. 125. lin. 24. lege 28. 28. 28.	(pro faciliora.
Ibid: lin. 4. leg: mutauitq; Pro mutauitq;	Fol. 300. linea 17. 17. 19. 20. lege
	ⲛⲡⲟⲩⲉⲁⲗⲏ ⲛⲡⲟⲩⲉⲁⲗⲏ